NAZIONALE
41
7 A
11
VITT. EMANUELE
ROMA

37-9.A.17

I 11-13.A.5
22
A

= Proibito =

Opera rigettata, riprovata, e giudicata pseudonima dalle Vener. Congregazioni Benedettine Cassinese e Lusitana (Vedi nel nostro Istituto Congr. VIII. decr. 13 e 26), anzi dallo stesso Padre Abbate Costantino Gaetani (Vedi l'Indice dei Libri proibiti).

DE RELIGIOSA S. IGNATII, SIVE S. ENNECONIS FVNDATORIS SOCIETATIS IESV, Per Patres Benedictinos Inſtitutione.

Deque Libello Exercitiorum eiuſdem, ab Exercitatorio Venerabilis ſerui Dei, Garciæ Ciſnerij, Abbatis Benedictini, magna ex parte deſumpto.

CONSTANTINI ABBATIS CAIETANI VINDICIS BENEDICTINI.

LIBRI DVO.

Superiorum permiſſu, & Priuilegijs.

VENETIIS, MDCXLI.

Apud Chriſtophorum Tomaſinum.

EX

MARTYROLOGIO

MONASTICO.

PRIDIE Kalendas Augusti. Romæ, Depoſitio S. Ignatij, ſiue S. Enneconis Confeſſoris. Qui Chriſto militaturus, nouum hominem, & habitum in Monaſterio Beatiſſimæ Virgini Mariæ Montisſerrati Ordinis S. Benedicti induit: ibique Oblatorum, quos Hiſpani Donatos vocant, religioſo ſchemate donatus, & ſub magiſterio inſignis ſerui Dei Ioannis Cla-

nonij, eiuſdem Monaſterij Monachi, ad ſanctiorem vitam eruditus, ab eo accepit Exercitatorium vitæ ſpiritualis; magni illius & excellenti ſanctitate viri Garciæ Ciſnerij, eiuſdem Ordinis & Monaſterij Abbatis: quo & ipſe S. Ignatius mirabiles, in vita ſpirituali progreſſus fecit: & e quo potiſſimùm poſt aliquot annos ſua Exercitia elucubrauit. Hinc admirabilem Societatis Ieſu Religionem fundaturus, in S. Mariæ Montis Martyrum prope Pariſios, prima ſuę Societatis vota; ſollemnia verò in Oratorio S. Mariæ ad S. Paulum prope Vrbem, Benedictini Ordinis Aſceteriis emiſit: Montemque Caſinum profectus (omnes enim nouæ ſuæ Societatis ſolemniores Actus apud eoſdem Benedictinos celebrauit) ibidem in Oratorio S. Mariæ de Albaneta à Caſinenſibus Patribus adiutus, ſuæ Societatis Regu-

las

las meditatus eſt. Demum Sanctiſsimus Illuſtrium Religioſorum Ordinis Patriarcha, e Conuerſo Benedictino effectus, eiuſdem Ordinis lætiſſima incrementa videns, feliciter obdormiuit in Domino; pridie Kal. Auguſti, Anno Domini Milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſexto. Quem Gregorius PP. XV. miraculis clarum Sanctorum numero adſcripſit.

Attendite ad Petram, vnde exciſi eſtis, & ad cauernam laci, de qua præciſi eſtis: Attendite ad Abraham (Benedictum) Patrem Veſtrum, & ad Saram (Benedictinam Religionem) quæ peperit vos. Iſaiæ cap. 51.

TYPOGRAPHVS LECTORIS.

OPVSCVLVM tibi exhibemus, Lector, non vno titulo dignum poſteritate. Si Authorem quæris, multis ille, & doctiſſimis lucubrationibus nobilis, ſui Ordinis Vindex, & ornamentum: Si Argumentum ſpectes, ſcitu illud digniſſimum, ſiue induat Ignatium Benedictino ſchemate, & Benedictinis e laribus educat in Ieſuiticæ Familiæ Patriarcham ſeu exercitia ſpiritualia (magnum apud Ieſuitas nomen) e Ciſneriano Benedictino Exercitatorio ſpirituali deducat. Cum igitur præſens Opuſculum ad me fuiſſet tranſmiſsum e Germania, quo olim (deſumptum ex Authoris ſcrinijs ipſo in-

ſcio)

ſcio) deportatum fuerat, nunc toties deſcriptum, à pluribus expetitum, vt publici iuris fieret. Ego tanti viri, & Ordinis ſtudioſus, de Authoris benignitate confiſus, illud Orbi communico. Nec ipſe ægre feret, ſpero, hoc eo inconſulto fieri, cum ab eo fiat, qui illius nominis eſt ſtudioſiſſimus: & ingens periculum eſſet, nobiliſſimi Authoris partum nobilem, publico bono ſcriptum, publici iuris non facere. Vale, & fruere.

TOTIVS OPERIS
CAPITA PRÆCIPVA.
LIBRI PRIMI.

EPiſtola Nuncupatoria. pag. 1
Præfatio Auctoris. pag. 29
De patria & nomine S. Ignatij, ſiue Enneconis. Cap. I. p. 33
S. Enneco, ſiue Ignatius, militiam mutat ſub ductu Benedictinorum Patrum: & ab ijs ad vitam perfectiorem eruditur. Cap. II. p. 37
S. Enneco, ſiue Ignatius in Montis Martyrum prope Pariſios, & S. Pauli de Vrbe Monaſterijs, Ordinis S. P. Benedicti, vota emittit. Cap. III. pag. 43
Ignatius ad Caſinum montem ſecedit, ibique à Benedictinis Monachis in ſcribendis ſuæ Societatis legibus adiuuatur. Cap. IV. p. 53
S. Ignatius plura è Benedictina Regula, in ſuas Conſtitutiones tranſtulit. Cap. V. p. 64
Reſpondetur cuidam Theologo, ſtructori caueæ Grauiniano turturi; & quæ habet circa adducta proxime ſuperius, examinantur. Cap. VI. pag. 73

S.

S. Ignatius alia nonnulla, quæ apud Societatem laudabili ſunt in vſu, à Benedictinis mutuatus eſt. Cap. VII. pag. 87
S. Ignatius Magnum Patriarcam Benedictum & Benedictinos Patres, in Apoſtolicis Miſſionibus, & docendis pueris imitatus eſt. Cap. VIII. pag. 96
Quæritur cur S. Ignatius eo ſemper affectu & gratitudine fuerit erga Benedictinam Religionem: & num geſtauerit habitũ Conuerſorum Ord. S. Benedicti. Cap. IX. pag. 110

LIBER SECVNDVS.

DE Libello exercitiorum S. Ignatij, ſiue S. Enneconis Fundatoris Societatis Ieſu, ab Exercitatorio Venerabilis ſerui Dei, Garciæ Ciſnerij Abbatis Benedictini, magna ex parte deſumpto. pag. 123
Quo tempore, & loco S. Ignatius ſcripſerit exercitia ſpiritualia. Cap. I. pag. 125
Petri Ribadineiræ epiſtola, cum reſponſione ad eam, facta ab Antonio Iepio. Cap. II. p. 128
Ex Confeſſione Ribadineiræ, & auctoritate Iepij oſtenditur, S. Ignatium non ſcripſiſſe ſua exer-

exercitia, cum eſſet Minoreſſæ. Cap. III. pag. 140
Soluitur Obiectio Ribadineiræ de facta Ignatio Cælitus reuelatione. Cap. IV. pag. 147
S. Ignatium non ſcripſiſſe ſua exercitia dum eſſet Minoreſſæ, probatur ex defectu vſus tractandorum animorum, & experimentorum ſpiritualis vitæ. Cap. V. pag. 153
Probatur alijs Argumentis ex ipſo exercitiorũ libello deſumptis S. Ignatium non ſcripſiſſe exercitia ſua dum eſſet Minoreſſæ. Cap. VI. pag. 161
S. Ignatius, ab exercitatorio Garciæ Ciſnerii Abbatis Benedictini, plura in ſua exercitia tranſtulit. Cap. VII. pag. 171
Conferuntur ad inuicem ſcopus, titulus, & ſtilus exercitiorum S. Ignatij & exercitatorius Abbatis Ciſnerij. Cap. VIII. pag. 179
Comparantur ad inuicem, Exercitatorium, & Exercitia, in nonnullis aliis. Cap. IX. p. 184
Conferuntur ad inuicem quæ habet Ignatius in exercitijs, primo, ſecundo, tertio, & Ciſnerius in meditationibus feriæ ſecundæ. Cap. X. pag. 190
Comparantur ad inuicem, exercitatorium Ciſnerij,

nerij, & exercitia Ignatii in meditatione de inferno: & iis quæ ad amorem excitant. Cap. XI. pag. 194

Corollarium ex præcedentibus, & ratio deſignatur, quare ex Garcia Ciſnerio potius, quam ex alio dicatur Ignatius hæc documenta deſumpſiſſe. Cap. XII. pag. 198

Reſpondeamus obiectionibus Anonymi cuiuſdam, & examinemus an S. Ignatio Dominus Deus tradiderit exercitia ſpiritualia, ſeu an eum illa docuerit B. Virgo. Ca. XIII. pag. 201

Nobiliſſimis Romani Collegii Anglicani Alumnis Conſtantinus Caietanus S.P.D. pag. 213

Finis Capitum.

Errata	Sic	Corrigo.
Pag.5. lin.9.	à Nieremburgenſe	Ab Ignatio.
ibid. lin.17.	non fuiſſet	fuiſſet.
pag.7. lin.5.	pro facta	prout facta.
pag.12. lin.11.	nè detractum	nec detractum.
ibid. lin.26.	proculdubio ſunt	proculdubio accepturi ſunt
pag.35. lin.28.	Bouenſis	Barenſis.
pag.38. lin.6.	felicique	feliciter
pag.40. lin.6.	ſalutaris	Salutatis.
pag.47. lin.4.	Ita vacua	Non ita vacua.
ibid. lin.10.	eas fontes	tres fontes.
ibid. lin.21.	ſequens	frequens.
pag.49. lin.26.	Patri	Petri.
pag.51. lin.3.	alternum	æternum.
pag.57. lin.9.	Lintij	Lucij.
pag.58. lin.4.	ſcriptionem	Scipionem.
pag.62. lin.3.	vnum	vſum
pag.63. lin.13.	ſuffogato	ſuffogauit.
pag.78. lin.13.	conuenit	conuehit
pag.79. lin.11.	& ea fuiſſe	ei adfuiſſe.
ibid. lin.13.	Sanctorum	Sanctionum.
pag.85. lin.1.	Nouitiatus	nouitatis.
pag.92. lin.1.	deſertus	diſertos.
ibid. lin.18.	diſcendi	diſcedendo.
ibid. lin.26.	præuidere	præcidere.
pag.100. lin.2.	Epiſcopis	Epiſcopijs.
pag.109. lin.3.	deleantur verba	Patres inſuper noſt Luſitani, &c. vſqu ad finem paginæ.
pag.126. lin.27.	Deleantur ea verba	in ſuo vulgari idiota.
pag.133. lin.29.	ſpiritualibus Deus	ſpeciali Deus.

Pag.

Errata	*Sic*	*Corrigo*.
Pag. 148. lin. 9.	Magis eſt	Magiſter eſt.
ibid. lin. 13.	Theodida	Theodidacto.
ibid. lin. 28.	improbatur	improbus.
pag. 162. lin. 23.	antiqua	aliqua.
pag. 177. lin. 18.	minus	miſſus.
pag. 190. lin. 12.	complutiua	compunctiua.
pag. 204. lin. 3.	annos	Omnes.
ibid. lin. 5.	vniuſque	huiuſque.
pag. 207. lin. 9.	rigans	ringas.
ibid. lin. 25.	tali	Itali.
pag. 212. lin. 5.	nimirum	nimium
ibid. lin. 6.	nimirum	nimium

REVERENDIS
ADMODVM PATRIBVS
SOCIETATIS IESV,

Domnus Conſtantinus Abbas Caietanus, Salutem in Chriſto Ieſu.

Omnes bonos, bonaſque accurare addecet
Suſpitionem, & culpam, vt abs ſe ſegregent.

IDEO *vos in limine alloquor, Admodum Reuerendi Patres, Sæpius Fundatoris veſtri, veſtrum ſæpius mentionem inijcio. Ipſum profitear virum, dilapſum cælitus, Luminare magnum conceſſum mundo, vt illuminaret hæreticos, qui in tenebris, & in vmbra mortis ſedent, piorumque & fidelium pedes in viam pacis: vt ſcilicet his ad ſalutem præiret, ad fidem illis. Profiteor, illum lucernam ardentem, & lucentem fuiſſe in Domo Dei, ſanctitate plurimum, opere, & ſermone potentem. Igitur priuſquam ego in tantum virum ingratè, vel impiè proferam aliquid, ad-*

hæreat lingua mea faucibus meis; prius exareſcat dextera, quàm vel iota vnum exaret. Quæ enim ingratitudo, proſcindere eum, qui gratiſſimum ſe exhibuit vniuerſis? quæ impietas, in illum inſurgere, coram quo pijſſimi omnes procumbunt? Iure merito igitur coargueres me, chariſſima mihi Societas, ſi talem ego Ignatium produxiſſem in ſcenam, qualem Nigronius tuus, ſuperbum, & inimicitiarum memorem; idque poſtquam illi Diuinæ illuxiſſent coruſcationes; iamque prima vota Pariſijs cum Socijs nuncupaſſet. Nam inter rationes illas, quibus nititur demonſtrare, nullo modo probabile, aut poſſibile, aut veriſimile fuiſſe, quod Ignatius expeteret, aut peteret Religionem Theatinorum ingredi (prout Reuerendi Patres Theatini contendebant) illam ponit: Ne fieri diſcipulus ex magiſtro cogeretur. Quod quid aliud, amabò, eſt, quàm inſignem illius eleuare humilitatem, (qui non niſi inuitus in Præpoſitum generalem aſſumptus, illud munus ſæpius reſignare voluit) & ſuperbiam ei affricare? Fatentur vnanimiter Scriptores illius Vitæ, cogitaſſe illum de ingrediendo aliquo minus reformato Ordine, vt plus pati, & plus benè mereri in reformatione ipſius potuiſſet. At Nigronius: Ignatius, inquit, minimè tentaſſet, aut per ſe, aut per alios, aperiri ſibi ianuam Religionis, à parum amico erectæ, ac gubernatæ; vel in qua plurimum poſſet, tenens primas. Et alibi: Si alienior ab Ignatio Caraffa, neque Ignatius tentaſſet ingreſſum in Religionem, à parum amico erectam, & gubernatam; vel in qua plurimum poſſet, qui teneret primas, neque Caraffa petentem recepiſſet, quem Ordini minus benè affectum ob ſimultates ſuſpicaretur. Quibus Nigronius & euertit, & negat ſanctum patiendi deſiderium, quod in S. Ignatio agnoſcimus, & veneramur; & illum inimicitiarum, ſimultatumque cultorem exhibet pertinacem. Præterea

Iul. Nigron. in Hiſtor. diſput. de S. Ignatio. pag. 49.

Idē pag. 22.

Idē pag. 64.

habet

habet Nigronius: Hanc Ideam, ſcilicet Societatis condendæ, S. Ignatius non diligebat modo, ſed & ardentiſſime amabat; tum quia naturali inſtinctu, noſtra opera & inuenta, quæ ſunt ingenij partus, diligimus; vt de omnibus ſcripſit, & vere, Ariſtoteles: tum quia ea delineauerat penicillo quidem ingenij ſui, ſed coloribus à Spiritu Sancto infuſis, qui eam pulchriorem reddebat, amabiliorem, digmioremque conſeruatu. Ex hac duplici, amoris videlicet, radice factum eſt, vt altiſſime in eius animo inſederit, atque infixa fuerit adeo, vt deſtinati propoſiti tenaciſſimus euaſerit. Et non longè poſt concludit: Incredibile eſt, vt Theatinorum Ordinem vſque adeo probaret, vt eum ſuis cogitatis, inuentis deſtinatis, & Ideæ conceptæ & inceptæ tam facilè mutatus anteferret. Theatinorum inſtitutum Sanctiſſimum eſſe nemo negauerit; illud ingredi vel ſuſcipere, opus nemo non dixerit laudabile, Sanctum, meritorium; & propterea noluiſſe Ignatium illud vouere, aut profiteri, quia conceptam Societatis Ideam, quoniam erat illa cogitatum, inuentum, deſtinatum ſuum, diligeret, & ardentiſſime amaret, illiuſque tenaciſſimus eſſet.] *Ita ille. Sed hoc profectò plus erat naturæ tribuere, quàm gratiæ, plus æquo ſuo ſenſui inhærere; ſua nimirum demirari, nimiumque ſuperbum, & vt ita dicam, capitoſum agere.*

Nec melius forſitan Scriptor nuperus Ioannes Euſebius Nierembergenſis, ſeu, vt aliàs in alio ſuo opere ſe vocabat, Ioannes pius Carpetanus, nonnulla Ignatio, quæ non vſque adeo ad honorem illius, aut pijs grata ſunt auribus, affricat: Doctores, *inquit,* aliqui dicunt (*neminem autem cum citet, ipſimet hæc attribuenda veniunt*) Ignatium fuiſſe ſecundum Saluatorem. *Quem amabò Nierembergenſis primum Saluatorem exiſtimat? an illum, de quo ſcriptum eſt: Hic eſt vere Saluator mundi.* Ioan. Euſeb. Nierember. in Vita S. Ignatij Hiſpanice impreſſa Ma-

dtiti, & Cęſarau guſtæ anno 1631. Ioan.4. 42. Oſ.13.

di. Ipſe certe, Ipſe eſt. Id audiuimus, id ſcimus. Et præter ipſum, Oſea teſte, non eſt Saluator. Fruſtra igitur & nullo Catholico, immo audaciſſimo exemplo Chriſto Domino Collegam dat, alterum Saluatorem docens. Dedit quidem Dominus Deus Saluatorem, at qui virtute & gladio ſaluaret populum ſuum de manu hoſtium ſuorum. 2.Eſd.9. Dictus & non nemo fuit Saluator mundi; at illud à Rege Ethnico, idque in figura. Gen.41. At Nierembergenſis (quod nemo hactenus, prout legendo accepi, Catholicorum fecit) non de grege eorum, qui coronis ciuicis donati, militari claruere gloria: eorumue, qui figuratiue humani generis Saluatorem exhibuerunt, ſed temerarie nimis, ne dicam impie, dum ſecundum Saluatorem appellat Ignatium, primo illum exhibens ſocium Saluatori, cumque eo mundi ſaluati incognito hactenus Catholicis Priuilegio eundem Ignatium decorat, quod piæ aures abhorrent. Ego hic non diſputabo fuſius, quouſque prærogatiuæ Chriſti Sanctis attributæ veniant, nedum à Scriptoribus optimis, ſed ab ipſa etiam Scriptura ſacra. Sufficit inſinuaſſe, Nierembergenſem audacter nimis & temerarie docuiſſe, tum S.Ignatium Saluatorem fuiſſe, tum Petro & Paulo, aliiſque Apoſtolis, atque iis qui Spiritus primitias acceperunt, poſtpoſitis, extitiſſe ſecundum.

Et idem Nierembergenſis pag.28. in hæc Verba diſcurrit. Dixit S.Ignatius: Quòd dona, quæ gratis recepiſſet à Deo, quæque recipere ſperabat, non commutaret cum Sanctorum vllo, ſi illi maiora dona non recepiſſent à Deo, quàm ſuæ illos hiſtoriæ narrant accepiſſe.] Hæc, Nierembergenſe referente, S.Ignatius. Et ſubiungens inquit: Vt ſuis maiorem Sanctorum venerationem ingereret.] Dic amabò paruane ſunt, quæ de Moyſe leguntur, de Elia, de Dauide, qui ſecundum cor Dei fuit? paruane

quæ de Stephano, pleno gratiâ, de Apoſtolis, de Baptiſtâ, quo nemo ſurrexit maior? paruane quæ Auguſtino, Gregorio, Nicolao, Martino, Hieronymo, Benedicto? aut exigua illa, quæ tot myriadibus Sanctorum (vt eorum hiſtoriæ teſtantur) conceſſa leguntur, vt cum nemine eorum vellet commutare? Cum nullo, inquit, Sanctorum ſua dona commutaſſet.] Sincere fateor, maiora ego de ſanctitate & humilitate S. Ignatij credidi ſemper, quam vt hæc verba à Nierembergenſe prolata credam.

Et pag. 45. Dicunt aliqui (hic iterum neminem citat) quod ſi hucuſque vixiſſet S. Ignatius, non ſuperfuiſſet amplius in Eccleſia, quod laborem, diligentiam videlicet & induſtriam Paſtorum & Prædicatorum, deſideraret. Tota gentilitas fuiſſet conuerſa. Hæreſis extirpata, omneſque fideles quaſi reformati tanquam ſi Religioſi eſſent.] Difficilis perſuaſionis aſſertum, niſi conſpicilijs ſcientiæ mediæ Nierembergenſis non fuiſſet illud intuitus. Num Paulo maior Ignatius? num maior Petro? Apoſtolis? Chriſto? Paulo Athenis tonante & prædicante fidem, quidam quidem deridebant; quidam vero dixerunt: Audiemus te de hoc iterum: quidam vero viri adhærentes ei crediderunt. Præterea, loquente Petro, diſſecabantur Magiſtratus & cogitabāt illum interficere. Quin & ipſamet Diuina ſapientia docente, & Diuinum ſeminante verbum, aliud ſupra petram, ſecus viam aliud, aliud ſupra ſpinas cecidit, non omne ſuper terram bonam. Sic Petrum, ſic Paulum vidimus, ſic Chriſtum, cui omnis poteſtas data fuerat in cœlo & in terra, accepimus, tota die extendentem manus ad populum non credentem & contradicentem. Ita ſemper oportuit hæreſes eſſe, & Zizania relinqui vſque in diem meſſis, omnique ætate inuenti ſunt, qui ſeipſos amarent, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi. Tu tamen

Act. Apoſt. c. 17.
Act. c. 5.
Luc. 8.

Nierembergenſis, prædicante Ignatio, vis omnes Euangelio obedituros, & in nouiſſimis etiam diebus fidei nihil charitati, aliiſue virtutibus deperditum iri; ſed omnes Apoſtolica perfectione in mundi ſenio clarere; vt vnus maior Ignatius & efficacior omnibus Sanctis, omnibus Doctoribus & Prædicatoribus, nullos habiturus eſſet Iudæos, alioſue incredulos, nullos Simones magos, Bar Ieſu, Nicolaos, Himeneos, Alexandros, qui fidem non amplecterentur, reſiſterent fidei, à fide naufragarent, alioſue quorum Deus venter eſſet, quorum finis interitus. Dolui equidem hunc Scriptorem ſua omnia nimium efferre, vt ipſa etiam veriſſima difficilem inuenirent fidem.

*Eodem modo pag.*45. *&* 114. *aſſeruit, S.Xauerium, Ouiedum, Anchietam, & Caniſium, ſuos, quatuor plagarum mundi, Orientis, Occidentis, Septentrionis, & Auſtri, Apoſtolos, extitiſſe.*

*Et pag.*11. *&* 17. *Conſtitutiones S.Ignatij à Beatiſſimâ Virgine approbatas.*

*Et pag.*120. *Verè in exceſſu, in hac verba prorupit: Exercitia ſpiritualia ſcripſit S.Ignatius inſpiratus Diuinitus, & edoctus à B.Virgine: quæ poſtea per ſe ipſam confirmauit ſcripta illius. Propter quod maiori excellentia Ignatius eſt Doctor Eccleſiæ quam de alijs Doctoribus dicitur; quia non ſcripſit vulgari modo, ſed valde peculiariter, Spiritu Diuino; & quaſi eo modo, quo dicitur de Scriptoribus Canonicis & Euangeliſtis.*] *Hæc qua temeritate protulit Nierembergenſis, arbiter eſto, quicunque horum Lector accedis.*

Verùm enimvero, quid ea ad calculos redigo, cum nedum Sancto ipſi iniuria ſint, ſed & altioris tribunalis iudicio examinanda, feriendaque digna nota. Præcipuè ſi reuelationes & miracula coram adducamus, quæ neſcio, an recognita ab Ordinarijs ſubſiſterent, & vera

eſſe

eſſe comperirentur. Nam iuuenis ille Florentinus, dictus Ioannes Merlo filius Marci Sebaſtiani Merlo cerdonis ni fallor, quem ſui parricidam & mortuum inducis, pag. 109. & S. Ignatij meritis ad vitam reuocatum: hic, inquam, iuuenis, pro facta diligenti inquiſitione, litteriſque viri grauis fideque digni, qui cum Florentiæ erat, ad me perſcriptis, & quæ etiamnum apud me extant, intellexi, aliquot vulnera à Ieſuita quodam inflicta recepit, quod Verſibus illum acribus perſtrinxiſſet, non ſibi ipſi mortem conſciuit, immo nec ijs vulneribus è viuis abijt, neque ſocietatem Ieſu poſtea ingreſſus eſt, vt aſſeuerabat Nierembergenſis, ſed ſæcularem vitam etiamnum Feſulis agit, vt datis litteris etiam intellexi. Et qui plura huiuſmodi examinaret, plura forſitan eadem leuitate ſcripta reperiret. Quod ſi illud in vicina Florentia, de ijs certe, quæ ex remotioribus Prouincijs narrantur, reuera maior ſuſpicio oriri poſſet. Veruntamen ne videamur nos hanc Nierembergenſis tragicam fabulam finxiſſe, en ipſiuſmet verba: [En Florencia caſtigo vn Maeſtro nueſtro de Gramatica à vn eſtudiante de los eſtudios, el qual ſe enoço tanto con el que le ieuanto vn teſtimonio infame, de que Dio querella el Padre del eſtudiante al ſuperior de la compania que llamò al eſtudiante para tomar su dicho y antes de llegar a ello dexole e nun apoſento ſolo el temiendoſe que los Padres querian haçer en el algun caſtigo exemplar con cuchillo que con ſeco tenia tentado del demonio ſe degollo. quando bolujeron los Padres le hallaron de a quella ſuerte todo enſangretado ſupoſe luogo en la ciudad. y corrio la voz que los de la Compañia auian muerto a vn eſtudiante, por que auia deſcubierto a quel delito abominable de ſu maeſtro. Fue tan notable el eſcandalo que querian todos hundir a luos nueſtros y los huuiera en veſtido el pueblo ſi no fuera por que

les guardaron por Orden del Gran Duque. Vieronſe los nueſtros affligidiſſimos ſin ſaber que haZerſe, ſolo hallaron per vltimo remedio acudir á ſu S. Padre que proſtrados del ante de ſu imagen le pedian miraſe por ellos. Coſa marauilloſa que luego reuiuio el manſebo ſano de a quella herida mortal, confeſſando la vertad de lo que a via paſſado, y com ſu maeſtro eſtaua innocente de lo que le auia leuantado y que no eran los Padres los que le auian muerto ſino el con ſu propria mano. Con eſte milagro tan patente trocaron el puello y los Padres de eſtudiante todo ſu enoſo. en aficion y eſtima de San Ignacio. y no menor milagro fue que ſe trocaſſe el eſtudiante de tal modo que agradecido a nueſtro Santo Padre, quiſo ſer ſubiZo, y ſe entro en la Compania, donde oy en dia viue.] *Hæc Nierembergenſis. Cæterum ſi hæc adeo portentoſa & ficta, valde aſſeueranter ſpargantur in noſtro hemiſpherio, quid in Indico? Qui plura tamen huiuſmodi examinaret, plura forſitan eadem leuitate ab eodem Nierembergenſi ſcripta inueniret.*

Sed quid turbidos quærimus riuulos ab Hiſpano Nœrimbergenſi cum candidum veritatis fontem haurire poſſimus ab oculatis ipſius Vrbis Florentinæ teſtibus? Sunt namque ea de re litteræ à nobili quodam religioſo iiſdem diebus & patria lingua ſcriptæ Romam ad æque nobilem Religio ſum hiſce verbis: Molto Reuerendo Padre Mio ſempre Oſſeruandiſſimo.

Il Caſo ſucceſſo in FirenZe per mano de Padri Gieſuiti mentre mi ritrouauo in quella Città per paſſaggio, per quanto inteſi da perſone degne di fede, fù nel ſudetto modo, quale per meglio eſplicare, narrarò l'origine onde dicono procedeſſe. Era in quella Città vn giouinetto chiamato Gio. Antonio Merli figlo di Marco di

ſtiano Merli, di età di diciotto anni in circa, il quale (benche per natiuità vile fuſſe, eſſendo che era figlio di n ciabattino, ò ſimile che ſi fuſſe, era non però di nolle e viuace ingegno, & in particolare nel far verſi oſtraua di hauere, ò fare buoniſſima riuſcita. Hora oſtui hauendo fatti alcuni Verſi nelli quali veniua incccando vn Padre Gieſuita detto S.T.F. nepote ſecono dicono di Monſignor Alfonſo Gilioli Nuntio di Sua antità in detta Città, che haueſſe mala prattica con n giouanetto chiamato A.S. nobile de primi di quella Città, offeſe talmente, ò vero ſdegnò sì fattamente deto Padre con altri forſe, ch'hebbe à dire vna volta che e gli cercaua di dare ſodisfattione, che non voleua, nè queſta era coſa di ſodisfarſi con parole, ma che biſognaua venire ad altro. Hora il giouane verſificatore per queſte parole hauendo hauuto paura della vita, ſi retirò, & ſtaua in ſaluo in vna Chieſa detta Santa Maria noua. Il Padre Gieſuita per queſto fatto non vedendoſi ſodisfatto, anzi deluſo, cercò per mezzo di altri anto Padri Gieſuiti, quanto ſecolari, anzi per mezo dell'Arciueſcouo della Città, che detto foſſe andao à dare ſodisfattione al Collegio in preſenza di Teimonij, che non voleuano altro. Il pouero Giouane ndutto da queſto, & hauendo hauuto più credito di uello li biſognaua, andò con detta ſecurtà. Ma gion al Collegio, e rimaſto ſolo con Padri Gieſuiti, ſucſe poi il caſo della ſua ruina, poiche fu ferito da quel ſecondo ſi preſume di ſette, ò otto ferite, de quali ne tre verſo la cinna dritta, altre nella coſcia, & altri in ari luoghi. Et che queſto foſſe fattura de Padri Gieſui, oltre le congietture dette vi è anche che fu inteſo intrada mentre ſi faceua il conflitto, che il giouane grido diſſe, ohime ch'io ſono aſſaſſinato. Et queſto è quan-

to

to ſi diſſe per all'hora che fu il Venerdì auanti la Pentecoſte. In quel giorno vi fu chi diſſe, ò per dare vna botta, ò per affettione che portaſſe à Padri Geſuiti: Felice Giouane che è ſtato fatto degno di morire per quelle ſacrate mani de' Padri Gieſuiti. Et altri che detto giouane all'hora poteua ſtare ſecuro, che foſſe vno de Predeſtinati, & altri altre coſe. Al giouane il medeſimo giorno fu data l'eſtrema Vntione, & in Città fu tenuto per morto. Et mi creda V.S. che in Città per tutto quel giorno fu vn rumore grande, chi difendeua, chi condennaua, e chi vna coſa, & chi vn'altra. Il Padre del giouane per quel giorno fu viſto gridare e cercare vendetta, & poi la ſera cenò con Padri Gieſuiti, i quali, ſecondo dicono, hanno indotto il Giouane à dire che ſi ſia ferito da ſe ſteſſo, ma per quello che fu inteſo come di ſopra non attacca. Dicono di più, che vi ſiano andati cinquecento ſcudi. Altri dicono trecento. Et queſto è quanto poſſo dire di queſto. Il tutto però hò inteſo dire da molti, e publicamente in Firenze. Il Giouane ferito lo laſciai, che non era morto ancora, ne ſi curaua appreſſo i detti Padri. Et molti contemplatiui dicono, che non reſterà viuo benche habbia confeſſato eſſerſi ferito da ſe ſteſſo. Fiorenze 13. Giugno 1626.] Et hæ quidem ſunt litteræ, quæ Tragici illius caſus oſtendunt veritatem, quam ipſius Vrbis Florentinæ ſpectatores etiam num conteſtatam faciunt. Præterquam quod Verſificator ille iuuenis (ſepten vel octo ſibi illatis vulneribus ſumma Patrum Ieſuitarum diligentia curatis) mox Feſulas prope Florentiam ciuitatem in domum paternam ſe recepit: tantum abeſt, quod Socitatem Religioſus fuerit ingreſſus, quinimò ſæcularis etiam num viuat.

Demum neſcio, an illud Sanctæ Inquiſitioni probari poſſet, quod Caniſium, Fabrum, Ouiedum, Anchietam,

alioſq;

alioſque ſuos etiam optimos viros, & plura virtute conſpicuos, paſſim ſanctos, vocat. Pag. 3. Manifeſtauit matri Sancti Patris Caniſij. Pag. 12. Poſtea Sanctus Pater Caniſius. Pag. 45. Sancti Patres Andreas Oueda, Ioſephus Anchieta, Petrus Caniſius. Pag. 68. Viuente B. Petro Fabro. Pag. 75. Sancto Patri Martino Gutterrez dum eſſet Rector. Pag. 81. Deuotiſſimus ſuus filius S. Ignatius Acebedus. Et pag 82. Deuotio S. Bernardini Realmi. Pag. 89. S. Ioannes Berckmannus propter teneram deuotionem. Pag. 97. S. Pater Conſaluus de Silveira conuertit Regem Menomotapæ. Pag. 114. S. Andreas de Ouiedo. Pag. 134. S. Patrem Martinum Gutterrez. Hæccine ab homine, qui quarto ſe voto obediendi Pontifici obſtrinxit! Itane Pontifici, eiuſque in Sanctæ Inquiſitionis Senatu Decretis, de Sanctis, & de Miraculis eluditur? Sed ea, aliaſque huiuſmodi in eodem libro à Nierembergenſe temerè prolata, ipſimet Sanctæ Inquiſitionis Tribunali examinanda relinquo. Sed redeo ad filum orationis.

Talia de Ignatio, & talem Ignatium proferunt Nigronius & Nierembergenſis; quæ nunquam ego adducar, ut ſine horrore cogitem, multò minus audacter & ingratè (ne dicam impiè) pronunciem. Si autem aſſeram, illum apud Benedictinos Monachos, augmentum hauſiſſe ſpiritus; ſub illis ad caſtra Dei tranſuolaſſe, quis mihi iure ſuccenſeat, cum in confeſſo illud apud omnes ſit? Si aſſeram, è monitis & documentis Exercitatorij Ciſneriani plurimum profeciſſe, num dixero aniles fabulas, ut aſſerit Cauea Turturis, ueſtro id Ribadineira fatente? Si aſſeram, nequaquam ſcripſiſſe Exercitia ſua, dum Minoreſſæ eſſet, non ab ipſius Sancti mente diſcedo, qui uoce Secretarij ſui confeſſus, ſe tractandorum animorum uſu edoctum, ſcripſiſſe illa; prorſus inſinuat ſe Minoreſſæ hæren-

rem-

mentem, illius imperitum vſus, ea minimè exaraſſe. Deinde cum affirmet alicubi, ſolere exercitia ſua triginta dierum ſpacio abſolui, & Minoreſſæ nunquam totidem diebus perpoliuit vllum his Exercitijs, quomodo ab illius mente diſcedo, cum aſtruam, illum non ante reditum ab Hieroſolymis ſuum libellum compoſuiſſe? Non nego illi reuelationes plurimas, non internam Spiritus vnctionem; ſed illa ſunt argumenta, eæ circumſtantiæ, ea ipſius confeſſio, illæ ſuorum voces, vt confidenter negem, in Minoreſſano tractu, ſola vnctione Spiritus docente, ſua illum Exercitia ſpiritualia compoſuiſſe: ne detractum hoc illius it dignitati aut gloriæ; cum ſemper fateamur, Diuini chariſmà Spiritus affulſiſſe illi, dum librum hunc exararet: hoc arguit, hoc auget & nomen illius & ſplendorem, qui maior eſt, quàm vt incrementum ſumere ab iis indigeat, quæ non vſque adeo vera eſſe probantur.

Quod à plurimis è Societate abeſſe conquerar, gratiſſimam illam memoriam beneficiorum acceptorum à Benedictino Ordine, quæ in Sancto illius viguit Inſtitutore, non odio illud Societatis (quam colo, veneror, idque nominibus plurimis) dicar feciſſe; cum (vt mellifluus Bernardus habet) non aduerſus Ordinem, ſed pro Ordine diſputare putandus erit, qui non Ordinem in hominibus, ſed hominum vitia reprehendit. Et quidem diligentibus Ordinem in hac re moleſtum ſe fore non timeat, qui gratum proculdubio ſunt, quod perſequitur, quod & ipſi oderunt. Ego igitur, qui non vllo Societatem odio proſequor, ſed incuſo beneficiorum acceptorum, ſeu obliuionem, ſeu minus gratam memoriam, & eidem Societati, & omnibus illam ſincero diligentibus affectu, nullam me putabo iniuriam, ſed gratiam, eamque luculentam feciſſe.

Sed aliud mihi argumentū fuit præſentis operis edendi. Cum enim legiſſem aliorum Patriarchas Ordinum

com-

complures, ingenti ſua vtilitate, nec honore exiguo, per Benedictina roſeta diuerſantes, indeque legentes mella, quæ ſuis conderent alueariys; quidni & ego S. Ignatium, Sanctorum veterum cultorem eximium & imitatorem, eorum inſiſtentem veſtigiys, eademque floriceta peragrantem coram exhiberem. Non ibo per duodecim heroes illos, Romualdos, Odones, Stephanos, ſeu Bernardos, Cæleſtinos, Gualbertos, alioſque conſtituentes duodenos Benedictinæ arboris floridiſſimos ramos. Illi enim ſub Benedictinæ Regulæ vexillo militant: illi tanquam fundamentali lapidi ſuperſtruxerunt eam veluti pretioſiſſimam gemmam ſuarum auro Conſtitutionū, legumque priuatarum concluſerunt & ſepiuerunt. Non igitur per eos proficiſci lubet, ſed per aliorum Ordinum Parentes, qui ad Benedictina Aſceteria conuolarunt, vt ſibi ſuiſque conſulerent Inſtitutis, documenta deſumerent, exemplar in monte intuerentur, ad quod opus à ſe inchoandum dirigerent. Et quia latius argumentum hoc proſequimur in libello de Præſtantia Benedictinæ Religionis, hic indigitari ſufficiet, quod fuſius ibi præſtabitur.

Bruno igitur Carthuſianus, alieno felix periculo, nedum Hugonis Gratianopolitani, Benedictini Monachi ductu & munificētia, tanti Ordinis fundamēta auſpicato iecit, promouitque incremento non exiguo: Sed & ipſe ſuiſque ſic Benedictinam preſſerūt Regulam, ſic eam, in quā, pro duce habuerunt; ex eaque præcipuè Conſtitutiones, Regulamque concinnarunt ſuā, vt tametſi, Petro Sutore teſte, ex Regula D. Benedicti, Epiſtolis S. Hieronymi, Collationibus Patrū, aliyſq́; probatis libris ac ſcriptis, Carthuſianorū Regula confecta ſit; tamen, eodem docēte, Benedictinam Regulā magna ex parte ſectari voluerūt. Quidni & domeſticū addimus teſtimonium Domni Honorati Neapolitani, in Annalibus Caſinēſibus aſſerētis: In Calabria, in mōte S.

Pet. Sutor de vita Carthuſiana lib. 2. c. 3. Idē ibi, lib. 1. c. 11.

Hono- rat. Nea pol. in Annal. Caſin. par.3.

Stephani à Boſco habetur corpus S.Brunonis Inſtitutoris Carthuſianorum qui poſtquam ædificaſſet Monaſt rium Carthuſiæ in Francia, conceſſit ad S.Stephanum, ubi fecit Regulam, uſus ad hoc Regula S.Benedicti, addenſque multas Conſtitutiones.

In Vita eius apud Surium.ca. 3.

Nortbertus Archiepiſcopus Magdeburgenſis, ductor Præmonſtratenſium, ad meliorem frugem conuerſus, acceptis Sacris Ordinibus, conuertit continuo pedem, & conuertit ſe ad Sigebergenſe quoddam, ſcilicet Benedictini Ordinis, magnæ & præclaræ Religionis Monaſterium, ubi inter Religioſos ac deuotos in omni Sanctitate Monachos, & accepti Sacerdotij uſum, & certa religioſè uiuendi caperet documenta.] Quinimò poſtea ad idem *Aſceterium in grauioribus tentationibus ſubinde reuertentem habemus. Hoc ipſum etiam teſtatum uolunt eiuſdem S.Notberti uitæ Scriptores Præmonſtratenſes, quorum unus Ioannes la Paige ita inquit: Confeſtim ab aula Imperatoris pedem retraxit,* (*Nortbertus, circa annum ætatis ſuæ trigeſimum & Chriſti Domini* 1115.) *ac domi ſuæ Sanctenſi ſe continens, ſæpiuſque ad Cononem Sigebergenſis Benedictini Monaſterij* (*tunc admodum celebris & à Colonia tribus diſtantis leucis*) *admirandæ Sanctitatis Abbatem* (*qui poſtea Ratisbonenſis fuit Epiſcopus*) *ſe conferens, tyrocinia quædam futuræ conuerſionis aggreſſus eſt: ita ut quicquid paupertatis, quidquid afflictionis, quidquid certaminis accidere poſſet, illud promptiſſimo ac lætiſſimo animo amplecteretur. Neque propterea aſſuetas ſuas ac pretioſas veſtes exuit, ſed aſperitate cilicij, ieiunio & abſtinentia corpus ſuum ſub mollibus indumentis conficiens & macerans, diu noctuque vigilijs & orationibus inſiſtẽdo, interiorẽ hominẽ reformabat, acrioreſque dæmonis tentationes ac impetus, glorioſè ſuperabat.*] *Hæc ille de S.Notberto apud Benedictinos ſuæ Religio-*

Io.la Paige lib.2. Bibliot. Præmõſtrat. c, 2.

Immo pretioſis exutus, Religioſis vſus eſt.

ligionis primordia exſtruente. Qui (vt tantæ rei erga magnum Benedictum Monaſticæ Religionis Patriarcham gratum ſe oſtenderet) Monaſtico ſe ipſum ſchemate, ſcapulari videlicet Benedictino, Canonicis aliàs prohibito, cum ſuis voluit perpetuo inſigniri.

Dominicus, quis quantuſque fuit? quanto fidei tam ipſe, quàm glorioſa ipſius proles ſtabilimento emicuit? Didaci tamen Oxomenſis Benedictini Ciſtercienſis ſtudio, Ciſtercienſiumque eiuſdem Ordinis Monachorum conſuetudine & vſu, qualia Spiritus documenta hauſit? Virtutum quanta magnalia? tam habitus illius ad Ciſtercienſem amictum accedit prope, quàm Conſtitutiones, legeſque ſuæ, Benedictinorum ſtatuta ſapiunt; vt ſi Regulam, quam profeſſus eſt Auguſtinianam conſideremus, ſi leges quæ Benedictinos proximè referant, iure dixeris illum Auguſtinianorum & Benedictinorum angularem lapidem; ſic vtrumque connectit. Nec reuera mirum; quandoquidem Patriarcha iſte Sanctiſſimus Dominicus, ſicut nomen & ſpiritum à Benedictinis hauſit, ita ſuæ Eccleſiæ eorundem interceſſione mirificus & ſalutaris à Deo donatus eſt. Corpus uerò eius (ut antiqua Hiſpaniæ Breuiaria habent de S. Dominico Exilienſi Abbate) in eodem Cænobio conditum hodiè cernimus, quod S. Dominicus de Silos appellamus: ad cuius ſepulchrum orans Ioanna Felicis Guzmani uxor olim infæcunda filium impetrauit, cui Sancti huius uiri propterea nomen impoſuit: Quod quidem ipſe mira uitæ Sanctitate, Sacroque Prædicatorũ Ordine inſtituto, multò reddidit illuſtrius, quàm accepit.] Hactenus ibi. Breu. antiq. Hiſp. ad 20. Decembr.

Adhæc idem Patriarcha Sanctiſſimus Fratrem Germanum habuit B. Mamertum de Guzmano, Abbatem S. Petri prope Gumialem, in Hiſpania. Ordinis S. P. N. Benedicti; quemadmodum Didacum Vximenſem in

Hiſpania Epiſcopum etiam habuit Inſtitutorem: atque hi doctrina, vitæ ſanctitate, ac miraculorum gloria clari Benedictinam eamdem Cucullam illuſtrauerunt.

Sacrum præterea Diuini Roſarij Sertum à magno Patriarcha noſtro Benedicto ex Dominica & Angelica Orationibus primitus contextum, tāti Patris ab exemplo Sacer mox Chorus ſuorum Alumnorum vniuerſus per orbem late ſecum circumtulit, propagauitque. Poſt hos autem Venerabilem Bedam etiam noſtrū excitauit ſibi Deus, qui ſuis cum Diſcipulis tota Anglia, Francia, atque vniuerſo fere Chriſtianorum orbe longè lateque Pſalterij eiuſdem Mariani intermiſſam frequentationem prædicationibus ſuis inſtaurarit. Refert hæc inter alios Scriptores B. Alanus eiuſdem Ordinis Prædicatorum Pater Sanctus, doctus, & antiquus Scriptor, & qui hæc ipſa ſe accepiſſe fatetur à Doctore Ioanne Bato, Scriptore antiquiſſimo. dum agit de Ortu, progreſſuque Pſalterij Chriſti & Mariæ. Demum frigeſcente fidelium deuotione, Sanctiſſimus Patriarcha idem Dominicus Deiparenti etiam ipſe addictiſſimus, magni Benedicti, ac Benedictinorum imitatione motus, ſuis cum Profeſſoribus Diuinum hunc Roſarij cultum in Virginem Dei Genitricem non modo propagauit, verum etiam vt in dies magis magiſque propagaretur, inſtituit. Ad hæc B. Hermannus Contractus ex ſanguine Comitum Veringenſium in Sueuia, Monachus etiam Benedictinus Monaſterij Diuitis Augiæ, vir doctiſſimus Deiparæ dilectus, inter alia in huius laudem cum exaraſſet, Diuinam illam Antiphonam Salue Regina, illius excitatus deuotione Beatiſſimus idem Pater Dominicus, vt poſt Completorium ſolemni Cantu a ſuis Alumnis perpetuo cantaretur, etiā decreuit. Omitto nunc Ceremonias, Rituſque Benedictinos, quos ſacer hic Prædicatorum Ordo, mei amantiſſimus quotidie

Alanus lib. de Pſalter. B. Mariæ c. 8.

B. Hermanni Cōtracti reliquiæ in Benedictinis Germaniæ Monaſterijs

die frequentare non ceſſat. Præterquam quod Angelicum illud Eccleſiæ lumen, Thomas Aquinas Doctoribus Benedictinis non abs re adſcribendus venit. Siquidem ille (vt Ptolomeus Lucenſis Dominicanus eidem Sancto Doctori à Confeſſionibus, atque in doctrina diſcipulus, cum alijs teſtatum reliquit) poſtquam apud Monachos Caſinates profeciſſet in Grammatica Logica, & Naturalibus, Neapolim contendens, ſacræ Theologiæ Magiſtros etiam habuit Benedictinos, doctiſſimos nempè Viros Petrum de Hibernia, & Martinum Neapolitanũ: mox vigeſimoſecundo ætatis ſuæ anno Pariſijs Sacrum Prædicatorum habitum aſſumens, & anno probationis exacto, vigeſimo quinto ætatis anno (vt litteræ Apoſtolicæ atque ex ijs Romanum Breuiarium teſtantur) Cathedram Pariſienſem conſcendit, docturus per ſæcula, tanquam alter Paulus, vniuerſum mundum.

ſummo honore veneratur. Ptol. Lucen. Hiſt. lib. 22. c. 19. M. S. ap. nos, & in Biblioth. Vatic. Thom. de Aquino, Doctor Benedictinus.

Tuque Franciſce, Paupertatis Euangelicæ perfectum ſpeculum, fatebere libens, quo tu affectu Sublacenſem ſpecum olim magni Benedicti reclinatorium, vna cum Hugolino ex Monacho Camaldulenſi, S.R.E. Cardinale amplexus fueris: Voluiſti inde etiam petere incrementum ſpiritus, quo ipſe robur hauſiſſet: ſpinæ olim ab illo, vt ſic dicam, indutæ, pro roſis tibi fuerunt. Eremus etiam Benedictina Camaldulenſis tuo nobilis hoſpitio, tu illius fœlix commercio, vbi vna cum eodem Hugolino Cardinale Benedictino, communem operam dediſti Regulæ Minorum exarandæ, in quam ex duobus Benedicti Regulæ capitibus, de Inſtrumentis ſcilicet bonorum operum, & de humilitate, plurima & pulcherrima tranſtuliſti. At quid mirum illud? cum & tu Hugolino eodem Benedictino in ea condenda vſus fueris; Teſtatur hoc Gregorij IX. Vita m.s. in Regiſtro Nicolai Cardinalis de

Aragonia, quæ tum in Vaticana Bibliotheca, tum in noſtra Aniciana habetur: Minorum inquiens, Ordinem, Gregorius IX. ſcilicet qui ante Pontificatum Hugolinus dictus fuit, inter initia ſub limite incerto vagantem, nouæ Regulæ traditione direxit, & informauit informem, B. Franciſcum eis miniſtrantem præficiens & Rectorem, quorum, eodem rigante, ad eos limites incrementa venerant, vt præbente Diuina potentia, per ſingulos orbis terminos, eorum venerando conſortio, vix vicalus reperitur immunis. Teſtatur & ipſemet Gregorius, qui ſe ait B. Franciſco in condendo ſuam Regulam, & obtinendo confirmationem ipſius per Sedem Apoſtolicam abſtitiſſe: dum adhuc eſſet in minori officio conſtitutus.] *Sed non cogam anteriores illos ad cenſum, cum ſui illud fateantur non illibenter.*

Gregor. IX. in ſua data Anag. 4. Cal. Octob. anno Pōt. 4.

Aliud præter iam dictum habuit firmamentum Ordo S. Franciſci ab Ordine S. P. N. Benedicti, Raynerium videlicet illum doctrina & ſanctitate præſtantem, qui è Clauſtris Benedictinis ad eundem Seraphicum Patrem ſe conferens, mox ab eodem & ſuæ conſcientiæ arbiter & ſui Ordinis Conſiliarius conſtitutus eſt. Quamobrem Raynerio maior acceſſit occaſio, vt non ſolum ipſe eruditior in vita ſanctitate, verum etiam plures ex eiuſdem S. Franciſci familia religioſi per eum ſtudio eruditi, miræ ſanctitate & miraculorum gloria claruerint: Vt rerum Franciſcanarum Scriptores teſtatum reliquere.

B. Raynerius Benedictinus S. Franciſci à Confeſſionib.

Sed nunquid hoc loco reticenda eſt illa Aſſiſias Clara clariſſima Eccleſiæ ſtella? Hanc enim rerum Minoritarum Scriptores S. Franciſci primogenitam filiam ſpiritualem, ac Clariſſarum Ordinis Monialium Inſtitutricem fuiſſe voluerunt; Nos vero Benedictini eam fuiſſe magni Patriarchæ noſtri Benedicti Alumnam, eiuſque alumnarum Monialium Damianitarum Recluſarum

ſarum Regulæ Reſtitutricem. Reſtitutricem, inquam; cum multo ante S. Claræ Monachiſmum, (vt ex antiquis Scriptoribus manifeſtum ſit) ea Monialium Recluſarum Inſtitutio iuxta S. Benedicti Regulam liberetur. Immo illud ipſum incluſarum Virginum Monaſterium Aſſiſinate, in quo eadem S. Clara Monaſticas veſtes aſſumpſit, eiuſdem Ordinis erat S. Benedicti, vt omnes Rerum Franciſcanarum Scriptores etiam tradunt. Veruntamen vt huius rei veritatem clariorem reddamus, quia nullus, quod ſciam, adhuc aperuit, neceſſe eſt, vt nos breuiter aperiamus.

Itaque milleſimo Chriſti anno Venerabilis quidam Sacerdos nomine Lodulphus in quodam ſuo S. Crucis Oratorio, quod à loco dicebatur Fons Auellanæ in monte Apennino, in radicibus montis Cattriæ poſito, & non longe ab Eugubio Flaminiæ ciuitate, collectis aliquot Dei ſeruis vitam Monaſticam, æquè & Eremiticam inſtituit ſub Regula S. P. N. Benedicti: Cuius Congregationis Monachi cum veſtirentur albo, & cuculla alba atque etiam propter vitæ puritatem, cognominatæ ſunt à columba: creueruntque, alijs etiam erectis vtriuſque ſexus Monaſterijs, in magna vitæ ſanctitate apud Deum & homines valde laudabiles. Cæterùm ſancta horum conuerſatione etiam motus S. Petrus Damiani, ad illos ſe contulit: cuius mox vitæ innocentia, doctrina mirabili, ac ſumma auctoritate, Monaſteria illa tum Benedictinorum Eremitarum, tum Monialium Recluſarum eiuſdem Congregationis Columbæ maius acceperunt incrementum. Quamobrem ſicut Ordo & Congregatio Ciſtercienſis à S. Bernardo dicta eſt, ita etiam Ordo & Congregatio Columbæ à S. Petro Damiano Damiani, & Damianitarum; cuius poſtmodum Ordinis & Congregationis virorum ex titu. propagator S. Petrus à Murrone, qui & Hab. in Chron. eiuſdẽ Monaſterij & Congreg. M. S. cap. nos.

Cæleſtinus Papa V. Monialium vero Recluſarum propagatrix extitit S. Clara ab Aſſiſio. Hanc vero noſtram ſententiam veriſſimis teſtibus comprobare facillimum eſt. Et primo quidem de S. Petro Cæleſtino conſona nobis affirmabat Henricus Steronis, Germanus, eidem coætaneus,

Henr. Steron. Chron. edit. Frácof. 1600. *hiſce verbis: Hic prius dicebatur Fr. Petrus de Murrone Ordinis, qui dicitur S. Damiani, ſub Regula S. Benedicti, &c. Aſſentiuntur Martinus Polonus in Vita eiuſdem S. Petri Cæleſtini, Petrus Riccordatus Diar. 1. hiſt. Monaſt. Arnoldus Vvion Lig. Vit. lib. 1. c. 64. atque alij.*

Secundo, Quod ad Ordinem S. Damiani Monialium ſub eadem S. Benedicti Regula militantium ſpectat, quamplura etiam probatæ auctoritatis teſtimonia producere poſſumus, atque in primis Romanorum Pontificum: Vnde

Greg. 9. Regiſt. epiſt. 17. Vbi ſupra ep. 44. *Gregorius IX. aiebat:* Abbatiſſæ ac Cõuentui pauperũ Monialiũ Recluſarũ Monaſterij S. Mariæ de Virginibus Ordinis S. Damiani Faugntinæ Diœceſis, &c. *Atque etiam Gregorius idem Nonus,* Abbatiſſæ Monaſterij S. Mariæ, & S. Appollinaris extra portam Romanam Mediolanenſem. *Et poſt pauca:* In primis ſiquidem ſtatuentes, vt Ordo Monaſticus, qui ſecundum Deum & B. Benedicti Regulã, atque Inſtitutionem Monialium Incluſarum S. Damiani. *Hæc ille. Cui ſuffragatur Martinus Polonus de Alexandro Papa IV. loquens, dum ait:* Hic canonizauit Anagniæ S. Clarã, quæ fuit Ordinis S. Damiani. *Quamplura alia breuitatis cauſa nunc præterire liceat eadem de re teſtimonia, cũ etiam ijs multo plura in ſuis Franciſcanis Annalibus referat A. R. F. Lucas Vvadingus amicus meus & Scriptor eruditiſſimus & candidiſſimus. Sed Superioribus vnum illud magni ſane ponderis teſtimonium quin addam, ſufferre non poſſum. Siquidem Balduinus à Brunsvvick Frater Germanus Minorita illorum temporum Scriptor in rem noſtram*

ita teſtatum reliquit: Anno Dom. 1237. S. Clara miſit ſorores aliquas, Sanctas Virgines ad Boemiam & Alemanniam, quæ per Tridentum, vbi Monaſterium pro eis erectum eſt, venerunt Vlmam; vbi aliquæ ex ipſis remanentes, cæperunt ædificare pauperculum quoddam Monaſterium, ſiue habitaculum in quodam loco dicto, Vff dem gries, vbi modo eſt Hoſpitale S. Eliſabeth ſatis opulentum: vbi primum ſub Regula ſeu Inſtitutionibus S. Benedicti vixerunt, Obſeruantes nihilominus Cōſtitutiones S. Claræ Matris ſuæ: tandēque Regulam S. Benedicti relinquentes, Inſtitutionibus S. Claræ totaliter inhæſerūt. *Hæc Balduinus. Verum hæc mutatio potius nominis fuit, quàm S. Benedicti Regulæ; Idque non ſine Fratrum Franciſcanorum, ac Monialium Benedictinarum controuerſijs & contentionibus.* Baldui. Chron. M. S. hab. Romæ i Bibliot. S. Iſid or. Fratrum Hibernorum.

Quamobrem Ioannes Papa XXII. ſub Datum Auinione 1. Octobris Anno Chriſti 1326. in Priuilegio, quod confert eiſdem Monialibus Incluſis, vocat eas indifferēter à S. Damiano, à S. Clara & à Minoritis, ſub hiſce verbis: Ioānes Epiſcopus ſeruus ſeruorū Dei. Dilectis in Chriſto filiabus, Vniuerſis Abbatiſſis & Conuentibus Monialiū Incluſarū, ſiue Ordinis S. Claræ, ſiue S. Damiani, ſeu Minoriſſæ dicātur, Salutem & Apoſtolicā Benedictionem, Sacra Veſtra Religio, &c. *Quādoquidem cum Benedictinorū Monialium iſtarum regimen Frāciſcanis Minoritis fuerit commiſſum, hinc factum eſt, vt multos poſt annos illorum opera, & nō ſine litibus & controuerſijs magni Patriarchæ Benedicti Regulæ memoria, atque etiā honorabile S. Damiani cognomentum Benedictinæ Damianitæ Virgines reliquerint: Etiamſi illas etiam, quas dicunt Sanctæ Claræ Conſtitutiones, & quas ad hunc vſque diem obſeruant eædem Moniales, ex Regula Sancti Benedicti deſumptas conſcripſerit Hugolinus Mona-* Ioann. 22. Priuil. hab. plumb. Spoleti in Eccl. S. Simeon.

chus Benedictinus, antequam ad Cardinalitiam & Pontificiam dignitatem aſſumeretur. Præterquam quod Moniales ipſæ etiamſi nunc dicantur à S.Franciſco Minoritæ, nihilominus ſcapulare Benedictinum, alias Minoritis inſuetum, & prohibitum, quod deferunt: Atque illud dignitatis nomen, Abbatiſſa, qua reguntur eædem Moniales, patentiſſimè demonſtrant, ſuæ Inſtitutionis originem, & progreſſum à S. P. N. Benedicto ſe habuiſſe, atque etiamnum profiteri. Regulæ igitur Benedictinæ profeſſione, ac ſpeciali Religionis eiuſdem gloria; ex Superioribus iam ſatis probatum eſt: S.Claram ſacris cum ſuis filiabus Virginibus magno Patriarchæ Benedicto adſcribi debere, prout etiam latius in noſtro de Præſtantia Religionis Benedictinæ opere demonſtramus.

Sed ad alia nunc procedamus, & veniamus ad ſequiora, ad alium nempe Minimum nomine, Maximum vero Sanctitate, Franciſcum Paulanum: qui apud Citrarium oppidum prope Paulam, ad xii. m.p. in Monaſteriolo iuris Monaſterij Montis Caſini, vitæ religioſæ & ſanctitatis rudimenta peregit: tantiſque felix auſpicijs, ad eundem Caſinum montem poſtea diuertit, decimumtertium annum ætatis agens, & Chriſti Domini anno MCCCCXXIX. & in vicina ſolitudine (vt Nicolaus Montoia in Chronicis eiuſdem Religionis inter alios teſtatum reliquit) ſub Caſinenſium Monachorum Magiſterio quatuor ferè annis, veluti in pulcherrimo ſtadio ſe exercuit: montemque ſanctiſſimæ perfectionis in eo ſacro monte conſcendit: atque inde diſcedens, non ita multo poſt noui Ordinis fundamenta iecit, pluraque è Benedictina Regula in ſuas leges tranſtulit. Nec inſolens illud creditu, cum Franciſcus Binet, ſecundus ab eo Generalis, antea vero Prior Monaſterij Mamertini in Gallijs, Ordinis S. Benedicti, in legibus ſcribendis præcipuè aſtiterit illi.

Et

Et Bernardus Boillius magni illius ſerui Dei, Bernardi Boillij Monachi Montiſſerrati atque Occidentalium Indiarum Apoſtoli primi, Patruus, & ipſe magnus Dei ſeruus, eiuſdem Aſceterij Benedictinus, diſcipulus etiam iam dicti Beatiſſimi Franciſci de Paula, primus fuit, qui miſſus ab eodem in Hiſpaniam, Religionem ſuam Minimitanam ibidem plantauit, propagauitque: cuius rei cauſa, in itinere mox vnà cum ſocio à quibuſdam Mauris martyrio affectus, vtramque Religionem tum Benedictinam, tum Minimitanam inſigniter illuſtrauit. Hinc Minimitanæ Religionis ſcriptores affirmantes, Bernardum hunc fuiſſe tandem Epiſcopum Gerundenſem, màximè aberraſſe cognouimus. Nam qui eius Sedis Epiſcopus fuit, licet ex eadem familia Boillia, Guilliermus tamen dictus, ex Clerico ſæculari ad eam dignitatem multo poſt mortem ipſius Bernardi aſſumptus eſt, anno videlicet 1508. *obijtque* 1532. *Id quod nos ex illius Eccleſiæ tabulis animaduertimus. Hinc in tanti viri Franciſci Paulani, memoriam, gratiſſimi hoſpites Caſinenſes ei in Sanctos relato poſuerunt Aram in Eccleſia Caſinenſi, quæ diu poſtea ſtetit, quouſque anno MDCX. omnium Ordinum Fundatoribus (ea S. Franciſci amota) Tabulam ſtatuerunt.* Ant. Moral. Hiſt. Monaſter. Andaluciæ.

Verum hoc loco prætermittere non poſſum craſſam oſcitantiam illorum, qui nimis audacter conſtituunt ex patruo & nepote Bernardum Boillium vnum, cum reuera duo fuerint: id quod nunc breuitati ſtudens, inuictis tantum duobus argumentis probare poſſum. Primum, quod Bernardus nepos, dum Alexandri VI. Pont. Max. Vicarius & Patriarcha Indias peragraret, Regnum Dei Euangelizans Idololatris illis gentibus per eoſmet tres annos & menſes ac dies Bernardus patruus etiam ex Benedictino Monte Serratenſi, Vt dicebam, S. Franciſci

Paulani diſcipulus, & Minimorũ Prouincialis peragrabat Hiſpanias erigendo atque extruẽdo ſui Ordinis Conuentus. Hanc de vtroque veritatem nos facili negotio confirmare etiam poſſumus Pontificijs Diplomatibus, & Regijs Chartulis ac Scriptorum teſtificationibus; quæ ſicut de patruo referunt eius Ordinis Minimorum Hiſtorici, ita de nepote Hiſtorici omnes ferè qui de eius ad Indos Apoſtolatu pertractant.

Secundum argumentum æquè validus eſt, quod Bernardus patruus ad cœlos abijt Martyrio affectus à Mauris circa annum Chriſti Milleſimum quingenteſimum. Bernardus vero nepos ex India Occidentali reuerſus, ex ſpolijs inferni onuſtus, victor glorioſiſſimus, omnibus mundi huius dignitatibus poſtpoſitis, vt Deo & ſibi ſolum vacaret, in Monaſterio Ordinis noſtri S. Michaelis de Cuxano non longe ab Vrbe Barcinonenſi ſe recipiens, eius loci Abbas pietate & meritis clarus ſancto fine etiam quieuit, circa annum Milleſimum quingenteſimum vigeſimum.

Illeſcas hiſt. Pontif. in Paulo IV.

Io. Caſtagnilla de Vir. Illuſ. Ord. S. Ben.

Theatinos Patres ad hæc ſigna redigam? Quicquid ſit de eorum Inſtituto, quod documentis è Benedictina Regula petitis, interſperſa iacet, non minimum debere ſe fatebuntur pro Paulo IV. Pont. Max. ac B. Caietano, Fundatoribus ſuis, alijſque eiuſdem Religionis Patribus primis à Benedictinis in Monaſterijs, præſertim Sacri Caſini Montis, S. Seuerini Neapoli, S. Pauli Romæ, ac S. Georgij Venetiarum, eruditis: vt non ſolum Scriptores pro teſtimonio dicunt, verum etiam eorundemmet Theatinorum Patrum per manus ducta traditio confirmat.

S. Philippus Nerius.

At enim vero S. Philippum Nerium Congregationis Oratorij Satorem, nemo homo negabit, à Benedictinis in ſublimem virtutis apicem euectum. Hic enim ſublimioris perfectionis fundamenta iecit in S. Germano, & Caſino

mon-

monte. In quibus locis, per tres continuos annos, ductore præſertim ac doctore Euſebio ab Eboli, nobili Neapolitano, Sacri Caſinenſis ipſius Cœnobij Monacho religioſiſſimo, ſanctarum virtutum, æquè ac Religionis ſpiritum hauſit. Caietæ mox in eiuſdem Ordinis S. Trinitatis Monaſterio, prope montem, (qui Chriſto moriente tres in partes ſciſſus eſt) fouit tantas ſpiritus irrorationes ab anno Chriſti MDXXXIII. ad MDXXXV. ætatis ſuæ decimo octauo ad vigeſimum: ac tandem Romæ, Benedictinis duobus, altero S. Pauli via Oſtienſi, altero Ciſtercienſi ad tres fontes, Monacho, auctoribus, expeditionem Indicam vel Hieroſolymitanam, quam ipſe ſecum meditabatur, in Stationem Romanam commutauit: ab iiſque plurima, atque præclara ſanctioris diſciplinæ documenta hauriens, ſummum perfectionis verticem conſcendit. Quare etiam ſi tanto theſauro Roma fruitur, Benedictinis acceptum referat.

Demum quidni his adiungam Sãctiſſimis Viris Eminentiſſimi decus S. Carolum Borromeum? Hunc S.R.E. Cardinalem Pij IV. ex ſorore nepotem, ad altiora currentem, montemque Caſinum profectũ excepit Angelus Sangrinus eius S. Cœnobij Abbas, anno reparatæ Salutis MDLXI. in dubio conſilio S. Philippi Nerij, qui tum ei à ſacris confeſſionibus erat; quique libentiſſime illud eidem S. Carolo ſuggeſſit, quod ſibi vtiliſſimum fuerat expertus. Prout tam ab ipſomet Angelo Sangrino, quam ab eiuſdem Cœnobij Senioribus accepi. Ipſique vias Domini demonſtrauit, per multos dies docuit eum ſemitas iuſtitiæ, & in eximiæ ſanctitatis virum erudiuit. Scilicet is Angelus fuit, qui ſicuti Monachus religioſæ vitæ cultorem, & Inſtitutorem Sanctum Ignatium prius erudierat, ita Prælatus Eminentiſſimum Prælatum hunc & Sanctiſſimum Præſulem Carolum Borromeum inſtruxit, S. Carolus Borrom.

&

& efformauit. Vnde verarādæ memoriæ Fridericus Cardinalis Borromeus, Archiepiſcopus etiam Mediolanenſis, illiuſque Conſobrinus, in tantæ rei memoriam, Monaſterium Caſinenſe, quod ipſe quoque Fridericus inuiſerat, Aegidio Abbate, ſub annum Chriſti MDLXXXIX. hæcque acceperat, eiuſdem poſtea S. Caroli Reliquijs donatum voluit die xviii. A.C. MDCXXI. Vt publico illius ſcripto conſtat. Nec eo ſolum, ſed & cum ingentes eum difficultates circumſtarent, magnamque Eccleſiæ ſuæ ruinam minarentur, propterea (inquiunt ipſius Vitæ ſcriptores) Anno Domini MDLXXIX. decreuit ad alterum Benedictinorum Aſceterium, Eremum videlicet Camaldulenſem proficiſci: ibique ſe includere, vt ſolus cum Deo negotium hoc ageret, quod & poſtea fecit diebus compluribus. Nec mirum, tanti tantos viros feciſſe Caſinenſe Aſceterium, cum ad illud à viris Sanctiſſimis, à Principibus, Regibus, Imperatoribus, Epiſcopis, Patriarchis, Pontificibus ſummis concurſum fuit, ad venerandum totius Monaſticæ Religionis caput fontemque, & documenta inde ſpiritus, morumque hauriendum. Solemniſſimus enim, immo conſtantiſſimus mos fuit Romanorum Pontificum (vt alibi latiſſimè probatum dabimus) ſtatim ab inauguratione Caſinum proficiſci, vt vota S.P. Benedicto perſoluerent, eumque ſuis rebus tutelarem poſcerent. Quid igitur monſtri habet, quid admirationis, S. Ignatium tantorum virorum preſſiſſe veſtigia, exemplis inſtitiſſe, Caſinumque aliaque Benedictina Aſceteria inuiſiſſe; tum ad impetrandum vniuerſalis Legislatoris ductum & patrocinium: tum ad ediſcenda Inſtituta, quæ ſuis poſtmodum ferret, quibuſque Rempublicam à ſe fundandam erudiret; præſertim cum præter communem Patriarcharum vſum & conſuetudinem, tot priuatæ conſuetudines, tot accepta à Benedictinis Aſceteria,

ria,

ria, Benedictinus geſtatus habitus, quin & Benedictina illius ad aliquod tempus profeſſio, ad hoc eum excitaret. Hæc ſunt quæ præfari volui Reuerendis Admodum Paternitatibus veſtris: Cætera valete in Domino Ieſu, & amantem me Societatem veſtram, redamate.

Magiſter Fr. Dominicus Grauina, ex Sacro Prædicatorum Ordine, vir pietate & doctrina clarus, in opere ſuo dicto, Cognominata vox Turturis, Cap. 10. de ſequenti libro ita ſcribit:

Eumdem S. Ignatium Monachorum Occidentalium Parenti, S. Benedicto nomen dediſſe, demonſtrat Venerabilis antiquitatis Scrutator Domnus Conſtantinus Abbas Caietanus in ſuo Opuſculo M.S.

Fol.14.lin.5. poſt illa verba: addenſque multas Conſtitutiones. adde ſequentia.

Imò certè quod argumentis probatum eſt, demonſtrare etiam poſſumus Auctoritate Apoſtolica. Extat apud nos Innocentij Papæ III. Bulla 17. S.R.E. Cardinalium manibus ſubſignata, dataque Laterani 9. Kal. Febr. Incarn. Dominicæ anno 1199. Pont. II. In qua Summus idem Pontifex confirmat bona Prioris & Monachorum Carthuſianorum Monaſterij S. Mariæ de Caſotulo, Ord. S. Benedicti, in regione Pedemontana: Quodque primum in Italia, vt ex illius Archiuo conſtat, eiuſdem Ordinis Monaſterium anno Chriſti 1172. fuerat fundatum. Romani Pontificis verba ſunt. [Innocentius Epiſc. Ser. Ser. Dei. Dilectis filijs Petro Priori Monaſterij Sanctæ Mariæ de Caſotulo, eiuſque In primis ſi quidē ſtatuentes, vt ordo Monaſticus qui ſecūdum Deum, & B. Benedicti Regulam, atque inſtitutionem Carthuſienſium Fratrum in eodem Monaſterio inſtitutus eſſe dignoſcitur perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur, &c.]

Bulla Innoc. III. edita eſt in Ciuitate Mōtis Regalis, ann. 1630.

Apoſtolico huic teſtimonio aliud accedit Girberti videlicet Abbatis Nouigenti in Gallijs, coætanei prædicto S. Brunoni, Carthuſianorū Inſtitutori, qui dum recenſet Religioſiſſima eorūdem Monachorū exercitamenta tum primùm in Cartuſia Gallicana ab ijſdem exculta, ita ſubſequēter affirmat: [Sub Brunone Priore agūt; Vices autem Abbatis, aut Prouiſoris Hugo Gratianopolitanus Epiſcopus, Vir plurimum religioſus, exequitur.] Hæc ille. Cæterùm fuerat S. Hugo Gallus, & ante Epiſcopatum ex Monacho Cluniacenſi Abbas etiam Benedictinus in Gallijs. Sed ex modò dictis itidem apparet quā iniuſtè detrahāt Io. Trithemio, Abbati noſtro doctiſſimo, recentiores quidam eò quòd aſſeuerauerit, Carthuſianorum Ordinem in Regula S. Benedicti militaſſe.

Girb. Abb. lib. de Vita ſua.

Io. Trith. de Vir. Ill. Ord. S. Ben. lib. 1. cap. 3.

Pag. 15. lin. 5. Poſt teſtimoniū S. Northb. adde verba ſequentia.

Præterquam quod eundem S. Nortbertum cum ſuis Præmonſtratenſibus Monachis, vel Canonicis in Regula primùm S. Benedicti, poſtmodum verò S. Auguſtini militaſſe, Teſtantur hoc ipſum Itali Scriptores, Iacob. Philip. ad annum Domini 1119. Et Marcus Guazzus ſub anno 1120. Hiſpani, Ioannes Pineda in Monar. Eccl. lib. 22. cap. 22. §. 6. & Gonſaluus in Hiſtoria Pontificali lib. 5. cap. 20. in fine: nec non Arnoldus Vvion lib. 1. c. 71. Ligni Vitæ.

DOMNI CONSTANTINI
ABBATI CAIETANI
VINDICIS BENEDICTINI,

De Religioſa S. Ignatij, ſiue S. Enneconis, Fundatoris Societatis Ieſu per Patres Benedictinos Inſtitutione.

SI fruſtra in multis, in hoc tamen, non iniuria quæritur de natura genus humanum, quod totus ille Patrum Illuſtrium vigor, ſæpe ſæpius non transfundatur in poſteros. Heu miſeram humanarum rerum conditionem; heu ipſoſmet ordines Religioſos, mutationi (ſiue eam imbecillitatem naturæ dixeris, ſiue inſtabilitatem) obnoxios. Multum enim in Regularium nonnullis deferbuit Apoſtolicus Patrum ſuorum vigor, qui vt reuiuiſcat, optandum plurimam, plurimum ſudandum eſt. Verum enim vero in tanta annorum ei ſeculorum ſucceſſione, ſi remitant aliquid ex vigore priſtino antiqui Ordines, infirmitas communis, vetuſtatis morbus, plurimum eos excuſatos dabit; at in ijs, qui non toto ſæculo ab hinc progeniti fuerunt, iſta res maiorem ſpeciem iuſtæ querelæ habet.

Haud

Haud ita pridem, non tam oculis omnium patuit, Ieſuitarum, pro Fundatore ſuo in Sanctorum numerum relato, exhibita ſollemnitas; omnium manibus volutata Relatio, habita quidem ab Eminentiſſimo Domino Franciſco Maria Cardinale de Monte, in Conſiſtorio coram Gregorio XV. Pontifice Maximo ſacroque Purpuratorum cætu, ex eorum vero excerpta informationibus, omnium ore verſata illius vita ex authenticis Proceſſibus, vt prætenditur, collecta (etſi reuera plus media parte ex ipſorum collecta hiſtorijs) quam deſiderata fuit iuſta & debita memoria Benedictinorum Patrum, Benedictinaque Religionis, quibus poſt Summum Deum, non tam ſua præcipua inſtituta, quam ſeipſum ad meliorem frugem conuerſum, Ignatius debet. Sub Benedictinorum etenim ductu, à caſtris ſæculi ad caſtra tranſiuit Dei, à Benedictinis in militem Chriſti formatus, apud eos emiſit vota. Ab ijs iam conſtitutus Sacræ dux militiæ, adiutus præcipuè & inſtructus in Statutis condendis fuit; ab ijs potiſſimũ hauſit conſuetudines & inſtituta, quæ ſuæ Ignatiani Religioni volunt & ornamento præcipuo & Eccleſiæ adiumento fuiſſe.

Porro, in laudata Relatione, dum Maximorum Sãctorum, quorum veſtigia preſſit S. Ignatius, mentionem, idque meritò, faciunt, e numeratis Athanaſio, Baſilio, Nazianzeno, Cyrillo, Hieronymo, Auguſtino, Bernardo, Dominico, Franciſco; ex electiſſimis pharetræ Dominicæ ſagittis vnum, Benedictum videlicet, qui primarijs Fidei Catholicæ Satoribus annumerandus venit cuique & alumnis ſuis vniuerſa propemodum Europa, fidem aut plantatam, aut reſtitutã debent, ſilentio, (iniuſtæ dicam?) inuoluerũt. Quinimò in vita eius quamlongiſſimam ſcripſerunt, & totam

Vita eius ſcri-

tam

tam volunt ex ipſis informationum fontibus hauſtam, ne ſemel quidem S. Benedicti mentionem inijciunt. Quæ præteritio, vt alia, quæ Benedictino nomini debuit Ignatius, omittam, eo plus videtur admirationis habere, præſertim in actu apotheoſis illius, quod vni eam ex Benedictina Regulæ Patribus tãquam primo motori, Iulio Nigronio Ieſuita teſte referenda eſſe videtur. Nam primus, vt ait ille Ignatium laudauit Luyſius Strada Hiſpanus ex Ordine S. Benedicti, maximæ tunc in Hiſpania auctoritatis, qui in epiſtola, conſolatoria adnoſtrũ Ordinem iam commemorata diffunditur in laudes virtutum S. Ignatij, quem grano ſinapis ſimilem facit, quod magnam creuit in arborem; & eum ſæpe vocat Sanctum, Venerabilem, & ſanctæ memoriæ virum] hæc Nigronius. Quid quod abire lõgiſſime à grata memoria beneficiorum acceptorum à Benedictina Religione parum fuit non nemini, qui tectus alieno nomine (turpior enim ſuus illi viſus fœtus, quam vt palam ſe parentem agnoſceret) notiſſimum & celeberrimum ſtudium Clanonij in excolendo Ignatio atque docẽdo in Serratomonte inter aniſabulas retulit. [*Fabula* (*inquit*) *eſt S. Ignatium Societatis conditorem à Diuino inſtitutore Gallo, cui nomen erat Ioannes Clanonius, quique in Monteſerrato S. Benedicti Cænobitam egit, partim didiciſſe, partim vſu & exercitatione ea notaſſe, quæ maximo animarum fructu, componeret, atque euulgaret.*] hæc non nemo, qui dum caueam turturi ſtrueret, grauiſſimis memoriam recepti muneris vinculis oppreſſit, obtuit compedibus.

pta Itali cè & Roma impreſſa.

Iul. Nigron. Comment. in regul. Comm. S. I. par. 1. *nu.* 17. *Luyſius ſtrada edita*, 1557.

Vtinã beatiſſima mens Ignatij, qui iam in cœlo reſidens, & Benedictinorum in ſe merita dulciſſime recolit filiorum ſuorum intuetur deferueſcentem erga

eoſ-

eoſdem Benedictinos amorem & obſtupeſcit totius huiuſce litis arbiter eſſet; non minoribus ſe fateretur vinculis gratitudinis erga Benedictinam familiam teneri,quam quereretur aſperrime ſuorum quempiam eadem vincula non tam diſſoluere conari, quam rumpere.

Non hic in ſcenam voco vniuerſa Benedictinę Religionis in integram familiam Ignatianam merita;non extructas Domos, fundata Collegia, ſuſceptum illius patrocinium ab vſque eius origine, non ſexcenta alia beneficia, quæ iuſtum volumen poſtularent: nec eos, quicunque tandem fuerant proſequar amarulento calamo, qui in Salisburgenſis Vniuerſitatis ſub Benedictinorum ductu erectione; aut nupera hac bonorum Eccleſiaſticorum, ſperata reſtitutione, & exuere Benedictinos antiqua poſſeſſione, & eoſdem ſcriptis apud Principes traducere conati ſunt. Roma, Germania, aliæque Prouinciæ, querelis eis plenæ ſunt. Non ea ingeram quæ factitarunt alibi Benedictinis è Collegio quodam Belgij eliminatis, Impræſentiarum ſufficiet expoſtulaſſe, commutatum in nepotum compluribus, Sanctiſſimi Patris Ignatij erga magnum Patriarcham Benedictum, eiuſque familiam, affectum: cum tot & tanta cum eodem fundatore ſuo à Benedictina accepiſſe Religione Ieſuitæ fateantur, neceſſe eſt.] Quam plurimis, inquam; nec enim de vniuerſis queror. Iacobus Aluarez verba iſta grauiſſima & veriſſima protulit. *Venerandus, (inquit) omnium Sanctarum Religionum Patriarcha Benedictus, ac ſpecialiter noſtræ Societatis Pater Sanctiſſimus, in cuius Illuſtriſſimo & obſeruantiſſimo Cænobio B. Mariæ Montiſſerrati B. P. Ignatius à militia ſæculi ad Chriſti militiam conuolauit.* Et huius Venerabilis viri ſententiæ alios quoſdam ex

Iac. Aluar. p.4. l.4. to.2. de orat.

iiſdem Patribus, adherere, qui perquiſierit, certò ſciet. At non ita multi illi, & in dies pauciores euadunt, deficiuntque à primorum Patrum affectione. Nos igitur cupientes ad veritatem iſtã omnes pertrahere, aut ſaltem refricare illis memoriam, ne Benedictinorum merita in Fundatorem ſuum, atque adeo in eos, deueniant aliquando apud eos, aut poſteritatem in obliuionem; hoc loco breuiter oſtendemus, quantum Religioni Benedictinæ debeatur ab Ignatiana Societate quę in Fundatore ſuo tam pręclara beneficia à Benedictinis accepit.

De Patria & nomine S. Ignatij, ſiue Enneconis. *Caput I.*

VT dicenda melius intelligantur, hæc de patria S. Enneconis & nomine prælibamus. Natus fuit (vt omnes hiſtoriæ Ieſuiticę teſtantur) in ea Cantabrię Prouincia quæ Guipuzcoa dicitur Beltramo Loiola, & Maria Sanchez, (alij Marinam Sonam appellant) parentibus, felici & mundo ſalutari partu. Nobiles quidem illi: an vero Loiolæ & Ognies Domini & Toparchæ, vt Ieſuitæ aſſerunt, abunde rationis ad dubitandũ eſt Loiola enim nequaquam inter villas, aut oppida connumeratur. *Errãt* (inquit Stephanus Garibaius & ipſe Cantaber & Guipuzcoe ortus, cui propterea de rebus Prouinciæ ſuæ ſcribenti optima fides adhibẽda eſt) *qui Loiolam aſſerunt villam eſſe, cum familia ea inſignis ſit parentum maiorum, ſita, ſicuti & familia ſua primitiua de Ognies, in medio & centro totius Guipuzcoæ.* Qui igitur Beltramus, Loiolæ Dominus, qui Toparcha erit, ſi Loiola villa, ſi oppidum non ſit?

Steph. Gariba ius hiſt. tom. 3. li. 30. c. 5.

Nec etiam Ognies, oppidum vel villa fuit, ſed quoddam ipſius Beltrami cognomentum, ſeu familia, potius, vt Garibaius in proxime citatis verbis teſtatur; Sicuti, inquit, familia ſua primitiua de Ognies. Bene quidem eſt, quod in ea ipſa Cantabriæ regione oppidum ſit Oña hiſpanice dictum, latine vero Omnia; in quo antiquitus conſtitutum nobiliſſimum S. Saluatoris Ordinis S. Benedicti Monaſterium, quod (atteſtante eruditiſſimo Antonio Iepio) ex veteri religioſiſſimorum Hiſpaniæ Principum conceſſione, poſſidebat triginta octo ſupra centum villas, interque eas ipſum oppidum de Omnia, vt ampliſſimum Priuilegium Sanctij Garciæ Comitis manifeſtum facit, verba Priuilegij ſunt: *Hæc eſt conceſſio quidem tam Monaſteriorum, quam villarum: in primis ipſa villa Omnia, quæ eſt ſita ſuper litus fluminis Veſſicæ, tàm cum montibus quam cum paludibus, &c.* Hanc vero villam Omniam, in hodiernum vſque diem idem S. Saluatoris Benedictinum Monaſterium & ſpirituali & temporali poſſidet iure, ita vt cuilibet nec in mentem venire poſſit, Beltramum S. Enneconis Patrem illius villæ Omniæ fuiſſe Principem. Hinc igitur Garibaius ait. *Beltramus de Loiola & Ognies, Dominus nobilis familiæ Loiolæ & Ognies, quæ ſunt in prouincia Guipuzcoa, in iuriſdictione oppidi Apſeithiæ.* Et Relatio facta in Conſiſtorio ſecreto coram Gregorio XV. à Cardinali de Monte. *Natum (ait) Ignatium in ea Hiſpaniæ regione, quæ ad Pyreneum pertinet, in oppido Apſeithiæ, Pampelonens. Diœceſis, Anno MCDLXXXXI. ex Beltramo Loiola & Maria Sanchez, Nobilibus, Catholicis, & pijs parentibus.* Non igitur Dominum, aut Toparcham cum Ioãne Petro Mapheo, Petro Ribadineira, Nicolao Orlandino, & Bidermanno, Loiolæ & Ognies oppidorum,

Anton. Iepius tomo 3. Chron. S. Ben. ad annũ 1011.

Garibaius hiſt. li. 30. *c.* 5.

rum,

rum, ſed Loiolæ & Ognies familiarum caput, vt habet hiſtoriæ veritas, appellamus. Et conſequenter errant, lectorique imponunt, qui oppida, Loiola & Ognies dicunt; aut Ignatium vel illius genitorem, eorundem Dominum & Toparcham. Et profectò inſtar demonſtrationis mihi ſunt tanti ponderis auctoritates: nam ſi ille Loiolæ & Ognies oppidorum fuiſſet Dominus & Toparcha; illud, nec latuiſſet Garibaium, qui ex eadem Prouincia fuit; nec ſiluiſſet idem ipſum Relatio facta pro illius Canonizatione, quæ minora plura commemorauit: ſed procedamus.

Hæc ideo intulimus de patria S. Ignatij ſiue S. Enneconis, vt eum conſtet in vicina Monaſterij Omnienſis natum. Monaſterij autem Omnienſis Abbas quidam Enneco, vulgari Hiſpanico Innigo, tanti inter Sanctos nominis, & apud populos venerationis fuit, vt Breuiarium Monaſticum Hiſpanicæ Congregationis dicat: Innumeram hominũ vtriuſque ſextus multitudinem quotannis Kalendis Iunij, ex fere triginta illius regionis populis circumquaque cõſtitutis ad Omniam cænobium ſolemni pompa conuenire. Igitur cum tanta vicini populi deuotio erga hunc Sanctum fuerit; & ſolenne exiſtat, vt quos Sanctos præcipuè colunt Parentes, patronos eos ſuis aſciſcant filiis, illiſque eorum nomina imponant; propterea enim Dominicus familiæ Prædicatoriæ inſtitutor, Franciſcus Paulanus, Nicolaus Tolentinus, S. Dominici Exilienſis, S. Franciſci Aſſiſienſis, S. Nicolai Bouenſis, nomina gerunt) propter hæc, inquam, facile eſt ſuſpicari, pios Ignatij parentes (vt eos Relatio ſupra laudati vocat) ex pio erga hunc S. Enneconem & patronum ſuum affectu, ad recolendam ſanctiſſimam

Breuiariũ Monaſticũ Cõgreg. Hiſp.

memoriam illius, eiuſque tutelam filio procurandam, cognominem illi ſuum natum feciſſe. Non enim vocauerunt eũ Parentes Ignatium, ſed Enneconem. Ignatius enim propterea dictus eſt, quod ea vox apud cæteras nationes frequẽtior eſſet, quã nomen Enneconis qua de re Petrus Ribadineira eius vitæ ſcriptor: *Inigo de Loyola Fũdador, y Padre de la Compania de Ieſus.* Et non multo poſt: *Inigo, que con dichoſo y bien auenturado parto ſalio al mundo, para bien de muchos: à quien llamaremos de aqui adelante Ignatio, por ſer eſte nombre mas camun à las otras Nationes; y el mas concido, y vſado*. Suffragantur Ribadineiræ Stephanus Garibalius, Antonius Iepius, atque Hiſpaniarum ſcriptores alij. Qua igitur fide, ſeu leuitate potius, vt gemmam intexuit vitæ S.Ignatii, & vt monſtrum aliquod miraculi, inter admiranda retulit Ioannes Nierembergius ſequentem fabulam: Maius, inquit, prodigium refert Melchior de la Cerda, Aliique qui id affirmant; habeturque in M.S.Collegii Complutenſis: quod dum baptizaretur S.Ignatius, dubiumque eſſet obortum, quo nomine vocandus eſſet, ipſe ſibi infans nomen impoſuit, quo ſignificatur officium, quod habiturus eſſet in Eccleſia. Certum eſt illum id muneris obijſſe propter quod Filius Dei venit in mundum ſicut in Euangelio dicitur veniſſe vt ignem mitteret in terram qua omnes charitate arderent: & Ignatius eum ſignificat qui ignẽ mittit. Sed en lector, metipſa Nierembergenſis verba: *Mayor prodigio refirieron el P. Melchior de la Cerda, y otros que lo han afirmado y en vnos manuſcritos del Colegio de Alcala, ſe dice, que, dudandoſe quando bautizauan à San Ignacio, como le llamarian, el miſmo Nino ſe puſo nombre, con el qual ſe ſigni-*

Petr.Ribadin. Vit. S.Ignat. lib. 1.c.1. edit.Madrit.An. 1583.

Enneco quare Ignatius vocatus ſit.

Io. Euſeb.Nierembergen. Vit. S.Ignat. cap.1.

fica el oficio che auia de hazer en la Igleſia. Locierto, es que tuuo entre los hombres la miſma ocupacion, para que el Hyo dDios vino al mundo, como en ſu Euangelio e dize, que vino para echar fuego en el, para que todos ardieſſen en caridad: y Ignacio eſſe quere dezir, el que arroga fuego. Hæc ille. Sed quam, amabò te, lector, hic nobis cantilenam, quam fabulam canit, in confeſſo eſt. Nam Enneconem illum in infantia, in iuuentute, & tum demum Ignatium, ſuorum ſequacium confeſſione dictum, cum iam mundo innotuiſſet, quod notius eſset Ignatij nomen, ex ſcriptoribus eidem S. Ignatio coætaneis certò certiùs probauimus, quid iſte nouiſſimus ſcriptor effundat, reuera non intelligo. Sed huius modi prodigiorum non vnum inueniet qui eiuſdem Nierembergenſis libellum vel oſcitanter tantummodo perlegerit. Et hæc de patria S. Enneconis, ſiue Ignatij, & nomine eiuſdem. Quomodo autem ſe habuerit pueritia illius, quam proprij eius alumni ſilentio propemodum inuoluunt, non diſputabimus; ad ea, quæ inſtituti noſtri magis propria ſunt, deuenientes.

Nierembergẽſis commentum de nomine Ignatij.

S. Enneco, ſiue Ignatius, militiam mutat ſub ductu Benedictinorum Patrum, & ab ijs ad vitam perfectiorem eruditur.
Cap. II.

NOn caret igitur probabilitate ſua, S. Ignatium in natiuitate ſua, à S. Ennecone nomen hauſiſſe, illumque agnouiſſe tutorem, patronum ſenſiſſe,

At vero regenerationem, ſeu conuerſionem eiuſdem Benedictinorum Patrum ductu auſpitijſque ſtetiſſe, certiſſimum eſt totum enim illis ſubdidit ſe totumque permiſit; vt, ſiue laus aliqualis ſit, tantum erudijſſe virum, ſeu debeatur aliquid à Societate pro opera in Inſtitutore ſuo informando collocata feliciquae, laus ea Benedictinorum erit; æs illud Benedictinis Patribus Enneconiani Patres debebunt. Nam, (vt literis conſignarunt Hiſtorici Societatis Ieſu) S. Enneco vitam exorſurus nouam, Anno Chriſti 1522. die 24. menſis Martij, prouectus eſt ab illo ſpiritu, qui deducit iuſtum per vias rectas, ad S. Montemſertatum, tanquam admunitiſſimam Religionis arcem, viris; armiſque ſpiritualibus fætam, Benedictinorum videlicet Cænobium, vbi fortiſſima arma cæleſtia nouo Chriſti militi poterant abundè ſuppeditari. Florebant in hoc clariſſimo Monaſterio, duo inter cæteros exercitatiſſimi religioſe militiæ veterani: alter Michael Fernerius, Valentinus, Monachus & pænitentiarius, vir in ſacris paginis maximè verſatus, earumque cōmentator, & ad populum Eccleſiaſtes: Alter Ioannes Clanonius, ſiue Chianones, Gallus, ex oppido Miralpes, Monachus item & pænitentiarius, de cuius ſanctitate multa mira narrantur, quæ nos conſultò breuitatis ergo prætermittimus: Satis ſit hoc loco referre eius admirandum exitum, qui ſolet vitam actam comprobare. Obijt enim tranquilliſſimo genere mortis, nullo morbo preſſus, ſenio cōfectus, ita vt e Miſſæ celebratione ſe addicaret, ſed quotidie communione ſacra reficeretur; quam cum more ſuo, in peruigilio Corporis Chriſti Anno MDLXIX. ſumpſiſſet, & poſt prandium, veluti quieturus, vt aliquando ſolebat, reſſe-

ſediſſet ante feneſtram cellę adapertam, non quidem corporis lumine, quo captus erat, ſed mentis acie, qua maxime vigebat, cælum contemplatus dulciſſimè expirauit, inuentuſque à Monachis rubicundiori facie, & longè pulchriori, quam vnquam præ ſe ferre conſueuiſſet.

Deus itaque ſapientiſſimus, qui vno Ignatio erudiendo magiſterium plurimorum fingere deſtinarat, eum direxit non alio, quam ad iſtos duos ſanctiſſimos & doctiſſimos Ordinis Benedictini Patres, religioſæ vitæ peritiſſimos. Exceptus humaniſſimè nouus Chriſti tyro, & prima rudimenta ſacræ militiæ edoctus, à Clanone præſertim; eius fidei ſe totum commiſit. Huius rei duos proferam teſtes, alterum ex Benedictinis; ex Ieſuitis alterum. Primus ſit Antonius Iepius, Chronicorum generalium Ordinis S. Benedicti, ſcriptor, ne quid aliud dicam, modeſtiſsimus, qui patrio ſermone de Monaſterio Mõtiſſerrati verba faciẽs, ſic teſtatum reliquit. *Aqui aprendio en eſta caſa la vida eſpiridual, y cobro fuercas, en ella el bien auenturado Inſigo de Loyola (obros le llaman Ignatio de Loyola) vnos de los mas auenturados hombres que ha producido Eſpana, Fundador de la religioſiſſima y doctiſſima orden de la Compania de Ieſus: el qual ſe confeſſo generalmente en eſto Conuento y aprendio los exercitios eſpirituales en el, que deſpues con tanta gloria ſuya y de ſu Religion, eſpartio y publico per todo el mundo.* Quæ latinè reddita ita ſonant: *In hac domo apprehendit vitam ſpiritualẽ, & in eadem vires adeptus eſt B. Enneco de Loyola (quem alij vocant Ignatium de Loiola) vnus ex illuſtrioribus viris, quos vnquam genuit Hiſpania, Fundator religioſiſſimi & doctiſſimi ordinis Societatis Ieſu; qui in eodem Monaſterio generali confeſſione peccata ſua abluit; ibique*

Anton. Iepius Chron. S. Ben. Cẽtur. 5. ad Ann. 888.

didicit exercitia ſpiritualia; quæ poſtea magna ſua, ſuæque religionis gloria, per totum orbem diffudit, & promulgauit. Ita ſæpius.

Nicol. Orlãdinus hiſt. Soc. Ieſu li. 1. n. 17

Secundus, Nicolaus Orlandinus, hiſtoriarum Soc. Ieſu ſcriptor elegantiſſimus, cuius verba ſunt. *Ad Sanctum Montem profectus, religioſe Deo ac Deiparæ ſalutaris, eo curam in primis adiecit, vt vitam exorſurus nouam, veterum ab exordio primo retexeret: quod cum per triduum ſedulo peregiſſet, e ſcripto repetita ab memoria vltima noxarum confeſſione cunctarum, apud Cænobij eius virum, virtute inclytum, Ioannem Clanonium nomine, natione Gallum; eidem pariter ſua de vitæ ineundæ ratione conſilia ex ordine patefecit. Deducebat nimirum ius, tum ſuum Dominns per vias rectas; magiſterium plurimorum vno erudiendo fingebat. Is ſcilicet Conſilium illud geminum pietatis palæſtram ineuntibus apprime neceſſarium menti eius iniecit, vt & generalem inſtitueret confeſſionem, cuius ea tempeſtate vſus non perinde vt poſtea eiuſmet opera introductus eſt, increbruerat: & cum viro bono atque prudenti, quicquid meditaretur, communicaret. His enim neceſſe eſt oriatur ab initijs diſciplina virtutis, ædificium ſpirituale his ſtatuatur fundamentis. Nam expiatio vitæ totius anteactæ in primo limine, ardoreque illo conuerſionis, purgat magnopere animum, præparatque vberioribus e cælo donis excipiendis, & omninò immenſum quoddam refert ad perſeuerantiam, ad progreſſum, ad omnia primordio ſemel contuendi, quantum cum Diuina ope fas eſt, vt animus in amicitiam Dei & ſtatum gratiæ reponatur: Ductus autem periti Inſtitutoris aduerſus fallacias tenebrarum Patris, Angelum lucis ementientis, cum ſemper, tum inchoanti præſertim eſt neceſſarius, quo & rudior diſcipulus eſt, & error vel paruus initio, fit longè*

ma-

maximus in progreſſu. Hæc Ignatius præcipua quadam Magiſtri ſumma doctrina non ſolum peragebat, ſed etiam obſeruabat, confitens in corde ſuo, & intentis vbique oculis per iuſtitiæ ſemitas incedens, ac notans ſingula vt eodem tempore quos faciebat in diſcipulatu proceſſus, eoſdem haberet in Magiſterio; ubi Clanonius conſilia eius probauit, &c. Hæc ille.

Concinit quoque Ioannes Petrus Maffæus, ex eadem Societate verbis illis. *Quo ſimul atque peruenit, templum ingreſſus, ac Numine ſalutato, nihil antiquius habuit, quam ut per ſacram totius anteactæ vitæ confeſſionem, contractas animi ſordes elueret; qua confeſſione in primis fideliter atque accuratè deſcripto peracta per triduum; ſumma deinde cum veneratione ad Sacramentum Altaris acceſſit: Contulit etiam cum eodem Patre, qui ſibi confitenti aures dederat, omnia ſua conſilia cogitationeſque de imitatione Sanctorum, quæ ad eam uſque diem prorſus nemini patefecerat.* Alacriter igitur, ſedulo, impenſe in exercitio vitæ religioſæ informauit Ignatium, cuius pietatem eximiam toti aliquando Orbi præuidebat ſalutarem eſſe futuram. Inter cætera verò ſacra rudimenta obtulit illi libellum aureum exercitiorum ſpiritualium, à Garcia Ciſnerio Abbate eiuſdem Monaſterij Montiſſerrati, Santiſſimo ac doctiſſimo confectū, editumque Hiſpanicè Anno Chriſti Milleſimo Quingenteſimo, prout in antiquiſsima eius impreſsione ipſi nos inſpeximus: cuius verba, latinè reddita ſunt: *Compilatus fuit, & impreſſus iſte Tractatus in Monaſterio B. Mariæ de Monteſerrato Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo XIII. Nouembr.* Eundem porro librum Hiſpanicæ ſcriptum, vt dicebamus, à Ciſnerio Abbate, Latio donauit, ac iuris publici fecit eodem anno vir ille pijſsimus, Ferdinandus à Turrecremata

Io. Petr. Maph. in Vit. S. Ign. li. 1. c. 4.

Poſt verbū patefecerat **huc trāſfer** quæ **fac. 126. lin. 7 legūtur** concinūt itidē **vſque ad ea** cœleſti adſcriptus eſt. **Incluſiuè.**

cremata, eiuſdem Ciſnerij diſcipulus. Quare in eius calce nos ipſi hæc legimus verba. *Compilatus fuit tractatus iſte in Monaſterio B. Mariæ de Monteſerrato, Anno Domini MD. Idibus Nouembris*. Qui quidem exercitiorum libellus cum ſumme efficax ad Concitandos in amorem rerum Diuinarum animos exiſtat, Montiſſerratenſes Patres illo vti ſolebant in inſtruendis ijs, qui vel religioni, vel pænitentiæ ſub ipſorum regimine ſe ſe nouiter debebant. Hęc latius probata dabimus inferius: Interim audi Ribadineiram fatentem: *Probabilem B. Ignatium tũ habuiſſe notitiam libri, ſeu exercitatorij Abbatis Garciæ Ciſnerij, dũ apud Montem ſerratum eſſet, tum in orando, & meditando mutũ per eum profeciſſe: tum inſtructum fuiſſe à P. Ioanne Clanonio, & edoctum nonnulla ex eo libro, ſimiliter, quod nominauerit librum, quem poſtea compoſuit, Exercitia, ſpiritualia, ſumendo nomen ipſius à libro, vel exercitatorio P. F. Garciæ*, hæc Ribadineira in Epiſtola, quę extat apud Iepium tomo 4. Annalium Benedictinorum ad annum 888.

Ribadin. in Epiſt. quæ extat apud Ant. Iepium, anno 888.

S. Ignatius proficit ſub P. Clanone.

Nactus igitur Ignatius, tum in voce tum in ſcriptis tantorũ Patrum, piſſimæ ſuæ intentioni conformem maxime doctrinam; mirum dictu quantum profecerit, quantumque hauſerit cæleſtem diſciplinam: more tamen infantium, qui vbi primo depulſi ſunt ab vbere matris, non longe ſe patiuntur ſubmoueri, vt identidem eadem poſsint repetere: Simili inqnam pacto Ignatius receſſurus à Monaſterio Montiſſerrati, locũ elegit vt ſecretiorem, ita viciniorem amato Monti; ſeceſsit enim in Syluam Monti ſerrato proximam (vt Nicolaus Orlandinus in ſuis literis ad me datis teſtatur) ibique penitentiam egit; de in Mareſam ſiue Minoreſſam, a Monteſſerrato 3. leucis diſtantem conceſ-

Orlandin. lit.

ſit:

ſit: exercebat ibi in hoſpitali & in antro, pænitentiã actem, ſeque pręceptis libelli exercitiorum ſpiritualibus, quem ſecum detulerat, penitus conformabat: Verum inſurgētibus ſcrupulis,& ſtimulis etiam deuotionis actus; atque vt Clanoni rationes redderet eorū quæ in anima ſua agebantur, repedabat ſæpiſsime ad Serratum montem, ab eo cęleſtia monita,ſuorumque remedium ſcrupulorum referens: Minoreſſam redijt, eamque plurium menſium ſpacio inhabitauit. Sic igitur ſub Benedictinis, ſanctioris iecit fundamenta vitæ, ſic ab ipſis in vitam perfectiorem eruditus eſt; ſic in virum ſanctiſsimum eorum labore & induſtria creuit; vt quantum quantum illud eſt, quod diſcipulus magiſtro debeat (quod nunquam ſecundum Ariſtotelem rependi poteſt) tantum Benedictinæ religioni Ignatiana debet, ſi velit pro Parente ſuo ſpondere. *ap. me M.S.* *Beneficia Ord. Benedictini erga Societate Ieſu.* *Ariſtot.*

S. Enneco, ſiue Ignatius in Montis Martyrum prope Pariſios, & S. Pauli de Vrbe Monaſterijs, Ordinis S.P. Benedicti, vota emittit. Cap. III.

TAm felici videlicet ſucceſſu dulces gratiarum riuos, & flamina donorum Dei expertus fuerat in Benedictino ſerrati montis Cęnobio Ignatius: tantos ibidem egerat de deuicto hoſte triumphos, vt non ad alia loca, aut ſtudia, quam quæ Numine implebat Magnus Benedictus occidentalium Patriarcha ſuo, ipſe iam futurus multorum Pater, diuertere voluerit. Egregio profecto documento & amoris & gratitudinis erga Benedictum, eiuſque Religionem, quæ illi fuerat tam benefica parens; & imitatione Patriarcharum aliarum Religionum, qui libentiſſimè apud

Benedictinos diuerſati documenta inſignia, & plurimam vtilitatem ab ijs in ſuos ordines deriuarunt. Sed de his alibi latius. Iam S. Ignatium inuiſemus in Benedictinarum. Virginum Cænobio, ſito in monte Martyrum, primo ab vrbe Pariſienſi lapide, ad aram Deiparentis vota cum Socijs nuncupantem. *Agebatur annus, (ait Petrus Ribadineira) virginei partus MDXXXIV. cum Ignatius & ſocij inſigniti magiſtrali laurea, die Aſſumptioni B.M. Virginis ſacro, ad ædem B.Mariæ, quæ mons Martirum vulgo dicitur, & ab vrbe Lutetiæ non procul abeſt, vna omnes conuenerunt: ibi ritè confeſſione facta, atque ſacra ſynaxi percepta, voto ſe obſtrinxerunt rebus omnibus excepto viatico, ad conſtitutum diem renunciandi, procurandæ proximorum ſalutis Hieroſolymā nauigandi, &c:* Similia Nicolaus Orlandinus habet, ſed qui, ſeu neglexit dicere, ſeu oblitus eſt, Eccleſiam illam à Benedictinæ familiæ Alumnis cultam. *Ab eo die (inquit) qui Aſſumptæ Deipare ſacer erat, omnes eam ſibi Patronum apud Deum præcipuā adoptarunt: & poſt Societatem conditam, eum diem quaſi primum eius natalem ſingulari religione ac memoria coluerunt,* ita ille. Ergo Ignatius ſicut in ſacro monte religioſæ & perfectioris vitæ, ita in monte Martyrum ſocietatis & religionis ſuæ fundamenta feliciſſima iactauit. Et in huius rei memoriam ante annos circiter triginta cum reparatus eſſet locus, & tribus auctus Capellis, in earum ſecunda appenſa fuit ab ipſiſmet Ieſuitis annuente Abbatiſſa, Imago, quæ S.Ignatiū ſocioſque exhibet, manu tenentes chartam, rei geſtæ, votorum ſcilicet nuncupationis ſeriem indigitantem. Viſitur in medio tabulæ Sāctiſſima Virgo Deipara, huic Dionyſius, Ruſticus, & Eleutherius, ſocij Martyres, inde Beatiſſimus Patriarcha Benedictus cum Nutri-

Petrus Ribadiner. Vit. S. Ignatij, lib. 1. c. 4.

Nicol. Orland. *hiſt. Soc. Ieſu, lib. 1. n. 90. & 92.*

22

tio

tio Romano, Mauroque Alumno: vt nempe conſtaret mundo, quos Paranymphos haberet Ignatius facti huius, quos Patronos, & vitæ, vieque, quam aggreſſurus erat, Duces; nempe poſt admirabilem Benedictum noſtrum, Patriarchas binos, alterum fidei apud Gallos, alterum Religionis Monaſticę. Ille aſſociantibus Ruſtico & Eleutherio, Gallos Eccleſiæ peperit; hic per Romanum Maurumque Abbates, à ſe in Gallias miſſos, eandem nobiliſsimam partem & Religioſæ peperit diſciplinæ, & ab hæreſi & paganiſmo liberauit. Mons autem Martyrum vel Martyriorum ſiue is olim Martis, ſiue Mercurii fuiſſet, Monaſterio Benedictino demum ornatus fuit; quod virorum primũ (vt teſtis eſt Iacobus dũ Breui) à Theobaldo Priore S. Martini, de Cãpis Cõgregationis Cluniacenſis, monialibus poſtea dicti Ordinis conceſſum fuit, anno 1133. Verũ fuſius hęc Stephanus Binettus S.I. in vita S. Dionyſii eiuſdẽ; quã ipſe Gallicano ſermone ſcripſit, dedicuitque Abbatiſſe, & Monialibus eiuſdẽ Monaſterii.

Iac. du Breu in Deſcrip. Vrb. Patris.

Agnoſce igitur ſancta ſocietas primordia tua in Benedictinorum Aſceteriis cæpiſſe; contigiſſe in iis natalem tuum: agnoſce patris affectu tui erga eadem Aſceteria, & eorundem Aſceteriorum pietatem, quæ eum, ſuoſque tam amico ſinu complexa ſunt: Venerare loca, in quibus tanta myſteria, & originem tuam, Patriarcha tuus opperari voluit.

Sed Orlandinus contendet Montem Martyrum vacuum, remotũmque ab interuentoribus locum fuiſſe vt quis inde forſitan coniiciat, ad eum ſe Ignatiũ & ſocios contuliſſe, quo ſtrepitum popularis auræ diffugerent. At illud fruſtra contendit, Nobiliſsimum enim illud Virginum nobiliſsimarum Cænobium erat, cuſtoditum & cultũ diligenter à Benedictinis, qui eiſdẽ ſan-

Orland. vbi ſup.

ctimo-

ſtimonialibus à ſacris erant miniſterij locus vno lapide Pariſijs diſtás; quodque caput erat, dies ſacer Deiparæ, cui & ipſa ędes ſacra fuit: & propterea ſolenniſſimus dies plurimos ad tantam in ea Eccleſia ſolennitatem attraxiſſe credendus; vt ſi vacuum Ignatius locum, ſi ab interuentoribus remotum quæſiuiſſet, felicius illum, certiuſque eo die, ea ſolennitate in permultis Eccleſijs intra ipſius Vrbis Pariſienſis mœnia, quam in Sacra Montis Martyrum æde reperiſſet. Inter cauſas igitur illius ad eum montem ſeceſſus, ex præcipuis exiſtima, fuiſſe perpetuum illum & ſingularem amoré ad ea Sacra loca, quæ Benedictinum inſtitutū nobilitabant, a quo in ſuperioribus præclariſſima receperat, beneficia, & deſiderium ſanctum; vt opus apud Benedictinos inceptum, felici omine, optato conſummaret exitu: ac proinde cum iam poſt duos annos ad Societatem alij ſocij acceſſiſſent, omnes ſimul ijſdem ipſis, ſolemnitate, ceremonia & loco, vota ſua ſeu emiſerunt, ſeu renouarunt: nec enim pius amor, gratus animus, experientia felix, ad alios eum accedere permittebant, ſed ad maiora propero.

12 Perfectis ab Ignatio ſuæ ſocietatis legibus, ipſoque in Præpoſitum generalem electo, ſolennis votorum nuncupatio conſecuta eſt. At vbinam gentium tanta peracta ſolennitas? Fatebantur omnes, Romæ in Baſilica S. Pauli quæ etiam Monachorum Benedictinorum fuit; eos cultores eos incolas habuit; quod Orlandinus & Ribadineira ſilendum putauere. At cur non alibi? reſpondebit omnium nomine Orlandinus. Quoniã eius maxime Apoſtoli ſequi veſtigia propoſitũ erat: tũ etiam quod locus ille, quippe extra muros, à populari ſtrepitu vacuus eſt. At ſiſte parũ Orlandine, vt examinemus: an non hæc vltima cauſa de ſolitudine

Ignatius in Monaſterio S. Pauli emiſit vota.

Orlan-- din. lib. 3 nu. 11.

ne loci quam leuiſſima, vtinam non falſa ſit. Nam Baſilica S. Pauli, præſertim intra octauam Paſchatis, qua emiſſa eſt ab Ignatio & ſocijs ſolennis iſta profeſſio, ita vacua eſt, vt autumaris, cum nemo ignoret per totam illam octauam, populum ſæpe vrbis Eccleſias, in quibus Baſilica S. Pauli vna, frequentiſſimum inviſere: imò & Ignatium, ſocioſque exhibes religioſæ conſuetudini inſiſtentẽ, & recepto more, eodem die eaſdẽ ſeptẽ vrbis Eccleſias vna cũ ſocijs obeuntem. Si vero Ignatius ad Eccleſiam ad eas fontes ſitam, vbi Beatiſſimus Apoſtolus, Martyr occubuit, non ita procul diſtantem à priori Eccleſia: ſi alias aliquas in agro Romano ſitas; ad rem, aliquid, tu forſitan & Ribadineira tuus, qui vna tecum ſentit, dixiſsetis. At ſolitudinem in S. Pauli Baſilica, eo tempore & ſollenitate comminiſci, commentum plane eſt.

Non ob loci ſolitudinem.

Adde, multum augere confluxum populi ad Eccleſiam Doctoris gentium, Sacroſancta Crucifixi imago, quæ olim S. Brigittæ locuta, in iis Paſchatis feriis oſtenditur publicè, & adoranda proponitur numeroſiſsimo aduentanti populo; vt etiamſi ſequẽs Vrbis Eccleſiatum Viſitatio, multitudinem non attraxiſſet, ad eam Baſilicam, tam miraculoſæ imaginis attraxiſſet deuotio.

Accipe & illud. Iam notiſsimus vrbi Ignatius erat; iam vberes fructus viderat laboris ſui; plurimos in ſui tum admirationem, tum amorem traxerat, cum ſolennia hæc vota emittere decreuiſſet. Porrò res agenda erat Pontificis arbitrio, illius auctoritate corroboranda: & ſicuti non multos ante annos Pontificio Breui electus fuit Commiſſarius Epiſcopus Caſertanus, qui vota Theatinorum Clericorum Regularium in Baſilica Principis Apoſtolorum auctoritate

Apo-

Apoſtolica ſuſciperet; ita pariter in Ignatij & ſociorū profeſſione opinandum: electum videlicet aliquem, qui vicaria Pontificis auctoritate, ea vota ſuſciperet, rataque eſſe iuberet. Quis autem fuerit, ſi coniecturis locus ſit, cum nomen eius, imo quia nomen eius nequaquam literis prodiderunt Societatis ſcriptores, facile crediderim fuiſſe Dominū Laurentium a Mantua, virum prudentiſsimum qui eo tempore Cęnobiarcha prȩerat illi Baſilicæ. Neque enim facilè opinandum eſt, diſcretiſſimum Pontificem in Eccleſia Benedictina, inſigni, nobili, exempta, ab alio, quam ab eius Abbate, eoque magni nominis Prælato, actum iuriſdictionalem, ac ſolennem exerceri iuſsiſſe.

At enim verò, cum, tam multus in ore omnium eſſet Ignatius, & vniuerſę cognitus vrbi, cum deputatū à Pontifice Commiſſarium oportuerit interueniſſe, cū aliquot ante feriam ſextam diebus locus condictus eſſet, vt ijdem ipſi authores Ribadineira & Orlandinus fatentur; quis credet tantum & tam ſanctum negotium potuiſſe ſecretò teneri, & non toti vrbi innotuiſſe? quis itidem negabit, plurimos, vt in eiuſmodi negotijs accidere ſolet, partim amore & veneratione, deuotione partim; partim curioſitate eo confluxiſſe.

Demus igitur locum natura ſua ſecretiſsimum fuiſſe; demus venerandam, ſanctam, ſeptem Eccleſiarum deuotionem per octauam Paſchæ, vt diximus; vſitatam; demus Sanctiſſimi Crucifixi deuotionem neminem attraxiſſe; abunde ſane argumenti, ea ipſa Ignatij & ſociorum, profeſsio ſolennis fuit (vt quis facile ſibi perſuadebit) ad nobilium vulgique plurimos eo pertrahendos. Vt prorſus hæreat commentum illud: Ideo Ignatium & ſocios, in Baſilica S. Pauli emiſſiſſe ſolennem profeſſionem; quod locus ille vacuus, &

ab

ab interuentoribus remotus fuerit.

Alteram verò cauſa de imitatione S. Pauli, quamuis non adeo multum, titubat tamen. Nam Ignatio, non tum primo cum Paulus III. Societatem confirmaſſet, ſed & adhuc dum Pariſijs moraretur, ſtatutum fuit, totum ſe aliorum ſaluti dedicare: quod Orlandinus, vt auguror, interpretatur, Apoſtoli veſtigia imitari. Ergo ſi ideo ad S. Paulum profectus eſt emittendorum votorum cauſa, quod teſtatum cupijſſet reddere, ſe Apoſtoli exemplo velle inſiſtere; debuit profectò & Pariſijs ad eiuſdem Doctoris gentium Eccleſiam, in votorum emiſſione ſecedere: aut ſi ibi illud non fecerit, nec hic neceſſario illud dicetur ſequi; ſed alia ratio iſtius ad S. Paulum profectionis aſsignanda venit.

Deinde cum totum ſe compoſuiſſet Ignatius, ſuique ſocij ad voluntatem nutumque Pontificis cumque quarto eſſent & ſe aſtricturi voto, de obedientia præſtanda illi, & ad illius arbitrium diſſeminaturi Euangelium Chriſti, per varia climata mundi: neſcio an non conuenientius fuerit in Principis Apoſtolorum, primi Vicarij Chriſti, Summi Pontificis & fidei, depoſitique Apoſtolici cuſtodis, Baſilica, ſolennitatem eam votorum celebrare: conuenientius, inquam; nec enim tam ſe imitatorem Pauli Ignatius, quam mancipium Patri, eiuſque ſucceſſoris eo actu glorioſe profitebatur. Ac proinde potiorem & aptiorem ſcenam Petri, quam Pauli Baſilica heroico huic facinori exhibitura erat.

Igi tur cum Ignatius nobiliores cæleſtis gratiæ igniculos ſenſerit, fouerit, & feruentiſſimè nutrierit in Serrati Montis Cænobio: cum feliciter excitauerit gratiam illam, quę in ſe erat, & primis ſe obſtrinxerit vo-

nis acceperat. Hæc, inquam, conſtantem pietatem Ignatij in Benedictinam Religione reddiderant, vt in æternum gratitudinis monumentum, in Benedictinis Sacrarijs ſolennes Societatis ſuæ actus faceret; ſeque ſuoſque in ijs pulcherrimum Deo holocauſtum afferret.

Hoc autem (vt memoria ad poſteros perenni tranſmitteretur) ſequentem Inſcriptionem, vt in eadem Patiarchali S. Pauli Baſilica appenderetur, (neſcio certè qua negligentia lapidi tunc marmorea non fuerit inciſa) vir doctus eius Monaſterij cænobita in S. Ignatium affecta optimo confecit.

Memoriæ Sacrum.

Sanctus Ignatius de Loyola,
Quem Benedictina Religio in Sanctioris vitæ Incunabulis
Lactauit in Monte ſerrato:
Pietate adultiori prima nuncupantem vota Religioſæ vitæ
In Monte Martyrum ſuſcepit:
Suæ Societatis condentem leges
Albanetano Caſini montis receſſu inſtruxit:
Triplici monte triplicem formans, fouenſque hominem,
Pium, Religioſum, Patriarcham:
Ad hanc Beatiſſimæ Dei-parentis Aram
Cum primis tanti Operis, & Auſi ſocijs
Sui Ordinis ſolemnia vota Primus ſacrauit:
Et Societati Domini Ieſu nomen, & auſpicia dedit,
Anno Incarnati Dei MDXXXXI. xiii. Kalend. Maij:
Sedente ad Catholicæ clauum Eccleſiæ
Paulo III. Pont. Max.
Et ſacri huius Cænobij S. Pauli de Vrbe Abbate
Domno Laurentio Mantuano.
(Scilicet Beneficiorum à Benedictino Ordine acceptorum memor,
Alibi nec voluit, nec valuit gratiùs feliciùſue;)
Viro Sanctiſſimo, & in Benedictinã Religionem animo gratiſsimo
Caſinenſes Benedictini Monachi:
Sacroſanctæ Patriarchalis Baſilicæ S. Pauli de Vrbe,
Ne tanti facinoris hic peracti memoria periret,
Gratiſſimi poſuere.

Ignatius ad Caſinum montem ſecedit, ibique à Benedicti-nis Monachis in ſcribendis ſuæ Societatis legibus adiuuatur. Cap. IV.

A Plenitudine eius nos omnes accepimus; de Chriſto illud Apoſtolus habet. Nos Benedictinæ Regulæ & Religioni, ſuo gradu exiſtimamus poſſe applicari: & non immeritò; cum ex ijs pulcherrime Religiones cæteræ, in viridaria ſua tranſtulerint ſemina: ac propterea tam frequens, tam ſolennis omniũ ad eum concurſus fuit. Et de Ignatio quidem, nedum propriam ſuam perfectionem, ſed communem Societatis ſuæ inſtitutionem à Benedictinis Patribus, legibuſque ediſcente, ſic ſe res habuit. Deſperato, afflictim expetito a S. Ignatio Hieroſolymitano itinere, reſtabat, vt alterum, quod ei in votis erat, exequeretur, ſeque, ſuoſque Pontifici addiceret ad animarum lucra quærenda. Romam igitur venerat, & non plebi modo, ſed & optimis quibuſque, ipſique Summo & Sanctiſsimo Pontifici Inſtitutum ſuum probauerat; cumque (ſiue illud olim accepiſſet Diuina reuelatione ſiue edocente B. Gaietano Thienęo dum Venetijs eſſet, ſiue Romano itinere, quo multa Diuinitus cognouit, vt Orlandinus habet) præſcius eſſet ſtabiliendæ in proximis Societatis; de ea, legibus munienda cogitauit. Quid hic ille? *profectò cum Ethica, quam Politicæ magis expertus eſſet, ſciretque alia boni viri, boni Imperatoris alias eſſe virtutes, ad ſolitum aſylum confugit; ad montem & perfectiſſimum quidem illum Benedictinæ perfectionis, montem videlicet Caſinum, profectus eſt.* Et itineris quidem huius meminere ſcriptores Societatis, etſi non eo fine quo nos contendimus, ſuſcepti. Orlandinus ait Cupijſſe Ortizium quendam, virum

Ioan. 1.

Vide ſupra in præfatione.

Orland lib. 2. n. 29.

Orland. lib.2. c. 35. grauem, & eruditum exercitiis ſpiritualibus expoliri; annuiſſe Ignatium, *ne tamen aut Cæſareæ procurationis manus, aut amicorũ ſalutationes obſtreperent, perexiguo famulorum numero in Caſinatem montem, ſeceſſum olim S. Benedicti, ac magnifico hodieque Cænobio, & inſignem pietate Monachorum familia nobilem ſecedit; ibi Magiſtro Ignatio, continenter ei contemplationi ad dies quadraginta operam dat; & pio ſtudio par exitus fuit.* Et *Ribadin. li.2.c.12.* Ribadineira: *Vt liberior eſſet, magiſque ab interpellationibus. Vacuus, ſcilicet Ortizius, Roma in montem Caſinatem, locum in primis D. Benedicti vita, & ſepultura nobilitatum, & ipſa loci religione ac ſolitudine ad Diuinam contemplationem maximè appoſitum aliquantiſper ſecedendum ſibi, exiſtimauit, ibi per quarta dies ab Ignatio eruditus eſt.* Hæc illi. Sed audiamus alios, antequam de ſumma rerum pronunciemus.

Arnoldus Vvion, ſcriptor grauis, hæc habet de ea *Arnold. Vvion; lib. vitæ. lib. 1. c. 1.* profectione. *Quã in re, vt & alijs Sapientiam Sanctiſſimi Legislatoris Benedicti magnopere admirari eſt; & eam hoc nomine ſuſpexerunt, quicumque in literis maximè polluerunt. Itaque & apud quoſuis veterum Sanctorum & ſcriptorum laudata paſſim eius inſtituta, & ſententia inſtar legum vndique in eorum ſcriptis & ordinationibus interlucent, vt videre eſt apud diuerſorum ordinum & Rerum publicarum Fundatores & Conſtitutores; qui omnes ex hiſce fidelijs parietes ſuos dealbarunt. Atque vt antiquiores omittam, ſi noſtri ſæculi exemplum quis exſpectat, nonne Ignatius Loiola, Patrum S.I. Inſtitutor, in Hiſpania nobilibus parentibus editus, poſtquam ſæculari militia relicta atque mundi curis abdicatis; in Dei militiam ſe tradidiſſet, atque ad ſalutem animarum promouendam totum ſe contuliſſet, ſuos quos condere volebat, ita ex huius Regulæ inſtitutis informauit, (caſini*

enim

enim poſitus, montem illum contemplationis aliquot menſibus habitauit; ibique velut alter Moyſes & legislator, ſecundas religioſarum legum tabulas, primis non abſimiles compoſuit) vt breuiſſimo temporis interuallo multiplicatus; factum inde fuerit, vt eius inſtituti doctrina & pietate clariſſimi viri, totum iam fere orbem colluſtrarint. Et R. admodum P. Dominicus Grauina, Ord. Prædicatorum S. Theologiæ Magiſter, Ignatianam Societatem alloquens, illud ipſum totidem verbis confirmat. *Domin. Grauina in li. vox tur. p.2.c.32*

Soror noſtra es, O Sancta Societas creſcas in millia, arctiſſimo vinculo charitatis nobiſcum es colligata, vt ſolus habitus diſtinguat, quos idem finis & propoſitum indiuiſos facit; recole quod S. Ignatius de Loyola, tuus Fundator & princeps, poſtquam (ſæculari militia relicta, atque mundi pompis abdicatis) in Dei militem ſe tradidiſſet, atque ad ſalutem animarũ promouendam totum, ſe contuliſſet, ſuos quos condere volebat Canones, ex regula monachorum protho patentis Benedicti tanquam flores decerpſit, eiuſdemque S. Benedicti inſtituti ſuos informauit: Caſini enim degens, montem illum contemplationis aliquot menſibus inhabitauit, ibique velut alter Moyſes & legislator, ſecundas religioſarum legum tabulas fabricauit, primis non abſimiles.

Et Dominus Honoratus de Medicis Neapolitanus in Annalibus Caſinẽſibus inquit: *Albaneta prope montem Caſinum B. Ignatius P. Salmeron, cum alijs Socijs; compoſuerunt Regulam Ieſuitarũ; Benedictinam ſibi Regulam veluti ſubſidiarium adhibentes, feceruntque multas Conſtitutiones.* Præfatus Dominus Honoratus Monachum induit in ſacro monte ad reparatæ ſalutis annum quingenteſimum ſeptuageſimum ſupra milleſi- *D. Honoratus de Medici Neapol. in Annal. Caſinen. par. 3. prope*

 mum;

apud Caſinum degens, Scholaſticæ Sororis, & Germani Capuæ Antiſtitis animas ad ſuperos euolantes, clariſſima in luce conſpexerat, hæc illa: & quidē quod præcipuum eſt, firmiſſimumque ad hanc veritatem aſtruendam & communcendam, perpetua traditione apud Caſinates innſi; quam ipſi quo loco res geſta fuit, appenſa tabula, rei geſtę continente ſeriem ad poſteros tranſmittere, factu optimum cogitarunt. Eſt autem Albaneta, locus Caſino proximus, inſignis olim, S. Lintij, Monachi Caſinatis, mora: hic enim non vulgari ſanctitate ſit monaſterium ibidem poſuerat, illudque inhabitauerat, magna ſui nominis fama & ſanctitatis opinione: omnia autem miſcente bello per Regnum Neapolitanum, dictum Albaneta Monaſterium, euerſum concidit, ſuiſque ſepultum ruinis permanſit, quouſque Caſinenſi Abbatia refloreſcente denuo ſub Monachorum regimine; & ipſum eruderibus caput extulit. Nam vir ille doctiſſimus, equè ac religioſiſſimus Ignatius Squarçialupus, Leonis X. Pont. Max. conſobrinus, Caſinas Abbas extructa ibidem capella, altare poſuit purificanti Virgini, ibidemque felici omine S. Ignatium Martyrem veluti in proximo venturi hoſpitis præſagium, Sanctáque Scholaſticam hinc & inde patientem Chriſtum depinxit. Igitur S. Ignatius Caſinum deueniens, Albanetam ſeceſſit & vicino Capellę cubiculo, legibus ſuis elucubrandis operam dedit. Monachi Caſinates tam ſingulari erga Ignatium deuotione, tam ne memoria rei memoratu digniſſimæ periret, cubiculum iam prius tantarum meditatione legum percelebre, in Sacellum conuerſum, hoſpiti illud olim ſuo, iam cæli indigeti conſecrarunt, altari eodem, erecto, in quo rem Diuinam quotannis ſolenniſſime faciunt in S. Ignatij honorem, appoſita hac Epi-

graphe, qua poſteris hiſtoriam veriſſimam atteſtetur. De S.Ignatio Loiola Societatis Ieſu Regulas apud Albanetam condente: ſequitur narratio fuſior, quam apud Marcum Antonium ſcriptionem videre eſt; e quo hæc proxime relata breuitati conſulens deſumpſimus.

Volunt itaque Auctores illi, in Caſinum montem profectum Ignatium in eo ſacro loco, quas leges ſuæ Societati laturus erat præmeditatum fuiſſe, & digeſſiſſe qualantenus, vt ſcilicet feliciter aſpirante Fauonio Diuini Numinis in magno illo negotio ductor & Doctor, ſacrum eſſet flamen; magnus Benedictus tutelare Numen; aliutores monachi; exemplar, ſi non vnicum, ſaltem præcipuum, Benedictina regula: Nec abſimile illud; facile enim crediderim precibus Benedictum ſuis obtinuiſſe vt in eo loco, quem viuus ſanctiſſima ſua conuerſatione, mortuus glorioſiſſimis miraculis decorauerat, e ſemine ſuo deeſſet nunquam, qui allijs doctrina & exemplo præiret: florebat enim ſi alibi vſpiam, in ſacro eo monte, cum eo Ignatius aduenit, homines magni virtute, & prudentia ſua præditi, diuites virtute, pulchritudinis ſtudium habẽtes, pacificantes in domibus ſuis qui in generationibus gentis ſuæ gloriam adepti ſunt, e diebus ſuis habebantur in laudibus. Inter alios doctrina & pietatis laude, excellebant Angelus Ricca Caſtro Sanguinus in Samnio, Maſſina oriundus, vir prudentia & religione non monachis ſolum, verum & populis & Principibus, quin & Summi Pontificibus charus & venerabilis, qui plures libros conſcripſit, & diuerſa poſtmodum in Congregatione Caſſinenſi Cænobia perſanctè gubernauit, & totius Congregationis Præſidens fuit. Benedictus Canophilus etiam Caſtro Sangrinus, ob virtutem pariter & ſingularem qua eximie præditus erat, pru-

Patres Caſinẽſes celebres, tẽpore Ignatij

den-

dentiam Iuris, illi ſæculo, Romaniſque Pontificibus notiſſimus. Et Gregorius de Piſonibus, Viterbienſis, Iure conſultus, S. Theologiæ profeſſor & Commentator, ac probatiſſimæ in admini ſtrationibus plurimis prudentię & pietatis. Hi omnes eximij viri (ſicut eorum vnus, Angelus nempe Sangrinus poſtea mihi iuuani, quin & alijs plurimis, ſenex ipſe nonagenarius, in Caſinenſi Cænobio ſæpe ſępius narrabat) ex præſcipto Abbatis ſui, Anno ſalutis MDXXXVIII. curam inſtituendi & adiuuandi in condendis legibus Ignatium perplexum adhuc in ſtatuenda perfectiori aliqua vitæ ſocialis formula, libentiſſime ſuſceperant, ac duos fere menſes in hac laudabili prorſus opera cōſumpſerunt apud S. Mariā de Albaneta, locum remotum, & tanto habilem negotio, ab ipſo Caſſinenſi Cænobio centenos aliquot paſſus diſtantem. Et ſicut Ioannes Clanonius Montiſſerratēſis Monachus Ignatio ad priuatæ perfectionem vitæ: ſic illi tres ad ſocialem, communemque erudierunt.

Auctoris teſtimonium auriculare, de inſtituto Ignatio

Grauiſſima ſolet eſſe & abundans ad faciendam fidem oculati teſtis aſſertio, præſertim ſi teſtimonium eius eximia vitæ probitas, moramque grauitas, commendent. Sic enim vel ipſemet Ribadineira, Orlandinus, & nouiſſime Bidermanus in S. Ignatij vita, ſatisfactum putarunt hiſtoriæ veritati, cum fide digna aliorum narratione res plurimas deſcriptas corroboraſſent. Non video igitur, qui non ſtatui poſſit, non 27
minimam cauſam ſeceſſus Ignatij ad Caſſinum montē fuiſſe, vt à Caſinatibus Monachis, in ſuis ſcribendis legibus adiuuaretur, cū præter laudata ſuperius, Vvioni Grauinæ, ſcipionis teſtimonia, & Caſini montis perennem certamque traditionem, auctorem habeamus id aſſerentem, virum grauiſſimum & Sanctiſſi-

mum,

mum, qui oculatus teſtis non adfuit modo illi negotio, ſed & eius pars magna fuit, qui (ita me amet Veritas) hanc mihi aliiſque hiſtoriam perſæpe narrauit.

Quod hanc, quã attexim us cauſam ſileant, aliamque prætendant, erudiendi videlicet Ortiziũ exercitijs ſpiritualibus, Enneconiani ſcriptoribus, parum debet Lectori negotiũ facere. Nã quod ad primum attinet, querelæ id meæ argumentum dedit, quod cũ multa, & magna ſint, quæ debeant Benedictinæ Religioni Ieſuitæ, ea tamen diſſimulent paſſim, ne beneficio aliquo affecti eſſe videantur. Ex multis in hoc commentario conſtabit plurima fuiſſe, quæ à Benedictinis ipſemet Ignatius receperit, cum rariſſime id rependant gratiæ ſcriptores vitæ illius, vt eos fontes indigitent, è quibus tot gratiarum hauſerit riuos.

Ignatius potuit ſimul inſtruere, & inſtrui.

Studium autem inſtruendi Ortizium, potuit quidem illum Caſinum deducere; ardens enim Ignatii charitas erat, & quæ pro vnius animulæ profectu maius aliquid fuiſſet aggreſſa: Vide tamen quæ te obſeruare velim: nam eſto iuerit Ignatius Ortizij gratia, ſeceſſerit illius docendi cauſa, quid ni potuerit etiam ſtatutis horis, cum prædictis Monachis tractare? optime enim hæc duo ſe compatiuntur: non enim ſpiritualis Magiſter continuo ad latus aſ[s]eclæ adhæret, non inclamat plagoſi inſtar Magiſtri, non inculcat: reliquo igitur tempore, quo vacabat à docendo Ortizio, addiſcere a Monachis, aut conſulere poterat eos, de ſuarum latione legum; aut è contra deſiderium conſulendi Monachos Ignatium extraxit Roma, Caſinumque deduxit; & optima ea opportunitas adiunxit Ortizium comitem, quo facilius in eo ſacro ſeceſſu negotium animæ tractare poſſet cum Ignatio ceſſante illo ſubinde in Ortizij gratiam à ſcriptione ſuorum ſtatutorum: & facilius adducor, vt hoc

poſterius

poſterius credam, Ortizium ſcilicet ſe comitem adiunxiſſe Ignatio proficiſcendi Caſinum, quo frui poſſet, & Monachorum conſilio, & interceſſione vniuerſalis Legislatoris magni Benedicti. Nam per ea tempora, quibus propter recentem in Vrbem aduentum, propter æmulorum oppoſitiones, propter magnam meſſem in ipſa vrbe, requirebatur ſummopere præſentia Fundatoris Romæ; grauiſſimam fuiſſe cauſam ſeceſsus Ignatii, nemo non videt: ergo ne credemus voluiſſe eum, duobus ferme menſibus, idque biduano itinere abfuiſſe Roma, vt vni homini vacaret? an neceſſe erat, vt apud eum 40 dies hæreret? pene fidem excedit: nec enim neceſſe erat, tantum aut itineris confeciſſe, aut temporis impediſſe, quo ſeu liber & remotus locus inueniretur, ſeu inſtrueretur Ortizius. Profecto circum circa Romam non deſunt ſecretiſſima loca, non veneranda antiquitatis monumenta, ſanctiſſima inquam martyriorum loca, Martyrũque veſtigia, quę ſacrũ incutiant horrorem pietatem excitent, deuotionem accendant, inuitent animum ad ſanctiora conſilia: non deeſt ſolitudo, Diuinæ aſcenſionis mater, vt neceſſe non fuerit Caſinum pergere ad locum vacuum inueniendum, & minus quadraginta diebus exercitia dari ſolent; præſertim tali viro, qualis Ortizius erat, qui negotia Cæſaris procurabat in Vrbe eo tempore, cum graues in orbe motus, metuſque Turcę Cæſarem ipſum, & conſequenter eum, qui negotia eius in vrbe curabat ſollicitum habebant. Quomodo igitur credam, integram fuiſſe cauſam, immò vel pręcipuam profectionis huius Ignatii, vt Ortizium doceret, & non potius, vt pro more ſuo in ſuarum ſcriptione legum, ad Benedictinos diuerteret, eos conſuleret, eorum vteretur opera, ad quos tanto ſuo fructu toties diuerterat antea; & vt eos quos fautores

Ignatius ob ſolum inſtruendum Ortizium Caſinũ nõ petit.

tores ſemper inuenerat inſtituti ſui, iam conſultores & adiutores haberet in ſuis condendis legibus, etſi pariter exiſtimem vnum Ortizium occaſione ea, quo in ſacro illo monte Caſino montem caſtiſſimæ perfectionis conſcenderet. Et certe etiamſi non ſcriptis & voce, factis tamen Ieſuitæ in ſententiam noſtrã eunt, dum magnæ pietati ducunt inuiſere, & inuiſunt quotannis ſæpiſſimæ (teſtis ocularis loquor, vt pote qui illos eo peregrinantes, dum hoſpitibus ſuſcipiendis præponerer, frequentiſſime excepi) non ſolum Monaſterium Caſsinenſe, ſed & ipſum locũ S. Mariæ de Albeneta, in quo Conſtitutiones ſuas meditabatur Ignatius 40. dierum ſpatio (exemplo tum Moyſis, tum ipſius Patriarchę noſtri, qui 40. dies eum montem conſcenſurus ieiunauit) ibidem in cella latitans, venerandas adhunc huius facti reliquias oſtendente.

Ieſuitæ factis eunt in hanc ſententiam

Propoſitum autem Ignatio & monachis illis fuiſſe Benedictinam Regulam & Inſtituta, e quibus pulcherrimos fontes inclyti illi tres ſupranominati Benedictini Patres aperuerunt Ignatio, nec adeo alienum videtur, vt non facile perſuaſu ſit: oculis enim mox ſubijciemus loca quam plurima plura tum daturi cum à nobis id exigetur, quæ e Benedictina in ſuam S. Ignatius tranſtulit Regulam; tum Caſinenſium teſtimonium confirmat.

Porro Eminentiſsimus Cardinalis Bellarminus, nõ doctrina magis, quam vitæ morumque candore clarus, cum alloqueretur aliquando Domnum Petrum à S. Cruce Priorem Romani Monaſterij S. Bernardi, faſſus eſt, ſe à Præpoſito ſuo Generali, iuſſum adeſſe religioſis quibuſdam Comitiis Societatis ſuæ in Gallia celebratis, detuliſſe ſecum Regulam S. Benedicti, illiuſque auctoritate ſententiam ſuam in pluribus difficul-

ficultatibus corroboraſſe; quin & deinceps in reliqua vita tum interna ſpiritus alimenta, tum externa documenta boni regiminis ex eodem Benedictino fonte hauſiſſe. Et hoc idem, vt alios taceam, Theophilus Raynaudus, ex eadem Societate, ſub nomine Fratris Stephani Emoneſij teſtatur. Nam in Præfatione ſui libri, cui titulus Splēdor veritatis moralis, (in cuius tamen frontiſpicio veritatem læſit mortaliter, voluitque ſplendeſcere mendacio,) dum falſo ſe & ementito nomine Simonem Emonerium, Commiſſarium Ordinis S. Franciſci apud Salaſsios, pro Theophylo Raynaudo appellat, & Sancti Franciſci fune veritatem dicam an Ieſuitam ſuffogato. In ea inquam Præfatione ad hunc modum S. Patrem Benedictum alloquitur; *S. Ignatij ſoboles domi primum tuæ, in monte Martyrum Lutetiæ concepta, poſtmodum vero inſtituti idæa abſolutiſſima parenti exorata felici enixu in Caſinenſi tuo aſceterio veluti edita fuit, quam tum & Sanctiſſimam & Eccleſiæ fructuoſiſſimam proſpiciens, ſacro ſinu excepiſti atque fouiſti.* Fatetur enim Societatem ſuam vt inceptam in monte Martyrum ſic in monte Caſino abſolutam: & rationem reddit, quod ibidem S. Benedictus, inſtituti ideam cōſummatiſſimam, leges ſcilicet & conſtitutiones exoraſſet Ignatio, vt etiamſi prius iam in vnum coaluiſſent & ſocij, non tamen prius eſſent reſpublica, nō Societas, quā pro ea republica leges, pro ea Societate Conſtitutiones latæ fuiſſent; quæ cū in Caſinenſi monaſterio conceptæ fuiſſent, tum demum abſoluta & perfecta eſſet Societas, & felici enixi edita mundo.

Theophilus Raynaudus S. I. in l. dictum ſplendor veritatis, editus ſub nomine F. Stephani Emonerij Commiſſarij ordinis S. Franciſci apud Salaſſios.

Demum ſi quis diligens ſcrutator accedat, plurima, eaque momenti plurimi e Benedictina in Ignatianam translata regulam fuiſſe aduertet; nos aliqua mox tangemus.

S. Igna-

S. Ignatius, plura e Benedictina Regula, in ſuas Conſtitutiones tranſtulit. Cap. V.

CVm ſe res habeant ad eum modum, quemadmodum in ſuperioribus docuimus; nec progenitus modo fuerit Ignatius ad ſpiritualem vitam, fotus & enutritus à Benedictinis, ſæpiſſime diuerterit ad illos; ſed & leges ſuas ab iis adiutus, apud eos fuerit meditatus; non adeo mirum dictu videbitur plura illam, eaque optima à Benedictinis ſtatuta mutuatum: Plura inquam non omnia; cum enim alia Benedicto, Ignatio alia fuerit reſpublica inſtituenda, vnam ille familiam, domumue, Monaſterium ſcilicet: hic plura ſub vno capite Collegia: anguſtiorem ille; ampliorem hic formam faciemque Reipublicæ erudierit: vni hic familiæ; plurimis vnitis ille, dederit leges. Tam inſolens mirumque fuiſſet, omnia à Benedicto Ignatiũ tranſcripſiſſe; quam plurima ſeu e Regula ſiue Conſtitutionibus deſumpſiſſe certiſſimum. Hic pauca dabimus, alibi forſitan in libello de præſentia Benedictinæ Regulæ plura daturi.

Ignatius non omnia hauſit e Regula S. Benedicti eiuſque ratio.

S.Bened. Reg. c.1. S. Ignat. examine generali c.1. §.7.

Sanctus igitur Benedictus à generibus Monachorum Regulam ſuam auſpicatur: *Monachorum inquit quatuor genera eſſe manifeſtum eſt:* pedemque pede S.Ignatius premens, in ipſo Conſtitutionum limine: *Perſonarum inquit quæ admittuntur in hanc Societatem generaliter ſumptam, quatuor ſunt claſſes.* S.Ignatius aſcribendum albo ſuorum interrogari vult, genus, ætatem, qualitatem, doctrinam, & alia id genus: & Caſinenſes de vita, natalibus, moribus & literatura, aliiſque qualitatibus admittendi tyronis, antequam ſuſcipiatur inquirunt. S.Ignatius interrogari vult candidatum ſuum, an omnino obedientem ſe exhibere in omnibus quæ hic (Conſtitutionibus videlicet) dicta & declarata ſunt ve-

Exam. 2. & 3. Conſtit. Caſſin. in c.58. regulæ. Ignatius

lit;

lit: ſuoque Benedictus nouitio (quem vocant) inſonari præſcribit; *ecce lex* (Regulam nempe) *ſub qua militare vis, ſi potes obſeruare, ingredere, ſi vero non potes, liber diſcede*. S. Benedictus præſcribit, *res ſi quas habet, aut eroget prius pauperibus, aut facta ſolenniter donatione conferat monaſterio, nihil ſibi reſeruans ex omnibus*: Pari tenore S. Ignatius; *quicunque Societatem ingredi volent, debent omnia bona temporalia quæ habuerint, diſtribuere & renunciare, ac diſponere, quæ ipſis iure obuenire poſſunt*. Tyrocinium ingreſſo, Benedictus poſt duorum, poſt ſex, poſt quatuor demum menſes, Regulam edicit relegi: Sanctuſque Ignatius *hoc medio* (inquit) *tempore duorum annorum, tyrocinij videlicet, videre vnuſquiſque, & conſiderare debet diplomata Apoſtolica Inſtituti Societatis, & Conſtitutiones ac Regulas, quas in ea eſt obſeruaturus, idque non ſemel*. *Prædicentur ei, nouitio* (ſcilicet, ex Benedictina norma) *omnia dura & aſpera per quæ itur ad Deum*. Et S. Ignatius; *interrogetur, ſcilicet nouitius, an decreuerit paratuſque ſit huiuſmodi iniurias, illuſiones, & opprobria in Chriſti inſignibus incluſa, & alia, quæuis, quæ ei inferentur, & admittere, & patienter cum Dei gratia ferre*. Demum ne per ſingula eam, vide & perpende quæ S. Benedictus in Reg. c. 58. & cum eo declarationes Caſſinenſes habent, de diſciplina ſuſcipiendorum Fratrum. Et S. Ignatius Conſtitutionum parte 1. c. 4. Conſtituit enim Patriarcha vterque tyronem nedum probandum diu, verum etiam, vt valde notus ſit, antequam ad probationem admittatur, vt hoſpitum more, diebus aliquot diuerſetur: *Sit inquit S. Benedictus, in cella hoſpitum paucis diebus*, & S. Ignatius; *Hoſpitum more. 12. dies, vel vſque ad 20. & amplius, prout ſuperiori videbitur diuerſetur. Poſtea (inquit S. Benedictus) ſit in*

exam. gener. c. 4. §. 33.

S. Ignat. c. 4. §. 10 c. 58.

S. Ignat. exam. c. 10. §. 13.

S. Ben. c. 58.

S. Ignat. exam. c. 4. §. 45.

S. Ben. c. 58.

S.Ignat. *cella nouitiorum*. Et S. Ignatius. *Poſtquam in Domino*
conſtit.p. *ſtatuetur, quod ad probationem aliquem mitti conueniat,*
1.c.4. *& in prædicta probationis domo, ſeu in loco ad id deſtina-*
S. Ben. *to, vt hoſpes conſtituetur. Et ſenior ei talis deputetur* (in-
ibid. quit occidẽtalium Patriarcha) *qui aptus ſit ad lucran-*
S.Ignat. *das animas; & ſuper eum omnino curioſe intendat & ſol-*
ibid. *licitus ſit.* Et S.Enneco: *Habeat Superior in ijs qui aſſi-*
S. Ben. *due apud ſe agunt aliquem cuius opera vtatur ad cogno-*
ubi ſup. *ſcendum eos qui ingrediuntur ad agendum, cum illis, eoſ-*
S. Ignat. *que examinandum, qui quidem prudentia præditus ſit, &*
par. 1. c. *non ignoret agendi modum: qui cum tam varijs generibus*
1. *& conditionibus perſonarum eſt tenendus:* Et alibi, *peru-*
tile erit eſſe domi aliquem virum fidelem, & in rebus ſpi-
ritualibus ſufficienter verſatum, qui inſtruat eos ac do-
ceat, quomodo interius ac exterius ſeſe habere debeant,
&c. & hæc hactenus de tyronibus.

S.Ignat. Admiſſum quomodo vterque doceat inſpiciamus.
p.3. c.1. Quæ vota vouerit Domino implere, ijſque ſplende-
§.13. re virtutibus, quæ ſuæ vocationis ſunt, & Sanctus qui-
S. Ben. dem Ignatius, quod ad obedientiam ſpectat cupit vt
c.5. Superiorem tanquam Chriſtum Dominum intuean-
tur: Et S.Benedictus docet obedientiam quæ maiori-
bus præbetur, Deo exhiberi; ipſe enim dixit. Qui vos
audit me audit. Et ibidẽ; *mox vt aliquid imperatum fue-*
rit à maiore, ac ſi Diuinitus imperetur, morã pati neſciunt
S. Ignat. *faciendo.* Vult S.Ignatius, vt hæc obedientia exhibea-
ubi ſup. tur integre, prompte, fortiter, & cum humilitate, ſine
S. Ben. excuſationibus, & obmurmurationibus: Et illius pro-
c.5. totypon Benedictus, has obediẽtiæ adiungit comites,
vt, quod iubetur, non trepide, non tarde, non tepide,
aut cum murmure, vel cum reſponſo nolentis efficia-
tur. At quid ſi difficilia ſint & ſenſualitati repugnan-
tia quæ præcipiuntur? Summos obedientiæ apices
Igna-

Ignatius pepetrans edicit, vt nitantur reſignationem, *S. Ignat.*
& veram abnegationem propriæ voluntatis & iudicij *ubi ſup.*
habere velle, ac ſentire ſuum cum eo quod Superior
vult & ſentit in omnibus rebus (vbi peccatum nõ cer-
neretur) omnino conformantes, &c. Et, ſequenti ca-
pite, cum aduerterint aliquid ſibi nocere, vel quid a-
liud neceſſarium eſſe circa victum, veſtitum, habita-
tionem, officiorum exercitationem, & ſic de alijs re-
bus, &c. *Cum verbo aut ſcripto breui (ne excidat memo-
ria) Superiori rem expoſuerint, et totam curam rei expo-
ſitæ relinquant: & quicquid ille ſtatuerit, optimum ducant,
nec contendere aut vrgere per ſe, vel aliũ (ſiue conceda-
tur quod petitur ſiue non) pergant: quandoquidem ſibi per-
ſuadere debent, id magis expedire ad Diuinũ beneplaci-
tũ, ac ſuum maius bonum, quod Superiori re intellecta in
Domino viſum fuerit.* hæc in quam S. Ignatius: At è quo *S. Ben.*
fonte? lubet intuere: S. Benedictus enim: *Si cui inquit* *c.68.*
*Fratri aliqua forte grauia aut impoſſibilia iniunguntur,
ſuſcipiat quidem iubentis imperium, cum omni manſuetu-
dine & obedientia; quod ſi omnino virium ſuarum men-
ſuram viderit pondus excedere; impoſſibilitatis ſuæ cau-
ſas ei qui ſibi praeeſt patienter & opportune ſuggerat, non
ſuperbiendo aut reſiſtendo vel contradicendo; quod ſi poſt
ſuggeſtionem ſuam in ſua ſententia Prioris imperium
perdurauerit, ſciat iunior ita ſibi expedire; & ex charitate
confidens de adiutorio Dei obediat.* Porrò non ſuperiori
modo S. Ignatius obediri iubet, ſed & alijs miniſtris *S. Ignat.*
inferioribus. Et S. Benedictus, & Abbati & Præpoſito, *3. par. c.*
& ſibi inuicem Fratres debere ſtatuit obedire. *1 §.23.*

Paupertatem vterque Patriarcha docet. At Benedi- *24.*
ctus, quæ bona ſeu poſſeſſiones ſingulis negat, omni- *S. Ben.*
bus concedit, ſcilicet Monaſterium, omnium patrimo- *c.71.*
nium; ſeu omnes in communi vt aiunt, bona poſſidere

permittit, dempto ſingulis in particulari, poſſidend
iure: Ignatius vero quatuor profeſſis votorum, nedum
ſingulis, ſed & omnibus, nedū in particulari, ſed & in
cōmuni ſacrā redituum voluit eſſe poſſeſſionē; tametſi
eoſdem & ipſe etiam, Collegijs ſuis, eorumque reditus
S. Ignat. indulſit. Quid igitur ex ſuo prototypo Sāctus exſcripſit
exam. c. Ignatius? Scilicet *quicumque Societatem ingredi volent,*
4. §. 1. *antequam in domo aliqua, vel collegio eius viuere ſub obe-*
S. Ben. *dientia incipiant, debent omnia bona temporalia diſtri-*
c. 58. 59. *buere, quod nulla re tanquam propria vti debeant, vt ni-*
S. Ignat. *hil proprium domi tenere, ita nec foris apud alios poteſt,*
par. 3. c. *vt non poſſit mutuo dare vel accipere, vel diſpenſare quic-*
10. 7. 5. *quam de ijs, quæ domi ſunt, niſi Superior conſcius conſen-*
S. Ben. *ſum præſtiterit*. Totidem enim hoc verbis propemodū
c. 33. à Benedicto in Capite, ſi debeat Monachus literas vel
S. Ignat. Eulogia ſuſcipere, ſanciuntur. Demum ſic pauperem
p. 6. c. 2. §. ſuum inſtruit Ignatius, vt ſui victus, potus, veſtitus, &
11. lecti rationem ſi Societatē ſequi velit cogitet fere, vt
S. Ben. pauperibus accomodatā, quodque quæ viliſſima erunt
c. 33. 59. ex ijs quæ domi ſunt ei tribuentur: Et S. Benedictus,
S. Ignat. ſuū iubet omni vilitate, & extremitate fore contentū.
p. 3. c. 10. S. Benedicto ſuffecit inſinuare Caſtitatem aman-
§. 8. 5. dam: Et S. Ignatius ductu pari. Quæ inquit ad Votum
S. Ben. Caſtitatis pertinent, interpretatione non indigēt: cum
c. 54. conſtet quam ſit perfecte obſeruanda, nempe eniten-
S. Ignat. do Angelicam puritatem imitari, & corporis, & men-
exam. ge tis noſtræ munditia. Scilicet vtrique Legislatori viſum,
ne. c. 4. §. cum aliæ virtutes vt plurimum, propter varia diſcri-
26. mina, interpretationem nonnunquam admittant, Ca-
S. Ben. ſtitatem tamen vt Angelicæ dignitatis, ita & puritatis
c. 7. eſſe, nullo tempore, occaſione nulla, nullisve rerum aut
S. Benal. locorum differentiis, & circunſtantijs violandam: &
de inſtru huius pretioſiſſimi in vaſe fictili theſauri, ieiunium,

tem-

temperantiam,cuſtodiam,ſenſum,corporis caſtigationem,clauſuram,quæ munimenta poterunt eſſe, vterque Legislator conſtituit. Sed iuſto eſſem prolixior, ſi ea ſingula relegerem,quæ alter ab altero, Ignatius inquam,è Benedicto expreſſit. A Superiore incipiamus.

mētis bonorū operum. *S. Ignat. p.6.c.4.*

Abbatem Benedictus, Generale Præpoſitum Ignatius perpetuum vult. Et hic eum eligi ſtatuit in Generalem Præpoſitum,qui Deo ac Domino maxime coniunctus ac familiaris eſt; Abbatem ille vitæ merito & ſapientiæ doctrina eligendum,quique nomen Maioris factis impleat,deſignari cupit. S. Ignatius ſuorum Monarcham iubet,vt vir ſit,cuius in omni virtutum genere exemplū,reliquos de Societate iuuet: Et S.Benedictus ſuū inſtruit,vt omnia bona,& ſācta,factis amplius quam verbis oſtendat, factiſque ſuis Diuina præcepta demonſtret. *Sit in Præpoſito,* inquit S.Ignatius *ſplendor charitatis erga omnes proximos, & in primis erga Societatem.* Et S.Benedicto præcipiente. *Abbas æqualem debet omnibus charitatem præbere, odire vitia, diligere fratres.* S. Ignatius Præpoſito commendat humilitatem: S. Benedictus Abbati mandat, vt ſuam ſemper ſuſpectam habeat fragilitatem. *Liber ſit, inquit S.Ignatius ab inordinatis affectionibus.* Et S.Benedictus edicit, *ne ab eo, Abbate ſcilicet, perſona in Monaſterio diſcernatur, ne vnus plus ametur quam alius;* & c 65. inhibet,ne inuidiæ aut zeli flamma vrat illius animam. Pergit S.Ignatius,atque ita vult Præpoſitum ſuum diſcere rectitudinem ac ſeueritatem neceſſariam cum benignitate & manſuetudine miſcere; vt nec ſe flecti ſinat ab eo,quod Deo ac Domino noſtro gratius fore iudicauerit, & tamen filijs ſuis, vt conuenit, compati nouerit: ſcilicet prius docuerat Benedictus Abbatem debere arguere, obſecrare, increpare, id eſt

Par.9.c 2.§.10. *S. Ben. c.63. & 2.*

miſcere temporibus tempora, terroribus blandimenta, dirum magiſtri, pium Patris oſtendere affectum; vt non permittat nutriri vitia, ſed ea prudenter amputet, & tamen opera quæ iniungit diſcernat oportet & temperet, cogitans diſcretionem S. Iacob dicentis, ſi greges meos plus in ambulando fecero ambulare, morientur cuncti vno die. Sequitur S. Ignatius, & in Propoſito ſuo poſtulat, animi magnitudinem ac fortitudinem, doctrinam, prudentiam & diſcretionem: At quid aliud amabo docuerat S. Benedictus, dum Abbatem iubet, nec improborum timore, nec redituum defectu diſſimulare peccata delinquentium, ſed ea amputare, & augmento boni gregis inuigilare? Statuitque *ſic eum in lege Diuina doctum eſſe debere, vt ſciat vnde proferat noua & vetera; ſic prudentem, vt in ipſa correctione prudenter agat; & ne quid nimis, ne dum nimis cupit eradere æruginam, frangatur vas; ſic diſcretum, vt ipſiuſmet diſcretionis matris virtutum teſtimonia ſumens, ſic omnia temperet, vt ſit quod & fortes cupiant, & infirmi non refugiant.* S. Ignatius iterum vigilantiam, ſollicitudinem, & ſtrenuitatem deſiderat. Et S. Benedictus. *Ne diſſimulans, inquit, aut paruipendens ſalutem animarum ſibi commiſſarum, plus gerat ſollicitudinem de rebus tranſitorijs, terrenis atque caducis, ſed ſemper cogitet, quia animas ſuſcepit regendas de quibus & rationem redditurus eſt,* ſtrenuitatem, tum præceptam habes, cum Paſtor à S. Benedicto omnem diligentiam attribuere vniuerſam curam exhibere iubetur. S. Ignatius ſanitatem requirere videtur, ſpeciem externam ætatem, vt decentiæ, auctoritatis, & virium ratio habeatur: At S. Benedictus, vt verum fatear, horum non meminit quod ſciam; nam tametſi *gratior eſt pulchro veniens e corpore virtus,* nihilominus tamen S. Bene-

dictus

dictus animæ pulcritudine abunde credidit Abbati ſuo auctoritatem conciliari: Hinc, *vita inquit, merito & ſapientiæ doctrina, eligatur qui ordinandus eſt, etiamſi vltimus fuerit in ordine congregationis*: Nam vt nonnemo ait, veluti & ex humili caſa virum illuſtrem prodire ſæpius contingit, ita ſub deformi corpore, latet ſæpius nobiliſſimus animus. *Sit Præpoſitus* (*dictante S. Ignatio*) *omni virtutum ornatu clariſſimus*: Et S. Benedicto iubente. *Abbas omnia Sancta & bona debet factis oſtendere*. Demum inter alia decernit S. Ignatius, vt habeat eximiam probitatem, amorem erga Societatem, iudicium bonum, doctrinam idoneam: Quæ totidem habet ſententijs S. Benedictus: probitatem vitæ; merito & ſapientię doctrina, contineri dicas: amorem, ad dilectionem fraternam: iudicium bonum ad prudentiam ſeu diſcretionem reuoca. Doctrinam idoneam, tum iuſtam crede ab eodem B. Patriarcha, cum Abbatem doctum in lege Diuina cupit, vt ſciat vnde proferat noua & vetera. Perpetuum Abbatem, S. Benedictus, Præpoſitum, S. Ignatius vult, qui omnem habeat poteſtatem in Societate: Et S. Benedictus omnia ponit in Abbatis arbitrio, eique cunctos obedire, ipſumque cuncta diſponere edicit. Filios ſuos S. Ignatius nihil ex internis vel externis vult celare ſuperiores ſuos. Et ſuos Benedictus Monachos, omnes ſuas cogitationes, malaque à ſe commiſſa abſconſe, Abbati ſtatuit reuelari. Quid per ſingula eo? ſexcenta ſunt, ſi aut monaſterij regimen, aut virtutes in vtriuſque Regulæ præſcriptis expendere liberet, quæ alterum ab altero tranſcripſiſſe conſtat; vt optime & veriſſime à ſapientiſſimo Magiſtro Grauina aſſertum fuerit S. Ignatium à S. Benedicti inſtitutis multa hauſiſſe, ſiue ea conſiderentur quæ ad interiorem hominem,

S. Ignat. p.9.c.3.
S. Ben. c.3.

Grauina in congeminata

voce tur minem, ſiue quæ ad œconomiam ſpectant.
turis, Plane tametſi ſua veritate conſtaret, adiutum in ſuis regulis componendis Ignatium, dum Caſini hęreret, à Benedictinis Monachis, quod probandum aſſumpſimus; etiamſi nihil e Benedictini norma, in ſuā Ignatius tranſtuliſſet, cum tales tantique viri, diſciplinæ religioſæ experientiſſimi, verſatiſſimi in rebus & praxi Religioſorum, tam aliunde, quam e ſuo fonte potuerint ſitienti Ignatio aquas puriſſimas & perfectiſſimas propinare; docere illum, quid ſuæ Societati inſtituendæ, erudiendæ, conſeruandæ eſſet aptiſsimum; nihilominus tamen, cum in Conſtitutionibus Ignatianis, plura voluerimus, potuerimus plurima oſtendere expreſſa e Benedictina regula, validiori amēto telum intorquemus; ſolidius inquam concludimus aſtitiſſe S. Ignatio ſupradictos monachos, dum Inſtituto ſuo cudendo allaboraret. Et hoc clarius mox patebit, dum maioris momenti aliqua damus (e Benedidictina inquam regula); nam tametſi eorum plura, etiam in aliorum Patriarcharum ſanctionibus inueniantur; veriſimilius tamen eſt eum Caſini hærentem, à Caſinenſibus edoctum, e Caſinatum regula & legibus ſupra adducta mutuatam fuiſſe a ſocietate vſurpata, e Benedictinorum praxi laudabili. Sed hæc antequam adducamus, caueæ ſtructę Grauiniano turturi infringamus clathros; inuiſamus inquam Anonymum quendam, qui ſuperius aſſerta, inter fabulas, ipſemet fabulator egregius, retulit.

Reſpondetur cuidam Theologo, ſtructori caueæ Grauiniano turturi; & quæ habet circa adducta proxime ſuperius, examinantur. Caput VI.

REuerendus admodum P. Magiſter Dominicus Grauina, e familia S. Dominici, librum edidetatquem vere dixeris Religionum omnia antiquarũ omnium præcipue propugnaculum; ſic ille eruditiſsimæ earum ſe patronũm exhibuit: Vox turturis libello nomen fuit. Turturi caueam ſtruxit anonymus quiſpiam: & quantus in Religioſorum patrocinium Grauina, tantus in eorundem vituperium ille inſurrexit. Sed iterum ingenuit turtur, & refractis cancellis ſe euenantium laqueo eripuit, caueæque ſtructorem, opera eruditiſsima eiuſdem P. Magiſtri Grauinæ, non minimo pudore ſuffudit. Conſule Lector Turturis cõgeminatam vocem, & eiuſdem P. Grauinæ, ſi religioſ quapiam ex familia exiſtas, deoſculare ſuauiſsimum igenium, amplectere ſtrenuiſsimum pugilem tuum cuicunque vero es, admirare candidiſsimam illius rentem, lauda eruditum calamum. Hic igitur Grauina in præfato libro, poſt amplas laudes ſtrenuorum militum Societatis Ieſu, quos Diuinitus aſſerit miſſos ad defendendam Eccleſiam, lætitia geſtiens ex nouis adiunctis commilitonibus, clamat: *Soror noſtra es Sancta Societas, creſcas, in millia: arctiſſimo vinculo charitatis nobiſcum es colligata, vt ſolus habitus diſtinguat; quos idem finis & propoſitum indiuiſos facit: recole quod S. Ignatius Loiola Fundator tuus & princeps, &c. ſuos quos condere volebat Canones ex Regula protoparentis Monachorum S. Benedicti tanquam flores decerpſit, eiuſdemque S. Benedicti inſtitutis ſuos informauit: Caſini enim degens, montem illum contemplationis*

aliquot menſibus inhabitauit, ibique velut alter Moyſes & Legislator ſecundus, religioſarum legum tabulas fabricauit, primis non abſimiles. Hæc ille. In quæ caueæ ſtructor hæc exaſciauit; *Fabella eſt, (inquit) S. Ignatium, quos condere uolebat Canones, ex Regula protoparentis Monachorum S. Benedicti tanquam flores carpſiſſe, eiuſdemque inſtitutis ſuos alumnos informaſſe.* Sic in ipſo limine Grauinam mileſijs initiatum inducit, cummutato nomine, de ipſo potius fabula poſſet narrari. Nam qua ipſe veritate neget S. Ignatium è viridario Benedictino in ſuum tranſtuliſſe flores; cum ex his quæ proximè diximus, ipſiſque roſis & violis oſtenſis plurimis innumeriſque alijs, quæ decerpi poſſent, tum ex dicendis ſtatim pluſquam clariſſimum euadit.

Canea Turturi c. 16. p. 226.

At quomodo Grauinam fabellæ redarguit? *Quia (inquit) non eo tempore Caſinum adijt Ignatius, quo Conſtitutiones ac Regulas ſui Ordinis ſanxit, ſed initio Romanæ commorationis cum Doctore Ortizio exercitiorum cauſa, nondum condita Societate.* Num dici poſſet condita Societas Anno MDXXXVIII. quo contigit hæc Caſinenſis profectio, dicat Iulius Nigronius qui per multas paginas contra Caſtaldum, & literis Pontificiis, & argumento ex proceſſu pro apotheoſi ducto ex Orlandino ex legibus præſcriptis, ex indito nouillæ Societatis nomine, ex Societatis natali die, ex Mapheo, ex Ribadineira, ex pluribus aliis, ex literis Galliæ Regis contendit, antequam Romam veniſſent Socii, ſcilicet dum Venetiis hærerent, & etiamnum prius, Societatem ſic coaluiſſe, vt pro facta & perfecta haberetur; ſcilicet cum iam inchoata eſſet, & propinqua perfectioni: vnde & pagina ſuperiori dixerat potuiſſe B. Caietanum Anno MDXXXVII. Societatem à Pontifice cõfirmandam præuidere non abs S. Ignatio fundai-

Ful. Nigron. in diſputatione hiſtor. de S. Ignat. & B. Thiano, pag. 135.

dandam: Et poſtea inquit: *Nego Societatem non extitiſſe ante Confirmationem*. Sed quia preſſe proprieque ſe locutum, ſtructor poſſet aſſerere, ſcilicet Societatem non prius fuiſſe conditam, quam accederet Summi confirmatio Pontificis; ideo preſſius cum illo agendum eſt, & ad ipſum ex ipſius confeſſione argumentandum. Fatetur igitur eum Orlandino, in ipſo Manreſiano ſece ſu, perſpicuas ſuorum Inſtitutorum à Deo impreſſas & quaſi conſignatas in animo S. Ignatii notiones & intelligentias. Si autem Inſtitutorum, ergo & Societatis inſtituendæ, legumque quibus in futura ſæcula ea perennanda fuit. Et obſerua, non quaslibet eum notiones, quæ forſitan enodationis indigerent, ſed intelligentias, quæ ea quæ ſunt perſpiciunt; eaſque non quaslibet, ſed perſpicuas, in animo conſignatas habuiſſe: Quaſi diceret S. Ignatius, dum Manreſæ hæreret, non confuſe, non dubie, ſed clare, diſtincte præuidit Inſtituta, quæ poſtea laturus erat, tanquam ſi ea ſibi præſentia fuiſſent; id enim vox, Intelligentia, dat. Ergo ſi iam tum ipſe perſpicue intuitus fuerat quæ poſtea inſtitututus erat, ipſas leges & Societatem a ſe poſtea inſtitutas præuiderat. Si verò quis obijciat Orlandinum dicentem etiam poſtquã Romam ſocij aduentaſſent, anno ſcilicet MDXXXIX. poſt reditum S. Ignatij, e Caſini monte, in eam partem, à ſociorum nonnullis in Conuentu dictum, qua ſuadebatur nihil noui Ordinis aſſumendam, &c. Reſpondebit Nigronius; *Certum eſſe multa plura in Ignatij mente inſediſſe, quam in animis ſuorum de forma futuræ Religionis, longius proſpexiſſe illum in futurum quam ſodales; erat enim inuentor operis, & architectus ipſe, non illi; proinde potuit exeniſſe, vt illi quamuis ad ſocietatem conflandam animis & corporibus conueniſſent: tamen nihil*

Ful. Nigron. p. 137.

Cauea Turturi ubi ſup.

Obiectio.

Ful. Nigron. ubi ſup. pag. 136.

nihil de perpetuitate Societatis cogitaſſent, quod in Ignatij
Pag. 137 *erat alta mente diſpoſitum*, & poſtea ait: *Reſpondeo, perpetuitatem in Ignatij mente inſediſſe, alios de ea nondum communi conſenſu decreuiſſe.*

Porrò ipſe S. Ignatius, dū anno circiter. MDXXX. in Belgium excurreret, prædixit Petro Quadrato, conſtructurum eum olim Collegium Societatis Ieſu, quod & poſtmodum ſubſecutum eſt: Et hanc reuelationem latiſſimè defendit Nigronius, eiuſque veritatem propugnat, vt plane conſtet, etiamſi demus Societatem conditam non fuiſſe anno MDXXXVIII. id eſt confirmatam auctoritate Sacerdotis ſummi, certiſſimum tamen fuiſſe S. Ignatium ex ſuorum mente, condendæ, ſtabiliendæ, perpetuandæ illius. Quod ſi hoc verum eſſet vt Nigronius habet, dum S. Ignatius Venetiis cōmoraretur; multo ſane apparentius fuit, poſtquam deſperata profectione Hieroſolymitana, Romam aduentaſſet, maximis viris, Sanctoque Summoque Pontifici ſe ſuæque rationem intentionis comprobaſſet; ipſumque illius inſtitutum iā feliciter ſe incepiſſet explicare. Dein S. Ignatius accepit dum Venetiis hæreret B. reuelante Thienæo, ſe religioſam familiam conditurum: Imò & ipſe Sanctus, dum acri polleret iudicio, cuperetque Societatem ſtabiliri, & perennari, in dubio ex prudentiæ regulis, ea omnia facturus erat, quæ ad ipſam ſtabiliendam facerent.

Concludamus igitur S. Ignatium, dum Caſinū proficiſceretur, tametſi condita non eſſet Societas, ſi preſſe loquamur, & deſideremus Pontificiam auctoritatē, conditam tamen, id eſt inchoatam, imò continuatam, & ſuo modo, nomine, legibus ſtabilitam, vt pro facta, & perfecta haberi potuiſſet ex Nigronij mente Sanctumque Ignatium indubium prorſus fuiſſe illius tum
Nigron. vbi ſup.

con-

confirmandæ proximè, tum ſtabiliendæ. Ac propterea non adeo mirum fuiſſe, ſi ipſe dum Caſinates adiret, de ea, legibus munienda cogitaret; præſertim cum ſciret apud antiquos frequentatiſſimum; vt qui ſuum à S. Sede inſtitutum peterent confirmari: etiam leges, ad quarum ſe normam viuere profiterentur exhiberent.

Igitur vt reſpondeamus: Eſto non adierit Caſinum eo tempore quo Conſtitutiones ac Regulas ſui ordinis ſanxit; adijt tamen cum in proximo eas laturus eſſet Pontifici exhibendas; cum præſcius vt ſui docent confirmandæ mox Societatis, ſciret neceſſarium prorſus condendam Regulam. Demum vt vno verbo abſoluam, adijt cum meditabundus de legibus ſanciendis eſſet. Quidni igitur illos conſulere potuit, illos audire, doceri ab illis, ſueque altius menti imprimere, tanquam in aduerſaria referens, tum quod in ſacro vidiſſet monte, tum quod ſupradicti Monachi ad eum inſtituendum dati, ſuper ijſdem legibus cenſuiſſent, tam quod cum illis fuiſſet commentatus inſerendum poſtmodum Conſtitutionibus ſuis, ad locupletandum & perficiendum eas, ſuos informandum. Quod ſubiungit ſtructor, ex Orlandino conuinci, S. Ignatium domi ſuæ, quicquid de Societatis diſciplina & officijs conſtituere voluit, ſolerti induſtria expendiſſe, atque omnium bonorum Auctori in ara ſuper qua ipſe priuatim celebrabat delibandum obtuliſſe; nullumque in eo labore librorum apparatum præſto illi fuiſſe nullum codicem præter Miſſarum volumen & Breuiariũ precum Canonicorum; nihil noſtro officit aſſerto: Quicquid enim, ſeu apud Caſinates hauſiſſet, ſeu ex aliorum ſanctionibus Patriarcharum didiciſſet, ſeu aliunde tanquam apis argumenta legiſſet, id omne

Structor Cauca Turr. p. 227.

in-

inquam, poſt quam tota in eũ cura Inſtituta legeſque condendi à ſocijs collata fuiſſet,(quod accidit non ita multo poſt) expendere ſolus potuit, diſcutere, & ad ſui intenti, & ideæ Societatis à ſe conceptæ amuſſim, examinare, inuocata ſolerter Numinis gratia, quæ ei præſto adeſſet. Nec ea induſtria prohibebit, quin ſit veriſſimum,ipſum cum leges in proximo laturus eſſet, Caſinateſque adiret, adiutum ab ijs, inſtructumque fuiſſe; qui, quod in ſuas regulas referret, non minimi momenti plura ſuggeſſerunt libenter, & ſubminiſtrarunt. Nec enim quiſpiam mihi dixerit, nullas illius partes fuiſſe in extruendis ædibus, qui aptiſſimam materiam & deſignat & conuenit,qui conſulit quo ornatu illæ quo ſitu exædificandę ſunt, omnes autem illius qui materiam aduectam ſeligit, ornat, ædificat, aliaque opera perficit. Et hæc etiam mens fuit doctiſ-

Grauin. in congeminata voce. ſimi P. Grauine. *Licet (inquit) non eo tempore quo Caſini commoratus eſt S. Pater ſuas Conſtitutiones compoſuerit, ſed ſuæ domi, ſine librorum miniſterio, nihil obſtat vt obſeruantias ſacras,quas in Caſino monte viderat expertus* Turt. diſcuſe. 116. pag. 470. *erat, & fixius ſuæ pientiſſimæ menti impreſſerat, ſuo tēpore tanquam paradigmata oblatas calamo exprimeret augendo moderando, & ad ſuum inſtitutum quæ conferebant adoptando.*

Nec video ego,quid aut veri minus ſimile cōtineat, aut difficilioris perſuaſionis,de ſuæ Societatis legibus ferendis Caſinates cōſuluiſſe illũ,cũ Inſtituta legeſque

Orland. hiſtor. S. I. lib. 2. n. 116. condentē.Orlādinus inducit, accurate omnia,ſolerterque circūſpicientem,& myſticũ Eccleſiæ corpus,membraque ſingula cōtemplātem, præſentem Eccleſiæ ſtatum, & illorum temporum calamitatem ſecũ perpendentem,religioſorum ordinũ inſtituta quæ tum erāt in orbe,& munerum varietates,vnde is maximè ſubleua-

retur

retur attendentem. Nam ſi in confeſſo ſit religioſorum Ordinum Inſtituta quæque, ipſum attendiſſe; cur non eorundem Inſtitutorum profeſſores? Si mortuam regulam, cur non & viuam? Si inquam leges omnium ordinum regularium conſiderat, cur non (præſertim cum ea eſſet prudentia & humilitate) earundem legum interpretes optimos conſulere potuit? hinc ſi in ſuarum ſcriptione legum, non ei dedecus viſum, non detractum ſpiritus vnctioni, Regulas omnium ordinum conſiderando; nec pariter illi aut vlla fiet iniuria, aut minus dixero Numen & ea fuiſſe, ſi eum Caſinates optimos ſuarum ſanctorum, & magni Patris Benedicti ſpiritus & diſciplinæ interpretes adijſſe & conſuluiſſe dixero. Imò cum vides audiſque illum, religioſorum ordinum inſtituta, & munerum varietates attendiſse, & Caſinates (cum tantis hoc teſtimonijs & momentis, quanta ſuperius congeſſimus, nitatur) ipſum interrogantem & conſulentem, ipſos S. Ignatium inſtruentes & adiuuantes exiſtima.

Ignatius attendit Regulas, cur non & Regularũ interpretes?

Et hic ſtructorem caueę in caueam compingamus licet, qui cum Orlandinus prius Beatum aſſerat Ignatium, religioſarum familiarum regulas inſpexiſse & attendiſse, quam ſuas ipſe conderet: ipſe tamen: *Si quando (inquit,) poſtmodum Sacrorum Ordinum regulas conſiderauit, & ex illis lumen ac directionem, in magis particularibus auxit, non minus ex S. Auguſtino, &c* Scilicet tametſi Orlandino in ſua relatione nitatur, ipſumque eundemmet locum Orlandini à nobis laudatum citet in margine, quod prius tamen Orlandinus, ipſe poſterius factum aſſerat, quum aliorum ordinum regularium inſpectionem; inſtitutorum ſuorum compoſitioni dicat Orlandinus præceſſiſſe, ipſe ſubſecutam aſtruat; ipſoque eodem halitu Orlandino contradicit,

Struc. caueæ pag. 227 Orlandino cõtradicit.

diċit, cur præcipue innitebatur, idque non tam probabili coniectura. Multo enim maiori veri ſpecie Orlandinus religioſorum ordinum inſtituta & regulas; nes inſuper Caſinates monachos (cum tam inſign is ſe offerret occaſio) eum conſuluiſſe aſſerimus, ab iiſque edoctum, cum iam ſe ad ſcribendum accingeret; quã Structor caueæ eum tam demum Patriarcharum Sanctiones perpendiſſe dicat, cum ſuas ipſe Diuino adiutus numine, lumine colluſtratus, conſcripſiſſet. Quis enim volens ædificare domum, non prius computat ſumptus? Quis pulcherrimã expreſsurus tabulam, non prius alias circumſpicit pari excellentia, ad quarum

Grauina congem. voce tur. diſcuſ. c. 16. elegantiam componat ſuam? Certe vt Grauina habet ex Climaco; Zeuxes picturus Iunonem Agrigentinis omnibus virginibus inſpectis, quinque præcipuas elegit, ex quibus quid eſset in vnaquaque præcipuũ imitaretur. Sic Romani ſuas deſcripturi Tabulas, in Græciam miſerunt, qui inde leges referrent prius inſpiciendas. Ipſaque dictat prudentia, pulcherrimi operis effictorem, prius non poſterius circumſpicere debere excellens prototypum, exemplaria abſoluta, ad qua-

Struct. Cauea p. 227. rum perfectionem, ſuum delineet perficiatque. Igitur cum ſtructor caueæ aſsentiat S. Ignatium inſpexiſse aliorum regulas, Auguſtini videlicet, Baſilij, Pachomij, Caſſiani, quin & amæniſſimos Thomæ à Kempis (Ioannis Gerſonis diceret) hortos, fateatur cum Orlandino, cum veritate, cumque prudentia ipſa, id antequam, non poſtquam ſuas regulas compoſuiſset, ipſum feciſse.

Cauea turturi vbi ſup. Subiungit Caueæ ſtructor. *Accedit eiuſdem S. Fundatoris ingenua confeſſio rationum omnium ſummam ad Manreſianum ſeceſſum ſpectare, in qua perſpicuas ſuorum inſtitutorum à Deo impreſſas & quaſi conſignata*

in

in animo ſuo notiones & intelligentias accepiſſet. Si inſtitutorum ſuorum notiones & intelligentias accepit Manreſæ, cur ſic inducitur aliorum peragrans hortulos, flores decerpens? Si autem concedat ſtructor caueæ, tametſi multus eum inundaſset Diuinus ſpiritus, multæ reuelationes colluſtraſsent Manreſæ; illum tamen aliorũ Patriarcharũ inſtituta cõſuliſse, poſtquam ſua tuliſset; Quidni enim ſtante eo Manreſiano ſeceſſu, prius ea Caſinateſque licuit illi inuiſere, eaque in rem ſuã componere? imo prętẹr vniuerſa ea chariſmatum dona, præter tot tantaſque colluſtrationes cõceſſas ei Monreſæ abunde, conſtat ex diario ab ipſomet Patriarcha Ignatio relicto, plurimũ & præſtãtiſſimum intellectui ipſius illapſum lumen, dum eaſdem Cõſtitutiones ferret, vt dicere audeat Orlandinus, illas ipſum non tam magiſtra prudentia, quam Deo pene dictante conſcripſiſse. Vt ſi ego iniurius ſim Diuinis chariſmatibus Manreſæ conceſſis, qui eum poſtea inducam e Caſinatibus, e Benedictinę regulæ oceano patentem aquas, antequam ſuis ipſe Diuinorum inſtitutorum cataractas aperiret? Certe ipſemet Caueę ſtructor, Diuinis corruſcationibus, nedum Manreſę, ſed & Romæ illuceſcentibus, illi dum Regulas ſuas elaboraret, iniurius eſt, qui illum poſt vtraſque in ſcenam agit, ſuam e Patrum regulis locupletantem.

Orland. lib. 2. n. 116.

Iam vero, vt dicam ingenue quid ſentiam de ea propoſitione. Accepiſſe illum intelligentias & notiones omnium ſuorum inſtitutorum dum Manreſæ eſset: Teſtor primo æternum Deum, ipſumque Sanctum, me nunquam adduci poſſe, vt ea ſcribam, quæ exiſtimem gloriæ illius detractum ire; imo proteſtor, ex quo hoc opus exarare cępi, plurimum acceſſiſſe incrementi, de-

Auctoris proteſtatio.

notioni illi quam prius in Sanctum habueram; ita me cæperunt virtutes ſuæ, quas iam penitus datum fuit videre & conſiderare.

Igitur ſi velint Ieſuitæ, Manreſę S. Ignatium prævidiſse Inſtituta ſua, Regulas ſcilicet & Conſtitutiones, eorumque notiones & intelligentias accepiſse, difficulter plane illud mihi probabunt; & ratio duplex eſt; non a me conficta, ſed e Ieſuitarum petita hiſtorijs. Nam Petrus Mapheus: *Interea* (inquit) *Ignatium Hieroſolymitana commoratione prohibitum, grauis coquebat cura, quid ageret, quodnam potiſſimum vitæ genus eligeret; ac multa ſecum agitanti, venerat illi dudum in mentem, Cænobium aliquod ingredi maximè diſſolutum, vt ibi dum lapſam religionis diſciplinam, & verbo & exemplo conaretur ad veterum inſtituta redigere, & cæteris aliqua re prodeſſet, & ipſe interea, quod neceſſario futurum videbat, ab ijs qui reſtringi ſe nollent, multa pro Chriſti nomine pateretur*; Et Petrus Ribadineira: *Ex quo* (inquit) *primum Ignatius animum ad ſtudia contulit, magna deliberatione ſollicitari cepit, vtrum decurſo ſtudiorum curriculo religionem aliquam ingredi, an liber & expeditus ad ſalutem animarum vagari, alioſque ſibi eiuſdem propoſiti ſocios deberet adiungere; quæ ſanè conſultatio valde eius animum ſollicitum habuit; quod ſi religio complectenda eſſet, ea demum ſequenda videbatur, quæ labefactata eſſet ac planè diſſoluta, in qua videlicet multa pati, &c.* Imò quod clarius longe ac fortius eſt; Petrus Ribadineira in epiſtola ſua ad P. Franciſcum Gironam, quę extat apud Iepium in Chronica Ord. S. Benedicti ad anni 888. expreſse ait: Sub ijs principijs, ſcilicet dum Manreſæ hæreret Ignatius, ignoraſse illum quid Deus decreuiſſet de illo facere. Vide mihi, ſi reuerſus Hieroſolymis diu

Petrus Maph. in Vita S. Ignatij.

Ribad. in vita S. Ignat. c. 16.

Ignatius Mareſæ notiones de Societate habere non potuit.

diu ſcilicet poſtquam Manreſę hęſiſset, dubius animi penderet, quid ageret, quodnam potiſſimum vitę genus eligeret; num cænobium diſsolutum ingrederetur; ſi ignorarit quid Deus decreuiſset de illo facere; non video ſane quomodo affirmari poſſit, aut ſuorum inſtitutorum ac Conſtitutionum noctiones accepiſse illum in Manreſiana ſpecu, aut certum fuiſse religionem a ſe condendam. Dein, cum inſtituta ſua nihil de Hieroſolymitano itinere iniiciant, imo inſtituăt homines glorioſe ad nutum pedeſque Chriſti Vicarij abiectos, eos in accademijs & ex ijs educunt ad ſalutem animarum, ſexcenta habent, quæ minime conueniũt cum ſacris Hieroſolymitanis locis; quomodo præuidit ea inſtituta à ſe condenda S. Ignatius; & tamen etiam poſtquam ſocios collegiſſet, tam ardens tam cupiens fuit in Palæſtinam tranſmittendi? Certe ſi talia à ſe præuidit inſtituta condenda talem Societatem nõ debuiſſet nec voluiſſet tanto conatu niti Hieroſolymas proficiſci. Igitur alterum corruat oportet; vel non habuiſſe ipſum omnium ſuorum inſtitutorũ notiones & intelligentias in Manreſiano ſeceſſu; vel immerito, Mapheum & Ribadineiram inducere eum dubium de vitæ genere amplectendo, volentem cænobium alterius religionis ingredi; immeritoque ſuos illum aſſerere tanto animi ardore niſum, vt ad ſacra redemptionis loca tranſmitteret. Hinc etiam labaſcit illud ſtructoris Caueæ: Propterea non conſuluiſſe, illũ Caſinates Monachos, nihil hauſiſſe ex Benedictna regula, quod ſuorum Inſtitutorum notiones & intelligentias Manreſæ accepiſſet: illos enim, vt ex præallegatis Auctoribus colligitur, non accepit; atque propterea à Benedictina Regula inſtrui, à Caſinatibus doceri, æquum eſt cenſere. Nec officiunt hæc ijs quæ

ſupra diſputauimus de S. Ignatio, præſcio, condendæ Societatis; nam ibi ad ipſos Ieſuitas ex eorum mente argumentati ſumus: dein, cum S. Ignatius à B. Thienæo edoctus eſſet de ſocietate fundanda, cùm Caſini exiſtens, ſcilicet deſperato Hieroſolymitano itinere, rebuſque omnibus cóſpirantibus ad ſtabiliendam ſocietatem, etiamſi ad Manreſæ raptus non confugiamus; nemo eſt qui ex prudentiæ regulis non confiteatur, indubium prorſus exiſtere, S. Ignatium non fuiſſe dubium Societatis condendæ.

Cauea tart. p. 228. Quid igitur Caueæ ſtructor, fabulas impingit Grauinæ, quid pulchro epiphonemate ſubnectit. Quid ergo Grauina de Montiſerrati inſtitutore, quid de S. Benedicti inſtitutionibns fabulatur? De Montiſerrati inſtitutore videbitur alias: De S. Benedicti inſtitutionibus, tot a me dicta ſunt ſtructorem, quiuis fabulæ, illiuſque craſſiſſimæ redarguat. At fabulam dicam, an deliramenta quæ addit?

Idem Sanctus Iacobo Lainio tribuit, quod ſupra omnes ſocios de Societate fuerit præclare meritus; quod dictum Franciſcum Sacchinus ad ordinis inſtitutionem refert, quam contra nouitatis inuidiam, ſolidis reconditioris doctrinæ firmamentis conſtabiliuit. Sanctorum enim facta & Fundatorum Regularium leges & ſtatuta attentiſſime peruoluta calluerat, eoque familiarius ab Ignatio in his quæ cælitus non competiſſet ad conſilium adhibebatur. Vides iterum Grauina, neque regulis S. Benedicti, neque PP. Theatinorum Societatis inſtituta primario aſcribi, ſed propriæ vocationis fęcunditati: Quo hîc opus cæmento, vt hęc rite cohæreant? An ſic argutandum eſt: S. Ignatius Iacobum Lainium optime de Societate meritum docet, quod edoctus ipſe aliorum Fundatorum regu-

las, Societatem contra Nouitiatus inuidiam defendit, Ergo inſtituta Societatis primario aſcribi debent, non regulis S. Benedicti, aut PP. Theatinorum, ſed propriæ vocationis fæcunditati. Vel ſic: Iacobus Lainius familiariter à S. Ignatio adhibitus fuit, in his (ſcilicet inſtitutis) quę ipſe cælitus non comperiſſet. Igitur inſtituta Societatis primario aſcribi debent, non Regulis S. Benedicti, aut PP. Theatinorum, ſed propriæ vocationis fæcunditati.

Vertat ſe in omnes partes ſtructor, ſe in caueam citius quam argumētum hoc in formam conijciet. Quæ etenim amabo cōſequentia: Iacobus Lainius inſtitutā Societatē defendit à nouitatis inuidia, ex aliorū Fundatorum inſtitutis, quæ optime callucrat: igitur inſtituerat eā S. Ignatius ad normam & inſtituta aliorum Regularium ordinū, & conſequenter eorum inſtituta legerat, conſuluerat, & in ſua tranſtulerat. Pariter quis non meliori iure ſic fecerit illationem: S. Ignatius adhibuit Iacobum Lainium doctiſſimum aliorum ordinū regularium, in his quæ ipſe cælitus non comperiſſet: igitur Inſtitutā Societatis non ſunt aſcribenda in totū propriæ vocationis fæcunditati: quam eam ſtructor fecit. Optime omnium meritus de Societate fuit à S. Ignatio in his quæ ipſe cælitus non comperiſſet: igitur Inſtituta Societatis non ſunt aſcribenda primario Regulis S. Benedicti aut PP. Theatinorum, ſed propriæ vocationis fæcunditati: ita ſecum ipſe pugnat ſtructor, vt nedum ſibi aduerſantia, ſed & ſuo contraria inſtituto pronunciet.

Examinantur verba ſtructoris Caueæ, de P. Iacobo Lainio.

Porrò ſi Lainius in his adhibitus, quæ S. Ignatius cælitus non comperiſſet; igitur non omnia debentur propriæ vocationis fęcunditati; aliqua Lainio; atque adeo aliqua per eum Sanctorum regulis. Dein non hic

quæſtio fuit, cui primario, cui ſecundario ea Inſtituta aſcribi debeant: eſto primario fæcunditati propriæ vocationis S. Ignatii eiuſque prudentiæ; quidni aliquid Caſinatibus? quidni Benedictinæ Regulæ aliquid aſcribatur? Nam certe ſi primario alicui ſecundario alteri aſcribenda veniunt: Demum Lainius defendit inſtitutam ſocietatem, quod ego inſtituta ipſius interpretor? At non hic quærimus quis latas defenderit leges, ſed quis a quo adiutus, & equibus tulerit: optimè enim hæc inter ſe cohærent: Lainius propugnauit inſtituta legeſque Societatis ex aliorum Sanctorum regulis, quæ S. Ignatius Caſinatum conſilio, auxilio aliarum Regularum, interque eas Benedictinæ alijſque Diuinæ gratiæ adiumentis ſcripſit.

Et hæc hactenus, vt fabuloſum oſtenderemus ſtructorem caueæ; dum fabulas impingit Grauinæ, ipſumque prodamus nihil in medium adduxiſſe; quo minus tum Angeli Sangrini, oculati teſtis, tum Vvionis, Grauinæ, Annalium Caſinenſium, M. Antonij Scipionis teſtimoniis, tum perpetua montis Caſini traditione nixi; adductis præſertim quæ dici poſſet S. Ignatius e Benedictinis legibus deſumpta, in ſuos tranſtuliſſe: Definiamus, & vt rem certiſſimam tranſmittamus poſteritati; S. Ignatium profectum in Montem Caſinum, ſcilicet ſolito more; dum magni aliquid aggrederetur aut faceret, ad Benedictinos diuertens, à Caſinatibus Monachis iuſtructum ad ſuas Conſtitutiones condendas, in quas e Benedictina regula, plura & eximia tranſcripſit.

S. Ignatius alia nonnulla, quæ apud Societatem laudabili ſunt in vſu, à Benedictinis mutuatus eſt.
Cap. VII.

EXpreſſimus in ſuperioribus, quę e Benedictinis in ſuę familię leges tranſcripſit Ignatius. Poterat quidem earum plurima ex aliorum fontibus haurire, (nam cum Religionum quælibet per tria vota incedere conetur ad Charitatis perfectionem, mirum adeo non eſt, ſi in ſuis obſeruantijs & mediis conſpirent in plurimis) at e Benedictino nos eum deſumpſiſſe aſſeruimus: tum propter tantorum teſtimonia virorum; tum quod cum Caſini ſuas meditatus fuerit Conſtitutiones, & à Caſinatibus inſtructus, maiorem veri ſpeciem habet, e Benedictinis ea legibus, quam aliunde tranſlata. Iam vlterius progrediamur, demuſque nonnulla, quæ laudabili vſu apud Societatem Ignatianam ſunt, a Benedictinis, praxique Benedictinorum decerpta.

Duo hic non ingererem, de vſu generalis confeſſionis, & ratione meditandi per puncta; niſi accepiſſem à fide dignis hominibus, Ieſuitas ſe vtriuſque auctores gloriari; tametſi quia audiui tantum, diutius non immorabor.

Et de generali Confeſſione, neſcio qui illam Inuentum ſuum dicere poſſint, cum (vt non aſcendam ab vlteriora PP. Benedictinorum tempora) ipſemet Ignatius pro teſtimonio erit, apud Benedictinos eam in vſu fuiſſe iam antequam Societas incæpta fuiſſet. *Nam cum nouam hominem cogitaret induere, venit ad Serratum montem, (ait Ribadineira,) vbi Benedictina aſcetica vigebat; ibique optimo Confeſſario totius vitæ ſuæ crimina per triduum ex ſcripto confeſſus eſt: confeſſus* Ribadineir. lib. 1. c. 4.

F 4 *ſcilicet,*

ſcilicet, quia Orlandino etiam teſtante, Clanonius menti
Orland. *eius iniecit, vt generalem confeſſionem inſtitueret*, tanto
libr.1.n. videlicet fructu ſuo, expertus eſt vſum huiuſmodi ge-
17. neralis confeſſionis apud Benedictinos, quæ à multis ante temporibus in Benedictina religione floruerat.

Idem eſt de oratione per puncta, iudicium extat enim Gerardi cuiuſdam Belgæ, Præsbyteri Benedictini, (vt ex ſcriptis eius apparet) Abbatis, & antiqui ſcriptoris, nuper verò editi à Gabriele Buzlino (noſtri Ordinis ſuauiſſimi & doctiſſimi ingenii Monacho Sueuo) vt aurea omnia, ita & de meditatione gemmeũ quoddam pronunciatum; vt vel inde diſcas, quanti fecerint antiqui Monachi noſtri meditationem: *Meditatio*, (inquit) *& examen conſcientiæ, cibus, & potus animæ religioſæ*. Et poſtea; *Meditationem dicebat quaſi rationem Monachi, qua ſiue Monachum brutum, aut dementem appellabat*. Et mox: *Vna & optima prioris examinis meditatio eſt medicina; vt meditationem Heroes noſtri, antiqui Monachi eſſentiam exiſtimauerint*. Extat etiam (vt alia antiquiora nunc omittam) impreſſus liber Ludouici Barbi Abbatis, atque ante ducentos & amplius annos Congregationis Caſinenſis ſiue S. Iuſtinæ, auctoris, de eadem meditandi & orandi methodo, Monachis Congregationis ſuæ tradita. In Cõgregatione etiam Hiſpanica viguiſſe eandem contemplandi formam ante Ignatij tempora, clariſſime patebit ex dicendis inferius, de Exercitijs ſpiritualibus à Garcia Ciſnerio Abbate conſcriptis, & Monaſterijs ſuæ Congregationis traditis. Sed hæc, quæ ab aliis tantum acceperim, omitto latius proſequi, aliáque ſubnectens, à votis ſimplicibus incipio.

Ribadin. Et ea quidem, quantum attulerint emolumenti I-
l.3.c.21. gnatianæ Societati, breuiter Ribadineira deſcripſit:

An-

Antiquiſſimum (inquiens) huic Societati eſt, vt quo puram ſe ac ſinceram tueatur, quicquid vitioſum ac corruptum eſt præcidat; neque quenquam retineat, quem ex inſtituto retinere non debet: id autem conſequitur beneficio votorum ſimplicium, quæ ſic ea vouentem ligant, vt tamen Præpoſiti generalis arbitrio poſſit dimitti. Addit dein: *Votorum huiuſmodi inuentionem Scholaſticis (Ieſuits) ſalutarem, Societati neceſſariam, perutilem Eccleſiæ Dei*; & tandem concludit. *Non ita nouum eſſe votorum ſimplicium inuentum, vt non multa eius veſtigia in Seminarijs antiquis Clericorum habeamus: quemadmodum in nonnullis Toletanis Concilijs, alijſque videre eſt.* Citat dein in margine Toletanum ſecundum, capte 1. Toletanum quartum, c. 23. Cabilonenſe, c. 3. Aquisgrauenſe, c. 135. At dic mihi Ribadineira, quid tu veſtigia conſectaris; quid vmbram inſequeris, cum rem ipſam tenere poſſis? Quid inquam, ſimplicium votorum vſum in Concilijs venaris tam infeliciter, cũ ipſum apud Benedictinos facillime in viridi etiam praxi reperiiſſes? *De Votis ſimplicibus Ieſuitarum.*

Is feliciter inquam venatus es, vt facile conſtabit ſi via proficiſcaris mecum ad laudata à te Concilia. Quo interim dum pergimus, permitte tuis tibi verbis expicem Inſtitutum veſtrorum; ais igitur: *Biennio expeto illi ipſi, & ij etiam qui ſecundo genere continentur ac ſpirituales coadiutores vocantur; Scholaſtici præterea, ac temporales coadiutores votis ſe perpetuæ paupertatis, caſtitatis & obedientiæ poſt nouitiatum aſtringant: quæ quidem vota ſimplicia, non ſollennia ſunt: quibus nimirum ita aſtringuntur, vt liberum tamen Societati ante profeſſionem (vltimum videlicet & ſollemnem 4. Votorum) quam paucis conceſſum emittere, quos non probat dimittere, ac dimiſſos ab omni votorum obligatione* *Ribadi. l. 3. c. 2.*

ab-

abſoluere, hæc tu: Iam videamus, quod eius veſtigium in Conciliis reperiatur. Et in Concilio quidem Toletano 2. quod primo poſuiſti loco, ego illud definitum inuenio: *Eos quos voluntas Patrum à primis infantiæ annis Clericatus officio mancipari; mox vi detonſi fuerint, vel miniſterio Electorum contraditi in domo Eccleſiæ ſub Epiſcopali præſentia à Præpoſito ſibi irudiendos, at cum octauum decimum ætatis ſuæ compleuerint annum, coram totius Cleri plebiſque conſpectu, voluntas eorum de expetendo coniungio ab Epiſcopo perſcrutetur; quibus ſi gratia Caſtitatis placuerit, & profeſſionem caſtimoniæ ſuæ abſque coniugali neceſſitate ſe ſpoponderint ſeruaturos; hi tanquam appetitores arctiſſimæ viæ leniſſimo Domini iugo ſubdantur. Cauendum tamen eſt his, ne quando ſuæ ſponſionis immemores aut ad terrenas nuptias, aut furtiuos concubitus vltra recurrant: quod ſi forte fecerint, vt ſacrilegij rei damnentur, & ab Eccleſia habeantur extranei. His autem quibus voluntas propria interrogationis tempore deſiderium nubendi perſuaſerit, conceſſam ab Apoſtolo licentiam auferre non poſſumus,* hæc Concilium: Ex quibus neſcio quo odoratu pollere debeat, vt veſtigium votorum ſimplicium olfaciat Ribadineira. Nam primo loquitur de iis Canon, qui infantes à parentibus oblati fuerunt: at ſimplicia vota, non niſi adultus, quindecim & amplius annorum, idque non parentum oblatione, ſed arbitrio emittit ſuo. Poſſunt Ieſuitæ emiſſo voto dimitti, non poſſunt illi, quorum Canon ingerit mentionem. Canon ait: Poſſe infantes illos libere cum adulti fuerint diſcedere: Inſtitutum veſtrum, Ribadinera, libertatem eam in dimittendis non dimiſſi voluntate ponit: Veſtros ad eum modum dimiſſos, ab omni votorum obſeruatione abſoluit Præpoſitus Generalis;

Conciliũ Toletanũm 2. can. 1.

ac

at ij de quibus Canon; ſi ad terrenas nuptias recurriſſent, ſacrilegii rei, & ab Eccleſiâ habebantur extranei, ſic, vt ſenſus Canonis fuerit; infantes à parentibus oblatos; ante profeſſionem quidem; libere potuiſſe ad ſæculum redire; contrahere nuptias; poſt factam vero profeſſionem; abſque ſacrilegij crimine; non potuiſſe ad vllos etiamſi licitos concubitus deſcendere; quod tamen inſtitutum veſtrum etiam poſt emiſſa vota permittit; quæ quem in modum conueniant; conſiderandum aliis relinquo.

At Ribadineira infelicius longe Toletanum quartum citauit. Senſus enim Canonis eſt: *Pronam omnem ætatem eſſe ab adoleſcentia ad malum; quia propter púberes aut adoleſcentes clericos in vno conclaui atrij cõmorari debere, vt lubricæ ætatis annos non in luxuria, ſed in Eccleſiaſticis diſciplinis agant, deputato probatiſſimo Seniore, quem magiſtrum diſciplinæ, & teſtem vitæ habeant.* Paulo poſt: *Qui autem his præceptis reſultauerint, Monaſterijs deputentur, vt vagantes animi & ſuperbi ſeueriori Regula diſtringantur.* Quod hic indiciũ quod veſtigium votorum ſimplicium, & dimittendi illos qui ea profeſſi ſunt? non video profecto; niſi illud ſit: Voluiſſe Concilium vagantes & ſuperbos animos monaſteriis deputari, vt ſeueriori regula diſtringantur; igitur Ieſuitas hunc Canonem imitari, qui cõtumaces & ſuperbos ſuos à votis abſoluunt, ad ſæculum dimittũt, quo liberius omni excuſſo iugo vagentur: Aut illud; Concilium habet; pronam ad vitia adoleſcentiam eſſe; propterea puberes clericos debere in vno conclaui commorari, & probatiſſimum illis moderatorem dari; quam obrem imitari hunc Canonem Ieſuitas, qui iuuenes profeſſos ſuos ad vitia declinantes; e conclaui, e domo, ex ordine eijciunt, &

Conciliũ Tolet. quartũ: c.23. & 24.

moderatore deſertus, mundo relinquunt.

Aquiſgran. ſub Ludouico Pio. c. 135. Similia his Aquiſgranenſe à Ribadineira citatum habet: *Ceream in vitium flecti iuuentutem, eſſe propterea adhibendum arbitrum vitæ, & diſciplinæ magiſtrum, probatiſſimum Seniorem; vt eorum laſciua ætas nullum poſſit reperire locum, quo in peccati facinus proruat. Quapropter in ijs cuſtodiendis & ſpiritualiter erudiendis, talis à Prælatis conſtituendus eſt vitæ probabilis frater, qui eorum curam ſuma gerat induſtria, eoſque ita arctiſſime ſtringat, qualiter Eccleſiaſticis doctrinis imbuti, & armis ſpiritualibus induti, & Eccleſiæ vtilitatibus, decenter parere, & ad gradus Eccleſiaſticos quandoque digne poſſint promoueri.* Dic amabo, quid hic commune cum Ieſuitarum inſtituto? Quæſiuit Concilium vndique ſepire iuuenes, ne elabantur, ne ad ſæcularia redeant deſideria, ne pateſcat locus ad peccata perpetranda: cum hoc Inſtitutum votorum ſimplicium, diſcendi ianuam aperit, ad ſeculum eos redire iubet, ſine cura, ſine cuſtode relinquit eos; reſtituit mundo, in quo infinita peccandi illecebræ & occaſiones inueniuntur; vt qui inſtitutum votorum ſimplicium, & dimittendi conſuetudinem religioſos in citato Canone inuenire voluit, ſomnium mihi ſomniaſſe videatur; illudque tantum a vero dictans quantum arctiſſimum aliquem conſtringere, quo in diſciplina maneat, præuidere ei peccandi locum, alienum videtur eſſe à permittendo eidem liberam peccandi occaſionem, eumque à diſciplina profeſſa eiiciendi.

Cauylonen. Cabylonenſis Synodus Canone 3. iubet, *Conſtitui ſcholas, in quibus & literariæ ſolertia diſciplinæ, & S. Scripturæ documenta diſcantur, & tales ibi erudiantur, quibus merito dicatur à Domino: Vos eſtis Sal terræ.*

At

At quid hæc quæſo, ad morem, inſtitutum, dimittendi profeſſos religioſos? Quæ hæc amabo Topica? Debent ſcholæ conſtitui ad erudiendos Clericos; ergo religioſi profeſſi eiici debent ex ordine, abſolui à votis, cum Præpoſito generali viſum fuerit. Ni mea me fallit Topica, tam belle & ſolide aliquis Deum in cœlo probaret eſſe, quod baculus in angulo conſtituatur.

Auctoris proteſtatio. Non hæc ideo à me prolata ſunt, quod culpare velim laudabile inſtitutum votorum ſimplicium, aut conſuetudinem dimittendi à religione contumaces, rebelles, eoſue qui nequeunt ad frugem vocari bonã: Nam ſi legiſlatores ſancti decernunt, etiam vota ſollemnia profeſſos eijciendos, cum iam in profundum malorum peruenerint; multo quidem magis e ratione erit, ſimplicium tantum votorum reos eijcere. Sed hæc ingeſſi propterea, quod voluiſſet Ribadineira veſtigium ſanctæ huius conſuetudinis dimittendi ſuos, tam infeliciter, prout monſtratum eſt, in Concilijs inueſtigare; cum in ordine Benedictino rem ipſam tenere potuiſſet, & ab ipſis fontibus veris riuum ipſum tantæ vtilitatis deducere: non veram, germanam, facilem, obuiam originem illius moris oſtendere, ſed falſam fictamque aſſignare; ne ſe inuentam illud à Benedictinis ſe accepiſſe fuiſſent faſſi, vnà & illorum laudem, & ſuum agnouiſſent debitum.

At enim vero, viguiſſe & votorũ ſimpliciũm, & dimittendi morem in Benedictina religione; ſi quis Congregationum Caſinenſi & Hiſpanicæ Ordinis Conſtitutiones examinet, facile inueniet. Ecce verba Congregationis Hiſpanicæ ſtatutorum, impreſſorum Anno Domini MDLXXV. *Vt Donati Congregationis noſtræ melius poſſint ſeruire Deo, & cuſtodire ſtabili-*

Conſti-tution. Cong. Hiſpan. c.3.

bilitatem in religione, ordinamus & mandamus A.R.P. Procuratori Romanæ curiæ, vt ſupplicet Sanctiſſimo Domino, vt facultatem Bullamque concedat; quatenus vota quæ emittunt Donati & familiares ſollemnia ſint; ita enim conuenit propter eorum ſtabilitatem, hæc ibi. Ante igitur quam Religionem S. Ignatius incepiſſet ſuã, vota illiuſmodi Donatorum, ſimplicia non ſollemnia fuerunt. Sic & vſus Congregationis Caſſinenſis ab antiquiſſimo deductus, habet, vt Donati, quos ipſi Patres, Commiſſos vocant, ad vota tantummodo ſimplicia recipiantur; expellantur dein, ſi contumaces euaſerint, ſublate eis omni recipiendi ſpe. Docent hoc ipſæ eius Congregationis Conſtitutiones in hæc verba:

Conſti-tution. Caſineſ. ad cap. 28.

Commiſſi vero noſtri incorrigibiles, & contumaces, eo modo quo recipiuntur expelli poſſunt, ſublata eis omni ſpe receptionis: hæc ibi. Vide tamen ne propterea minus exiſtimes illos aut eſſe aut haberi Monachos; nam ſtatim atque ijs votis etſi ſimplicibus ſe aſtrinxerunt, & Monachorum veniunt nomine, & priuilegijs Congregationis gaudent. hoc etiam ab ijſdem Conſtitutionibus accipe.

Conſti-tution. Caſineſ. ad cap. 58.

Declaramus & firmiter ſtatuimus Commiſſos noſtros Fratrum noſtrorum nomine cenſeri, & in eorum numero computari debere, qui noſtris Priuilegijs inſcripti & ſpecialiter nominati, Gratijs, indulgentijs, & immunitatibus, ſicut cæteri Monachi pleniſſime gaudent, donec in Congregatione ſub obedientia vixerint, prout habetur in Priuilegio Eugenij Quarti. Poterat igitur Ribadineria, ab his duabus præſtantiſſimis Congregationibus falicius veriuſque deducere praxin votorum ſimplicium, & eijciendi malæ frugis religioſos; Ignatium vero mutuatum fuiſſe hoc inſtitutum à prædictis potiſſimum Congregationibus, vel inde colligitur, quod aliquandiu apud alteram Conuerſus dicam, hæſerit:

ſerit; ab altera mirum in modum in legibus ſuis condendis adiutus fuerit: vt facile propterea ſit & obuiū ſuſpicari formam hanc, modumque votorum huiuſmodi & conſuetudinem dimittendi ſuos accepiſſe; illudque voluiſſe de Scholaſticis ſuis & coadiutoribus Ieſuitis obſeruari, quod in laudatis Congregationibus de Donatis, ſeu Commiſſis, viderat, expertuſque fuerat in vſu fuiſſe.

Et modus quidem emittendorum huiuſmodi votorum conuenit: vtrique enim, Ieſuitæ ſcilicet & Donati ſeu Commiſſi prædictarum Congregationum, priuatim tantum ianuis clauſis, in manibus ſuperiorum vouēt; etſi in eo diſcrepantia ſit, quod Benedictina religio Commiſſos tantum ſeu Donatos ad iſtiuſmodi admittit profeſſionem, eos tantum dimittit, cum Ieſuitæ & clericos etiam & Sacerdotes eijciant, idque perquam facile, vt experientia docet; cùm in Congregatione Hiſpanica ante annum MDLXXV. & Caſinenſi Congregatione perquam raro contigerit, vt quis eorum ab ordine eijciatur. Porro nec ea eiectio fit vnius hominis arbitrio, non vnius Abbatis præſentis nutu, ſed ad illius mentem, Seniorum omnium aut duarum partium Conuentus aſſenſio interueniat neceſſe eſt, vt cum vel in vna Prouincia plurimi ſint, qui ex albo Ieſuitarum eiecti fuerint, pauciſſimos tamen e ſuo gremio Congregationes prædictæ dimiſerunt. *Differentia dimiſſionis.*

Conclude igitur, Inuentum hoc dimittendi religioſos poſt vota ſimplicia, quod tantopere efferunt Ieſuitæ, tanquam vtile Eccleſiæ, Societati neceſſarium, Ieſuitis ipſis ſalutare, à Benedictina acceptum religione, Benedictinæ religioni deberi. Et hactenus de votis. Quid autem & quantum pro exercitijs ſpiritu i- *Concluſio.*

tualibus debeant etiam Benedictinis Ieſuitæ, latius infra definietur.

S. Ignatius Magnum Patriarcham Benedictum & Benedictinos Patres, in Apoſtolicis Miſſionibus, & docendis pueris imitatus eſt: Cap. VIII.

SIngularis Ignatii in Deum pietas, eximius in proximo amor fuit: hinc nullos vnquam labores, nulla pericula diffugit Dei amore aut proximi vtilitate. Vere Ribadineira habet: *Diuini amoris facibus arſiſſe eum, & erga proximos fraternæ dilectionis igne inflammatum fuiſſe. Vbique enim ſuæ charitatis argumenta, & cæleſtis incēdij certa veſtigia relinquebat; cum eius omnia conſilia, ſtudia, labores in Dei gloriam & hominum ſalutem referrentur & in eo vno conſumerentur, vt vitia radicitus e chriſtiana republica reuellerentur; virtutes; insererentur, conſeruarentur, augerentur,* hæc Ribadineira. Igitur Ignatius cum totum ad proximorum vtilitatem ſe contuliſſet; inter alia magna, duo maxima expreſſit, quæ in Benedictina acceperat religione viguiſſe feliciter; quæque e ſummo proximorum emolumento videbat fore, ea erant: tenellam iuuentutem moribus & doctrina inſtruere ad virtutes Chriſtiano dignas: & Fidem longe lateque diſſeminare.

Et quidem inſtitutum hoc docendi pueros, ab ipſis religionis Benedictinæ incunabilis proprium Benedictinis fuit. Nam teſte Gregorio Magno nomine, maximo auctoritate: Romani nobiles audita Benedicti fama, ſuos filios ei tradiderunt erudiendos: erudiendos inquam, non religioſa tantum diſciplina, ſed & doctrina, viro Eccleſiaſtico digna. Nam ecce tibi

S. Mau-

S.Maurus,alter Galliæ Apoſtolus,cum traditus fuiſſet duodennis puer Magiſterio Patriarchæ noſtri,tam inſigni doctrina & ſcientia inſtructus prodiit,vt multorum nobilium liberi pietatis ſtudiis ab ipſo, aliiſque, Monachis doctoribus imbuti fuerint, ſic Fauſtus eiuſdem Mauri vitæ ſcriptor pro eo tempore non inelegans, ad tantam facundiam ſcientiamque in Monaſterio, cui ſeptennis traditus fuerat, ſub ipſo magni Benedicti ductu eruditus fuit. Ad eundem modum inſigniter edoctus euaſit Placidus,cum ſeptenis in cænobio, Deo & S.Benedicto traditus fuiſſet. Simili modo Leobardus ab eodem Patriarcha eruditus in Germaniam miſſus. Omitto alios Patriarchæ Benedicti alumnos, qui ab eodem inſigniter edocti, & in multas orbis prouincias amandati, cum re monaſtica & literariam mirum in modum auxerunt & propagarunt. Omitto etiam inſignem illum Gregorij Magni locum, quo tantus Doctor, qui Ildefonſo teſte, Auguſtinum ſapientia vicit, fateatur plurima ſe à Fratribus didiciſſe. Profecto egregie illos oportuit doctos fuiſſe, a quo tantus Eccleſię Doctor, & indeficiens lumen edoctus fuit.Porrò non egrediar Vrbe Orbis capite,in qua floruerunt Cantorum ſcholæ, præſertim due: altera prope Lateranenſem Baſilicam:prope Vaticanam altera. Et quidem auctore Hormiſda Pontifice Maximo,a magno Benedicto erectæ, & à ſapiētiſſimis Monachis, eius alumnis, (quibus & eaſdem Baſilicas idē S. Pontifex conceſſerat) tum omnis literarum genere, tum ſacrorum rituum eruditione pro Diuinis officiis celebrandis excultæ. Notiſſimum namque eſt ante tempora Patriarchæ in id potius incubiſse Pontifices Romanos, vt fidem ſartam tectam tuerentur & propagarent, quam vt ampliarent maieſtatem ſacrorum

Sub Benedicto multi in literis eruditi ſunt.

Ex Ordine Romano. Vener. Beda. Anaſtaſio Biblio. aliiſq.

rituum, ſeu ſacrarum literarum ſtudia Puluerulenti in arena ſtabant magni illi heroes & ſucceſsores Petri aduerſus paganiſmum & infidelitatem; decertantes potius ad abolendum theatralium, lupercalium, Circenſium ludos, quam vt Eccleſiam eo decore & gloria, qua par erat, induerent. Cum autem circa benedicta tempora Sanctiſſimi Benedicti, iam ab his malis paululum reſpiraſset Eccleſia, & ſuper inimicos ſuos caput extuliſset, tum quidem inſonuit Hormiſdę Papę tuba Euangelica magnus Benedictus, ad augendum Diuinum cultum ritibus & cerimonijs aptis erudiendum moribus & literis, ſcholis ad eum finem inductis. Hormiſda igitur ipſum Patriarcham Benedictum & cum eo Monachos in Lateranenſi & Vaticana (ne dicam in aliis Vrbis Baſilicis & Eccleſiis) collocauit; qui eas ſcholas, quas Cantorum vocabant ibidem inchoauit primus, poſtea per orbem propagandas. Docebantur in iis ſcholis à doctiſſimis & religioſiſſimis Monachis, magiſtris Eccleſiæ Romanæ, modus & methodus componendi & enunciandi Diuinas leges, tẽpori & feſtiuitati accomodatas; docebantur Diuina myſteria, docebantur ſacra dogmata; docebantnr ſcientiæ, Eccleſiaſtico, eoque cuius Dominus pars eſt & hæreditas, dignæ; clerici inquam Baſilicarii, qui & Monachi erant, atque pueri & adoleſcentes in iis ſcholis ad omnem pietatem, morumque & doctrinæ ſalutaris perfectionem erudiebantur; vt videre eſt in Summis Pontificibus Romanis S.R.E. Cardinalibus & Epiſcopis ordinatis in multis per orbẽ Eccleſiis aliiſque viris Apoſtolicis, qui in iis ſcholis formati & enutriti, ſumma prudentia vniuerſam Eccleſiam moderati ſunt Summa Sanctitate cælum promeruerunt. Ex iiſdem enim, Gregorii, Leones, Adriani, Stephani, Paſchales,

Aga-

Agathones, Sergij Ioannes, Benedicti, Vrbani Alexandri, Agapiti, Pelagii, aliique primę Sedis Paſtores magnanimi & prudentiſſimi prodierunt. Ex iiſdẽ etiam innumeri, ijque magni nominis & Sanctiſſimi Præſules, atque Heroes Sacri, Patriarchæ, ipſius S. Benedicti alumni, qui Italiam, Galliam Hiſpaniã Germaniam Angliam, aliaſque orbis prouincias, fide, literis, moribus informarunt. Quamobrem quod ſic plurima ad eum modum laude, & præſtanti fructu cæptũ Romæ; poſtea per alias Orbis Eccleſias propagatum fuit; & Benedictini Ordinis Cænobia, non virtutum aſceteria ſolum ſed & ſacratioris doctrinæ gymnaſia facta fuere & domicilia Muſarum. *Præcipua (inquit doctiſſimus vir Michael Mauclerus, bonorũ ſcientiarũ receptacula, fuiſſe Monaſteria, aliaque pietatis ſacraria, annalium Franciæ Scriptores, memoriæ prodiderunt; in quæ omnes doctrinæ auidi, & appetentes ſcientiæ liberalis ſe recipiebant, vt à Sanctis Monachis bonas artes, ſacraque ſtudia perdiſcerent.* Et Ioannes Trithemius. *Erat hæc conſuetudo Benedictinorum Monachorum celeberrima, vt ſcholæ in ſingulis pæne cænobijs haberentur; quibus non ſæculares homines ſed Monachi moribus & eruditione præficiebantur ornatiſſimi; qui non ſolum in Diuinis ſcripturis docti eſſent, verum etiam in Mathematica, Aſtronomia, Arithmetica, Geometria, Muſica Rhetorica, Poeſi, & in cæteris omnibus ſæcularis literaturæ ſcientijs eruditiſſimi haberentur: ex his multi non ſolum in Romana lingua docti erant, ſed & in Hebraica, græca, & Arabica peritiſſimi; quod ex eorum opuſculis facile dignoſcitur.*

Benedictini per totũ orbẽ ſcholas literarias tenuerat.

Mich. Maucl. Monar. tom. 2. p. 3. l. 8. c. 8.

Io. Trithem. Chronica Hirſaugien.

Trithemii teſtimonium cõfirmat Anſegiſus Abbas, ante octingẽtos annos Scriptor; dum conſuetudinem illam in Caroli Magni Cõſtitutionibus præceptam re-

Anſegiſus li. 2.

fert ijs verbis: *Carolus ſiquidem conſtituit in ſingulis Monaſterijs & Epiſcopis ſcholas eſſe, vbi ingenuorum & ſeruorum filij, Grammaticam, Muſicam & Arithmeticam doceantur.* His accedit Ioannes Mariana e S.I. vir erudiciſſimus.

Ioan. Mariã de puer. inſt. lib. 2. c. 1.

Antiqua, inquiens, Benedictinorum Monaſteria, ſcholæ publicæ erant ad iuuentutem erudiendam, à viris Sanctiſſimis conſtitutæ; vnde haud leuis publicè vtilitas extitit; ipſi magnis diuitijs atque ingentibus creuerunt, omnibus certatim pios eorum conatus iuuantibus, re, opera, conſilio. Ex his Monaſterijs velut ex arce Sapientiæ innumeri viri prodierunt, vtriuſque, Philoſophiæ cognitione præſtantes, Diuinæ atque humanæ; vti editi eo tempore ab eaque natione hominum libri multi & excellentes in ſuo quiſque genere mirandi, argumento ſunt. Superius recenſitis ſcriptoribus ſuffragatur Henricus Mutius, qui de ijſdem Monaſteriorum ſcholis ita teſtatur:

Henr. Mutius Chron. fol. 160.

Ex illis ſcholis prodibant iuuenes modeſtia & timore Domini, humanitateque præditi; neque erat vllus nobilium, qui ſuos non tradiderit inſtituendos in has ſcholas, vbi præceptores vacantes lectioni, orationi & ieiunijs erant. Quam aliam putas eſſe cauſam tam bonorum Principum & modeſtiſſimæ nobilitatis, quæ fuerunt per aliquod ſæcula? Nemo fere à Carolo Magno Principum fuit, qui non in Monaſterijs educatus ſit a puero. Alibi etiam idem auctor, cum nomina eorum principum enumeraſſet, qui terræ ſanctæ recuperandæ gratia, ingentem eo duxerant exercitum, ſic affirmat:

Idem, Chron. li. 19. fol. 284.

Hi omnes religionis amore ſuas maximas & pulcherrimas poſſeſſiones, ſuas vxores, charamqae prolem reliquerunt; magni profecto & ſuſpiciendi animi fuerunt. Hæc vero animorum ſublimitas debetur rectę puerorum inſtitutioni fuerunt enim omnes non in ſtabulis equorum, & in voluptatibus carnis,

ſed

ſed in Monaſterijs, ſcholis Chriſtianæ Reipublicæ ſaluberrimis, à S. Patribus in orationibus, ieiunijs, & ſalutaribus Euangelicæ doctrinæ præceptis inſtituti & educati.

Tales in primis habebant ſcholas Benedictinorum Monaſteria Romana, Caſinenſe, Sublacenſe, Farfenſe, Pompoſianum, Turonenſe, Cluniacenſe, Aurelianenſe, Remenſe, Altiſiodorenſe, Luxouienſe, Theologienſe S. Dionyſij Pariſienſe, San Gallenſe, S. Maximini Treuirenſe, Mediolanenſe, Stabulenſe, Corbeienſe, Augienſe, Hirſaugienſe, Prumienſe, Hirsfeldenſe, Hildesheimenſe, Vviſſenburgenſe; & cum innumeris alijs vnum Fuldenſe: Fuldenſe inquam, in quo Curione teſte, Sturmius Bonifacij Moguntini nepos, quadringentos habuit diſcipulos omnium diſciplinarum & profeſſionum monumentis occupatos. *Curion. Chron. l. 2.*

Denique (vt alia huius generis omittam) in appendice vetuſta ad Ingulphum Abbatem Croilandenſem in Anglia, ſingulare huius & inſtitutarum ordine ſcholarum, exemplum habes his verbis: *Tranſmiſit Abbas Ioſredus ad Manerium ſuum de Cotenhan iuxta Cantabrigiam, Giſlebertum commonachum, & S. Theologiæ profeſſorem, cum alijs tribus Monachis, qui ſecuti ſunt eum in Angliam; Philoſophicis Theorematibus, & alijs ſcientijs primitiuis inſtructiſſimi, quotidie Cantabrigiam adeuntes; & conducto quodam horreo publico, ſuas ſcientias palam profitentes, in breui temporis excurſu, grandem diſcipulorum numerum contraxerunt: anno vero ſecundo aduentus illorum, in tantum accreuit diſcipulorum numerus, tam ex tota patria, quam ex oppido, quod qualibet domus maxima horreum, nec vlla Eccle-* *Appendice ad Ingulphum. Aub. in fin. chrō. Vvilhelmus Malmeſmurien. Cantabrigēſis Acadē. Benedic. in Anglia.*

 ſia

ſia ſufficeret eorum receptaculo: vnde diuerſis in locis a ſe diuiſi, & formam Aurelianenſis ſtudij ſecuti, ſummo mane F. Odo Grammaticus, & Satyricus ſingularis, pueris & iunioribus ſibi aſſignatis legebat Grammaticam, iuxta Priſciani doctrinam, & Remigij in eundem. Ad horam vero primam, Terricus acutiſſimus Sophiſta, Logicam Ariſtotelis iuxta Porphyrij & Auerrois Iſagogas & commenta adoleſcentioribus tradebat. Ad horam vero tertiam F. Vvilhelmus Rhetoricam Tullij, Quintiliani flores perorabat. Magiſter vero Giſlebertus omnibus Dominicis diebus, & SS. Feſtis, verbum Dei ad populum prædicabat. Ex iſto itaque fonte paruo, qui creuit in fluuium magnum, videmus nunc lętificatam ciuitatem Dei & totam Angliam factam frugiferam per plurimos Magiſtros, Doctoreſque de Cantobrigia exeuntes ad ſimilitudinem Paradiſi.

Aurelian. Academia in Gallijs Benedictina.

At vero cum ſic in clauſtris primum doceretur, nec capiebant ea copioſum tyronum numerum, qui ad Diuinos hos Magiſtros aduentabant; cęptum primo (ait EKKeardus) in ijſdem Monaſterijs diuidere ſcholas in Clauſtrales & Canonicas, in quibus alteris Monachi, alteris ſæculares diſcebant.

EKKeard. vita S. NotKeri c. 7. habetur to. 1. rerũ Alemannicarum.

Cęterum ex hiſce Monaſteriorum ſcholis, earũque doctoribus Monachis, Academiæ fere omnes antiquæ per occidentem erectæ, originem ſuam habuerunt. Academiarum etenim inſtitutio opus Benedictinorũ fuit. Nam Oxonienſem illi, Cantabrigienſem, Pariſienſem, Patauinam, Ticinenſem, aliaſque quam plurimas vniuerſitates erexerunt auctore in primis Carolo Magno Imperatore. Et ſane qui non minus Martem quam Apollinem nouerat, Carolus Magnus, ex ijs debuit Sactarijs Muſas euocare, vt publicis hominum ſocietatibus inſereret: id quod teſtatur inter alios

Mi-

Michael Mauclerus, Doctor Sorbonius iſtis verbis: Carolus qui prælia Muſis temperabat, & Geticum moderabatur Apolline Martem, has muſas ſcientiaſque e Monaſteriorum ſeptis & clauſtris, in ſæcularium Societates euocauit; & multis ſui Principatus Regnique locis celebrioribus ſcholas publicas, ideſt, vniuerſitates, Academiaſque conſtruxit. *Mic. Mauclerus Monarch. t. 2. p. 3. l. 8 cap. 8.*

Verum enim verò, integrum enim & iuſtum opus poſtularet nobiliſſimum hoc argumentum, & quod nunquam ſatis pro rei dignitate poſſet deprædicari; & quidem merito. Nam cum tanta gloria ſua & Orbis vtilitate id preſtitiſſent Benedictini: S. Ignatius ſuique ad eos imitandos adiecerunt animos: ſic tamen, vt vix vltro profiteantur morem docendi pueros à Benedictinis ſe accepiſſe, niſi aut ab hæreticis exagitentur; Aut viri aliqui graues, ait Petrus Ribadineira, & prudentes inſtitutũ hoc ea ex parte, quæ pueros attingit, & prima Grammatices Rudimenta continet tanquam nouum, & à religioſa grauitate alienum, minus probant, cauſaſque petant. Quamobrem S. Ignatius Collegia inſtituit, & ludum literarium pueris aperiri iuſſit, ſuoſque ea occupatione diſtineri, quę laborioſa & per moleſta eſt, & abiecta in ſpecie videtur, & non ſatis propria religionis. *Tum enim fatentur (ait idem Ribadineira,) Benedictum Monachorum in occidente parentem, pueros in cænobijs educaſſe, informaſſeque ad pietatem (in eum fere modum, quo Societas noſtra quibuſdam in Collegijs ſeparatim nunc facit) ſic Maurum & Placidum puerulos erudiſſe, & in omni genere virtutum excoluiſſe & perfeciſſe.* Tunc agnoſcunt inquam Ieſuitæ conſuetudinem eam diu antea tenuiſſe Benedictinos Monachos, & non pueros ſolum finxiſſe ad omnem virtutis laudem, ſed etiam diſciplinis, & omni- *Pet. Ribadineira lib. 3. cap. 24.* *Idẽ ibidem.* *Vſus Scholarũ à Benedictinis manat.*

rii ſcientiarum genere inſtruxiſſe, & Collegia quemadmodum nunc Ieſuitæ habent, habuiſſe; in quibus docebant, quæ nunc Ieſuitæ docent: ſic ad Benedictinorum confugiunt patrocinium, eorum ſe exemplo defendunt, imitatores ſe profitentur virtutum auctoritate.

Alius autem, (vt nuper vidimus in Salisburgenſis Benedictinæ Vniuerſitatis erectione oppugnant & opponunt ſe Benedictinis, inidoneos volunt eos, & a docendi munere abigendos. Ita enim in informamatione, data Eminentiſſimo Cardinali Octauio Bandino bonæ memoriæ; & in nupera bonorum monaſteriorum ſperata reſtitutione aſſeruerunt. Quod vero ſpectat ad Vniuerſitates erigendas Benedictinorum veſtigiorum inſtiterunt qui ijs alijſque in Latino Imperio, glorioſo exemplo, & admirando fructu præluxerunt: vt eo magis mihi videatur admiratione dignum, tam acriter reſtitiſſe eos, ne Benedictini gymnaſia erigerent: quid inquam reſiſtunt? Imo illud forſitan, ſi non veniam prorſus, at excuſationem aliquam videretur promereri, vt omnium in ſe admirationem, oculoſque conuerterent ſoli. At enim vero, nedum oppoſuerunt ſe, ſed & docendi munus eorum plurimi aſtruxerunt; ab inſtituto Benedictino alienum eſſe, illoſque ad illud munus ineptos, & ab eo propterea arcendos. Hoc queror, hoc mihi in cauſa fuit, cur hęc ingeſſerim, de Benedictinorum docendi munere; vt videatur quibus auctoribus inuentum hoc inſtituendi pueros, & Vniuerſitate debeant, reddantque gratias & amorem. Ad hæc enim non exemplum modo tam anguſtum, quo præluxerunt Ieſuitis in hoc ſtudio & ſtudio Benedictini Monachi; ſed & Collegia publica plurima & præſtantiſſima

Ieſuitæ, Benedictinis a docendo arcere conãtur.

ſimi à Benedictinis Abbatibus erecta in eorum vſum ijſque conceſſa & data, eorum animos ducunt, trahuntque fortiſſime.

Porro Societas hæc Ignatiana ad hominibus benefaciendum nata; non ſatis habuit aut erudire ad ſcientias & virtutes iuuentutem; rudes primoribus fidei articulis imbuere, Chriſtianum & Catholicum populum docere: ſed & ad exteras nationes fidem adchere, eamque in ijs ſeu plantare primitus, ſeu plantatam propagare: opus profecto nobile, auſus heroicus, facinus immortali tropheo dignum; facinus inquam glorioſum, quod plures ijs in cælis lauras, in terra laudes certiſſime peperit. At facinus profecto fuit, quod diu ante illos Benedictini Patres magno conatu auſi, infracto aggreſſi animo, euentu feliciſſimo abſoluerunt. Nam quæ regio in terris eorum non plena laboris? quæ Europæ pars eorum non felix laboribus? imo non Europam tantummodo, ſed in remotiſſimis orbis plagis fidem plantarunt, & ſtrenue propagarunt. Ipſemet Sanctiſſimus Patriarcha Benedictus ad miraculum vſque doctus (doctrinam etenim illius, Gregorius inter mirabilia ipſius computat) circumiacentes populos ad fidem vocauit; purgauit Romanum agrum, & Vrbem Romanam Campaniam. etiam aliaſque Italiæ prouincias Romanus, Maurusque in Gallia: Leonardus in Germania egregie propagarunt fidem; Turibius, Euphemius, Exuperius, Venantius, Exuperantius, Helphius, alijque quam plurimi, magni Benedicti etiam diſcipuli, Hiſpaniæ ſuæ prædicatione illuſtrarunt; illuſque populos à paganiſmo partim, partim ab Arrianiſmo ad fidem reuocarunt: Laborauit in Sicilia Placidus, & ipſe Patriarchæ diſcipulus:

S. Gregorius l. 2. Dialog. cap. 36.

In

In Africam quoque & Æthiopiam Monachi ab eo miſſi: Non Armenia, non Paleſtina, non Iſauria Aſiæ Regio, Benedictinorum eiuſdem Patriarchæ diſcipulorum laboribus Euangelicis vacuæ fuerant. Sed ad Occidentem reuertor; in eoſque Bauariam, Franconiam, Pomeraniam, Saxoniam, Veſtphaliam, Taxandriam, Hollandiam, Friſian, Flandriam, Brabantiam, imo Germanicam, Alemanniamque totam, Boemiam, Suetiam, Gothian, Daniam, Vandaliam, Hungariam, Slauoniam, Ruſſiã, Pruſſiam, Lituaniam, Poloniam, vide Benedictinis fidem debere. Quid Angliam, quid alias plurimas nationes ingero? quarum ad fidem conuerſio, beneficium Benedictinorum fuit.

Conſalnus Ferdin. nouu. oſtis l.2 & 8. Martial Fumæ hiſtor. li. 1. cap.2. Petrus hiſtor. Indic. p. 2. Honor. Philopon. de nauigatiõ. Buell.

Tam nobilis triumphus Benedictinorum de hæreſi & paganiſmo deuictis, ad ea trophæa, eaſque laureis Ignatium, ſuoſque acuit: hoc inde luculentius euadit, quod ibi primo inceperint Ignatiani Sanctiſſime huic operæ inſiſtere, vbi iidem Benedictini proxime ſudauerant. Anno enim MCDXCII. cũ Typhis alter Chriſtophorus Columbus nauigatione celebri detexiſſet occidentalem Indiam, quæ mox America dicta fuit, ſequenti anno Bernardus Buelli Tarraconenſis, & Monaſterii Montiſſerratẽſis Monachus, ob notiſſimã illius Sanctitatem & doctrinam, iudicio Catholicorũ Regum dignus habitus fuit, & auctoritate Alexandri VI. Pontificis Maximi, Patriarcha Indiarum, Vicarius Summi Pontificis cum auctoritate Legati a latere munitus, vt cum alijs 12. Benedictinis Monachis, miſſionis huius ſocijs, in Indias deſtinaretur. Nouerant enim Summus Pontifex & Reges maximi, quæ fuerant decora, quæ magnalia Benedictini Ordinis, quæ felicitas in gentibus conuertendis; propterea, eos ad

in-

immanes gentes, quæ ferina crudelitate humanas comedebant carnes, filioſque ſacrificabant Idolis, miſerunt. At quo fructu? quo ſucceſſu? audi: In vna Inſula quæ Hiſpaniola vocatur, centum ſeptuaginta millia Idola confregit & combuſſit Buellius, e recto vbique viuifico trophæo Crucis, quod cum nec ferro poſſet nec igne ledi (impediente videlicet Beatiſſima Dei Parente) venerandum barbaris illis populis redditum eſt. Penetrauit dein in ipſa viſcera Indiarum, confregit idola, templa deſtruxit, & infinitum populum ad fidem vocauit, Eccleſias exſtruxit, inſtituit ſcholas monaſteria exædificauit, Epiſcopatus erexit, vt merito Indiarum Apoſtoli primi, cognomentum meritus & adeptus fuerit: rediitque dein ſpolii deuicti paganiſmi onuſtus. Hæc de primo Indiarum Occidentalium Apoſtolatu Benedictino. Quod vero ſpectat ad Orientales Indias, haud quidem dubium, quin earundem partium idem etiã Apoſtolatus longe antiquior fuerit, quam cæterorum omnium Religioſorum. Nam cum Emanuel Portugalliæ Rex, Chriſtianorum Principum primus illarũ portas aperuiſſet, & quam plurimas ipſius Indiæ regiones fœdiſſimis Mahumetanorum atque Idololatriæ erroribus ac ſuperſtitionibus addictas Imperio ſuo, circa ſalutis annum decimum ſupra milleſimum quingenteſimum, adiecisset, illico factum eſt, vt agente etiam Iulio II. Pont. Max. qui tunc temporis Sedem Apoſtolicam gubernabat, ad Chriſti fidem propagandam, eas in partes, ſacra mitteretur Doctorum Benedictinorum Colonia; vt fatentur rerum Luſitanicarum Scriptores. Quod ſi vtriuſque Indiæ tam Occidentalis quam Orientalis Præcones Euangelici primi extiterint Benedictini, cur tanto ſtudio Patres Ieſuitæ & dictis & ſcriptis & libris editis

Hiſtorici de reb. geſtis Emanueli Reg. Portugalli.

editis, primum Indiarum Apoſtolum contendũt Franciſcum Xauerium, (virum alioqui Sanctiſſimum, ac Apoſtolicis miraculis clariſſimum) reuera me latet.

Collegia Benedictinorũ in Luſitania pro Miſſionibus Apoſtolicis.

Patres inſuper noſtri Luſitani in Collegio ſuo Conimbricenſi, alijſque duobus etiam in eo regno erectis iuuenes enutriunt Monachos, qui ad eandem mittuntur trienniis ſingulis Indiarum expeditionem. In oculis igitur Ignatii erant tantorum virorũ nuſquam ſatis laudata virtus: in animo populi iſtius ſalus, in mente Apoſtolorum Benedictinorum labores in Euangelio; proinde eo promptior erat ad ſuos ad indos mittendum; vt incæptum à Benedictinis Apoſtolis, tam in Occidentali India, quam in Orientali Euangelicâ prędicatione ipſe etiam imitaretur. Magnus profecto, & plane Apoſtolicus Franciſcus Xauerius, & cuius omne eloquium ſuperant virtutes, cuiuſque nũquam ſatis mirari poſſumus Sanctitatem. At non vnicus ille, non primus Apoſtolus Indiarum. Præceſſerũt magno exemplo & fructu maximo, Patres Benedictini: veſtigiis illorum inſtiterunt Xauerius alijque: abſoluerantque quod inchoauerant ijdem Benedictini. Vt ſicut illorum Religio Benedictinam pro exemplari habuit ad Miſſiones ſuas conficiendas, ſic eorundem Benedictinorum auſus animare poterant eos poſteros, exemplum excitare, fructus attrahere, ad glorioſiſſimum illud iter magno animo aggrediendum, felici conſummandum ſucceſſu. Vide tamen, quod etiamſi Benedictinos Apoſtolos egregie imitatus fuerit Xauerius, non tamen præripuerunt ei Apoſtolatus nomen & gloriam (quod nonnulli faciunt) ſed illorum veſtigia premens, Coapoſtolus Indiarum, vt Occidẽtalium Boillius, ita Orientalium Xauerius meruit appellari. Vt Societas Ieſu nedum Benedictinæ

Re-

Religioni exemplum Miſſionum, ſed & Miſſionis in ſuper ad regiones illas exemplar Benedictinis Apoſtolis debeat. Patres inſuper Luſitani in Collegio ſuo Conimbricenſi, alijſque duobus etiam in eo Regno erectis, iuuenes erudiunt Monachos, qui ad eandem mittuntur triennijs ſingulis expeditionem.

In occulis igitur Ignatij erant, tanti viri nuſquam ſatis laudata virtus, in animo populis iſtius ſalus, in mẽte labores Buellij in Euangelio: proinde eo promptior erat ad Xauerium ad alias Indias mittendum & incepta à Buellio in occidentali India, in orientali ipſe perficeret. Magnus profecto & plane Apoſtolicus vir Franciſcus Xauerius, & cuius omne eloquiũ ſuperant virtutes, cuius nunquam ſatis mirari poſſumus ſanctitatem: At non vnicus ille, non primus Apoſtolus Indiarum, præceſſerat magno exemplo, & fructu maximo Buellius; veſtigij illius inſtitit Xauerius, abſoluitque quod inchoauerat ille; vt ſicuti Ignatiana religio Benedictinam pro exemplari habuit ad miſſiones ſuas conficiendas; ſic Buellij auſus animare poterat Xauerium, exemplum excitare, fructus attrahere ad glorioſiſſimum illud iter magno animo aggrediẽdum, felici conſummandum ſucceſſu. Vide tamen, quod etiamſi Buellium egregie imitatus fuerit Xauerius; non tamẽ præripuit ei Apoſtolatus nomen & gloriam, quod nõnulli faciunt; ſed illius veſtigia præmens, Co Apoſtolus Indiarum, vt occidentalium Buellius, ita Orientalium Xauerius Apoſtolus meruit appellari: vt Societas nedum Benedictinę Religioni, exemplum miſſionum, ſed & miſſionis inſuper ad regiones illas exemplar, Buellio debeat. *Bernardus Buellius primus Indiarum Apoſtolus.*

Quæritur, cur S. Ignatius eo ſemper affectu & gratitudine fuerit ergo Benedictinam Religionem: & num geſtauerit habitum Conuerſorum Ord. S. Benedicti. Cap. IX.

DVm in doctiſſimorum quorundam & prudentiſſimorum virorum corona per id tempus eſſem, quo B. Ignatius Sanctis aſcriptus fuit, incidit ſermo de eiuſdem rebus geſtis, moribus. & ſanctitate: Calculi omnium candidi, omneſque; plurimi erant in illius laudibus, admirabilem eum, Diuinum, cælituſque dilapſum hominem, multa prudentia, ſingulari virtute præditum aſſerentes: ſingulis ſingula laudantibus, nónemo proſequi aggreſſus eximium illum, qui nobiliter in eo relucebat amorem erga alios ordines, religioſos pioſque viros, cuiuſcunque tandem fuerint conditionis; illud ex Ribadineira intulit: *Ex multis virtutibus, quæ in vita illius eminebant, iucundiſſimam fuiſſe acceptorum beneficiorum memoriam atque remunerationem, vt in ea rependenda gratia nunquam ſatis ſibi feciſſe videretur*, excurrit dein latiſſime per ea capita quæ ſuperius dedimus, *nomine retuliſſe eum Sanctiſſimum Abbatem Enneconem, patriæ ſuæ tutelare decus; in ſerrati montis Cœnobio nouum hominem induiſſe, & eruditum fuiſſe ad eximiam perfectionem; ſimplicia in Monte Martyrum; ſollemnia Romæ in S. Pauli, Benedictinis Cœnobijs vota emiſiſſe; inde profectum in Caſinum montẽ vt vniuerſalis legiſlatoris hauriret ſpiritũ, Monachorum Caſinenſium conſilio auxilioque in condendis ſtatutis pro nouella ſua religione, vteretur; tranſtuliſſe votorum ſimplicium, exercitiorum ſpiritualium vſum à Benedictina ad ſuam religionem; in docendis pueris, & Collegijs Gymnaſijſque inſtituendis, inſtruendo populum, propagando*

Ribadin. l.5. c.2.

fidem

fidem per exteras nationes, aliſque quam plurimis laude dignißimis conſuetudinibus Benedictinos imitatum fuiſſe. Et hinc inferre voluit non mala vſurum coniectura, qui arctiori Ignatium erga Benedictinam Religionem ligamine aſtrictum fuiſſe, quam ſæculares, aliique aliorum ordinum religioſi teneri aſſolent; imò voluit ſuſpicari Oblatorum illum ſeu Donatorum Benedictinę religionis habitum apud Serratum montem geſſiſſe, ſeu ex deuotione fuerit illud; ſeu vere eorum Inſtitutum ſuſceperit, aut ad illud aſpirarit, varia varijs ſententia fuit; at ſuam illè ad hunc modum contendebat roborare.

An non(inquit)*Orlandinus fatetur, feſtinantem eum ad S. Militiæ tyrocinium iter in Montem Serratum intendiſſe.* Acta dein ipſius ex proceſſu pro apotheoſi illius facto, impreſſa Italico vulgari Romę, Latino Antuerpiæ, id idem affirmant. *Illa quidem ad Serratum montem aſſerunt contendiſſe, vt nouum in eo auſpicaretur viuendi modum*; & *perexiſſe ad Monaſterium Montiſſerati Ord. S. Benedicti, Chriſto deinceps militaturum*, quid inquit hæc verba volunt, ad S. militiæ tyrocinium feſtinare, nouum auſpicari viuendi modum, militari Chriſto in eo Monaſterio? Euoluantur hiſtoriæ Sanctorum, & de induendo religioſo habitu, de militando ſub religioſa norma, de tyrocinio religionis dicta inueniantur. Ergo ſi habeamus ipſos Ignatianos totidem verbis fatentes illud; certo ſciamus certius, Ignatium nouum hominem, & habitum in eo Cænobio induiſſe, & non inſtructum modo à religioſiſſimis illis viris Ioanne Clanone, & Michaele Fernerio, Monachis pænitētiarijs eiuſdem loci; ſed & poſtea dum Minoreſſæ moraretur,(vt ex vita ſermone Italico ſcripta à Paulo Bombino ex proceſſu deſumpta, edo-

Vita eius ex proceſſu per Pau. Bõbinum. edocemur,*rediſſe ſæpiſſime*(ſingulis 8.diebus dixerim) *montem ſerratum, vt eidem P. Clanonio rationem minutam redderet eorum omnium, quæ in anima ſua agebantur, & fauorum, quos liberali manu contulerat illi Deus.* Et hæc mens fuit doctiſſimi Patris Iepij inquiētis: *Cauſa, moræ apud Minoreſſam excogitanda fuit, vt vicinus eſſet Monteſſerratenſi Virgini, vbi ſua erant delitiæ, & vnde animus & alimentum veniebant. Credo etiam ſi illud Ribadineira non dicat, Ignatium dum Minoreſſæ ageret, rediſſe aliquoties, tum viſitandæ Virginis ergo, tum comunicandorum, quæ plurimum intererant animæ ſuæ, negotiorum cum Confeſſore ſuo.* Ita Iepius *Ant. Iepe eentur. 5. ad An. 888.* Quidni igitur inferamus; propterea tot tantaſque pulcherrimas conſuetudines à Benedictinis mutuatum illum, imitatum in pluribus, & relictis alijs opportunioribus, celebrioribuſque locis, apud Benedictinos diuerſatum fuiſſe, cum actus aliquis ſollemnior exercendus eſſet, quod geſtatus Benedictinorum habitus, primæque ab illis & ſub illis hauſtæ auctęque diſciplinæ ſanctioris memoria, gratitudo, officium debitum ab eo id poſtulaſſent. Et hæc vt clarius intelligantur, obſerua; *S. Ignatium cum in animo haberet mundo renunciare, adhærere Deo, nihil vltra cogitaſſe* (vt Orlandinus habet) *niſi vt (quoniam rudis eo tempore meliorẽ virtutis ſummam in corporis afflictione ponebat) quam acerbiſſime ſeſe diſcrucians per id quam maxime Diuinæ Maieſtati placeret.* *Orland. lib. 1. n. 13.* *Nihil longius videbatur ei* (Mapheo atteſtante) *quã vt de cognatione, & de domo patris exire, & præteritæ vitæ peccata quam acerrimè vindicare ſibi liceret.* *Mapha. lib. 1. c. 3.* Hinc ſubibat animum præſtantiſſimos quoſque ex ijs quos legerat æmulari auſus in diuexando potiſſimum macerandoque corpore: ſic enim illum loquentem introducit Mapheus: *Quid ſi præ-* *Idẽ. c. 2.*

clar

clarum hoc S. Dominici, quid ſi hoc S. Franciſci, Deô fretus aggrediar? Hæc igitur prima eius Conſilia definierunt hæc mentem primam, quæ optime expleri poterant, ſi conſediſſet Serrato monte: nullibi enim felicius, aut ſpiritui carnem ieiunijs, aut ſpiritum Deo orationibus ſubijcere poterat.

Fateor equidem, iam tum à principio conſtitutum Ignatio Hieroſolymam proficiſci vt ſuperius laudati auctores conteſtantur; at illud, poſtquam abunde pœnarum ſibi inflixiſſet, abunde a rebelli corpore ſumpſiſſet vindictæ. Id his verbis atteſtatur Ribadineira: *Certe ab Ignatio nihil aliud conſtitutum eſt, niſi vt Hieroſolymam, vbi conualuiſſet proficiſceretur, ſeque prius flagellis, ieiunijs, & id genus aſperitatibus generoſa quadam indignatione conficeret.* Primum igitur corpus macerare propoſitum; proficiſci peregrè, in ſecundis erat. At iam cum totius à Clanonis nutu penderet, poſtquam peruenit ad Serratum montem, cum doctorem & inſtitutorem haberet, arbitrum conſiliorum, magiſtrum vitæ, (ei etenim ſua de vitæ ineūdæ ratione conſilia ex ordine pateſecerat) non ita difficile perſuaſu eſt, Hieroſolymitanum iter voluiſſe illum, ſeu omittere ad Clanonis arbitrium, ſeu omiſſum reſumere. *Ribadin. l. 1. c. 2.*

Dein cum nouum habitum & hominem in ſacro eo Monteſerrato induiſſet, non ſtatim neque recta Minoreſſam contendit, ſed delituit Monaſterio alicubi vicinus, priuſquam proficiſceretur Minoreſſam; at quam diu? ſi verum exiſtat ſeptem menſium moras Minoreſſæ traxiſſe Ignatium, vt habet Garibaius, tum inquam 3. menſibus in Serrato monte conſediſſe dicetur: decem etenim menſes enumerant ab eius receſſu à Cænobio ad inceptum Hieroſoſymitanum iter

e quibus tres in monte, ſeptem Minoreſſæ egiſse fateamur oportet: eo autem tempore ſub magiſterio Clanonis commorans tyro deuotus, ad quantam perfectionem attigerit in tam ſacro monte, nemo eſt qui non videt.

De Donatis autem iſtius Cænobij hæc Antonius Iepius habet. *Octoginta eos aut nonaginta vt plurimum numero, pijs moribus, familia honeſta, in ipſo nouitiatu ſummo rigore probari à Magiſtro ſuo, qui eos exercitia ſpiritualia docet; plurimos ex eis deuotiſſimos, fideliſſimoſque cultores Dei, nonnullos tam humiles, tantoſque honoris & gloriæ contemptores, vt, cum illuſtri familia ſint, & muneribus glorioſis, & dignitatibus perfuncti, (plurimi enim e Francia, ex Italia, ab Hiſpania veniunt ad monaſterium, quod ſitum illud in confinijs iſtarum nationum) malunt nihil æſtimari in domo domini, & officijs humilibus inſeruire, quam Monachis profeſſis, aut Eremitis, etiamſi rogati annumerari: magnæ æſtimationis, iudicij, ingenij in Donatis Montiſſerratenſibus, plures fuerunt inſigni ſpiritu, conſilio, & experientia, in grauiſſimis negotijs peragendis,* hactenus Iepius.

Ant. Iep. centur. 5 ad An. 888.

Ad hæc; diſtinguenda ſunt duo genera oblatorum: Vnum genus eorum eſt, qui voto facto, ſe, ac ſua omnia monaſterijs in perpetuum dicant & donant; miniſtrantes poſtea & ſeruientes Monachis: aliud genus eorum, qui etiamſi ſe monaſterio aut religioni obtulerunt, ſemper tamen ſui iuris manent, egredi monaſterio poſſunt, & aliud vitæ genus aſſumere; hi aut in ipſo monaſterio viuunt, vt Salinguerræ patet & filius Marchiones Ferrariæ, qui monaſterio S. Nicolai de Littore Venetijs ſe donarunt: aut viuunt extra monaſterium, vt Ludouicus Cardinalis Fliſcus, qui iam Cardinalis Oblatus in Monaſterio

Ca-

Caſinenſi fieri voluit. Nihil igitur Ignatio derogo, ſi eum in vltima hac claſſe collocauerim, cum (vt ea omittam, quæ proxime ex Iepio retuli, de familia nobili, officijs, dignitatibus, ſplendore oblatorum: Reges ille, Principes, Cardinales ſocios habuerit, qui in eadem oblatorum ſerie reperiuntur. Non officit huic ſuſcepto inſtituto petendarum Hieroſolymarum deſiderium; nam cum non vouerit illam peregrinationem, facile potuerit Clanone volente eam mẽtem deponere, aut ſaltem differre, quouſque quod primum ei in votis fuit, domuiſſet aſpera penitentia carnem, imò adhuc manens eiuſmodi oblatus, ipſas potuerit Hieroſolymas petere, prout feciſſe exiſtimo.

Præterea nec Ignatio inuritur inconſtantiæ nota, quod ſuſceptum vitæ genus deſeruerit; cum non prius reliquerit illud, quam videret ſe ad altius vitæ genus, ad fundandum tam proficuum Eccleſiæ ordinem à Deo vocari: nemo vnquam Ignatium dabit accuſatum qui è conuerſo Benedictino, Ieſuitarum Fundator, exire voluerit, de virtute in virtutem, de ſtatu in ſtatum, imperfectiori ad perfectiorem tranſire; quod & factum ipſo, vt facile creditur, inſpirante Deo.

Habetis igitur inquiebat, quid exiſtimem fuiſſe cauſæ, cur tam eximium ſe cultorem exhibuerit Ignatius Benedictinæ religionis; ſic amauerit eam feruenter, frequenterque ad illus Sacraria diuerterit; quod ſcilicet geſtaſſet aliquãdo habitum illius, vixiſſet aliquandiu Oblatus illius, (vt talis Oblatus qualem deſcripſi ſuperius) qui cum in eo Inſtituto vixiſset, poſtea diſceſſit. Quod & ab alijs aliquoties legimus factum; at tum demum ab Ignatio, cum maior Dei gloria illum ad al-

tiora & perfectiora inuitaret attraheretque.

Eccl. 9. *Orland. l. 1. n. 31.* Quod ſi autem veritate ſua non deſtituatur, quod S. Scriptura habet: *Amictus hominis annunciat de illo;* non in totum aberrauit a vero: *Indumentum enim Ignatij* (vt teſtatur Orlandinus) *duplex amiculum fuit, e craſſo panno, coloris cinerei ruffeſcentis, & ex eodem confectum pileolum*: At hic ipſe ipſiſſimus Oblatorum Hiſpanicæ Congregationis habitus eſt, qui ferruginea veſte, quæ ex ruffo & nigro componitur, incedut. Quinimo & ex veteri more, ijdem oblati geſtant pileolum illum etiam ferrugineum, quem Orlandinus Ignatium detuliſſe ſcribit; & collare ſubuculæ non extra ſed intra collū plicatum, eodemque plane modo, quo Ignatius poſtea & eius ſectatores: & morem iſtum veſtis ferrugineæ ab Hiſpanis Benedictinis acceptum, Ignatius ſuis tradidit; illique per multa eum tempora obſeruarunt; & etiamnum inter alias Sancti eius reliquias, veſtem hanc ferrugineam Romæ, in domo profeſſa cuſtodiunt & oſtendunt. Et hoc optime intellexerunt Romani Ieſuitæ, qui cum Conuerſionem S. Ignatij Montiſſerrati factam in ſcena exhiberent; eundem Ignatium ipſiſſimo habitu Oblatorum Hiſpanię indutum exhibuerunt; ſic adamuſſim integer ipſius Sāc̄ti habitus eorundem Donatorū indumentum referebat. Imo intellexit etiam hoc Reuerendiſſimus Generalis eiuſdem Societatis Mutius Vitelefcus, qui (vt mihi à fide dignis teſtibus narratum fuit) votiuam Tabulam ſeu imaginem ad Montiſſerratenſe Cænobium Anno C. MDCXXV. tranſmiſit; in qua ipſe S. Ignatius genuflexus coram Beatiſſima Virgine habitu Oblatorum, ſeu Donatorum Hiſpaniæ Benedictini Ordinis depingebatur: Ita apud Ieſuitas in confeſſo eſt, Fundatorem ſuum inceſſiſſe olim

S. Ignat. Oblatorum habitum teſtantur Ieſuitæ.

32

olim Benedictinorum indutum habitu.

At Orlandinus id factum aſſerit amicorum impulſu quod hiems aſperior ſæuiret: Quaſi vero Orlandino ea eſſet cura, vt in geſtis Fundatoris ſui referendis, Benedictinæ Religioni debita gratia referatur: an non ea mihi in manibus querela eſt, diffugere illos paſſim memoriam, vt gratitudo poſtulat, benefici j à noſtris accepti. Et vt Orlandinum prætercam, iam in manibus eſt vita S. Ignatij ex ipſis, vt titulus eſt proceſſibus pro Canizatione, quæ ne ſemel quidem aut S. Benedicti, aut religionis ipſius mentionem iniecit. Et (vt illud per tranſennam hoc loco dicam de ipſo libro) licet titulus illius habeat, extractum eum ex ipſis authenticis proceſſibus; multo tamen magna, ſi non maior pars ex hiſtorijs Orlandini, Ribadineiræ, & vitis antiquioribus S. Ignatij deſumpta eſt: & nedum non habet omnia ex ipſis proceſſibus extracta, aut in ijſdẽ probata, ſed & aliquid quod mihi conſtat in ipſis reprobatum fuiſſe. Nam teſtis eſt mihi Deus quod non mentior, penes me ipſa ipſiſſima imago eſt, illius apparitionis, qua Deum Patrem aſſerant Filio ſuo commendaſſe Ignatium, Chriſtumque baiulantem crucẽ dixiſſe Ignatio: *Ego vobis Romæ propitius ero*. Penes me, inquam, ea ipſa imago huius miraculi eſt, quam à Doctore quodam Theologo, viro probo & docto, ac optime vitæ ac fideliſſimo cuidam Cardinali Romæ dono oblatam, idem Eminentiſſimus non reſpuit modo, ſed pæne reiecit, ſubinferens. Apage hanc Imaginem? Nam miraculum hoc reprobatum fuit. Viuit adhuc idem Eminentiſſimus Cardinalis; viuit idem Doctor Ieſuitis notiſſimus & amiciſſimus, a quo hæc accepi: quod vel inde demonſtres verum non eſſe, quia relatio in Conſiſtorio ſecreto habita à Cardinali

Orland. lib. 1. nu. 31.

Vnũ S. Ignatij miraculum reprobatũ.

de Monte, miraculum illud non habet; ſicut habuiſſet indubio, ſi genuinum illud fuiſſet probatum: genuinum, inquam, probatum: nam quod genuinum fuerit, etiamſi tale non potuerit probari, non tam difficile creditu. Multa enim ſunt, quæ cum vera ſint, talia probari non poſſunt: Imo nec ipſi Ieſuitæ in libro vitæ ipſius Ignatij, ex proceſſibus (vt prætendũt) deſumptę, illud à proceſſibus, ſed ex hiſtorijs ſuis depromptum aiunt. Alia eius generis pertranſeo; id ſolum obſeruans in præſentiarum, Ieſuitas egregie nobis palpum obtrudere, dum librum maiori ex parte, ex priuatis ſuis hiſtorijs, & vitis à ſe ſcriptis deſumptũ, tanquam ex authenticis extractum proceſſibus euulgant & venditant. Immo quod adhuc lepidius eſt. Panormi, in Eccleſia Domus profeſſæ Ieſuitarum, in Capella S. Ignatij, ad altare viſitur huius eiuſdem miraculi imago, atque adoranda proponitur. Præter id, adhuc per me cæpit admiratio vidiſſe in altera Collegij Eccleſia, eorũdem Patrum Ieſuitarũ etiam Panormi, idque ſacris altaribus impoſitam, imaginem Hẽrici Garneti ſpicam manu tenentis. Quibus exemplis (vt cætera eiuſmodi nunc omittam) videant illi, qui hæc & ſimilia miracula imaginibus expreſſas, atque altaribus appoſitas inquirere debent, quo Religionis ſpecimine, aduertent facile qui norunt, nihil exponi debere venerandum populo & colendum præſertim in locis ſacris, ac Deo dicatis, vt Sanctum, vt verum, vt miraculum, quod tale eſſe; prius ab Eccleſia atque Summo eius Paſtore probatum non fuerit. Sed procedamus.

Cum igitur, memoriam illi quantum poſſunt, beneficiorum à Benedictino Ordine receptorum diffugiant; mirum non debuit videri, ſi Orlandinus, pro-

pte-

pterea dicat Ignatium eo indutũ habitu, quod hiems aſperior eſset. Sed ſcire peruelim, qui illi amici, qui id Ignatio perſuaſerint? an vlli Ignatius ſe regendum potius permiſit, quam Confeſsario ſuo? at ille P. Ioãnes Clanonius Benedictinus Monachus erat: annon ſæpius, vt ſupra dictum eſt, Ignatius ad montem ſerratum redijt ad Confeſsarium ſuum, vt animæ ſuæ ſtatum ei pateſaceret, gratias à Deo acceptas narraret? Si igitur arbitrum depoſcebat Monachum hunc ſuarum actionum, ſi illius conſilio regebatur, cur non dicamus illius factum arbitrio & auctoritate, vt Ignatius induerit eum habitum, cum ille habitus Benedictinorum fuerit? & cuiuis procliue eſt ſibi perſuadere Benedictinũ fuiſse Monachum, qui veſtem factam in Benedictina religione geſtari ſolitam Ignatio geſtandam dederit. Nec ipſa verba Orlandini contra nos tam acriter videntur facere, vt commodam non admittant interpretationem: nam ſi amicorum impulſu, ſuaſuue, eam veſtem aſsumpſerit, aſsumptam quis dixerit eam Ioannis Clanonij hortatu; cum inter præcipuos amicorum Ignatij iure is computetur.

Tandem cuiuſcunque ſuaſu ea ſe Ignatius veſtiuit veſte, conſtat eam Benedictinæ religionis fuiſse; vnde quiuis inferre poteſt, non aſsumptam propterea, quod ſęuiret hiems, (ei enim depellendæ alia indumenta inſeruijſsent, & commodius forſitan) ſed ex amore & veneratione erga magni Patriarchę & religionis Benedictinæ habitum, in quo ſtatuerat militare Deo. At dices; Si Donatus ille, cur non initio Cõuerſionis, ſed poſt multos menſes habitum Donatorum aſsumpſit? Reſponſio facilis: eiuſmodi Donatos non ſemper, aliquando tamen, imò ſæpius habitum religionis geſtare, ſic S. Ignatius, etſi non initio (quod

mihi certo non conſtat) cum habitum geſtauerit, poſtea tamen Clanonis eum conſilio induit.

Porro non leue ad hæc aſtruenda momentum habet, quod certiſſima traditum & acceptum fide ſubiungo. Aderant ante annos aliquot Romæ Hermagoras S. Pauli de Vrbe, Angelus Cauenſis, Gregorius Catanenſis Theodoſius Meſſanenſis, Abbates, alijque & Abbates & Monachi Caſinenſis Congregationis; cum Simplicius Caffaretus tum Caſinēſis Monaſterij Præſul; poſtea vero totius Congregationis moderator ſummus, vir pietate, doctrina, & fide digniſſimus, hæc referret: *Cum* (inquit) *Ignatium teneret amor ſacra loca Hieroſolymitana viſendi, Minoreſſa, Monteſeratoque diſcedens, Barcinonam primo, mox Caietam, Romam deinde tranſiens, Florentia iter habuit (agebatur tū annus reparatæ ſalutis MDXXIII. quo miſera Italiæ facies erat) Florentiam appellens, pro vagabundo, ſeu exploratore capitur, abducitur, quæſtioni mox ſubijciendus quid hic Ignatius? ad ſolitum aſylum fugit, ad Benedictinæ, inquam, Religionis patrocinium; vt vnde documēta ſpiritualia hauſiſſet, corporis inde liberationem hauriret. fatetur igitur oblatum ſe & Donatum monaſterij Montiſſerratenſis Ord. S. Benedicti; & felici illo, totieſque ei probato clypeo, infeſti ſatellitis ipſum ad tormenta rapientis conatus eludit. Nam audito Benedictino nomine Religionis, iubetur a Magiſtratu Florentino dimitti, & ad Abbatiam S. Mariæ Benedictinam, quæ Florentiæ ſita eſt, vna cum Monaſterij Abbate, Benedicto Nouarenſi, qui tum præerat, & qui pro eo comparuerat aduocatus, remitti: eò autem cum aduenijſſet, facile cauſam Abbati probauit ſuam. Nam humaniſſime primum ſuſceptus, liber protinus dimittitur.* Hoc, inquam, retulit Reuerendiſſimus ille vir, Dominus Caffarellus;

Simplicius Caffarellus Abb. Caſin. de S. Ignatio.

lus;

lus; quod aiebat à ſenioribus Cænobij eiuſdem Florentini, fide digna ſe accepiſſe relatione; vt ſicuti de fide ipſius, ita de facto ipſomet nemini poſſet ſubeſſe dubium. Et profecto ſi Ribadineiræ, ſi Mapheo alijſque eius Societatis ſcriptoribus abunde ſuffecit ad aſtruendam fidem, referre ea, quæ aliorum didicerant relatione; & mihi ſatis erit hæc tanti viri, quantus Dominus Abbas Caffarellus fuit (quem Ribadineiræ, Mapheo, Orlandino, oppono facile) retuliſſe fide. *Ribad li. 1.c.10.* Quod autem huius expreſſe non meminerit Ribadineira, nil officit; nam rationibus huius quas ex ſuperioribus Lector colliget, adiungenda illa, fateri Ribadineiram in præfatione ad S. Ignatij vitam, non omnia illius geſta ſcriptis ſe conſignaſſe; & illud implicite innuere dum ait: *In eo itinere, quod Roma Venetias habuit, multa aſpera, & acerba tuliſſe.* Igitur omiſſis ab eo auctore, hoc vnum, quod mox retulimus, annumera.

Adde teſtimonium Mathei Laureti, monaſterij Montiſſerratenſis profeſſi & Abbatis quondam S. Saluatoris de caſtro Caſtellorum, vallis Sicilianæ, in prouincia Aprutij; quique Ignatium nouiſſe poterat: Hic enim ſæpius mihi retulit ſe accepiſse ex Ioanne Clanonio magiſtro S. Ignatij, *Ignatium in habitu Benedictini Donati apud Montiſſerratenſes monachos verſatum fuiſſe*. Et demum dum hæc ſcriberem, peruenit ad manus meas libellus quidam, cui titulus: *Conſiderationes proponendæ Ampliſſimis Dominis Conſilij priuati, ſuæ Maieſtatis Conſiliarijs, in cauſa libri nuper editi à R.P. Abbate S. Andreæ prope Brugas,* in cuius paragrapho quadrageſimo ſic habetur: *Reſpondetur, D. Abbatem S. Andreæ ſcripſiſſe, magnam partem ſpiritualium exercitiorum à Benedictinis hauſiſſe Ignatium, habituque Laicorum veſtitum, fuiſſe illum, ex relatione cuiuſdam religioſi, qui in Monaſterio Montiſ-* *Hẽricus de Zippe in conſideratio nib. cõt. Ieſuitas.*

Serra-

ſerrati profeſſionē emiſerat, & retulerat traditionē monaſtery ſui: & partim etiā ex narratione alterius viri docti, qui ſimiliter in Hiſpania inter Benedictinos profeſſus, cohabitauit vni monacho ſeni, centum trium, vel quinque annorum, qui vidit S. Ignatium in illo monaſterio agentem.

Hæc igitur ſunt, quæ magni viri, qui vel ipſimet viderunt, vel audierunt ab ijs qui cum Ignatio conuerſati ſunt, de geſtato Benedictino habitu, & de ſuſcepto à S. Ignatio Benedictino inſtituto; potiſſimum vero de amore & gratitudine, quam Sanctiſſimus ille vir oſtendit perpetuo erga Sacratiſſimam Benedictinam Religionem; propter hauſtas in illius Cænobijs primitias ſpiritus & perfectionis; vt propterea præ alijs omnibus aliarum Religionum Sacrariis, noſtra Benedictina elegerit, cum ſollemniſſimi actus ſui faciendi eſſent. Nō intuli, vt aliquid gloriæ viri Sāctiſſimi, quod abhorret animus detraherem; ſed vt videant Ieſuitæ, a quāto Patre immenſum degenerent, ſi Benedictinū ordinem amare, colere, recolere accepta ab eo beneficia, grato animo, memoria gratiſſima, non perſiſtant.

Magiſter Fr. Dominicus Grauina, ex Sacro Prædicatorum ordinem, vir pietate, & doctrina clarus, in opere ſuo dicto, Cognominata Vox Turturis, cap. 10. de Exercitiis Spiritualibus per S. Ignatium mutuatis à Garcia Ciſnerio Abbate Montis Serrati, pertractas, de ſequenti libro ita ſcribit.

Sed quia (præter R. D. M. Antonium Scipionem ſupra citatum) id Luculenter oſtendit in quodam opuſculo M. eruditiſſimus, & ſapientiſſimus, ac Reuerendiſſimus D. Abbas Conſtantinus Caietanus, non opus eſt in Syluam ligna ferre, cum hęc ab ingenio ſint occupata meliori.

Laus Deo Beatiſſimæ Virgini, SS. Patriarchis, Benedicto, & Ignatio.

Et exultabit lingua mea iuſtitiam tuam; Deus.

DOMNI CONSTANTINI
ABBATIS CAIETANI
VINDICIS BENEDICTINI,

De Libello exercitiorum S. Ignatij, ſiue S. Enneconis Fundatoris Societatis Ieſu, ab Exercitatorio Venerabilis ſerui Dei, Garciæ Ciſnerij Abbatis Benedictini, magna ex parte deſumpto.

LIBER POSTERIOR.

Qvantum vtilitatis & incrementi obuenerit Reipublicæ Chriſtianæ ab exercitijs illis, quæ S. Ignatij circumlata nomine, Spiritualia dicuntur, apud omnes compertum. Quo autem ea ſcripſerit tempore, cuius veſtigia preſſerit in elucubrandis illis, non vſque omnibus notum. Vtilitatem eorum & emolumentum, vel ipſe titulus ſuadet; dum ea Exercitia ſpiritualia vocat; methodum videlicet exercendi ſpirituales viros ad ea, quæ verè ſpiritus, verè Dei, veriſſimè Diuina ſunt. Quid ſalubrius homini ſeipſum exercenti aduerſus poteſtates aereas in hac palæſtra mundi,

Tẽpus. *Vtilitas.*

di, quam mundi, dæmoniſque internoſcere fraudes? quid vtilius, quid pulchrius,quid Diuinius quam ſeipſum,quam Deum noſcere & contemplari? Hoc illud vnum eſt, quod magnum illud lumen Auguſtinus (de quo Voluſianus cum ad Antiſtitem Auguſtinum venitur, legi Dei deeſt, quicquid contigerit ignorari) tanto feruore poſtulauit à Deo; *Nouerim*, (inquit) *te Deus meus,nouerim me*. His igitur exercitijs eruditur homo ad eas omnium ſcientiarum maximas, pulcherrimas, & ſaluberrimis fructibus fœcundas. Hac ſchola vtilitas ſui edocetur, charitas proximi, contemptus mundi, & feliciſſimus amor Dei. *His exercitijs*, (vt P. Ribadineira habet) *Societatis Ieſu Inſtitutio, progreſſus & ornamenta debentur*: ea, cænobia retulerunt, religioſos viros labantes in ſuſcepto vitæ Conſilio confirmarunt, ſolutos, vagoſque vinculis diſciplinæ ſeuerioris aſtrinxerunt: & omne hominum genus, ſtatus, officium, ætas, viri cum eccleſiæ, tum ſæculi principes, & infimi homines, docti, indocti, mariti,cælibes, iuuenes ætate, ac ſenes, Deo iam dicati, ac omnino liberi, in hanc meditationem exercitiorum ingreſſi, multum vel in perditæ vitæ emendatione,vel in bonæ incremento, progreſſus fecerunt. Cum igitur tanta eorum, & merito, laus exiſtat, hic breuiter licuit diſquirere,num,& quando S.Ignatius ſcripſerit ea,quam idæam, quod exemplar habuerit in ſcribendis illis: & demum, an non contemnendam eorum partem ab exercitatorijs Garciæ Ciſnerij Abbatis Benedictini ſumpſerit: pręſertim cum caueæ ſtructor, de quo ſuperiori libello, fabellis annumeret, S. Ignatium illa partim didiciſſe in monte ſerrato, partim vſu & exercitatione ea annotaſſe.

Voluſiã. Ep. 2. apud Auguſt.

Quo

Quo tempore, & loco S. Ignatius ſcripſerit exercitia ſpiritualia. Caput I.

COmmunis omnium ea vox, exercitia ſpiritualia, ea forma & methodo, qua viſuntur hodie à S. Ignatio compoſita fuiſſe Ignatiani autem id factum volunt, dum Minoreſſæ hæreret. Sic Ribadineira: *Hoc eodem tempore* (ſcilicet dum Minoreſſę eſſet) *exercitiorum librum, quem appellant, ex accurata eorum, quæ ſibi contigerant, obſeruatione conſcripſit.* Et latius, pleniuſque in vita Hiſpanicæ ab eo ſcripta; *Hoc eodem tempore* (Minoreſſæ commorans) *eo quo, vt diximus, inſtructus erat literarum apparatu, qui legendo tantummodo & ſcribendo definiebatur, ſcripſit libellum, quem exercitia ſpiritualia vocamus, excerpta potiſſimum ab experientia, ad quam attigerat; & diligenti, accurataque conſideratione, qua obſeruabat omnia, quæ ſibi contigerunt: Qui liber tam plenus eſt documentorum & ſubtilitatis in diſciplina ſpirituali, & tam admirabili ordine conſcriptus vt clare pateat, chariſma Diuini ſpiritus docuiſſe eum, & defectum ſtudij doctrinæque ſuppleuiſſe.* Et Nicol. Orlandinus de eodem Minoreſſæ agente tractans, aſſerit. *Illum partim ex eo, quod ſuo ipſe vſu, & quotidiana obſeruatione notarat; partim ex eo, quod Diuino illo Inſtitutore didicerat, ſalutarem quandam orandi ſcientiam & meditandi, velut artem effecit, quam indies magis ac magis auctā, locupletatamque ad ſimilitudinem exercendorum corporum, exercitia ſpiritus appellauit.* & paulò poſt: *Neque omnino, ſiue tempus quo condita ſunt ab homine literarum prorſus experte, dubitare fas ſit, quin opus fuerit humano maius, & planè æternæ mentis inuentum.* Ioan. Petrus Maffæius de eodem ibidem loci verſante narrat; *ex iis, quæ partim*

Ignatianorum Sentētia

Ribadin. l. 1. c. 8.

Orland. l. 1. n. 23.

Ioan. Pe. Maff. lib. 1. c. 8.

cæleſti

A verbo concinũt &c. vſque ad cęleſti adſcript⁹ eſt, *adde adſac.*41. *poſt verbũ* patefecerat*lin.*18.

cœleſti magiſtro dictante perceperat, partim etiam ipſemet experiendo cognorat, de fructuoſa ratione meditandi orandique præclaras obſeruationes, & ſaluberrima præcepta conſcripſit. Qui liber, vt antea dictum eſt exercitiorum ſpiritualium titulo, tempore procedente deinceps ab eodem auctus atque recognitus.

Abb. General. & Abbat. Cõgreg. Luſitanicæ Ord. S. Ben. c. 4. Prologom ad Conſtit. ſuas.

Concinunt itidem Abb. s Generalis, cęterique Abbates Monaſteriorum Benedictinæ Congregationis Regni Portugalliæ in Præfatione ad ſuas Conſtitutiones. Scribentes namque de Monaſterio Tibanenſi, in quo Reformatio Ordinis Benedictini in eodem Regno Portugalliæ incæpit, ſic affirmant. *Cum enim Ioannes III. Commendatarium illius creaſſet virum egregium, Fr. Antonium de Saa, Monachum Montis Serrati, Luſitanum tamen, in Oppido Mogadouro natum, cæpit hic Monaſterij ſui Reformationi incumbere: Dormitoriumque conſtruens ad Nouitiorum educationem, duodecim Monaſtico habitu induit anno 1535. quibus Magiſtrum præfecit obſeruantiſſimum Monachum, Fr. Ioannem de Chanones, natione Gallum, & à prædicto Montis Serrati Cænobio accerſitum, qui in eo antea B. P. Ignatium de Loyola inſtruxit, & à confeſſionibus extitit, cum depoſitis iam armis militiæ terreſtris, cęleſti adſcriptus eſt.* Hæc illi. His accedit Auctor vitæ S. Ignatij, qui Paulus Bombinus fuit, quam à Proceſſibus voluit editam, ſic habet: *Admirabile profecto eſt, ipſum cum prorſus in ſuo vulgari Idiota affatto idiota eſſet; & qui legere tantummodo & ſcribere ſciret, compoſuiſſe in ea ſolitudine (Minoreſſæ videlicet) diuinum libellum exercitiorum ſpiritualium.* & Iulius Nigronius in Aſceticis: *Vt redeam,* inquit, *ad libellum P. Ignatij, intelligant Nouitij, compoſitum ab eo, ſcriptumque fuiſſe anno illo, quo Minoreſſæ, vulgò Manreſam dicunt, commoratus eſt, in*

Auctor vitæ S. Ignatij, ex proceſſ.

Iul. Nigron. Aſcet. tractat. 6. c. 4.

quo-

quodam quaſi ſpirituali receſſu ac pœnitentiæ carcere voluntario meditans, atque in ſeipſo experiens per annum plus minus illum receſſum mitiorem, & exercitia breuiora, quæ nobis poſtea relinqueret. Et Paulo poſt: *Quæ in re ſumma admiratione dignum videtur, quòd cum ſcriptus eſſet à milite rudi, necdum vllis doctrinis exculto, ſolidam tamen ſapientiam ſpiritualem ac Theologicam contineret.* hæc Nigronius. Sic igitur communis ſcriptorum Societatis vox, me ns communis, S. Ignatium literarum rudem, Diuina tamen adiutum vnctione, edoctum exper entia, ſcripſiſſe eum exercitiorum librum, dum Minoreſſæ commoraretur.

Hic ego plurimus eram, vt memetipſum inducerē, ad fidem iis perhibendam, ſicut & libentiſſime & ſponte propero ad credenda ea, quæ ad tam admirabilis & ſancti viri honorem faciunt. Sed Orlandinus primam & moram & remoram iniecit; ſaſſus enim hic ab Ignatio ſcripta exercitia illa dum Minoreſſæ ageret, vt poſtea magis ac magis aucta & locupletata fierent, ſignificare viſus eſt, aut exiguū fuiſse illud, quod ibidem conſcripſit, aut longe minus hoc ipſo quem tenemus libello. Et hæc ſuſpicio altiores longe radices egit, cum in Bulla quadam Pauli III. de qua inferius, legiſsem: *Exercitia ſpiritualia ex ſacris ſcripturis, & vitæ ſpiritualis experimentis elicita fuiſſe.* Non enim Summus Pontifex ad miracula, ad reuelationes, ad cælitus dilapſum numen, vt prædicti ſcriptores, ſed ad experimenta recurrit, & Scripturę ſacræ cognitionem, quam non ita magnam habuiſſe Ignatium per ea tempora, mox patebit. Res dein clarior multo & firmior viſa, cum in eam Epiſtolam incidiſſem, quam Ioannes Polancus S. Ignatio ab epiſtolis & ſecretis, loco prefationis præpoſuit exercitijs anno Domini

Authoris ſententia.

Bulla Cōfirmatoria exercitiorum.

mini

mini MDXLVIII. ipſo viuente, vidente, & approbante Ignatio. Nam clare in ea epiſtola profitetur, Ignatium tactandorum animorum vſu edoctum, exercitia ſcripſiſse, nemo tamen probauerit mihi, tot eum animas inſtruxiſse, erudijſse, meditationibus perpolijſse, dum Minoreſsę ageret; vt ex vſu & experientia tractandi illas, artem conficere, libellum inquam conſcribere, eumque peregregium & eruditum de ijs regendis & dirigendis. Cum autem in epiſtolam quádam incidiſsem, quam Petrus Ribadineira ad Franciſcum Gironam, eiuſdem Societatis exarauit, habeturque apud Antonium Iepium, tum demum eam indui mentem, exercitia hæc nequaquam à S. Ignatio hærente Minoreſsæ conſcripta. Sed antequam ad vlteriora procedamus, hic tum Ribadineiræ damus epiſtolam, tum Iepij hiſtorici Benedictini, ad eandem reſponſum.

Epiſtola Ribad. apud Iepium, in Chron. Benedic. ad ann. 888.

Petri Ribadineiræ epiſtola, cum reſponſione ad eam, facta ab Antonio Iepio. Caput II.

ANtonius Iepius, nobilis hiſtoricus, acturus de Aſceterio Serrati Montis, non tam ſua coniectura niſus, quam communi Benedictinorum Montiſerratenſium potiſſimum traditione, & ſacri montis conſuetudine, in animo habuit poſteritati tradere, S. Ignatium tum demum exaraſse libellum exercitiorũ, cum Hieroſolymis redijſſet; Minoreſsæ vero Garciæ Ciſnerij Abbatis Montis ſerrati exercitatorio vſum fuiſse, tum ad ſuam, tum ad aliorum, ſi qui aduentaſſent inſtruendam vitam. Cum pluribus dein Iepius hanc ſuam opinionem conferens, vniuerſos habuit fautores ſententiæ ſuę. Tandem vero cum res ad Pet. Ri-

Mes Iepij.

Epiſtola Petri Ribadin. iræ.

Ribadineiram delata fuiſset,in hęc verba ad Franciſcum Gironam Conſodalem, Rectoremque Collegij Salmantici literas dedit, tenore ſequenti.

Acaban me de dar la de V.R. de 14. de Abrli, y aunq̃ eſtoy bien occupado, y canſado, reſpondo luego, por hazer lo q̃ V.R. me manda, y me pide en nombre de eſſe Colegio, a quien, yo tengo tan particular aficion. Lo q̃ el Padre Fray Antonio de Yepe dize, y quiere eſcriuir, o imprimir acerca de los exercicios de nueſtro B. Padre Ignacio, es coſa anigua, y muy recibida entre los Padres de nueſtra Señora de Monſerrate, y ha muchos años q̃ vn padre de aquel ſagrado Conuento, llamado Fray Iuan de Lerma me lo eſcriuio, fundado en algunas de las razones, q̃ dize el padre Fray Antonio de Yepes. Lo q̃ a mi me parece ſon dos coſas, la primera, q̃ es coſa muy prouable, q̃ nueſtro B. Padre Ignacio aya tenido noticia en Monſerrate del libro, o exercitatorio de Padre Fray Garcia de Ciſneros, y q̃ a los principios ſe aya aprouechado del, para ſu oracion, y meditacion, y q̃ el padre Fray Iuan Chanones le aya inſtruydo, y enſeñado algunas coſas del, y tãbien que aya llamado al libro q̃ deſpues compuſo, Exercicios Eſpirituales, tomando el nombre del libro, ò Exercitatorio del Padre Fray Garcia. La ſegunda coſa, es que el libro de N.P. es muy diferẽte del del Padre Fray Garcia, porq̃ anuque en el vno, y en el otro materialmente ſe tratan algunas coſas, q̃ ſon las miſmas, pero ſon muy diuerſas en el modo, y forma de tratarſe. Por q̃ primeramente de las coſas mas principales del libro de los exercicios de N. Padre nò ay palabra en eſte otro. Del examen particular, tiempos, y adiciones, para mejor hazerle, los puntos, y modos de las eleciones, las reglas de diſcernendis Spiritibus, ni las otras q̃ pone al fin del libro, para ſentir con la Yglesia en el modo de orar, en el exercicio de las

Hab. ap. Ant. Iepium to. 4. Chro. S. Ben. pag. 237. ſub anno 888.

tres potencias, y de los tres modos al fin de la quarta ſemana, y otras coſas como eſtas, de las quales no ay palabra en el exercitario q̃ yo tengo del Padre F. Garcia, aſſique no ay q̃ dudar, ſino que eſtos dos libros ſon diferentes, y que el ſegundo no ſe tomo del primero.

Queda reſponder a lo que el Padre Fray Antonio de Yepes dize, q̃ no podia acertar a poner a quel libro, ſin ſaber letras, ni latin N. B. P. A eſto reſpondo, que para q̃ Dios enſeñe, y alumbre a vna alma, no tiene neceſſidad de eſtudios, ni latin, y lo que nueſtro padre eſcriuio en el libro de los exercicios, no fue por auerlo eſtudiado, ni aprendido en los libros, ſino por auerſelo enſeñado Dios, y auerlo experimentado en ſi miſmo, Por q̃ aunque en aquellos principios, el no ſabia lo q̃ el Señor diſponia hazer del, ſabialo Dios, y yuale diſponiendo, para hazerle fundador de la compañia, y gran Patriarcha de ſua Yglesia, y yuale dando vno de los medios, con que auia de juntar y amaſſar ſu miſma compañia, y ſus hyos hazer tanto fruto en la Yglesia, como le han hecho por medio de los exercicios. Y veſe ſer eſto verdad por el fruto que en todas partes, y de tantas maneras, que Dios nueſtro Señor ſe ha dignado, Sacar por eſte medio, como es notorio, Que aunque nueſtro B. Padre huuiera eſtudiado mucho, y ſacado de otros libros ſus exercicios, no era poſſible humanamente hablando, que de conceptos aprendidos en, eſcuelas, y ſacados de libros, aunque eſpirituales, y deuotos, ſe ſiguierã las mudanças de vida, y reformaciones de coſtumbres, y los otros frutos, que ſe han ſacado del libro de los exercicios de N. B. P. ſi el Señor con eſpecial gracia no ſe los huuiera dado a el, para eſtos efectos. Y aſſi el Sumo Pontifice Paulo Tercero en el breue que hizo el año de 1548. en que confirma, y alaua los exercicios, dize. Exercicia ſpiritualia ex Sacris Scripturis, & vi-

& vitæ ſpiritualis exprimentis elicita. Y el Padre Polãco (cuya es las prefaccion de libro de los execicios) dize. *Hæc documenta ac ſpiritualia exercitia, quæ non tam à libris, quam ab vnctione Sācti Spiritus, & ab interna experientia, & vſu tractandorum animorum edoctus, noſter in Chriſto Pater, &c. compoſuit.* Y eſte ha ſido el comun ſentimiento de todos los padres antiguos de la compania, que trata mos, y conuerſa mos con nueſtro B. Padre ſin que iamas ſe aya penſado, y ſoſpechado otra coſa.

Yo tengo el libro del padre Fray Garcia, y por el, y por lo que ſe dize de ſu vida, ſe ve que fue varon eſpiritual, y digniſſimo Abad, y reformador del ſagrado Conuento de Monſerrate, y que es iuſto, que los nouicios de aquella caſa ſean inſtruydos por el. Y deuemos los de la compania hazer gracias a nueſtro Senor, que N. B. P. echado de las hōdas y tormentas del ſiglo, llegaſſe a tan buen puerto y topaſſe con tam buen confeſſor, y ſe aprouechaſſe de tam buen libro. Pero lo q̄ Dios nueſtro Senor obro deſpues en el, reconozca moslo, y agradez camoslo los de la compania pues todo es ſuyo, y ſe deue la alabanca a cuyo es. Con eſto he reſpondido lo que al preſente ſe me ofrece a la carta de V. R. a quien pido en caridad no ſe oluide deſte pobre viejo, e inutil ſieruo ſuyo, y de ſu ſanto Colegio en ſus ſacrificios, y oraciones, y que me encomiende mucho al padre F. Antonio de Yepes, a quien todos los de la Compañia deuemos ſeruir, por ſu mucha deuociō, y por la caridad, y prudencia cō que ha communicado ſu duda a V. R. y por zelar tāto la hōra de ſu Santa Caſa de Monſerrate, a la qual deuemos nos otros de oios ſeuir, aſſi por auer nueſtro Señor dado en ella ſu eſpiritu a nueſtro B. P. como por la er mādad que todos los padres della hizìron con nueſtra campãnia, el año (ſino me engano) de 1543. Guarde nueſtro Senor 18. de Abril de Madrid anno 1607.

 Petro de Riuadeneyra.

Hæc Ribadineira patria lingua ſcripſit, quæ à nobis ni latinum hoc modo ſunt reddita.

Tandem perlatæ ſunt mihi literæ R.V. datæ 14. Aprilis; & tametſi plurimæ me occupationes diſtineant, fatigentque, modo tamen reſpondeo iis, quæ tum iubet mihi V.R. tum petit nomine iſtius Collegij, ad quod particulari affectu feror. Quod de exercitijs B. Patris Ignatij, P.F. Antonius Ievius aſſerit, & ſcribere cupit, aut imprimere, antiquum admodum & multum receptum eſt apud Monachos Monaſterij Montiſſerratenſis; e quorum vnus nomine F. Ioannes de Lerma, ante plures annos illud à me tranſcripſit, perſuaſus aliquibus ex iſtis rationibus, quibus P.F. Antonius Iepes ſe fundat, ſuo mihi videntur; primum, valde eſſe probabile, B.P.N. Ignatium, tum habuiſſe notitiam libri, ſeu exercitatorij P.F. Garciæ Ciſnerij, dum apud Montem Serratū eſſet: tum in orando & meditando multū per eum profeciſſe: tum inſtructum fuiſſe à P.F. Ioanne Clanones, & edoctum nonnulla ex eo libro; tum demum librum, quem poſtea compoſuit, exercitia ſpiritualia vocaſſe, mutuatus ei nomen ab exercitatorio P.F. Garciæ. Secundum eſt, exercitiorum libellum Patris noſtri, differre multum ab exercitatorio P.F. Garciæ; nam tametſi in vno, alteroque libello materialiter nonnulla argumenta tractent, quæ eadem ſunt; modo tamen, methodoque tractandi multum inter ſe diſtant. Primo enim eorum, quæ primaria ſunt, in libro exercitiorum Patris noſtri, ne mentionem quidem exercitiorum inyicit. De examine particulari, tempore, & additionibus pro exercitijs melius agendis, de punctis, modiſque electionum, de regulis pro diſcernendis ſpiritibus; nec de alijs, quæ infinita ſubiunxit, vt cum Eccleſia ſentiamus, de modo orandi, & exercitio trium potentiarum, & tribus modis in fine quartæ ſeptimanæ, alijſque huiuſcemodi rebus, ne verbulum

lum

lum quidem eſt in eo exercitatorio P.F. Garciæ Ciſnerij, quod apud me eſt; vt nullis poſſit ſubeſſe dubium, duos illos libro eſſe diuerſos, nec exercitia ab exercitatorio deſumpta fuiſſe.

Quod P.F. Antonius Iepius dicit, non potuiſſe B. Patrē noſtrum tam pulchre librum elucubrare, cùm literas, linguamque latinam ignoraret; reſpondeo, erudiente Deo, & animam illuminante, nullo opus ſtudio, nulla latinitate. Quod autem B. Pater noſter ſcripſerit in exercitiorum libello, non ſtudio, non libris edidicit, ſed à Deo edoctus, in ſe ipſo expertus fuerat. Nam tametſi ſub iſtis principijs ignoraret, quid Deus decreuiſſet de illo facere; attamen Deus ipſe ſcripſit, qui ſic eum diſponebat, vt faceret eum fundatorem Societatis, & Patriarcham eximium Eccleſiæ ſuæ, dabatque ei ex ijs medijs vnum, quocùm & colligere debebat ipſe, & conglutinare ſuam Societatem, & ſui filij tantum in Eccleſia fructum facere, quantum mediantibus his exercitijs fecerunt: & inſuper veriſſimum eſſe comperiemus ex eo fructu, quem per omnes partes, & tam diuerſis modis Dominus Deus noſter exercitijs mediantibus colligere dignatus eſt, prout vnicuique patet; quod etiamſi Beatus Pater ſtuduiſſet multum, & ex alijs extraxiſſet libris exercitia ſua, impoſſibile tamen erat, humano more loquendo, vt è conceptibus in ſcholis perceptis, e libris extractis, etiamſi ſpiritualibus & deuotis, tot ſequerentur mutationes vitæ, moramque reformationes & fructus alij, quos liber exercitiorum Beati Patris noſtri peperit, ſi gratia illos ſpiritualibus Deus non communicaſſet, vt hos fructus ederet.

Confirmat hæc Summus Pontifex Paulus III. in Breui ſuo, dato Anno MDXLVIII. in quo confirmat, lau-

datque exercitia in hæc verba: Exercitia ſpiritualis vitæ, ex S. Scripturis, & vitæ ſpiritualis experimentis elicita. Et P. Polancus. qui ſcripſit præfationem ad exercitia, dicit; hæc documenta ac ſpiritualia exercitia, quæ non tam à libris, quam ab vnctione ſpiritus, & ab interna experientia, & vſu tractandorum animorum edoctus, noſter in Chriſto Pater compoſuit. Et hæc communis opinio fuit omnium antiquorum PP. Societatis, qui egimus & conuerſati ſumus cum B. Patre noſtro; nec aliud vnquam aut opinati, aut ſuſpicati ſumus.

Penes me liber P. F. Garciæ eſt, qui veluti & illa, quæ de vita eius circumferuntur, oſtendunt eum virum ſpiritualem, Abbatem digniſſimum, & reformatorem S. Conuentus Montiſſerrati. Iuſtum omninò eſt vt iſtius Monaſterij tyrones ab eo libro inſtruantur: & vniuerſi, qui in Societate ſumus, Domino noſtro debemus gratias agere, quod B. Pater noſter, ereptus fluctibus & procellis mundi, ad tam ſecuram portum appulerit, tam peritum inuenerit Confeſſarium; & tam bono ad profectum ſuum vſus fuerit libro. Quod tamen Deus poſtmodum in eo operatus eſt, agnoſcamus, oportet, qui ex Societate ſumus, acceptúque illi referamus: totum enim illud ſuum eſt, & vnicuique laus ſua propria debetur. Et hæc in præſentiarum habui quæ reſponderem literis R.V. a quo peto in charitate, ne pauperis mei ſenis, ſuique & Sancti Collegij ſui ſerui inutilis obliuiſcatur in Sacrificijs & orationibus ſuis. Plurimum à me ſalutet P. F. Antonium Iepium, cui omnes, qui è Societate ſumus, debemus inſeruire, propter plurimam ſuam deuotionem, propter charitatem, & prudentiam in communicando dubium hoc R.V. & zelando honorem ſacri ſui Monaſterij Montiſſerratenſis; cui etiam debemus ad oculum inſeruire; tum quoniam Deus in eo Spiritum ſuum B. Patri noſtro infudit; tum propter

con-

confraternitatem, quam vniuerſi illius Patres cum noſtra Societate inſtituerunt, anno ni fallor MDXLIII. Deus cuſtodiat R.V. Madriti 18. April. 1607.

Et hæc quidem non eius momenti doctiſſimo Iepio viſæ, vt non perſiſteret negare, S. Ignatium Exercitia ſcripſiſse, dum Minoreſsæ eſset, illiuſque rationem redderet in hunc mndum.

Para mi es mas veriſimili creer, que los exercicios que el hazia, y enſenaua en Manreſa, erã los que ſe praticauan en Monſerrate, y el lleuaua aprendidos, con que hizo mucho prouecho en aquella Ciudad, y comarca, y ſi bien reconozco, que tuuo en eſte tiempo muchas reuelaciones del Cielo, però ninguna razon ay, que me cõuencia, ni me perſuada, que ſiendo hombre ſin letras, acometieſſe vna obra, para la qual ſon meneſter tantas. Aſſi creeria yo, que el libro de los exercicios le ordenò el Padre Ignacio, deſpues de la peregrinacion, y tornada que hizo à la tierra ſanta, por que el miſmo Padre Riuadeneyra confieſſa, que quando eſte ſanto boluiò à Barcelona, deſpues de aquel largo, y penoſo camino, cõmẽçò à aprẽder los primeros documentos, y principios de la gramatica. Pues como vn hõbre tã cuerdo, y tã humilde auia de tener oſadia de emprender cola tan alta? Acabando de ſer diſcipulo, auia de de hazer las vezes del Maeſtro? Y ſiẽdo tan modeſto, y conociendo de ſi que no ſabia Latin, ni tenia letras, ſe auia de hazer Preceptor dellas? Y ſi bien q̃ el Eſpiritu Santo y ſu vncion le pudo enſenar eſtas y otras coſas mas altas en poco tiempo, pero nueſtro Senor de ordinario diſpone las coſas con ſuauidad, y con el tiempo va enſenando à ſus ſieruos delicadezas, y primores, en el camino eſpiritual, que no les communica a los principios. Y mas aparencia de verdad lleua; y mas ſuaue diſpoſicion de Dios parece, que quando Ignacio auia aprendido

Latinidad, Artes, y Theologia, eſcriuieſſe vna obra tã docta, como la de los exercicios, que no que en ſus principios, ſiẽdo idiota, y ſin letras, publicas, ſe entre aquellos con quienes trataua, el libro, que para cõponerle era menes ter tantas, conociendole todos, que no las ſabia.

Pero con lo que mas me acabo de conuencer, y me confirmo de nueuo en mi opiniones, con las palabras de vn Breue del Sumo Pontifice Paulo III expedido el ano de 1548. en que confirma, y alaba los exercicios del Padre Ignacio, y las trae en ſu fauor el Padre Ribadeneyras, las quales dize deſta manera. Exercitia ſpiritualia ex Sacris Scripturis, & vita ſpiritualis experimentis elicita. De las quales ſe comprueua euidentemente, que los exercicios, que el Padre San Ignacio eſcriuio, los hizo deſpues que ſabia Latin, y Theologia, y no quando era ſolamente Romanciſta. Por que dize el Pontifice, que ſaco eſtos trabaios de la ſagrada Eſcritura, la qual bien vemos que no eſta en el vulgar Caſtellano; ſino que para apruechatſe della es meneſter ſaber muy bien Latin, ſaluo, ſino quiere el Padre Ribadeneyra multiplicar infinitos milagros, que no ſe han admitir ſin neceſſidad. Pero demos que ya eſte Santo Patriarcha milagroſamente ſupieſſe Latin, porque del cielo ſe lo huuieſſen enſenado, como deſpues el Padre Ribadeneyra, quando buelue de Ieruſalem à Barcelona, le haze principiante, y que aprende los primeros documentos, y reglas de la Grammatica? Si ya lo ſabia, como lo aprende de nueuo? Y ſi no lo ſabia, como ſe atreue à hazer vna obra, que quiere no ſolo ſaber Latin, pero tener conocimiento de las eſcrituras, y de la doctrina de los ſagrados Doctores? Creo verdaderamente (Chriſtiano Lector) que la certi dũbre deſte punto ſe colige de la tradicion, que dexe pueſta arriba, de que fray Ioan Chanones confeſſor de padre Ignatio le enſenno à meditar por el exercitatorio

torio del P.F.Garcia de Ciſneros, profeſſo del Conuento de S.Benito el Real de Valladolid, Abad y reformador de nues trà Señora de Monſerrate, y con eſta leche ſe criò el ſanto Varon Ignatio, y como era tã feruoroſo, y derde ſus principios tan amigo de enseñar à los proximos, comunicaua à ſus oyentes lo que traia aprẽdido, y ſe praticaua en Monſerrate. Pero deſpues quando ya vino à ſer hõbre perfecto, y conſumado, docto en Artes, y Theologia, hõbre de grande Eſpiritu, poderoſo en obras, palabras, y eſcritos, puſo, quito, y añadio muchas coſan en el exercitatorio, que le auian dado en Monſerrate, y acomodole à ſu inſtituto, y modo de viuir; con que hizo tanto prouecho al mundo, y con que ſus hiios, y diſcipulos hazen extraordinarios efectos, ſiguiendo las piſadas de ſu gran Maeſtro. Y como el Angelico Doctor Santo Thomas no pierde credito, por auerſe aprouechado en la ſuma Theologia, de la que le auia leydo ſu Maeſtro Alexandro de Ales: por que ninguno nace enſeñado, y es ſuma cordura, y prudencia, ſaberſe vno aprouechar de los trabaios age nos, digiriendo los, añadiendo algo en ellos, y haziendo los proprios ſuyos. Aſſi tampoco los exercicios ordenados por el B.P.Ignacio, pierdem ſus quilates, porque el en los principios de ſu conuerſion los aprendieſſe en nueſtra Señora de Monſerrate, donde tan altamente ſe trataua en aquel tiempo el camino de la vida eſpiritual, y perfecta.

Hæc, quæ Hiſpanicè ſcripſit Antonius Iepius, in hāc ferè ſententiam Latinè reddi poſſunt:

Multum ego probabilius crediderim, exercitia, quæ & faciebat Ignatius Minoreſſæ, & docebat alios, ea ipſa fuiſſe, quæ in vſu apud Montem ſerratum fuerant, quæ & ipſe didicerat Ignatius, & quibuſcum vberes fructus ſuſtulerat in ea ciuitate & vicinia: & etiamſi compertũ habeam, plurima eum reuelatione donatum cælitus, non inuenio

uenio tamen quod me conuincat; perſuadeatue, ipſum, cum eſſet literarũ rudis, voluiſſe opus aggredi & tẽtare, ad quod tantæ literæ neceſſariæ eſſent. Propterea crediderim, librũ exercitiorum compoſuiſſe illum, poſtquam Hieroſolymis rediſſet. Nam ipſemet P. Ribadineira fatetur ipſum Sãctum, cum iam peregrinus à longo & perdifficili ſuo itinere rediſſet Barchinonem tum inquam ad prima grammaticæ documenta, & rudimenta addiſcenda ſe contuliſſe: cum autem tanta ille prudentia, tanta humilitate fuerit, qui tum auſus fuiſſet, tam altum, arduumque facinus aggredi? Nondum egreſſus diſcentis ſubſellijs, vicesne ageret magiſtri? cumque modeſtus eſſet, & conſcius inſcitiæ ſuæ in latina lingua literiſque præceptorem ſe exhiberet? Dignum quidem acceptione eſt, potuiſſe Spiritum Sanctum aut Sacram illius vnctionem, hæc & maiora his edocere breuiſſimo tempore; vt plurimum tamen Deus omnia diſponit ſuauiter, ſeruos ſuos proceſſu temporis erudiens ſubtilitates & excellentias in via ſpirituali, quas ſub initio non communicat citius. Igitur à veritate magis ad ſuauem Dei diſpoſitionem eſſe videtur, S. Ignatium tum potius exercitia ſpiritualia, doctum profecto opus, compoſuiſſe, cum latinis literis, artibus, & Theologia imbutus, quam ſub his principijs, cum imperitus, rudiſque literarum fuiſſet: nec enim librum, ad cuius compoſitionẽ tot literæ neceſſariæ, publici iuris feciſſet coram ijs, quibuſcum conuerſabatur, quique conuerſi ſciebant, literarum eum protinus expertem.

Maxime verò me conuincunt, & meam mihi opiniònem confirmant denuo Pauli III. confirmantis exercitia ſpiritualia Breui ſuo dato MDXLVIII. eaque laudantis verba: verba autem, quæ & ipſe P. Ribadineira pro ſe allegauit, habe: Exercitia ſpiritualia ex Sacris Scripturis & vitæ ſpiritualis elementis elicita. Ex his enim euidens

omni-

omnino ſit, B.P. Ignatium condidiſſe exercitia ſua, poſtquam ad latinæ linguæ & Theologiæ S. cognitionem pertigiſſet; non autem cum linguam tantum Hiſpanicam calleret. Dicit enim Sanctus Pontifex, exercitia iſta deſumpta ex Sacra Scriptura, quæ in vulgare idioma Hiſpanicum nondum translata fuit; ſed vt illa in rem vti poſſet, neceſſarium erat abunde latinas literas ſcire; niſi velit P. Ribadineira multiplicare infinita miracula, quę abſque neceſſitate admittenda non ſunt. At demus Sanctum hunc Patriarcham miraculoſe latinas literas intellexiſſe, cælitus edoctum fuiſſe, cur amabo, cum Hieroſolymis Barchinonam rediit, elementarium eum introducit Ribadineira, primas regulas, documenta prima grammaticæ diſcentem? Si iam latinam linguam intelligebat, cur eam de nouo addiſcit? Si non intelligebat, cur auſus eſt elucubrare opus illud, quod non cognitionem tantummodo latinæ liguæ, ſed & ſacræ intelligentiam ſcripturæ, & doctrinæ Sanctorum requirit Doctorum? Credo equidem, Chriſtiane Lector, controuerſiæ huius ſolutionem à traditione, de qua proxime locuti ſumus, petendam eſſe; ſcilicet P. F. Ioannem Clanonem Confeſſarium B.P. Ignatij ad meditandum erudiiſſe eum exercitatorio P.F. Garciæ Ciſnerij, Monachi profeſſi Monaſterij S. Benedictini Valliſoletani, Abbatis & reformatoris B. Virginis Montiſſerratenſis; huiuſque exercitatorij lacte enutritum Sanctum virum Ignatium, cum feruidus admodum eſſet, & ab ipſo principio conuerſionis ſuæ tam libens proximos doceret, auditoribus ſuis communicaſſe quæ didicerat ipſe, quodque in vſu erat apud Montem ſerratum: poſtea verò cum in virum euaſiſſet perfectum, artiumque & Theologiæ doctiſſimum, inſignem ſpiritu, potentem opere, ſermone & ſcripturis, potuiſſe ſuſtuliſſe, addidiſſeque plurimum exercitatorio, quod ei apud Montem ſerratum datum fuit;

illud-

illudque ad inſtitutum ſuum, modumque viuendi accomodaſſe; vt tum ipſemet Sanctus, tum illius diſcipuli tam inſigni magiſtri ſui inſiſtentes veſtigijs plurimam mundo vtilitatem crearent, admirandos effectus operarentur. Quemadmodum autē Doctori Angelico S. Thomæ nihil honoris deperit (nemo enim doctus naſcitur) quod plurimum profecerit Summa & Scriptis Magiſtri Alexandri Alenſis (ſumma enim dexteritas & prudentia eſt, alienis laboribus in ſuum profectum vti poſſe, addendo, vel mutando aliquid in iis, & ſibimet ipſos appropriando) ita nullatenus exercitia compoſita & ordinata à B. P. Ignatio, minoris æſtimanda ſunt, quod in infantia melioris vitæ, & initio conuerſionis ſuæ didiciſſet ea, apud B. Virginem Montiſſerratenſem, vbi vitæ ſpiritualis & perfectæ incedebat itinere, hactenus Antonius Iepius.

Ex Confeſſione Ribadineiræ, & auctoritate Iepij oſtenditur, S. Ignatium non ſcripſiſſe ſua exercitia, cum eſſet Minoreſſæ. Cap. III.

PRolixius forſitan quam Inſtitutum poſtulat, & cōfitentem Ribadineiram, & docentem Iepium induxi; at libenter illud. Nam cum mihi propoſitum demonſtrare, S. Ignatium nequaquam ſcripſiſſe exercitia ſua, dum Minoreſſæ hæreret, volui certè tantorum virorum fide quorum alter apud Benedictinos, apud Ieſuitas alter ſumma auctoritate eſt, mihi ad ea, quæ dicenda habeo viam facere. Auctoritas enim eorum plurimum quæſtioni tractandæ lucis afferet mihi excuſationis. Nam ſi & tantummodo affirmauero, quę illi duo aut aſſeruerunt, aut faſſi ſunt, pauci admodum pro veritate me ſtetiſſe diffitebuntur; omnes iis me indignum telis cenſebunt, quæ in immerentes inno-

Ratio præteritorum.

innocenteſque iactare ſolet inuidia. Sed age, quæ illi confeſſi ſunt relegamus. Et quidem confitetur Ribadineira traditionem & antiquam & receptam plurimum apud Montiſſerratenſes Monachos fuiſſe, toto eo tempore, quo Minoreſſæ commoratus eſt, ad exercitatorij Ciſneriani documenta & regulas, vitam, moreſque ſuos direxiſſe S. Ignatium: & tum demum cum Hieroſolymis rediјſſet, exercitiorum libellum compoſuiſſet; imo ſic receptã, ſic firmam traditionem illam, vt monachorũ vnus Ioannes de Lerma, non dubitauerit ad eumdem Ribadineiram rem traditã aſſerendo tranſcribere. Concedit in hanc ſententiam Iepius, eorundem Monachorum ductus, accepta, communiter, & per manus tradita perſuaſione. Siſte igitur Lector, & priuſquam vlterius progrediaris, vna mecum conſidera vim, veritatemque huius traditionis. Quis enim Ribadineira? Quis Iepius fuit? Ille quidem S. Ignatio adhæſit etiam ante confirmatam à Paulo III. ſocietatem: Iepius autem plenus dierum & bonorum operum, cum antea munia plurima in ſua Congregatione præclare adminiſtraſſet, iam pridem obijt, & neſcere potuit S. Ignatium (ſicut & Ribadineira nouit) & familiaris eorum eſſe qui S. Ignatium Montiſſerrati, & Minoreſſæ viderant. Igitur cum vterque fateatur, traditionem, eamque antiquam, & ante multos annos, prout Ribadineira habet; certè præſumendũ eſt, vtrũque potuiſſe cum B. Euangeliſta dicere, ſed id memoriæ prodere, eã referre traditionem, quã tradiderunt illi, qui ab initio viderant & miniſtri fuerant; qui videlicet teſtes oculati fuerãt eorum, quæ S. Ignatius Minoreſsę geſserat.

Vis traditionis huius, p Ribadineiram & Iepiũ.

Luca 1.

Quanta traditionis vis exiſtat, nemo ignorat Catholicorum; quam feliciter vtantur ea orthodoxi ſcriptores

Vis traditionis, in genere.

res aduerſus hæreticos, compertiſſimum eſt: quam rectè per eā mores hominum inſtruant, & antiquas Eccleſiæ hiſtorias vindicent ſuæ puritati, ignotum nemini: nec ſolum vniuerſalis, non maiorum Prouinciarum tantummodo, ſed & vnius Eccleſiæ traditionem maximi faciunt authores. Sic Cardinalis Baronius aduētum S. Barnabæ in liguriam, Mariç Salomes obitum Verulis apud Hernicos, ex vtriuſque Eccleſiæ actis docet. Quod ſi tantum vni Eccleſiæ in antiquiſſimis; vni certe Monaſterio, illique tam celebri, tam reformato, in recentiſſimis non minimum concedendum erit. Recentiſsima, inquam; talia enim exiſtunt, cum ipſi qui tradunt, acceperint ab oculatis, & dignißimis fide teſtibus, quę tradiderunt.

In ſpecie.

Nec omittendū puto, Ribadineiram, antiquam vocare traditionem, in re etiamſi recenti; vt vel inde colligas ab ijs profectam illam, quam ipſi, vt diximus, ab initio viderunt, factoque coeuam fuiſse, & conſequenter verum. Prȩſertim cum non antiqua modo, ſed & multum recepta dicatur. Qui enim apud Monachos omnes Montiſserratenſes, tam recepta illa, tam generalis, idque tam breui tempore, eodemque loco, quo res geſta, quo conuerſus S. Ignatius, quo meditationibus, orationibus operam dedit; niſi quia vniuerſi illi facti oculati teſtes geſtorum S. Ignatij, & ipſi crediderunt firmiter, & poſteris atteſtati ſunt, non compoſuiſse S. Ignatium exercitia ſua, dum Minoreſsæ eſset, ſed exercitatorio Ciſneriano vſum fuiſse. Nec ſuo vocat pondere eos apud quos antiqua hæc, & recepta plurimum traditio vigebat, Monachos Montiſserratenſes fuiſse. Nam ſi in teſtimonio ferendo, teſtiū probitas cōſiderari debeat; qui hic pro teſtimonio ſūt, & tradūt nobis, religioſi ſunt, docti ſūt, probi ſunt, & mul-

Roboratur Traditio præſens.

& multa grauitate conſpicui: vt facile nobis poſsimus perſuadere, non amore, non odio, alioue affectu prauo adductos illos, ſed ſola motos veritate facti, quam ipſimet ex propria ſcientia perſpectiſsimam habebant poſteris traditionem hanc reliquiſse. Et communem Monaſterij ſui perſuaſionem, veritatemque perſuaſionis, Ioannis de Lerma factum confirmat egregie, non enim effrons ſcripſiſset ille, S. Ignatium ijs vſum exercitijs, quæ exercitatorium præſcribit; libellum vero exercitiorum neutiquam condidiſse, dum Minoreſsæ hæreret, niſi id perſuaſum maximè fuiſſet Clanonis & Monachis Monaſterij ſui; imo & Minoreſſanis, allijſque, qui S. Ignatium conuerſationis initio cognouiſſent: nam cum hæc ſcripſerit conſtitutus Montiſſerrati, vbi in viuis adhuc agebant plurimi, qui S. Ignatium viderant, & ibi, & Minoreſſæ agentem, facilè ab ijs, facilè ab ipſo Ribadineira cum ipſo Iepio impudentiæ coniunctus fuiſſet, impudenter tam inſigne mendacium protuliſſet. At Ribadineira nec illi, nec Iepio communem famam aut Montiſſerrati, aut Minoreſſæ opponit, ſed traditionem Montiſſerratenſem concedit.

Ergo concludamus; ſi tantum habeat pondus traditio ad veritatem aliquam aſtruendam: ſi traditio hęc Montiſſerratenſis antiqua, ipſique facto coæua: ſi recepta plurimum apud bonos proboſque viros, qui ipſum S. Ignatium cognouerunt: ſi inde deducta, ibi inquam recepta, vbi rem geſtam oportuit: ſi ibidem inuenerit propugnatorem, ſtatim atque contrarium Ribadineira ſcripſiſſet; profecto æſtimare debemus, nobiſque perſuadere, traditionem eam eſſe certiſſimam, rē traditam veriſſimam: & indubitatam, S. Ignatium dum Minoreſſæ conuerſaretur, minime ſcripſiſſe exer- *Concluſio.*

citio-

citiorum libellum, ſed exercitatorio Ciſnerio vſum fuiſſe.

Examinantur rationes Ribadineira, & Iepij.

Sed ne ſola videamur agere traditione, momenta rationum examinemus, quæ vel fatendo Ribadineira, vel aſserendo Iepius concedit. Ribadineira igitur profitetur, S. Ignatium vndis, procellisque ereptum ſæculi, primitias Spiritus hauſiſse in Serrato monte; vſum fuiſse inſtructore P. Clanonio, inſtructionibus exercitatorij Abbatis Ciſnerij ad plurimam vtilitatem, & profectum ſuum, præſertim ſub primordijs conuerſionis ſuæ; Clanonium docuiſse illum & erudijſset ex eodem exercitatorio, quod ille poſt modum ſic in charis & admiratione habuit, vt nomen ab eius nomine deſumens, librum a ſe compoſitum, exercitia appellare voluerit: hæc inquam Ribadineira; quæ etiam in confeſso apud Iepium ſunt; qui & illud addit, non nouitios modo, ſed & ſpirituales Monachorum filios, ſeu peregrinos aduentantes, hoc exercitatorio Ciſneriano perpoliri.

Quanta fuerint primordia exercitiorum Ignatij.

Age igitur ſi normam vitæ, motum, meditationumque ſuarum adhibuerit exercitatorium præfatum ſub exordijs conuerſionis; quouſque exordia ea dicemus extendi ad quatuor illos, aut quinque dies tantummodo, quibus Ignatium in ſancto monte Orlandinus voluit commoratum fuiſse? nequaquam me hercle. Nam Ribadineira, non exordium, inquit, ſeu principium, ſed (los principios) principia, primordia ſuæ conuerſionis; vt videas, longiori tempore illum, exercitatorium conſuluiſse: ait dein, orando, & meditando profeciſse ex eodem libro. At moram illam quatuor, aut quinque dierum, quam traxit in Sacrato monte, in ſcrutinio conſcientiæ expendit: nemo autem non conceſseit ſpacium aliquot prolixius diebus quin-

quinque concedendum illi, vt ex eo libro profeciſse dicatur: quid, inquam, quinque dies, cum & quinque oportuit menſes effluxiſse antequam per eum librum in ſpiritualibus progreſsum feciſset? cum ipſimet Ignatiani ſcriptores eum profiteantur primis quatuor mẽſibus in vocali oratione conſtitiſse, ſpiritualium fuiſse rudem, vt patebit inferius. Ergo ſi non niſi quinto aut ſexto potius, vel ſeptimo menſe, ad meditationes & ſpirituales orationes contulit ſe, & in ijs per exercitatorium profecerit; profectò ex ipſorum Ignatianorum confeſſione, ipſa traditionis pars, quæ S. Ignatium aſserit exercitatorio vſum fuiſse, dum Minoreſsæ hæreret, vera eſse probatur.

Adde, Iepio teſtante, conſuetudinem fuiſse, vt nedum Monachi, ſed & alij accedentes exercitatorij Ciſneriani inſtruerentur. Vnde fatetur Ribadineira, edoctum à Clanonio S. Ignatium ex eodem libro. At quãdo hoc? non quando hęſit Montiſserrati paucis diebus, quos par eſt exiſtimare, vt ſupra diximus, in conſcientiæ examine impenſos; præſertim cum Ribadineira alibi dicat, Ignatium totius vitæ ſuę diſcrimina per triduum ex ſcripto confeſsum fuiſse. Nam ſi tres dies concedantur recitationi peccatorum ex ſcripto; duo profectò debent ad minimum aſſignari iiſdem ſcribendis peccatis. At quatuor ille, teſte Orlandino, aut quinque tantum diebus hæſit apud Monteſerratum; ergo illis diebus non potuit à Clanonio artem meditandi, orandique doceri ex eo libro; ſed neceſse imo certum fuit, rediiſse eum Minoreſsa ad Monaſterium, vt erudiretur: ergo eo vſus eſt exercitatorio Ignatius, dum Minoreſsæ hæreret. *Vita ex proceſſibus extracta.*

Demum, an non Ribadineira docet, S. Ignatium, libellum appellaſse ſuum, Exercitia? atqui hoc? quia,

Ribadin. in epiſtola ſupra allegata. inquit, ab exercitatorio Ciſnerij nomen mutuatus eſt; ſcilicet viderat argumentum exercitatorij, methodum viderat; viderat in alijs, in ſe etiam expertus fuerat fructum illius: & proptcrea librum ſuum argumento conſimili, non ita diſpari methodo ſcriptum, exercẽdis ſpiritualibus viris, exercitia ad illius inſtar denominare voluit. At, amabo te, quatuor ne, aut quinque diebus, imo vix vno die (nam dies illos purgandæ conſcientiæ datos oſtendimus) potuit ſic exercitatorium legere, ſic ſenſu eius digerere, ſic modum & methodum altum dimittere, vt ex proportione & ſimilitudine vnius ad alterum, nomen potuerit de nomine ſumere, exercitia ab exercitatorio denominare? non equidem, ſed mora longior requirebatur; quam cum negent Ignatium traxiſſe apud Serratum montem, fateri debent, apud Minoreſſam legiſſe illum, digeſſiſſe, plenaque cepiſſe Ciſnerij librum, eoque ibidem vſum fuiſſe.

Ignatiũ, libellum exercitiorũ, Minoreſſæ non compoſuiſſe, pbatur. Sed fortaſſis non illibens fatebuntur mecum, aſſueuiſſe exercitatorio Ciſnerij Ignatium Minoreſſæ hærentem; at ſemper fruitum fuiſſe illo, nec alio vel poſteriori tempore, ſub fine videlicet Minoreſſanæ moræ libellum ſuum exercitiorum compoſuiſſe, negabant. Potuit enim primis menſibus, quibus Minoreſſæ commoratus eſt, exercitatorio vti, & ſuum deinde libellum elucubrare. Reſpondeo; referente Orlandino, quatuor Ignatius in oratione vocali conſumpſit menſes, nondum ad mentalem peruentus: & Ribadineira aſſerit; Iiſdem quatuor menſibus, quæ conſcientiæ eius tormina præceſſerunt, ſpiritualium rudem fuiſſe, & parum in virtutum exercitatione verſatum; deinde menſe vno aut circiter ſcrupulis concello, iam quinque tantum modo ſuperſunt; imo nec totos. Illi quin-

Orland. l. 1. n. 22. Ribadin. lib. 1. c. 5. & 6.

que

que conceſſero: nam, vt idem Ribadineira affirmat, *à ſcrupulis integer, ex magnis laboribus, & perpetua animi contentione in morbū grauem incidit, à quo etiam vbi aliquantulum conualuiſſet, ad conſuetas pænitentias, & eandem vitæ aſperitatem rediens, in morbum de integro incidit, quod & tertio fecit.* Igitur ex quinque ijs menſibus vnum ad minus deme, tertium redeunti morbo concedendum. Quamobrem cum, ipſiſmet Ignatianis confitentibus, decem menſes definierint ſpacium illud omne, quod Minoreſsæ S. Ignatius exegit, & quatuor vltimis tantummodo, eorundem confeſſione, ſe ad ſpiritualia contulerit, & ad eadem ſpiritualia perdiſcenda exercitatorium Ciſnerij adhibuerit, cum ex eodem profecerit: vide, amabo te Lector, an non illud, quod ſupereſt temporis, addiſcendis potius Ciſnerij exercitijs, quam ſcribendis ſuis aſſignare debeamus? vide, inquam, an tempus, ſpatiumue inueneris vllum, in quo potuerit Ignatius exercitia ſua exaraſse? Auſim affirmare, non inuenies. Si hoc, ergo nec inuenies vnquam, exercitia ſua ſpiritualia, quæ vocant, in Minoreſsano ſeceſsu Ignatium euigilaſse.

Soluitur Obiectio Ribadineiræ de facta Ignatio Cælitus reuelatione. Caput IV.

SEd occurrit Petrus Ribadineira, & ait: *Erudiente Deo, & animam illuminante, nullo opus ſtudio, nulla latinitate; Beatus autem Ignatius, quæ ſcripſit in exercitiorum libello, non libris edidiciſſe, ſed à Deo edoctum & in ſe ipſo expertum fuiſſe.* Nec Ribadineiræ ſolum, ſed & aliorum omnium Ieſuitarum vna eademque vox, quæcunque illa S. Ignatio ſeu ad ſtudium, ſeu ad co- *Ribadin. l. 1. vitæ S. Ignatij.*

gnitionem literarum deerât, ſuppleuiſse magiſterium ſpiritus, vnctionemque Diuinam, quæ vt olim in linguis igneis apparens, Apoſtolos indoctos rudeſque, doctos pariter & loquentes fecit; ſic & Ignatium tam ſublimiter erudijt, vt ea ſcribere potuerit & docere, quæ antea non didicerat. *Nulla enim* (inquit Venerabilis Beda) *in diſcendo mora eſt vbi ſpiritus S. Doctor adeſt*. Aut (ut Leo magnus teſtatur.) *Velox eſt ſermo ſapientiæ, & vbi Deus magis eſt, cito diſcitur quod docetur; non eſt adhibita interpretatio ad audiendum, non conſuetudo ad vſum & tēpus ad ſtudium*. Quid ni enim côcedatur Ignatio, viro toties irradiato, diuinitus illuſtrato theodida quod (vt Apoſtolos taceā) alijs plurimis non viris tantūmodo, ſed & fęminis liberali manu indulſit Deus: cū rudes omnium propemodum literarū, politiori certe literaturę & latini ſermonis imperiti fuiſsēt, pulcherrima tamen & doctiſſima argumenta acceptæ cælitus doctrinæ poſt ſe reliquerunt. Concludendum igitur quicquid minus aut ſcientiæ aut literarum habuit Ignatius, id omne Diuini chariſma ſpiritus, non ſine ingenti miraculo reſarcijſſe, eumque abūnde inſtruxiſſe, vt libellum exercitiorum potuerit Minoreſſæ conſcribere.

Beda, homelia in Lucam. Leo. 1. ſermone de Pēthecoſ.

Amens profecto ac impius eſſem, ſi inficiarer, Diuinum Numen ſua poſſe liberaliſſime communicare dona creaturæ ſuæ. eſto igitur quicquid tractandorum animorum vſus, quicquid experientia, quicquid continuus & improbatus labor, in ſacra verſanda pagina potuerunt Ignatio conferre, rectius quidem donare poteſt, perfectius, plenius, vnus Diuini ſpiritus illapſus, irradiatio minima. Dein nec illud nego, multoties copioſe perfuſum lumine Ignatium dum eſset Minoreſsæ, etiam Lumen illud ſic eū illuſtraſse, vt exer-

citia ſua potuerit Minoreſsæ diſponere & euigilare, negandum videtur mihi & pernegandum. Nec enim illuſtrationes omnes, ad omnia adaptant hominem & perficiunt; *alijs enim (vt ait Apoſtolus) datur per Spiritum ſermo ſapientiæ, alij autem ſermo ſcientiæ ſecundum eundem Spiritum, alteri fides in eodem ſpiritu, alij gratia ſanitatum, alij operatio virtutum in vno ſpiritu, alij diſcretio ſpirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio ſermonum*; diuerſa quidem dona, omnia tamen operatur vnus & idem ſpiritus. Tametſi igitur per cæleſtes eas reuelationes, meliores omnes, doctiores omnes euadant, lumenque illud ſupernaturale, & Diuina irradiatio ſic intellectum acuat in diuinorum proſpectione, vt volũtatem ſimul inflammet amore; alios tamen ad amandũ fortiter impellit, alios ad percipiendum acutius erudit: & hinc fit, vt poſt huiuſcemodi illuminationes, illi dilectum amoroſe ſuſpirent ſuum: hi enarrent altiſſima & profunda Dei. Porro & illud viſum accidiſſe hũc eundem ſpiritũ, qui quod optimum ſingulis, cum nouerit, ſingulis diuidit prout vult, vix aliud quã vt ament nonnullis attribuere; ſic, vt cum nedum in rebus ſæculi & mundi huius, ſed & in literis idiotæ prorſus exiſtant, toti tamen ardeant amoris incendio ſcientiſſimi ſupereminentis charitatis Chriſti: ſed regredior, prolixius enim argumentum, quam vt anguſti limites capiant, & forſitan non ita huius loci.

1. Corinthior. ca. 12.

Deus illuminat, ſed noti ad omnia.

Igitur quod præſentis argumenti proprium magis exiſtimem, obſerua, Diuini hanc vnctionem ſpiritus, abditaprofundaque myſteria ſępius docere homines; ſæpe etiam & illa quæ praxi definiuntur adque alios dirigendos pertinẽt, ac proinde plures nobis Sanctorum hiſtoriæ ſubminiſtrant, qui edocti cælitus de ineffabili myſterio Trinitatis, de admirabili Dei ho-

miniſque commercio, de opificio mundi, & ſpiritualium intelligentiarum, de virtutum vitiorumque naturis altiſſime potuerunt diſſerere; cùm parum aut nihil eorum ſcient, quæ ad aliorum regimen ſpectant. Hinc igitur efficies, etiamſi concedatur, raptum illuſtratumque fuiſse Ignatium in ſeceſſu Minoreſsano; non tamen neceſſario ſequi inſtructum eruditumque ad quælibet opera conſcribenda. Quinimo detur, edoctum, & ſermone ſcientiæ donatum fuiſſe; credidetim potius de myſterijs illis recōditis, de trinVno Deo, de incarnato verbo, de pulcritudine virtutum, vitiorum deformitate, quam de aliorum animabus regendis, potuiſse librum exarare. Proinde non ita difficile creditum euadit, ſcripſiſse cùm Minoreſsæ de vnius eſsentiæ perſona triplici; cùm non careat difficultate libellum exercitiorum qui in tractandis omne genus animabus, ijſque practice dirigendis verſatur, potuiſſe dictaſse.

Negamus igitur, Ignatium poſt eas irradiationes cæleſtes, quas immiſsas illi ſui aſsecle affirmant, & nos concedimus non illibenter: negamus inquam, Diuino ſic edoctum lumine, ſeu potius Diuinum lumen ſic eum irradiaſse & erudijſse, omniaque quæ deerāt, ad tantum opus ſubminiſtraſse, vt librum illum credamus, aut poſſimus aſsetere ab eo Minoreſsæ hetente cōſcriptum. Quinimo non obſtantibus, quæcunque tandem illæ fuerint, Diuinis illuſtrationibus, credendum potius & affirmandum eſt nequaquam ab eo in illo commorante ſeceſsu exaratum fuiſse: Nam (vt Antonius Iepius aiebat) *ea Pauli III. Opt. Max. Pontificis verba: Exercitia ſpiritualia ex Sacris Scripturis & vitæ ſpiritualis alimentis elicita, compoſuit*, euidenter oſtendunt ſacri textus ſcientia & intellectu

Ignatiū, libellum ſuū non diuinitus compoſuiſſe, ꝓbatur.

im-

imbutum, cum exercitia conderet. Teſtimonium hoc tanti Pontificis magnum eſt; at nec eo contentus Iepius, ex ipſomet Ignatij exercitiorum libello rem manifeſtiorem reddit: Cum enim redemptionis noſtræ vniuerſa myſteria, totamque vitæ Chriſti feriem, tam pulchre recteque digeſat Ignatius, ipſa Sacræ Scripturæ verba ea inſerat fidelitate, vocationem Apoſtolorum, apparitiones Chriſti, aliaque nonnulla difficiliora nonnullis tam recto explicet ordine, methodo tam accurata, nedum ſacram intellexiſse paginam, ſed & magiſtrum illius, & quidem peritiſſimum iure dixeris illum. Quoniam vero per ea tempora, eadem Sacra Scriptura nondum donata eſset vulgari Hiſpanico, ſed in Latino conſeruaretur; vt teſtatur Iepius, propterea lingue peritia latine neceſsaria erat, tum ad intelligendam ſcripturam ipſam Sacram; tum conſequenter ad inſtruendum Ignatium, vt exercitia ſua poſset componere. Hinc igitur ſuppoſita hac linguæ latinæ imperitia, qua fatentur Ignatiani Scriptores Ignatium laboraſse, dum Minoreſsæ hæreret; aiunt enim: *Latini ſermonis rudem fuiſſe, ac prorſus idiotam; & qui præter legere & ſcribere nihil aliud norat.* Vnde poſt Hieroſolymitanum iter, inducunt eum iam grandem natu (annum enim agebat trigeſimum tertium) prima grammatices rudimenta deuorantem, repueraſcentem iterum, & elementarium propemodũ factum. Suppoſita inquam inſcitia latialis linguæ, ſic pulchre infit Iepius: *Demus hunc S. Patriarcham, miraculoſe latinas literas intellexiſſe, cælitus edoctum fuiſſe; cur amabo, cũ Hieroſolymis Barchinonam rediit, elementarium eũ introducit Ribadineira, primas regulas, documenta prima grammaticæ diſcentem? Si iam latinam linguam intelligebat, cur eam de nouo addiſcit? Si non*

Vita deſumpta ex proce. Ribadin. l.1 c.13. Maphl. 1.c.16. Iepius ad an. 888.

intelligebat, cur auſus eſt elucubrare opus illud, quod non cognitionem tantummodo latinæ linguæ, ſed & ſacræ intelligentiam Scripturæ, & doctrinæ Sanctorum requirit Doctorum? hæc Iepius: & neruoſe quidem: nam ſi linguæ Ignatius togatæ, inſpirante Numine, peritus Minoreſſæ fuit, quomodo poſtea Hieroſolyma rediẽs primis rudimentis eius Barchinonæ pueris aſsociatus incumbit? Si autem eam linguam neſciuit, vt in confeſſo eſt, quomodo ſacram tam rite, rectéque ſcripturam intellexit, quę latino idiomate, vt Iepius teſtatus eſt conſeruabatur? Profecto ſcientiam latini textus, ſi infudiſset vnctio Diuini ſpiritus & illuſtratio; non alio maſtigro opus, minime neceſsũ fuiſset denuo in ſubſellijs infirmis, cum pueris latinum balbutire ſermonẽ. Quid enim, num Apoſtolos, num Bernardos, num Rupertos, num Hildegardes & Elizabethas, num Gertrudes & Mechtildes, fulgentiſſima Ordinis Benedictini lumina, iſtius ſcientiæ quam diuinitus habuerũt infuſam, oblitos accepimus? num poſt miſſionem paracleti Spiritus illi addiſcendis linguis nauarunt operam? hi ſcientijs, poſtquam docibiles fuiſseut Dei? minime profecto linguarum etenim illis, his ſcientiæ acceptæ poſseſſio perẽnis fuit. Igitur cũ inſolẽs omninò ſit, eiuſmodi infuſa cælitus dona excidere penitus; idque breuiſſimo tempore, huiuſmodi pręſtãtiſſimorum donorum capaci certe aſserendum venit, Ignatium qui Hieroſolymis reuerſus grammaticæ rudimentis incubuit & elementarius propemodum fieri voluit) Minoreſsę hærentem, non habuiſse ſuggerente & illuminante ſpiritu, linguarum donum, non calluiſse latinam linguam propterea &:non potuiſse nec intelligere textum ſacrum qui latina adhuc lingua conſeruabatur, nec exercitiorum componere libellum,

ad quem exarandum ſacræ cognitio ſcripturæ neceſſaria erat.

S. Ignatium non ſcripſiſſe ſua exercitia dum eſſet Minoreſſæ, probatur ex defectu vſus tractandorum animorum, & experimentorum ſpiritualis vitæ. *Caput V.*

PRæfatio ad ipſa exercitia ſpiritualia impreſſa An. 1548. ipſo viuente, vidente & approbāte Ignatio, clariſſime profitetur, eundem Ignatium tractandorū animorum vſu edoctum, eadem exercitia compoſuiſſe. Igitur cum intelligentiam Sacrę Scripturæ, quę neceſſaria fuit, nec ſtudio acquiſiuerat Iguatius, nec infuderat Diuina irradiatio commoranti Minoreſſæ; iam progrediamur ad examinandum, quis illi vſus, quæ experientia tractandi & verſandi animos fuit. Sed primo ipſa verba præfationis accipe: *Hæc* (inquit) *documenta ac ſpiritualia exercitia, non tam à libris, quam ab vnctione Sancti Spiritus, & ab interna experientia, & vſu tractandorum animorum edoctus noſter in Chriſto Pater Magiſter Ignatius de Loyola Societatis noſtræ inſtitutor, & Præpoſitus generalis compoſuit.* Quis huius auctor præfationis? Ioannes Polancus certè, vt Ribadineira in epiſtola ſuperius laudata & adducta habet: & quis Polancus? publicus Societatis ſcriba (vt ſcribit Orlandinus) cui omnia arcana committebantur. Si autem Secretarius ille Societatis & Præpoſiti generalis; profectò non tam ſcitu & nutu Ignatij ſcripſiſſe eam præfationem, quam ipſius ſancti ſenſa mentemque retuliſse, dicendus eſt; præſertim cum pręfatio illa libello præponenda eſset Iguatij nomine edito, bono totius Societatis Ieſuitarum ſcripto. Quid

Præfatio exercitiorum ſpiritualium.

Polancus qui fuerit.

Officium Secretarij. Quid conſecter omnium religioſorum vſum, apud quos receptatiſſimum,vt Secretarij literas publicas exarantes, Præſidentis, Magiſtri, Miniſtri, & Præpoſiti generalis mentem & voluntatem ſuis exprimāt verbis; ſcribant inquam literas ad eorum mentem continuo, ſępius ſubſcribant ijs. Igitur ſi hoc verum, vt veriſſimum, ea epiſtola ſeu prętatio etſi à Polanco ſcripta; quia tamen dum ea conſcriberet, ab epiſtolis S. Ignatio fuit, eamque ſcripſit libello eiuſdem Ignatij præponendam; clariſſimum euadit, non tam exiſtimandum eam Ioannis Polanci quam S. Ignatij: qui ſi non dictauit, penitiſſime tamen examinauit & perpendit eam, ſuaque iuſſit authoritate ratam haberi. Quamobrem cum tanta ſit illius præfationis authoritas, vt pro certiſſimo ſtatui poſſit, iam tum Ignatium ſcripſiſſe exercitiorum libellum cum tractandorum animorum vſu edoctus eſſet; ni Polancum,aut Sanctū ipſummet potius,falſa dixiſſe velimus autumari, indagandum reſtat, quis vſus illi, quæ ſcientia inſtruendorum animorum, dum Minoreſſæ ageret.

Et primo ipſis fatentibus Ignatianis ſcriptoribus,vt ſupra vidimus,non plures his quinque menſibus Ignatius Minoreſſę hæſit;quatuor ex ijs orationi vocali dedit: nondum ad mentalem prouectus; dein menſes duos ſcrupulis eximendis; & tertium, aduenienti morbo grauiſſimo, ſi concedamus: iam tres tantummodo ſupererunt exercitijs addiſcendis, docendis atque ſcribendis. Age igitur, ſeptimo menſe perfectiſſime docenda didicerit; octauo, inceperit alios erudire (*Diſtributio* 10. *mēſium Ignatij.*) licet id difficillimum exiſtat,cum ipſemet tam recente, eſſet in ſpiritualia intromiſſus) quod ſpatium quæſo, quod ſupereſt tempus, vt tot aduentantes erudire potuerit; vt quotidiano eorum tractandorum vſu,artem re-

regendis animas, aphoriſmos edere, ſcribere regulas de docentibus, & diſcentibus exercitia, de tentatis & deſolatis,de affluentibus conſolatione & feruidis; de otioſis & negotio implicatis, de rudibus, ſimplicibus, debilibus, doctis, diuitibus, coniugatis, omnique ætate ingenio & doctrina viris erudiendis & inſtruendis: non enim trium dierum, ſed quatuor hebdomadarum itinere iubet eos egredi mundo; & totos ſe cõſecrare Deo: exercitia inquam quatuor totis ſeptimanis continuis S. Ignatius adoptauit: Ergo ſi exercitia Minoreſſæ compoſuit, & vſu tractandorum animorũ edoctus compoſuit; doctos debuit, debuit ſimplices, diuites, pauperes,implicitos mundo,& in ſortem Domini coaptatos, otioſos & à negotijs feriantes; ſingulos inquam,ſi non integro menſe,at plures ſaltem diebus plurimis detinere, & meditationibus exercere, vt vſu tractandorum animorum edoctus; quod cuique conueniens eſſet, definiret & ſcribere. Sed non abs re erit, illud huc arceſſere,quod habet Ignatius annotatione quarta, his verbis: *Expedit nonnunquam ſuccidi hebdomadam quamcunque, vel extendi iuxta materiæ ſubiectæ rationem: ſolet tamen totum exercitiorum tempus, 30. dierum aut circiter ſpatio concludi*; apertiſſime enim innuit præteriti temporis moram & iam tum hæc ipſum ſcripſiſſe, poſtquam plurimorum exempla triginta dierum ſpatium meditationibus definijſſent; ſolitique fuiſſent plures, dies totidem exercitijs impendere. At quis tam multum,tamque diuerſum apud eum, populum legit hæſiſſe, dum hæreret Minoreſſæ? quis accedentes accepit triginta apud eũ dies meditationibus exerceri fuiſſe ſolitos? qui locus? quod tempus, quæ commoditas ei, ea illos exercendi perfectione,vt ex eo vſu illos tractandi,poſſet alios inſtruen-

S. Ignatius in libello exercitorum.

ſtruendi artem efficere? Locus certe inconſtans fuit; modo in hoſpitali; alias apud Dominicanos;nonnunquam in vicina ſolitudine;tempus breuiſſimum,trium vtpote menſium, poſtquam fuiſſet in ſpiritualia ingreſſus; & conſequenter commoditas incommoda fuiſſe debuit: certiorem etenim locum, & idoneum magis, ſpatium longius oportuit fuiſse,vt hęc commode & opportune fecisse potuerit:quid commode quid opportune dico? profecto improbabile, ſi non impoſſibile prorſus, eum potuiſse tot homines, quot oportuit delibaſſe ſenſus, altero vel tertio menſę erudijſſe.

Deinde, quos ille animos aut informauit,dum Minoreſsæ eſset, aut informare & perpolire potuit? non informauit inquam: nam ſuæ vitæ ſcriptores nequaquam id nobis dicunt, nequaquam eos produnt, nequaquam tam frequentem concurſum omnis ad eum ætatis, omnis ingenij, doctrinæ omnis loquuntur: nequaquam eum meditationibus exercentem tam diuerſa hominum genera narrant: quod fecißent vtique,ſi aut verum illud, aut vlla illius vmbra,indiciumue fuiſſet. Nec eos contemplationibus erudire potuit,cum nulla auctoritate munitum, nulla Eccleſiaſtica dignitate inſignem, non ſacris ordinibus initiatum, ſic affluentem populum ſolitarium, ſecretum, plurimum meditationibus erudire, aut ſacer aut politicus magiſtratus tulißet: periculoſæ areæ negotium fuiſset, & ſuſpectum tum Eccleſiaſticis tum ciuilibus ſpeculatoribus, tantum infidelium & ſubditorum animos permittere. Quantum a nabo Compluti, quantum Salmanticæ,Pariſijs quantam pertulit perſequentium rabiem,quod exercitijs ſuis nonnullos ad ſanctiorem vitam lucratus fuiſſet? An non exercitia ea Salmanticæ

rigoroſo examini ſubiecta fuerunt, quod aliquos ea e-docuiſſet? Si igitur propter nonnullos, & paucos à ſe excultos his ſacris exercitijs, tanta in eum & toties de-tonuit perſecutio; profecto multo magis Minoreſſæ debuit ea rabies deſæuire, vbi tantum oportuit ad eum paucis menſibus concurſum fieri, vt ex vſu & experientia in ijs edocendis ſaluberrimam & lucu-lentam meditandi ſcientiam & exercitium artem tam inſignem, tam variam amplamque, & ad hominum genera, conditiones, ætates, ſexus ſe extendentem, extendere potuerit.

Nec mihi quis inficias eat, non edoctum Ignatium hoc vſu animorum tractandorum cum hæc exarauit: nam præter dictam Polanci, ſeu ipſiuſmet Ignatij au-ctoritatem, certe idem ipſe libellus exercitiorum id docet: & primo palmaris ille locus mox adductus: *Solet* (inquit) *totum exercitiorum tempus triginta die-rum aut circiter ſpatio concludi,* luculentā etenim hæc faciunt experientiam, & animorum tractandorum v-ſum & exercitium: & tum demum libellum ſe com-poſuiſſe, cum triginta diebus plures exercuiſſet. Vide dein, quæ de ſpiritualibus animi commotionibus, de conſolationibus, de triſtitijs habet: quam pulchre in-ſtruit eum qui exercitia traditurus eſt, vt deſolatos & tentatos erigat, dirigatque, quomodo inſtruendus in-expertus Diuinarum rerum, quomodo exuenda illi moleſta, anxietas, pudor, timor, honoris mundani ra-tio; qui diſcernendi ſpiritus; quid prima, quid ſecun-da, quid tertia quartaue hebdomada meditandum; quam pulchre determinat omnia & diſcernit? hunc contra tentationes munit, illum enitentem ad aliqua-lem perfectionis gradum, hunc modici capacem fru-ctus edocet. Tandem vt breui abſoluam, ſi quis ea ex-

penderit attente, quæ annotationes, quæ regulæ toties interſperſæ inculcant; quæ capita de exercitiorũ temporis diſtributione, de additionibus ad exercitia melius agenda, de pænitentia & afflictionibus, de hebdomadarum diſtributione habent; quę de regula in diſtributionibus ſeruanda ingerit: imo ſi in manus ſumpſerit ipſum libellum exercitiorum, legēs percurrerit conſiderauerit; quocunque pignore certabo protinus aſſerturum, ab homine compoſitũ fuiſſe, qui intimos omne genus animorum receſſus, ſenſa, motus, inclinationes experiendo cognouerat, ſciuerat appetitus, affectuſque vniuerſos regere, corrigere, & in omnem partem verſari; qui inquam animorũ tractandorum fuiſſet vſu & experimentis edoctus. Quia autem nec ratio ſuadet, nec authoritas docet, nec geſta S. Ignatij oſtendunt, eum ſic erudijſſe ſic inſtruxiſſe, ſeu exercuiſſe meditationibus huiuſcemodi confluentem populum; imo nec e populo aliquos triginta dierum ſpatio apud ipſum hærere ſolitos fuiſſe; vehemens præſumptio eſt ex ſcriptorum ſilentio, & ex defectu auctoritatis in ipſo, temporis anguſtijs, loci difficultate, quodque nihil audiamus contra eum Minoreſſæ motum propter exercitia, ſicuti poſtea Compluti, Salmanticæ, Pariſijs legimus; vehementer inquam præſumendum eſt, nullum his exercitijs, aut ſimili meditandi genere, ea methodo per tempora & materias tam pulchre diſpoſita perpolijſſe eum. Sed priuſquam vlterius oratio prouehatur iterum ob oculos pono luculentum illum locum, & qui ſolus ſufficit ad propoſitum noſtrum euincendum: *Solet* (inquit Ignatius) *totum exercitiorum tempus triginta dierum aut circiter ſpatio concludi*. Non enim à conuenienti, non ab vtili aut neceſſario, ſed à præterita experientia, &

con-

conſuetudine argumentum ducit,&aphoriſmum ſtatuit de triginta dierum ſpatio exercitijs aſſignando, at quia tam rara, ſi vlla; imo nulla experientia aut conſuetudo fuit tradendi exercitia per 30. dies, dum Minoreſsæ eſset; propterea ſtatuendum eſt, nequaquam Ignatium,dum Minoreſsæ hæreret, experientia addiſcere potuiſse modum dirigendi animas in via & vita ſpirituali; nequaquam inquam, animorum tractandorum fuiſse edoctum vſu:& conſequenter concludẽdum eſt, nequaquam libellum exercitiorum compoſuiſse, dum hæreret Minoreſsæ.

Sed experientia etiam, ſeu experimenta ſpiritualis vitæ in eo apparatu fuerunt, quibus inſtructus venit S. Ignatius ad exercitia ſua componenda: igitur quæ illa? ſuæne an aliorum vitæ? proprij,an proximorum ſpiritualis profectus ſuæ profecto vitę,progreſsus proprij: nam aliorum animorum experientiã & cognitionem iam excluſimus: & tum Polancus in epiſtola ſeu præfatione nuper allegata experientiam illam internã vocat; tum alij omnes idem volunt. Quapropter quæ & quanta experientia illa interna fuerit, quæ vitæ ſpiritualis experimenta ſuę,examinandum eſt:videndum in quam eſt, quod in ſe vitæ genus expreſſit, quæ magnalia: & dein conſiderandum,an tam varius & multiplex illius viuendi tenor, vt ea omnia quæ in librum exercitiorum retulit, prius in ſe expertus fuiſset. Fateor quidem magna illius facinora, multam virtutem, plurimam ſanctitatem; lego crebros raptus, frequentes extaſes, illuſtrationes diuerſas; ac ſpio illum in ſe aſperrimum, benignum in alios & miſericordem; accipio diem nocti, diei noctem coniunxiſse, meditando, orando, contemplando: demus propterea,quæ in ibello docet de modo orandi, de contemplandi metho-

thodo, didiciſſe illum in Minoreſsano ſtudio; dentur nonnulla meditandi argumenta in exercitia digeſſiſſe; exercitia diebus diſtinxiſse, dierumque penſum in puncta diſpeſcuiſse; plurimamque exercitiorum partem ab interna experientia eorum, quæ in ſe Minoreſsæ cognouerat, compoſuiſse: reſtabant tamen ea vniuerſa allata ſuperius, quæ aliorum animorum tractandorum vſus edocere debebat, experientia autem interna nō poterat ſuggerere. Tametſi igitur plurima & egregia, non omnia tamen docere poterant eum experimenta proprie, & eorum quę in ſe geſta ſuerant experientia: & propterea experientiæ internæ adiungendus erat tractandorum animorum vſus, alijſque adiunctis Ignatius inſtruendus: quæ cum non habuerit Minoreſsæ commorans; nec dici poteſt nec affirmari Minoreſsæ eum libellum exercitiorum euigilaſſe. Sed hunc dicent tractandorum animorum vſum, experientiam hanc, Diuina vnctio ſuppeditauit: fateor, Diuinam potuiſse reuelationem, omnia vel ſuæ, vel alienæ vitæ experimenta ſupplere; ſuggerere inquam, quę tractandorum animorum vſus, quæ interno experientia edocere debebant: at vero non ſuggeſſiſſe, vel ipſi mecum ſcriptores Ignatiani fatebuntur: nam cum aliud ſit vſu & experientia, aliud reuelatione Diuina aliquid compoſuiſse; ſicut aliud eſt, infuſam cælitus doctrinam habere; aliud eadem pertinaci labore addidiciſse; ſeu, aliud, ſacram hiſtoriam ex reuelatione vt Moyſes, aliud eadem geſta vt Philo, aut Ioſephus Iudæi ex hiſtorijs ex traditione prodidiſse literis. Profecto cum Ignatiani confiteantur Fundatorem ſuum, ſeu ipſemet potius profiteatur vſu & experientia ſe edoctum exercitiorum digeſſiſſe libellum, neceſse eſt ſimul concedatur, non ſola illumina-

Refellitur obiectio, Diuinæ reuelationis.

miniatum reuelatione, ſcripſiſſe exercitia ſua; imo nec reuelationem vices vireſque vſus & experientiæ ſuppleuiſſe: ſic enim non vſu edoctus, non experientia eruditus, ſed reuelatione ſola irradiatus exercitia elucubraſſet. Igitur vt concludamus: aut hoc chariſma Diuinum vſum hunc & internam experientiam ſuppleuit, aut non ſuppleuit; ſi affirmes, ergo falſum illud, vſu tractandorum animorum & interna experientia edoctum, exercitia ſua conſcripſiſſe; quod nemo Ignatianorum dixerit, niſi ipſum Ignatium, aut certe quod eodem recidit, Polancum, qui iuſſu, nutu, ſcitu, illius, ſcripſit, & illius mentem expreſſit, falſum protuliſſe concedant: Si dicas, vſus & experimentorum vices, reuelationem non adimpleſſe, tum habemus intentum; non Minoreſſę exercitiorum libellum Ignatius elucubrauit, ſed alio poſtmodum tempore, alio loco, cum vſus regendi & dirigendi animas, cum experientia interna, & experimenta vitæ ſpiritualis acceſſiſſent.

Dilemmate probatur intentum.

Probatur alijs Argumentis ex ipſo exercitiorum libello deſumptis S. Ignatium non ſcripſiſſe exercitia ſua dum eſſet Minoreſſa. Cap. VI.

COgitaueram huc illa arceſſere & ipſo Ignatij exercitiorum libello, quę Theologum, eumque non e turba ſapiunt. Quã enim pulchre ille ad Theologiæ leges, normamque, ad Theologorum mentem digerit illa, quæ de cogitatione, de verbis: de operibus ſub initio exercitiorum docet: oſtendit quomodo ex ſcoria aurum, è praua dæmonis ſuggeſtione meritum elicitur, ſeu repugnando hoſti, ſeu eum triumphando quæ mora dein veniale, quæ mortale vulnus infligit

qui tandem gradus in aſſenſu mortali reperiũtur. Nec minus doctum agit Theologum, cum de loquela diſputat, definiens, quæ peccata oris, quæ otioſa verba, qui iuramenti comites; quo iurandum modo, quæ reuelatio culpæ alterius peccatum; quæ itidem peccato vacat; quomodo in opere peccetur. Quid de materia voti dicam? quid de Theologiæ in ſcholaſticam & poſitiuam diuiſione? de clerici cuiuſcunque in Eleemoſynis faciendi debito? Tandem quid de prędeſtinatione, de vi & efficacia illius; ſicut & de gratia loquendum & ſermocinandum. Hæc inquam, & alia plura ex Theologia hauſta & interſperſa libello ſuo, in animo mihi erat adducere, ad oſtendendum; non potuiſſe illum in ſolitudine Minoreſſæ exercitia ſua componere, qui & vſque adeo literarum rudis, vt nedum Theologiæ, ſed nec grammatices cognoſceret rudimenta prima: quomodo enim credibile, tam ſcite tam docte potuiſſe illum in materia Theologica definire? Si autem Minoreſsę hærens, Theologicis nondum initiatus eſſet; eſſet autem ijſdem eruditus, cum libellum exercitiorum edidit, vt prędicta oſtendunt, plane argumentum eſt, Ignatium non ignarum Minoreſſæ, ſed eruditum poſtmodum in alia antiqua Vniuerſitate exercitia ſua conſcripſiſſe. Sed hæc nolui prolixius ingerere, ne ab aliquo audirem, Diuina chariſmata ſpiritus, quo copioſe vſus fuerat Minoreſſæ abũde potuiſſe doctrina ſeu ſcientiã potius veritatũ illi ſuggeſſiſſe: nõ enim tãta hoc improbabilitate laborat tametſi fateor longe probabilius dici poſſe, eũ hauſiſſe diuinitus Theologiæ, & Theologicorum dogmatum, quam latinæ linguæ notitiam; cum huius nulla videamus poſtmodum veſtigia; horum autem nonnulla forſitan indicia reperiamus; indicia tamen ſpeculatiuarum

Literarum rudis, Theologica tractare non poterat.

uarum

uarum potius quam practicarum veritatum; Sanctiſſimæ Trinitatis ſcilicet, Incarnationis, & eiuſcemodi fidei & ſacræ ſcientiæ myſteriorum; non autem earum concluſionum, quæ proxime morum, vitæque dirigibilitatem, vt ſic dicam, reſpiciant. Igitur tametſi concedam, eo Ignatium perfectionis peruenisse, vt arcana illa de Deo, & Chriſto eius ſpecularetur; probari tamen mihi volo, aliam calluiſſe partem, quæ de peccatis pronunciat, de actionibus humanis ediſſerit, de moribus, malo bonoque definit: necdum enim mihi conſtat, nec video qui poſſit demonſtrari, practicam eam Theologiam Ignatium intellexiſſe dum Minoreſsæ eſset; ac propterea non adeo difficili negotio quis mihi hinc perſuaſerit (quia tam rite & recte loquitur de practicis his veritatibus in libello ſuo) eum non exaraſse libellum ſuum dum habitaret Minoreſsæ, & practicas has veritates ignoraret.

Illuminatus Theologia ſpeculatiua non practiua.

Et hoc nonnihil inde viriũ ſumit, quod more prorſus Theologico nonnunquam loquitur: vt verbi cauſa, cum Theologiam in ſcholaſticam & poſitiuam diſpeſcit; cum de ſindereſi agit, & alia his ſimilia habet; nam Theologum veriſimile eſt fuiſſe illum, aut linguam ſaltem latinam intellexiſse, qui ſic more Theologis conſueta loquitur, qualis Ignatius Minoreſsæ non extitit.

Porro vt hoc eodem argumento perſiſtamus, vide queſo vndecimam regulam, vt cum orthodoxa Eccleſia ſentiamus, quam in hæc verba digeſſit. *Vndecima, doctrinam ſacram plurimi facere, tum eam quæ poſitiua dici ſolet, tum quæ ſcholaſtica: ſicut enim Sanctis Doctoribus antiquis, Hieronymo, Auguſtino, Gregorio & conſimilibus ſcopus fuit, ad amorem & cultum Dei amplectendum animos mouere; ia peculiare*

Regula vndecima exercitiorum ſpiritualium vt

cum Ecclesia sẽtiamus: *eſt B.Thomæ, Bonauenturæ, Magiſtro ſententiarum, & alijs recentioribus Theologis docta dogmata ad ſalutem neceſſaria exactius tradere atque definire prout conuenit ſuis temporibus & poſteris ad errores hæreſum confutantandos; ſiquidem Doctores huiuſmodi, vt ſunt tempore poſteriores, non ſolum Sacræ Scripturæ intelligentia præditi ſunt, & veterum auctorum iuuantur ſcriptis; ſed & cum influxu Diuini luminis, Conciliorum Sanctionibus & decretis, & varijs Eccleſiæ Sanctis Conſtitutionibus, ad ſalutis noſtræ ſubſidium feliciter vtuntur.* Hactenus Ignatius; & tam aperte quidem ad noſtrā ſententiam aſtruendam, vt plane locus palmaris ſit. Nam dicat mihi, vel parum æquus arbiter, an credat Ignatium literas neſcijſſe latinas cum hæc exararet? Auguſtinus, inquit, Hieronymus & Gregorius, conſimileſque ad amorem: B.Thomas, & alij ad ſalutem neceſſaria tradunt; hi fidem: illi cultum propagant certe oportuit Ignatium, & Auguſtinum legiſſe, Hieronymum, Gregorium, conſimileſque legiſſe, quin & intellexiſſe, vt eorum dicendi & docendi ſcopum, modum, & methodum poſſet declarare; & luculentiſſimum hoc ex ijs verbis: Poſteriores nedum veterum auctorum iuuari ſcriptis, ſed influxu Diuini luminis; Concilijs dein, decretis & Sanctionibus Eccleſiæ vti. Quod inquam, manifeſtum facit, nedum eorum & legiſſe Ignatium & intellexiſſe opera, ſed etiam plurimum in ijs obſeruandis, notandis & conferendis operam collocaſſe. At quo amabo te idiomate ſcriptus Auguſtinus, quo Hieronymus, quo Gregorius, Thomas, Bonauẽtura, Magiſter ſentẽtiarum? an non omnes latino? Si hoc; quomodo eos aut eorum ſcripta intellexit Ignatius, cum latinam linguam non intelligeret? quomodo ſtatuere poſſet, quomodo dice-

dicerent, qui quod dicerent ignorabat? ignorabat enim quid dicerent, qui linguam ignorabat in qua dicebant.

Inſuper & illud certo auſim affirmare, Ignatium ante conuerſionem, militem & literarum rudem; iam vero in principio conuerſionis orationibus, meditationibuſque, non Theologicis veritatibus operam dantem, nedum non intellexiſse præfata Sanctorum ac Doctorum opera; ſed ne legiſse ea, priuſquam Minoreſsa diſceſſiſset, imò forſitan non vidiſse; ſed pergamus.

Regulam ſeptimam in diſtributionibus faciendis ſeruandam, ſic digeſſit Ignatius: In tertio Carthaginenſi Concilio, in quo interfuit S. Auguſtinus decretum fuit, *ſupellectilem Epiſcopi, vilem ac pauperem debere eſſe*. Quo iam confugiendum? ad reuelationes, ad miracula? quis Ignatio rudi & imperito non reuelauit modo ſenſum Concilij in ignota ei lingua conſcripti, ſed tertium illud ordine Concilium fuiſse, tum Auguſtinum ei ſubſcripſiſſe? Certe Cardinalis Baronius eam Carthaginenſem Synodum appellat quintam, ex qua laudatus ab Ignatio Canon deſumptus fuit. an reuelationi Diuinæ falſum ſubeſt? an qui ſenſum & ipſiſſima verba Concilij vere inſpirauit, falſum numerum ſuggeſſit? certe res clara eſt. Si Concilium, verba Concilij, Auguſtinum ſcripſiſſe, docente & reuelante veritatis Spiritu cognouiſset, nunquam erráſset in Conciliorum numero; ſed hoc non vrgeo, cum error forſitan typographi extiterit, qui numerum pro numero, tertium pro quinto ſubſtituit; forſitan inquam; nam qui librum quo vtor, exercitiorum, in ipſo Collegio Romano, Anno 1596. impreſſum conſiderauerit, & numerum Concilij ter-

Regula ſeptima.

Cardin. Baronius annal. to. 5. ad ann. 398.

Conuincitur, Ignatium ex reuelatione non ſcripſiſſe.

tium ſcilicet, non votis aut cyfris, vt vocant, ſed literis totidem ſcriptum eſſe; certe pronus erit vt dicat, non impreſſorem ſed auctorem ly tertium, poſuiſſe: ſed his non immoror: nam abunde ſufficit aſſumpto noſtro probando allegaſſe eum ipſa Concilij verba, tam recte, tam appoſite argumento ſuo, & cognouiſſe Auguſtinum ei ſubſcripſiſſe. Nam cum Concilia eſſent latine ſcripta, latinam linguam oportuit Ignatium calluiſſe cum iſta ſcriberet; eam autem neſciebat Minoreſſæ.

Apparitio duodecima. Non abſimile eſt, quod de duodecima apparitione docet; *apparuiſſe Chriſtum* (inquit) *Ioſepho ab Arimathia, legitur in hagiographis quibuſdam, & veriſimile eſt,& meditatu pium*. At vnde Ignatio vel notitia diſcernendi,vel ſcientia intelligendi hagiographa? ſolitum hic occurrit argumentum & recurrit: nam legere ille ſi potuit; intelligere tamen non potuit hagiographa latine ſcripta nec ea diſcernere.

Ignatius rectores quoque animarũ inſtruit. Tandem Ignatius in eo ſuo libello,non eum modo qui exercendus eſt & meditationibus perpoliendus, ſed illum etiam qui exercitia traditurus eſt inſtruit;idque multoties & multa eruditione docet, qui regendæ animæ, quomodo verſandæ in omnem partem, quomodo præuidendus, quomodo præueniendus incurſus hoſtium; quid prima quid ſecunda hebdomada agere debeat cum exercitando, eumque in omnẽ euentum tractare. At certe longiſſimum puto à S. Ignatio ab fuiſſe, dum eſſet Minoreſſæ, ita ſe magiſtrũ profiteri, vt ipſos etiam magiſtros edocere voluiſſet: demus, voluiſſe animas regere; at rectores animarum inſtituiſse, prima eius propoſita, primam mentem, quam habuit dum Minoresſæ hæreret, non ſapit; prima inquam propoſita; nam ex illius vitæ ſcriptoribus cer-

Ribadin. lib.1.c.2. Maphe. lib.1.c.3. Orland. l.1.n.13.

certum eſt, certi nihil conſtituiſse Ignatium ſub conuerſionis initio, niſi vt acerrime ſe diſcruciaret, vt vindicaret acerrime peccata vitæ præteritæ; ſeque generoſa quadam indignatione conficeret, vt ſic quam maxime Deo placeret. Quinimo etiamſi Hieroſolymitanum cogitaſset iter, id tamen ſuſcipiendum putauit eodem præcipue mortificationis ſtudio: deinde vt ſe his locis ſanctis Chriſtianorum auxilio, barbarorum conuerſioni impendens, martyrij coronam poſſet lucrari. tum vero cum ſacris Hieroſolymorum locis excluſus eſset, & in Hiſpaniam reuerſus, ſe totum proximorum vtilitati conſecrare decreuit: tum repueraſcere cœpit, elementarius fieri; & ſpinoſas grãmaticorum præceptiunculas haurire; tum inquam ſerio applicuit ſe ad alios adiuuandos: & hoc inter alios Maphæus docet his verbis: *Interea Ignatium Hieroſolymitana commoratione prohibitum, grauis coquebat cura, quid ageret, quodnam potiſſimum vitæ genus eligeret; ac multa ſecum agitanti venerat illi dudum in mentem, Cœnobium aliquod ingredi maxime diſſolutum, vt ibi dum lapſam religionis diſciplinam, & verbo & exemplo conaretur ad veterũ inſtituta redigere, & cæteris aliqua re prodeſſet, & ipſe interea (quod neceſſario futurum videbat) ab ijs qui reſtringi ſe nollent, multa pro Chriſti nomine pateretur: ſed incertum num id maxime ad Dei gloriam pertineret, quam videlicet vnam in omni actione ſpectare conſueuerat, multa ac diligenti prece & ieiunio explorat Diuini Numinis voluntatem, ac diu perplexus, in eam denique mentem, ſeſe diuinitus plane ſenſit impelli, vt ſine dubitatione ſtatueret; primam operam ſuam, qualis qualis eſſet, nequaquam intra vnius familiæ cancellos includere; deinde quo latius pateret vtilitas ac fructus animorum, eiuſdem conſilij ac propoſi-*

Quando Ignatius didicerat literas.

Maphеus l. 1. c. 16.

ti idoneos aliquot adlegare ſocios atque adiutores: poſtremo vt ſine hominum admiratione verſari in adiuuandis hominibus poſſet, ad Sancti Spiritus vnctionem, doctrinæ quoque ſubſidium, ac literarum cognitionem adiungere, præſertim, quod ea commendatione facultatem etiam repetendæ atque obtinendæ Hieroſolymitanæ prouinciæ (cuius illi cura viuebat in pectore) facile ſe ab Eccleſiaſticis magiſtratibus aliquando impetraturum ſperabat. Et quidem quod ad literarum ſtudia pertinet, cum nondum intelligeret quam illa ſibi totum hominem fere vindicent, ratus poſſe interim ſe animis quoque adiuuandis vacare, Minoreſſam ad gregem illum ſuum reuerti decreuerat, vbi & ſparſa in hominum mentibus, pietatis virtutiſque ſemina ad bonam frugem perducere, & Ciſtercienſis cuiuſdam Monachi, Spectatæ ſanctitatis ac doctrinæ viri, tum conſuetudine perfrui, tum induſtria erudiri magnopere cupiebat.

Quis igitur mihi perſuadebit, eum, qui Minoreſſæ agens potius ad macerationem ſui quam aliorum inſtructionem, ſe accinxiſſet: qui & Hieroſolyma rediens, nondum ſibi certum genus vitæ conſtituiſset, ſed alij ſe erudiendum tradere cogitaſset, qui dubius adhuc erat, quid potiſſimum ageret; voluiſse inquam, illum pro alijs regendis tam egregias regulas, tam aptas tam præſtantes conſcribere? audeo dicere ſi improbabile valde, imo prorſus ab omni ratione abhorreat, eum conſcripſiſse aphoriſmos & capita pro ijs inſtruendis & dirigendis, qui exercitia facturi erant, nulla ſane ſpecie probabilitatis niti, nullum habere colorem videtur apparentiæ, ſumpſiſse in ſe illius magiſterium, qui aliorum magiſter eſset futurus; ſileo illius humilitatem; ſileo vni-

vniuerſa illa, quę contra ipſam exercitiorum ſcriptionem ſuperius adduximus; & illud vrgeo, cum de Societate ſua erigenda non cogitaret Minoreſsæ hærens, ſed poſtquam Hieroſolymis excluſus, in Hiſpaniam reuerſus fuiſſet; profectò non video, quomodo ijs inſtruendis inuigilare voluerit, de quibus congregandis nondum apud ſe decreuerat: ſi non ſuos ſed alios quoſuis animarum rectores eum dixeris, erudijſſe; regero; non ea experientia illi, non is animorum vſus, non doctrina, non cognitio literarum, non reliquus apparatus, qui eum ad hæc ſufficientem, idoneum & aptum redderet: & in horum omnium confirmationem lege, per lege & expende illius acta, geſtaque Minoreſſę, & nihil prorſus inuenies, quod vmbram coloremue; nihil inquam inuenies in Ignatio, quod arguere poſſit, ſumpſiſse illum in ductores animarum, Doctoris munus; vt ſi alia non ſuppeterent argumenta ad intentum noſtrũ probandum, vel hoc vnum abunde ſufficit, vt concludamus, quoniam ipſe Ignatius in libello ſuo nedum eos qui exercitijs excolendi ſunt, ſed & eos inſuper, qui alios habent debentque excolere, tam apte docte, perite inſtruit eruditque: propterea certiſſimum eſse, non compoſuiſse illum exercitia ſua, dum Minoreſsę commoraretur; vbi, vt illius loquuntur geſta, cura ei ſeipſum exercendi, non alios docendi fuit; vbi diſcipulus, non doctorum voluit doctor haberi, vbi præcipuum & vnicum deſiderium ſe macerandi; Hieroſolymitanæ profectionis & ibidem commorandi voluntas; cuique poſt reditum anxietas de vitæ genere ſuſcipiendo, animus Ciſtercienſi Monacho (forſitan Montiſſerratenſem Monachum Clanonium intelligit) ſe ſubijciendi; & ſuper om-

Ignatius Minoreſſæ alios inſtruere non poterat probatur.

Nec exercitia ſua ibi compoſuit.

omnia, imperitia eorum, quæ neceſſaria videntur ad hanc ſcriptionem fuiſſe: quæ omnia docent, longe illum ab fuiſſe, vt cogitaret de ijs erudiendis, qui aliorum in his exercitijs magiſtri eſſent futuri.

Statuamus igitur & concludamus, cum ex mente ipſius Ignatij, tractandorum animorum vſus; cum, docente Summo Pontifice, ſacrę paginæ cognitio & experimenta ſpiritualis vitæ neceſſaria fuerint illi, qui exercitiorum libellum euigilauit, atque eundẽ Theologum extitiſſe, legiſſe & intellexiſſe Sanctos Patres, Doctores, Concilia: Ignatius autem vſum hunc tractandorum animorum, ſufficientia experimenta ſpiritualis vitę, Diuini hunc textus ſcientiam non habuerit dum Minoreſſæ ageret, non calluerit latinam linguam, neceſſariam ad doctores ad Sanctos Patres, ad Concilia intelligenda, Theologiam non ſciuerit, macerare ſe propoſuerit, & aliorum diſcipulus non magiſtrorum magiſter fieri: propterea, inquam, concludendum eſt; quod & acta eius, geſtaque Minoreſſæ, aliaque quę ſupra adduximus, conſtituunt & ſuadent, Ignatium dum Minoreſsæ commoraretur, libellum ſuum exercitiorum, nedum non ſcripſiſse, ſed nec potuiſse conſcribere.

Concluſio de libello Ignatij.

Si petas, quo igitur Ignatius tempore, quoue loco exercitia hæc exarauit? Reſpondeo, de hoc ipſoſmet Ignatianos conſulendos, qui ex authenticis documentis id oſtendant. illud ſufficit inſtituto meo, demonſtraſset, nequaquam ea Minoreſsæ compoſita, vt perperam volunt, qui de Ignatij rebus geſtis ſcripſere.

Dicet tamen Antonius Iepius, qui ex profeſso tractat deciditque hanc controuerſiam; non tam ſuo argumento ductus, quam nixus traditione perpetua

Mo-

Monachorum Monaſterij Montiſserrati; eorumque teſtimonio, qui etiam conſulit de hac re, illi quidem aſtipulati fuerunt: Ignatium exaraſse libellum ſuum, poſtquam Hieroſolymis redijſset; Minoreſsæ vero vſum fuiſse exercitatorio Garciæ Ciſnerij, eiuſdem monaſterij Montiſserrati Abbatis.

S. Ignatius, ab exercitatorio Garciæ Ciſnerij Abbatis Benedictini, plura in ſua exercitia tranſtulit.
Caput VII.

VEnerabilis Pater Garcias Ciſnerius ea reſplenduit ſanctimonia vitæ, ijs Spiritus Sancti chariſmatis dotatus & donatus fuit, vt Antonius Iepius, fidelis admodum hiſtoricus, exiſtimet eum, heroibus, viriſque celeberrimis Benedictini ordinis conferendum: & Hieronymus Lauretus Montiſserrati Monachus, qui vitam eius ab his acceptam, qui cum eo cõuerſati ſunt, elucubrauit: *Frequentiſſimum* (aſserit) *fuiſſe illi de contemplatione & oratione ſermonem. De hac audire alios iucundiſſimum ei erat; hanc mille præconijs extollebat; de hac prædicabat; de hac ſcribebat; ad hanc omnes exhortabatur, monachumque non eſſe aſſerebat eum, qui hanc non ardenter amaret: propterea & eos codices ſemper in manibus habebat, qui deuotionis affectum in animo incendere valerent. Cumque iuxta Domini ſententiam, bonus homo de bono theſauro cordis ſui proferat noua & vetera; ipſe ex tanta plenitudine, memoriam abundantiæ Suauitatis Diuinæ eructauit; cũ videlicet rogatus à fratribus, vt eos plenius in exercitio contemplationis inſtrueret, duos edidit libellos; alterum exercitatorium vitæ Spiritualis; alterum directorium horarum Canonicarum; in quibus ſi quis ex animo exerceri*

Anton. Iepius cẽtur. 5. ad an. 888.

Laure-tus Vit. Garc. Ciſn. præfixa illius exercitatorio.

ceri voluerit, experimento cognoſcet quantum in vita ſpirituali proficiet, & in quantum cæleſtium amore inflammabitur, & in mundi contemptum adducetur: ſolebat ipſe ſic in cæleſtium contemplatione ſuſpendi, introductus in cellam vinariam Sponſi, vt ſæpe extra ſe poſitus, non valeret indicijs euidentibus celare, quid intra ſe ageretur. Hæc Lauretus: latius deinde proſequens tanti virtutes & eximiam ſanctimoniam viri; qui cum Monaſterium Montiſſerrati ſeptendecim annos ſanctiſſime gubernaſſet, anno ſupra milleſſimum quingenteſimum decimo poſt Virgineum partũ feliciſſime obdormiuit. Porro librum hunc exercitatorij, cum aliquoties prælo fuiſſet euulgatus, & omnium tritus manibus ſuppreſſo auctoris nomine, Hieronymus Lauretus Syluæ allegoriarum nobiliſſimus compilator, ac Patrum Ioannis Clandnij & Michaelis Fornerij, qui S. Ignatium erudierunt, contemporaneus, addito Auctoris nomine, illiuſque præfixa vita Barchinonæ curauit edi; editionis cauſas his verbis afferens: *Adde quod libellus hic aliquoties excuſus ſine nomine Auctoris, vt rei iam derelictæ ab alijs vſurpabatur, & auctori, neſcio cui aſcribebatur: quare æquum fuit, ipſum reſtitui proprio Auctori, ne amplius vt ouis perdita vagaretur.*

Lauretus vbi ſupra.

Lauren. Ayala in vita Ciſnerij edita Valliſoleti 1599.

Porro & eidem exercitatorio Laurentius Ayala Theologus Benedictnus, eundem Abbatem Garciam Ciſnerium, auctorem aſtruxit; nam in eiuſdem Ciſnerij vita, hiſpanice ab eo conſcripta, à nobis vero donata latio, ſic habet: Vnum illud ſilentio prętermittatur nolo; quod ſpiritualis vitæ exercitatorium (vt optime ſimilium lectioni deditis patebit) omnium huiuſce materiæ librorum, qui ex tunc in poſterum prodiere, fons exiſtat, & conditorium, vbi omnis contemplatiuæ vitæ ſcriptorum doctrina eſt congeſta:

geſtá: ex hoc, orationis, vitæ contemplatiuæ, & exercitiorum ſpiritualium limpidos, puroſque Venerabilis Pater Ignatius de Loiola in Montiſſerrati ſanctuario latices ebibit, in quibus ſanctam Societatis Ieſu Religionem firmauit: huius rei veritatem aperte ſatis norunt exteræ nationes; dum enim tanti faciunt, quod earundem ſermone translatum (vt ipſe Italice vidi, & eſſe etiam Gallice audiui) in eo volentibus vitæ contemplatiuæ glorioſos fructus ſuſcipere, bibendum miniſtrent. Quod ſi Auctoris nomen in eo deſideretur, nec exercitatorium magnum, ex quo eſt hoc breue compendium exſcriptum, illud habeat, non alia commendatur ratio, quam quod tanta Patris Fratris Garciæ humilitas ſancto libro ſuum nomen inſerere tenuit, at à præpoſita ei introductione ſatis inſinuauit, Monachis, & à Monacho Benedictino ſcribi. & cum ipſe Romæ anno 1592. Venerabili Patre Canonico Regulari & Procuratore ſui celebris Monaſterij S. Crucis Conimbricenſis viro ſane quam ſpirituali vterer, affirmabat, theſaurum magnum, librum ſcilicet vitæ contemplatiuę exercitia continentem, atque horum multitudinem, qui de hac re potiſſimum ſcripti erant, excuſantem inueniſſe; adiectiſque in eum pluribus laudum encomijs monſtranti, cum auctorem aperuiſſem, maximo affectus gaudio, quod Hiſpaniæ Religioniſque S.P.N. Benedicti tam ſublimis deberetur doctrina eloquens, hoc à Melchiore Lopezio, Poeta Luſitano, eam ob cauſam, notari petijt Epigramma:

Vis ſcelerum delere notas? vis lumine mentem
Luſtrari? vniri vis & amore Deo?
En documenta tibi Ciſnerius ordine pandit,
Perlege, volue animo, pectore conde tuo

Nempe,

Nempe canit blando moriens vt gutture Cygnus,
Sic mundo moriens, hos dedit ille modos.
Tu lacrymas da, corda para, Chriſti ignibus arde,
Quod Garcia docet, gratia poſſet dabit.

Talis igitur tantuſque Garcias exercitatorij auctor, Exercitatorium ipſum tantæ doctrinæ & excellentiæ fuit. Ex eo autem tranſcripſiſſe plurima in ſuorum libellum exercitiorum S. Ignatium, hoc Ayalæ teſtimonium videtur inſinuare, dum exercitatorium Garciæ vocat conditorium, fontemque omnium huiuſce materiæ librorum, qui ex tunc in poſterum prodiere: ſic enim exercitia Ignatiana cum tractent hoc argumentum, materiamque ex eo oportuit prodijſſe. Clarius dein ingerit illud, ex eo aſſerens, orationis, vitæ contemplatiuæ, & exercitiorum ſpiritualium limpides puroſque Venerabilem P. Ignatium de Loiola in Mōtiſſerrati Sanctuario latices ebibiſſe, e quibus ſanctā Societatis Ieſu religionem firmauit. Reſpexiſſe videtur Ayala Ribadineiræ inquientis verba: Exercitijs ſpiritualibus Societatis Ieſu inſtitutionem, acceptam ferri debere; vt quibus hic exercitijs inſtitutionem, ijs ille firmamentum ſeu fundationem Societatis deberi aſſerat: eaque dicat ab exercitatorio Garciæ deſumpta. Tandem expreſſis fatetur verbis Ayala, exercitiorum ſpiritualium limpidos latices è Garciæ libro Ignatium ebibiſſe; quod hoc ipſum eſt quod probare contendimus.

Arnold. Vvion, ligni vita lib. 5. cap. 10.

Ayalæ Arnoldum Vvion adde, non contemnendi nominis Scriptorem, qui per hæc verba ſententiæ noſtræ adſtipulatur: *Primus* (inquiens) *Congregationis (Valliſoletanæ) auctor fuit, præfatus D. Garcias à Ciſneros, qui doctrina non minus quam ſanctitate florens, præclaros illos duos tractatus edidit; ex quibus, maxime vero*

ro ex poſtremo, Reuerendi Societatis Ieſu Patres omnem ſuæ Religionis perfectionem, meditandique modum ſumpſere; videlicet directorium horarum canonicarum, in 10. capita diuiſum; & exercitatorium vitæ ſpiritualis in 69. capita partitum; qui tractatus hactenus ſuppreſſo eius nomine, ſub nomine Benedictini Monachi, excuſi ſunt primum Pariſijs, deinde Venetijs.

Et hoc optime animaduertit Magiſter F. Dominicus Grauina Ord. Prædicatorum vir ſane editis libris clariſſimus in libro Vox turturis inſcripto, de S. Ignatio loquens his verbis: *Exercitia quoque ſpiritualia, quæ à Diuino illo inſtitutore, Gallo, Ioanne Clanonio apud Mõtemſerratum Cænobita Benedictino, partim didicerat, partim vſu & exercitatione notarat, maximo animarum fructu compoſuit & euulgauit.* Quæſo quæ fuere illa quæ Diuinus ille Inſtitutor Ioannes Clanonius, Ignatium docuit? Plane tum atteſtante Iepio, tum Ribadineira fatente, vt ſupra vidimus, eundem Ignatium idem Clanonius è Garciæ Ciſnerij exercitatorio erudiuit.

His ſuccenturiatur Iepius: *S. Ignatius* (inquit) *cum in virum euaſiſſet perfectum, artiumque & Theologiæ doctiſſimum, inſignem ſpiritu, potentem opere, ſermone & ſcripturis, poſuit, ſuſtulit, addiditque plurima exercitatorio, quod ei apud Montemſerratum datum fuit, illudque ad inſtitutum ſuum, modumque viuendi accomodauit.* Hæc Iepius, quæ in communem Montiſſerratenſium Monachorum traditionem refert.

His accedit Auctoritas Reuerendiſſimi D.P. Henrici de Zyppe, doctiſſimi Abbatis, ob defenſum preclare magni Gregorij Monachatum notiſſimi, mihique ob paria ſtudia propugnandi Benedictinum ordinem chariſſimi: hic inquam in erudito opere ſuo, cui

Henricus Zyppe, in præfatione libelli.

cui

magis & expediat, &c.

cui titulum fecit; An magis expediat deuotam in mũdo, quam religioſam in monaſterio vitam agere; & an Sancta Scholaſtica Soror S. Benedicti fuerit ſpeculum Caſtitatis religioſæ, an vero modernę deuotionis filiarum in ſæculo caſtitatem ſeruantium (nonnemo enim pro roſtris, ſanctiſſimam illam fœminam, abegerat à Benedictino grege, quam ipſe reducendam putauit) ſententię noſtræ ſic adſtipulatur. *Nouit Catholicus orbis integra Collegia, integra Templa Societati eius (S. Ignatij) à Benedictinis extructa publice extare; integra quoque Monaſteria Benedictina Societatis vſibus ceſſiſſe; etſi alia enumeranda eſſent: an non merito dicere poſſumus S. Ignatium apud Benedictinos commoratum, magnam partem ſpiritualium ſuorum exercitiorum, & pleraque alia ab illis hauſiſſe: nec mirum, cum ipſe in Monaſterio Montiſſerrati, aliquando habitu Laicorum veſtitus fuerit,* cúmque immitem immeritáque perſecutionem, viſum fuiſset nonnullis, in libellum eum excitare; reſpondit: *hæc ſe ſcripſiſſe ex relatione cuiuſdam religioſi Benedictini, qui in Monaſterio Montiſſerrati profeſſionem emiſerat, & retulerat traditionem monaſterij ſui: & partim etiam ex narratione alterius viri docti, qui ſimiliter in Hiſpania inter Benedictinos profeſſus, cohabitauit vni monacho ſeni* 103. *vel* 105. *annorum, qui vidit S. Ignatium in eo Monaſterio agentem*. Et mox: *Mirum non eſt ſe dixiſſe S. Ignatium partem exercitiorum ſuorum à Benedictinis hauſiſſe; quod etiam Senes quidam Patres Societatis, libenter, olim profeſſi ſunt; dum plus ſemel ipſi (ſcilicet Domino Abbati) dixerunt, ſuum Ordinem multum Benedictino Ordini debere; quod eorum S. Pater Ignatius multa ſpiritualia à noſtris hauſiſſet, & ad ſuos tranſtuliſſet; etſi iunioribus nunc hæc diſpliceant:* hæc ille.

Idem, in conſiderationibus ſuper eodem libro.

Anto-

Antonium Aluaradum adiunge, virum doctiſſimũ è Benedictina familia, & Eccleſiaſticum inſignem, in hæc verba: *Præcipuum mihi motiuum ſcribendi præſentem librum* (ſcilicet cui titulum fecerat, artem bene viuendi) *fuit, quod legiſſem ſæpius (prout ſolenne eſt in Benedictino ordine) opuſculum doctiſſimi & ſancti viri P. Garziæ Ciſnerij Abbatis inſignis Monaſterij B. Virginis Montiſſerratenſis, qui primus digeſſit formamque dedit his exercitijs ſpiritualibus, e cuius libro veluti e forma & exemplari deſumpſerunt opera ſua, qui exinde ſcripſerunt: & in illis notiſſimus eſt Beatiſſimus P. Ignatius de Loyola fundator Societatis Ieſu; qui accedens ad Serratum montem, poſt generalem ſuorum criminum confeſſionem Patri Ioanni Clanonio, qui ei aures confitenti præbuerat, quiquid meditabatur de meliori vita inſtituenda, communicauit, atque vt vota ſua conſequeretur, accepit ab eodem Patre, ſpirituale exercitatorium P. Garciæ Ciſnerij; vtque ſe exerceret in eo, minus fuit Minoreſſam tribus leucis diſtantem Serratomonte; ab eodem Clanonio ex his principijs eaque lectione huius exercitatorij hauſit Beatiſſimus Pater Ignatius tam glorioſa media fineſque.* *Antonius Aluaradus in præfa. libri de arte bene viuẽdi.*

Et tandem M. Antonius Scipio in hæc verba: *Sub initio ſuæ conuerſionis, votiua peregrinatione ad Montem ſerratum profectus, cum in Aede, tota Hiſpania præcipuo Deiparæ cultu celeberrima, totum ſe Deo, eiuſque ſãctiſſimæ Parenti, traducta in precibus nocte, deuouiſſet, tũ apud vnum & alumnis D. Benedicti quibus concredita eſt ſacratiſſimi Templi cura & patrocinium) totius vitæ ſuperioris noxas per ſacram confeſſionem triduo depoſuerat; multis etiam præſidijs inſtructus, non in præſens duntaxat, ad animi expiationem ac medelam; ſed ad eum ſanctitatis apicem, quo poſtea euaſit, ſecurius faciliuſque* *In appẽdice ad Ioãnem II.*

conſcendendum. Si quidem à Ioanne Clanone Gallo, eximiæ virtutis & innocentiæ Cœnobita (cui de peccatis confeſſus fuerat) ſpiritualibus exercitijs diligenter excultus eſt, ijs ipſis, quæ Garcias de Ciſnedo admirandæ Sanctitatis Abbas, & Monaſticæ diſciplinæ non in ea tantum domo, ſed per omnem Hiſpaniam feliciſſimus inſtaurator, paulo ante cõcinnauerat, quæque iam inde ab anno M.D. typis euulgata, in Caſinati bibliotheca aſſeruantur. Ignatius itaque hominem nactus, qualem ſalutis ipſius rationes requirebant, & ipſe optabat maxime, Ioanni ſe totum aperuit; quæ mente agitaret, quæ deſignaret in poſterum de procuranda plurimorum ſalute, deque genere vitæ huic rei accomodato; ac nominatim de ſuſcipienda Hieroſolymitana peregrinatione, cum eo contulit omnia; de nutu ac ſententia ipſius ſtabiliens, quicquid deinceps admirabili ſtudiorum, actionumque conuenientia ad obitum vſque eſt executus. Quin etiam Manreſæ (oppido 3. circiter leucas à Religioſiſſima æde diſtanti) ſubſiſtere aliquandiu decreuit, vnde ſæpius & commodius Montem-ſerratum repeteret, ſeu Virginis colendæ ſtudio, ſeu ſpiritualis Patris conueniendi neceſſitate permoueretur.

Horum igitur grauiſſimorum virorum teſtimonio, cui non video quod intercedat, cum luculentum ſit S. Ignatium mutuaſſe plura ab Exercitatorio Ciſnetiano, quæ in ſua exercitia tranſcripſit. Idem denuo tum ratione tum argumento ab ipſorum Ieſuitarum confeſſione deſumpto comprobemus. Et quidem ſi petamus à Ribadineira, num S. Ignatius notitiam habuiſſet exercitatorij Ciſneriani? num illo vſus fuerit? Si multum profecerit per illud? Si ex illo S. Ignatium erudierit Clanonius? fatebitur vtique, & Ieſuitas omnes teneri profitebitur ad gratias Deo agendas, quod tantos per eum librum progreſſus, Clanonio, eũ eru-

Pet. Ribad. epiſtola ad P. Frãc. Gironã. extat a-

dien-

diente fecerit. Si petamus ab Orlandino, vnde, ea hauſerit S. Ignatius, Pater ſuus, quæ in ſuo habet libello exercitiorum? Partem inquiet, vſum & exercitationem ſuggeſſiſſe: partem fuiſſe ea quæ Diuinitus illius Inſtitutor (quem extitiſſe Clanonium meliori iure interpretatur Grauina, quam caueæ ſtructor negat) docuerat.. Ergo ſi ex ijs exercitia ſua Ignatius compoſuit & artem effecit meditandi, quibus eum inſtruxerat Clanonius; hic autem docuit & erudiuit eũ e Ciſneriano libro; certe ex hoc ipſo libro libellum Ignatius compoſuerit ſuum, ex ipſo effecerit meditandi artem; ex ipſo plurima in ſua exercitia tranſtulerit. Sed ad oculum hæc melius non patebunt, quam ſi vtriuſque ad inuicem libellum comparemus; eadẽque eodem ordine & methodo conſcripta oſtendamus in exercitijs S. Ignatij, quæ in exercitatorio Ciſnerius enim Anno Chriſti MDX. conceſſit ſatis ante annum milleſimum quingenteſimum librum edidit ſuum; cum non ante MDXXII. annum S. Ignatius ad meliorem frugem vitamque conuerſus fuerit.

pud Iepium ad an. 888.

Probatur ex ipſorũ Ieſuitarũ confeſſione.

Conferuntur ad inuicem ſcopus, titulus & ſtilus exercitiorum S. Ignatij & exercitatorius Abbatis Ciſnerij. Caput VIII.

PLurima in hoc vtroque libello conueniunt, differunt plurima: tranſcripſit enim multa S. Ignatius, non exſcripſit vniuerſa. A ſcopo ſeu fine auſpicabimur vtriuſque; ſic namque conuenientia vtriuſque & differentia manifeſta fient: patebit inquam, cur deſumpſerit aliqua Ignatius ex libro Ciſnerij; alia vero reliquerit.

Propoſitum ſeu Scopus Ciſnerij fuit, tractare, qua-

Ciſner. in præfatio. ad ſuum exercitatorium.

liter exercitator & vir deuotus debeat exercitari ſecundum illas tres vias, ſcilicet, purgatiuam, illuminatiuam, & vnitiuam; & qualiter certis & determinatis exercitijs per omnes dies hebdomadæ, meditando, orando, contemplando, gradatim poterit aſcendere ad conſecutionem optati finis, qui eſt, animam vniri Deo; quod ſancti veram & abſconditam Sapientiam appellant. Igitur Ciſnerius ſublimi admodum ferit ſydera vertice; inſtruens primo hominem, iudicium de ſe, iuſtitiamque in ſe exercere; lugere in quam peccata ſua & iniquitates, & ab ijſdem ſe auertere, & vias ſuas cuſtodire; vno verbo; per lacrymas gemituſque & aſperitates purgare ſe, donec ſtrenuitatem contra negligentiam, ſeueritatem contra concupiſcentiam, benignitatem contra nequitiam adeptus fuerit: mundatam dein animam à rubigine malorum operum, aſſurgere docet ad illuſtrationem Diuinæ lucis; quatenus feliciſſimos illius & fulgentiſſimos radios capere valeat; vt ſic tandem vnita Creatori ſuo, exultando de perfectionibus illius, ei ſoli placere deſideret, nunc ipſum magnificando, nunc laudando nunc admirando, totus langueat amore eius, vt poſſit illud Canticorum dicere; *anima mea liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt*; aut illud; *Fulcite me floribus, ſtipate me malis, nuntiate dilecto quia amore langueo*; Scilicet docet purgatam & illuſtratam animam per intimam recollectionem, internum ſilentium & ſolitudinem, amoroſam vnionem, mentem ſuam in Deum eleuare, tranſcendere creata vniuerſa, ad eum tendere, & in eo qui ſolus Sanctus, ſolus Dominus, ſolus Altiſſimus, Perfectiſſimus, amoroſe velut in ſuo centro quieſcere. Hic ſcopus, hoc propoſitum Ciſnerij fuit.

Cantica Canticorum.

Ignatius autem mentem, Scopumque aperiens

ſuum, ſub initio mox promittit, *exercitia quædam ſpiritualia, per quæ homo dirigitur, vt vincere ſe ipſum poſſit, & vitæ ſuæ rationem, determinatione à noxijs affectibus libera inſtituere*. Concludit igitur ſe intra cancellos purgatiuæ vitæ, quæ in noxijs affectibus eradicandis, ſeipſum, ſuiſque paſſionibus vincendis potiſſimum verſatur. Et certe ſi Ignatius alicubi inſtruit hominem, vt aſſurgat ad illuminatiuam vitam, non tantus in ea, quantus in purgatiua docenda eſt; nam tametſi multus ſit in vita, geſtiſque Chriſti proſequẽdis, quod viæ illuminatiuę ait reſpondere; hoc tantum fit primo eorum trium modorum, quos ingerit Ciſnerius, vt ſcilicet dulci quodam & cordiali affectu quis adhæreat Chriſto, comitetur Chriſtum, circa Chriſti vitam & mortem affectatus; vt ſicut hoc modo ſequentes Chriſtum, omnia mundana, videlicet diuitias, parentes, & alia cuncta reliquerunt: ſic ipſe totum ſibi ab amore vniuerſæ carnis ac carnalis illecebræ vendicet, & cor extendat ſuum in affectum & amorem humanitatis, vt omnis affectus ſuus & appetitus ad dulcedinem humanitatis Chriſti transferatur, & ad eundem velut Regem aliquem ſubditos euocantem ad bella imitandum. At hic modus incipientium eſt, ſpectans potiſſimum ad purgatiuam viam. Claram igitur differentiam inter vtrumque videre eſt: Vias enim Ciſnerius purgatiuam, illuminatiuam, & vnitiuam docet: Ignatius vix vltra purgatiuam procedit. Oſtendit hic quomodo vincendi affectus praui, quomodo vita regenda & dirigenda, quomodo fugienda peccata: ille, & peccata eluere, & ad Diuinos aſſurgere radios monſtrat, & vnum cum Deo ſpiritum per amoroſam coniunctionem fieri; & huius ſi rationem velimus inueſtigare, ea for-

Ignatius in princip. poſt primas annotation.

In primis annotation. 10. annotationem.

ſitan non incõgrua reddi poteſt;nemo homo eſt,quacunque ætate,quocũque ingenio,doctrina,qualitate, cõditioneue exiſtit, ſeu otio abundet ille, ſeu negotijs implicetur,qui peccata deflere,vitare defleta,vitáque rite & ad Diuinæ pręcepta legis inſtituere non poſſit, aut nõ teneatur; cum ad altiora, imò altiſſima illa,ad illuminatiuam,ad vnitiuã viam aſcendere,imò vacare illis, non ita omnium eſt: Hæc enim ſeceſſum & otia quærunt, ſolitudinem externam internamque;& longe plura, quam negotijs & ſæculo implicatus conſequi facile poſſit: Igitur Ignatius, qui omnium voluit ſpirituali profectui inſeruire, eorumque potiſſimum, quorum ſtatus proximior, magiſque obnoxius peccato erat, & ad Diuinas illas tractationes recipiendas ſe præparare, ad beatiſſimam cũ Deo vnionẽm aſpirare non poterant, potiſſimum docere voluit viam purgatiuam & incipientium, ad quam omnibus patebat acceſſus; non proficientium aut perfectorum; quæ tantummodo paucorum eſt. Ciſnerius autem cum eos præſertim ſuſcipiebat erudiendos, qui in Monaſterio erant, qui abundabant religioſo ocio; quos & Religionis ſublimitas, & loci Sanctitas, & temporis opportunitas, & bonorum ſocietas,& Dei liberalitas, & ligamen votorum, ad omnem eniti perfectionem obligant, nedum reatum omnem plangere docuit & euitare, ſed & ad Deificum lumen & illuſtrationes apparare ſe, & feliciſſima pariter & dulciſſima vnione cum Deo coniungere. Hinc igitur apparet facile cur non expreſſerit omnia in exercitijs ſuis Ignatius quæ in Ciſnerij exercitatorio reperiuntur. Nam cum id illi intenti fuerit, purgatiuam præcipue viam edocere, eã tantum oportuit imitari, exprimere ſeu depromere potius à Ciſnerio, quę ad hanc viam illuſtran-

ſtrandam potiſſimum ſpectabant;non autem illa,quæ pertinebant ad vnitiuam; licet & in iis, quæ illuminatiuam oſtendunt, ſatis multa Ciſnerio deſumpſerit.

Exercitia ſua ſpiritualia Ignatius ſtylo magis conciſo exarauit, nec ita frequenti atque Ciſnerij exercitatorium doctrinam ſuam auctoritate SS. Patrum ſuffulſit, non eadem energia illa penetrant, aut dulciſſima quadam violentia peruadunt animas, atque perſuadent. Sed hæc nolo inuidioſius ingerere; tu id collige Lector ex ipſiſmet authoribus; nos enim ad eos conferendos adinuicem accedimus.

Examinat titulus.

Et primo ſe offert titulus: ſuum Ignatius librum, *exercitia ſpiritualia:* Ciſnerius ſuum, *exercitatorium vitæ ſpiritualis,* appellat; vt parua admodum diſcrepantia reperiatur; parua inquam, ſeu nulla potius, ſi cum Orlandino velimus loqui, qui in epiſtola ſua ad me, ſuperius citata fatetur, libellum S. Ignatij titulum libri Ciſneriani habere: *Cum* (inquit) *exercitia P. Ignatij cum iis Ciſnerij ad inuicem contuliſſemus, etiamſi illa ſimilitudinem aliquam videantur habere; quinimo & titulum & inſcriptionem nihilominus tamen inuenimus ea diuerſa admodum inter ſe.* At vnde quæſo, idem vtrique libello titulus? Dicet Ribadineira, & profitebitur: *Ignatium librum quem compoſuit, exercitia ſpiritualia vocaſſe, eique mutuatum fuiſſe nomen ab exercitatorio P.F. Garciæ Ciſnerij:* nec immerito illud Ciſnerius enim nedum exercitatorium ſpiritualis vitæ titulum libello præfixit ſuo, ſed & in ipſa præfatione profitetur facturum ſe de exercitijs ſpiritualibus aliquam compilationem. Non congeram in re tam leui alias probationes, ipſis præſertim fatentibus Ieſuitis, quod primo propoſuimus probandum; Ignatium nomen libello ſuo à nomine libri Garciæ Ciſnerij, exercitia

Orlandinus epiſt. ad Abb. Conſtantinũ Caiet. m.ſ.

Ribadineira epiſtola habita.

ſcilicet ab exercitatorio appellaſſe;ſed ad maiora progrediamur.

Comparantur ad inuicem, Exercitatorium & Exercitia, in nonnullis alijs. Caput IX.

AB iis incipiemus, quæ communes quedam & generales Aphoriſmi ſunt; ad reliqua exin deuenientes. Docet igitur Ignatius, *quod iuxta eius qui exercetur habitudinem, (puta pro ætate, doctrina, vel ingenio) accomodari debent exercitia; ne cui rudi aut imbecilli ſeu debili, ea imponantur, quæ ferre non poſſit citra incommodū, nedum ad profectū ſuum aſſumere.* Scilicet attēdi voluit vniuſcuiuſque in⸗olem vireſque; ſic exerceri quemque debere, vt profectus illius non impedimentum ſequatur. Nonne hoc illud ipſum eſt, quod prius docuerat Ciſnerius? Exercitia inquit, ſic ſint diſpoſita & ordinata, quod congruant vnicuique ſecundum ſuum ſtatum & diſpoſitionem tam interiorem quam exteriorem; non enim omnia omnibus conueniunt; neque omnes circa eandem rem æqualites ſe habere poſſunt; quin potius talia exercitia vnuſquiſque debet ſibi eligere, quæ contra ſuas vitioſas inclinationes decertent, & ad virtutis amorem trahant & promoueant, & per alia exercitia magis poterit proficere; nam ſecundum Ambroſium. *Quærendum quidem in omni actu, quid perſonis conueniat, quid temporibus & ætatibus, quid etiam ſingulorum ingenijs ſit accomodum;* & rationem huius egregiam valde, paulo ſupra reddiderat his verbis: *Diligenter attendi debet, vt exercitia ſint moderata, maxime quantum ad duo, ſecundum Sanctorum doctrinam: Primum eſt, ne nimiam afflictionem, neque immoderatam occupationem in ijs ſumas;*

Ignatius 18. annotat.

Ciſner. cap. 5.

Exercitia pro veritate perſonarum eſſe debent. Idē vbi ſupra.

mas; nam propter afflictionis nimietatem mentis dulcedo in amaritudinem vertitur; & propter immoderatam occupationem, mentis tranquillitas deſtruitur. Rurſus Ciſnerius: *Quia* (vt Auguſtinus ait) *Ordo eſt cauſa pacis & tranquillitatis animæ; & ea quæ non ſunt ordinata non poſſunt permanere, & ſemper ſunt inquieta; & quæ ordinata ſunt permanent & quieſcunt, & præſtant animæ magnam fortitudinem; fit enim hoſtibus terribilis, vt caſtrorum acies ordinata: ideo operæ precium eſt, dare aliquem modum, & aliqua aſſignare determinata exercitia.* Ignatius autem hanc Regulam ſic expreſſit: *Ei qui à negotijs liberior eſt, & fructum ſpiritualem optat conſequi quam poſſit maximum, tradenda ſunt omnia exercitia eodem quo procedunt ordine.* — *Ciſnerius.* / *Ignat.*

Addit dein idem Ignatius. *Exercitando ſecedendum eſſe ab amicis notiſque omnibus, & ab omni rerum humanarum ſollicitudine.* Quod ſimiliter à Ciſnerio hauſerat, docente. *Vt cor à curis exterioribus & ſuperfluis ſit alienum, vt quaſi vas vacuum Diuinæ gratiæ implendum illud offerat.* Pariformiter in victu ſomnoque exercentem ſe habere cupit vterque, vt ſemper paratus ſit cor ſurſum leuare, Sed remotiora hæc; ad propria igitur deueniamus. — *Ignat. an nota. 20.* / *Ciſner. cap. 4.* / *Ciſner. cap. vltimo.*

Ciſnerius: *Poſtquam* (inquit) *exurgentes de cubilibus, fuerimus induti, manebimus in cellis, & ſtantes erecti ſupra pedes in loco, vbi quiſque orare conſueuit, debemus nos pro viribus intra noſmetipſos recolligere, & ſic recollecti debemus tūc cōſiderare, quid eſt quod ſumus acturi, & propter quid ſurreximus à lectis: qui enim non conſiderat quid actū eſt, incautus incedit in operibus ſuis: Quid enim Fratres acturi ſumus tēpore Diuini officij, niſi apparere in conſpectu Dei & Sanctorū Angelorū, & in concilio iuſtorū & ſanctorū Fratrū? Vnde tria oportet nos diligenter conſide-* — *Ignat. additione ad 5. exercit.* / *Ciſner. directorij ſui c. 3.*

rare:

rare: Scilicet quod tendimus ad Deum adorandum, Deo gratias agendum, ad Deum orandum. Et paulo inferius *His cum ingenti deuotione mente pertractatis, oportet, vt mox noſmetipſos circumſpiciamus, an vt decet ſimus diſpoſiti apparere in præſentia Dei, ad quem habere ſermonem tendimus*. Ignatius documentum hoc ſimili prorſus tenore deduxit: *Prius* (inquit) *quam hoc orem modo iuxta illud, quod tertiæ additioni æquipollet, ſedebo vel deambulabo pauliſper, prout ad animæ quietem facere videro, penſitans apud me, quo mihi accedendum ſit, & quid faciendum*. Tertia autem additione docuerat; *vt à loco futuræ meditationi, vno vel gemino paſſu diſtans per tantillum tempus, quo percurri oratio Dominica poſſit, animo ſurſum eleuato conſiderem Dominum meum Ieſum, vt præſentem & ſpectãtem quidnam acturus ſim; cui reuerentiam cum humili geſtu exhibere debeam*: & alibi. *Vbi primum in mentem veniet adeſſe meditandi horum; priuſquam accedam, proſpiciam eminus quò ferar; & coram quo ſim appariturus*. Sic igitur exercendum vterque ad futuram meditationem excolit.

Ignatius tradit tri- [illegible] mo- [illegible] s oran- da. In additione ad ſecundũ exercitium.

Poſtquam verò ad locum orationis peruentum fuerit tunc (ad Ciſnerij mentem) *vti poterit diuerſis cerimonijs in diſpoſitione membrorum; nunc eleuans manus ſicut Aaron; nunc flectens genua ſicut Salomon; nonnunquam in faciem cadens, & mox ſine mora ſurgens; manendo flexis genibus, ſicut Chriſtus in monte Oliuarũ, ſedens quoque ſicut Maria ad pedes Domini extendens rurſus manus ad modum crucis, ſicut Chriſtus Dominus in cruce; interdum defigens oculos in terrã ſicut Publicanus; aliquando eleuans in cælum, ſicut Apoſtoli in Aſcenſione Domini*. Hactenus Ciſnerius; e quibus Ignatius præcipit: *Vt flexis genibus, vel ſedendo pro habitudi-*

Ciſner. cap. vltimo.

bitudine corporis, & animi deuotione, oculis vel clauſis, vel defixis in partem vnam, neque huc & illuc motis orationem Dominicam à principio recitemus. Et alias etiã iubet: *Vt aggrediar ipſam contemplationem, nunc proſtratus humi, aut pronus, aut ſupinus iacens, nunc ſedens aut ſtans, & eo me componens modo, quo ſperem id facilius conſequi quod opto.* *Ignat. in 2. orãdi modo. Idem in quarta add. ad regulam quintã.*

Igitur exercitandus, cùm ad meditandum ſe compoſuerit, ſecundum methodum Ciſnerianam, ſignans crucis vexillo frontem, os & pectus, dicere debet antiphonam hanc: *Veni Sancte Spiritus reple tuorum corda fidelium, & tui amoris in eis ignem accende:* & ter hunc verſum, *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me feſtina.* In ſimilem prorſus tenorem Ignatius, qui conſtituens hominem in loco orationis, vult *vt petat à Domino gratiam, vt vires atque operationes ſuas omnes, ſincere ad eius gloriam & cultum tendant.* *Ciner.c. 12.* *Ignat.*

Illud dein Ignatius: Primum præludium eſt ratio quædam componendi loci: pro qua notandum eſt, quod in quauis meditatione, ſiue contemplatione de re corporea, vt puta de Chriſto; effingendus erit nobis ſecundum viſionem quandam imaginariam, locus corporeus id quod contemplamur repreſentans veluti templum aut mons, in quo reperiamus Chriſtum Ieſum vel Mariam Virginem & cætera, quæ ſpectat ad contemplationis noſtræ argumentum. Hæc Ignatius; quæ non immerito à Ciſnerio dicemus illum hauſiſſe, qui præcipit Monacho, *mentem ſtabilire in aliquo certo loco, & certus diſponere ſtationes, ne huc illuc vagus diſcurrat; & in quantum poterit applicet ſenſum pſalmi his, quæ in illo aſſignato loco fiunt; vt ſcilicet Dominicum aduentum meditans, debeat ita ſe comparare, ac ſi cerneret venientem Angelum ad domun-* *Ignat. in exercit. 1.* *Ciſn. di rect. c. 4*

culam Dominæ noſtræ, & dicentem Aue gratia; & cum Angelo multitudinem Angelorum pſallentium. Patiformiter iubet Ciſnerius: *Aptare mentem ſuam ciuitati Bethlehem, & intueri natum infantem poſitum in præſepio & Angelos & paſtores canentes; aptare monte Hieruſalem, & ibidem conſiderare, quomodo Dominus flet ſedens ſuper aſinam, quando natiuitatem, & ingreſſum Hieroſolymitanum meditatur.* Et in exercitatorio, *Feria* (inquit) *ſexta, forma tuas meditationes, quando ſcilicet redemptor noſter in horto orabat; & ac ſi ibi præſens eſſes, conſiderare,* & paulo inferius: *Ac ſi ibi adeſſes, intuere diligenter, quod mæſtum eſt videre quod Domina mundi, & principes Diuini exercitus ſic ſint recluſi in quadam domuncula, pleni timore, amore & dolore.*

Ciſner. vbi ſupr.

Ciſner. exercitat. 6.

Idem c. 17.

Exigit Ignatius ab exercitando pulchre ſatis, *Vt ita ſe in meditatione gerat, ſicut exigere videtur contemplãdi genus; cum nonnulla ex myſterÿs pœnitentiam requirant; alia non item.* At hoc prius Ciſnerius fecerat, qui meditantem iam ſponſi, alias filij, nonnunquam rei perſonam iubet induere: hanc autem perſonam vt induit, non eſt feſtinanter meditãdum vt totum percurrat, ſecundum Ciſneriana præcepta; ſed, *in ſingulis articulis demorandum, accẽdẽs amoris igne animam ſuam quouſque in admirationem redigatur: & ſi tempus orationi deputatum non ſufficit, niſi ad meditandum vnum ſolum articulum, non cures de alÿs niſi vt curſim eos mente pertranſeas; & ita concludes tuum exercitium. Et hæc regula obſeruanda eſt in omnibus alÿs exercitÿs; non enim expedit, vt totum exercitium meditando feſtines tranſcendere; ſed ſi in illius primordÿs deuotionis vel compunctionis gratia te Dominus viſitauerit, claude te intra teipſum & mane fixus, conſeruans in te illã gratiam & dilatans, cor tuum in feruidis affectionibus; & circa*

Ciſner. c. 23.

hoc

hoc expende totum tempus orationi deputatum, nec te per alia diſpergas, Hæc Ciſnerius; quæ ſic retulit Ignatius: *Quamuis ei, qui exercitatur, certus præſcribatur numerus punctorum, puta ternarius aut quinarius, liberum tamen ipſi erit, in plura vel pauciora puncta redigere contemplationem, prout commodius ſe habere expertus fuerit*. & paulo poſt: *Si orantibus hoc modo nobis in vna voce vel duabus meditatio affluat, & interna ſimul delectatio; poſtponenda erit tranſcurrendi cura, licet hora tota prætereat*. Et ſi non ita e mente noſtra affluat Diuina conſolatio, tum quidem e norma Ciſneriana: Dicit Gerſon, *qui nituntur & laborant, quantum in ſe eſt, habere deuotionem, & aſſidue contra ſuas cogitationes certamen gerunt, quia ijs multum diſplicent, eo quod eos pacem habere non permittunt; hi ſæpe maius reportant meritum, quam ſi ijs ſtatim, ſine tali conflictu deuotio adueniret: ratio eſt, quia militant & ſeruiunt Deo proprijs ſumptibus, & cum maiori pœna atque labore*. Statimque ſubdit. *Vt permanendũ per ſecũdas, vel tertias horas vno loco fixũ, cogat ſe, ſiue conſolatio ſequatur ſiue non; ad quã tamen habẽdam aſſiduo laborare debet: cumque ſe nimio tædio affectum ſenſerit, ſibi ipſi dicat, quod adhuc expectet per mediam horam, vel integram, faciendo pœnitentiam ſuam, expectans Diuinæ gratiæ largitatem; poſt horã verò elapſam, adhuc ſe commoneat ad perſiſtendum alia hora*. hæc Ciſnerius; ad quorũ imitationem Ignatius habet: *Aduerſus tentationem ac deſolationẽ ſemper pugnandum eſt, producto vltra præfinitam horam exercitio, vincendi gratia*. & alibi: *Deſolatione probamur quales ſumus, & quomodo ad Dei ſeruitium & honorẽ, abſque præſenti quodã conſolationũ, donorumque ſpiritualiũ ſtipendio nos etiã impẽdimus*. & hæ ſunt præparationes (vt cõplures prætereamus alias, quas oportet ipſam meditationem præcede-

Ignatius in meditation. 4. hebdom.

Ciſner. c. 64.

Ignatius annotat. 10.

cedere hæc documenta) quibus & tyronem ſuum Ciſnerius; & ex eo Ignatius ſuum ad meditandum inſtruxit. Iam ad exercitia ipſa deueniamus; in ijs etenim clarius adhuc elucescet, Ignatium complura à Ciſnerio mutuatum fuiſſe.

Conferuntur ad inuicem quæ habet Ignatius in exercitijs, primo, ſecundo, tertio; & Ciſnerius in meditationibus feriæ ſecundæ. Caput X.

Diuino prorſus ſpiritu & conſilio Ciſnerius vult, debere nos exerceri in memoria peccatorum ſecundum tres particulas viæ purgatiuæ, quæ ſunt, exaſperatiua, cõplutiua, eleuatiua; vniuſcuiuſque particulæ inſignia documẽta & praxim explicans, vt apud eundem videre eſt. Sed hoc omiſſo, quia collationem omnem illius ad Ignatiũ, quæ inuidiam generare poteſt, ſtudioſe vitantes, ad aliam quã initio promiſimus, & exinde proſecuti ſumus, accedamus. Igitur Ciſnerius auſpicaturo de peccatis meditationes præcipit; *vt ſpiritu attracto accipiat perſonam rei, & timoris affectu poſitus coram Deo, quaſi quodam ſeuero Iudice te damnare volente, debes accuratiſſime ad memoriã reuocare, &c.* Ignatius autem iiſdem inhærens veſtigijs, inquit, *in ſecundo itidem exercitio, de peccatis videlicet, reputans, quantum peccauerim, fingam me catenis vinctum eſſe, ac protinus ſiſtendum coram ſummo Iudice, ſicut mortis reus quiſpiam ferreis ligatus compedibus duci ad tribunal ſolet.*

Ciſner. cap. 12. — *Ignat. addit. ad exercit.*

Subiungebat Ciſnerius: *O anima mea, conſidera nunc attentiſſime, & totis viribus ſentire ſatage, quantum vnum ſolum peccatum diſpliceat Deo; intuere diligenter & vide, quomodo ſuperbia è cælo Luciferum eiecerit,* *Ciſner. vbi ſupr.*

Adam

Adam inobedientia de Paradiſo. Ignatius vero: *Primũ punctum erit, vt exerceatur memoria mea circa primum peccatorum omnium, quod fuit ab Angelis commiſſum, adhibito ſtatim diſcurſu intellectus, & voluntatis motu.* Et mox: *Secundum eſt punctum, eaſdem potentias tres, circa peccatum primorum parentum, quod ſecundum appellabimus exercere.* Et demum: *Tertium eſt vt exerceamus pari modo circa peccatum mortale & particulare, quod libet; conſiderando, quod peccato tali vel ſemel duntaxat commiſſo, forte, detruſi ſunt multi ad infernũ; quodque præterea prope innumeri ob delicta meis pauciora atque leuiora forte crucientur æternis pœnis. Vnde memoria verſandum erit, quanta ſit peccati grauitas & malitia, Deum omnium conditorem & Dominum offendentis.* Sed tertium hoc Ignatius, vt priora duo expreſſit à Ciſnerio dicente. *Quam grauia ſunt peccata tua, quibus Deum offendiſti, & iterũ Chriſtum Crucifixiſti; conſpice ea ſigillatim, & ea in conſpectu Dei confitere.* Et inferius: *O altitudo ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quam incomprehenſibilia ſunt iudicia tua? O Domine quot crucientur in inferno pro vno ſolo peccato? & ego qui tot & tanta commiſi, quantarum ſum reus pœnarum? iuſtiſſime ſum reus damnationis æternæ; obnoxius enim ſum omni ſupplicio, & indignus omni beneficio.* Poſt primum exercitium ſubiungit Ignatius. *Colloquium fiet imaginando Ieſum Chriſtum coram me adeſſe in cruce fixum.* Et inferius: *Porro Colloquij proprium illud eſt, vt fiat ſicut amici ſermo ad amicum, vel ſerui ad dominum; nunc nunc gratiæ aliquid petendo, culpam meam incuſando; interdum propria quælibet communicando, ac petendo conſilium ſuper illis, ſiue auxilium.* Hæc quidem Ignatius; at quibus fontibus? habe; Ciſnerius enim ita Chriſtum cruci alloquitur fixum: *O pijſſime Pater,*

Ignat. exercit. 1.

Ciſner. c. 12.

S. Ignatius.

ego

ego ſum ille filius prodigus, qui omnia ſcelera hæc contra tuam immenſam Maieſtatem perpetraui, & ingratus extiti: tu enim innocentem me condidiſti; ſed ego me ipſum pollui, deformaui, & vniuerſis peccatis laceraui: tu Domine pro me crucifixus, vulneratus & humiliatus es (ecce Chriſtum alloquitnr crucifixum) & ego omnibus viribus exaltari curauit: tu Domine nudus in cruce, & ego varijs & laſciuis indutus veſtibus: tu Domine felle & & aceto potatus, & ego in commeſſationibus & ebrietatibus ſum delectatus: tu Dominus, totus multiplicibus laboribus plenus, & ego torpens & ocioſus, (ecce culpam incuſat ſuam.) Quid faciam Domine? numquid deſperabo? vbi eſt illud quod ait Propheta: Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat? Igitur & ego per viam purgatiuam, contritionis, confeſſionis & ſatisfactionis lima purgari curabo: & ſicut meipſum exaltaui, ſic fiam abiectio & opprobrium hominum; contra auaritiam proprietatibus renunciabo; contra carnis illecebras, ieiunijs & vigilijs, fame & ſiti me affligere volo (ecce & pro pri.. ſua communicat, & conſilium à Deo petit (& poſtea: *O Domine doleo tuam amicitiam amiſiſſe,* (ecce ſermo amici ad amicum) *tuam Maieſtatem contempſiſſe;* (ecce ſerui cum Domino colloquium) *ſed vltra pergamus.*

Ignat. exercit. 2. Secundum exercitium ſic incipit Ignatius: *Fit proceſſus quidam, per quem peccata totius vitæ in memoriã reuocantur, percurſis gradatim, diſcuſſiſque annis, & ſpatijs temporum ſingulis.* Audi iam Ciſnerium, qui *Ciſner. c. 12.* proceſſum confecerat prius, & annos percurrerat: *Animo quoque reuolue tuo, peccata ante tuam conuerſionem commiſſa, quæ multiplicia ſunt; ſcilicet cogitationis, conſenſus, delectationis, oris & operis, &c. aduerte quam turpia, &c. attende quæ grauia, &c. recogita quoque pecca-*

peccata, poſt conuerſionem perpetrata, quomodo ſemper tam negligenter tam tepide, tamque inutiliter, tot vixeris annis.

Secundum punctum(ponit Ignatius) *peccata ipſa perpendere, quanta ſit fœditas ſingulorum ex natura ſua, ſi vel prohibita non eſſent.* At iam Ciſnerium audi; *aduerte quam turpia peccata ſint, & præcipue quantum ad carnalia:* & poſtea; *conſpice peccata tua ſigillatim,* ecce & peccata ſingula, & ſingulorum deformitatem. *Ignat.* *Ciſnerius.*

Tertium punctum (apud Ignatium) *eſt: Conſidero meipſum, quiſnam aut qualis ſim. Quartum punctum; Cogitare quid ſit Deus quem ita offendi, collectis comparatiſque perfectionibus attributis Deo vt proprijs, cum oppoſitis meis vitijs atque defectibus.* Iam adeamus Ciſnerium; *Qui dum meditantem fateri docet, ſe filium prodigum eſſe, ingratum, pollutum, deformem, peccatis laceratum, ſuperbum, &c. certe in ſui ipſius eum cognitionem ducit: attributa autem Diuina docuit, aſſerendo Deum, æquitatem eſſe, intelligibilem, infallibilem, indeclinabilem, non minus in punitione malorum, quam glorificatione electorum; vnde ſecundum opera tua tribuet tibi.* Sua autem cum Diuinis perfectionibus compoſuit vitia, dum ingerit & ſua toties peccata, & Deum bonum pulcherrimum, dulcem, miſericordem proclamat, eumque ad peccatis ſuis propitiandum inuitat. *Ignat.* *Ciſnerius.*

Poſſunt & ea inter ſe comparari, quæ de prorumpendo in exclamationem ex vehementi affectus commotione, de colloquijs ad B. Virginem, ad Chriſtum, ad Deum Patrem inſtituendis. Vterque enim vult, vt in profunda ſuſpiria, vehementiores affectus prorumpatur: excurrit vterque ad colloquium cum B. Vir-

gine, cum Chriſto, Deóque, pari vtens methodo. Sed nolo ſingulis inſiſtere.

Comparantur ad inuicem, exercitatorium Ciſnerij, & exercitia Ignatij, in meditatione de inferno; & ijs quæ ad amorem excitant. Caput XI.

Ignatius in meditatione de inferno.

ORatio præparatoria (inquit Ignatius) non differt à ſuperiore. Et Ciſnerius vult, *vt ea ipſa præparatio fiat, quam feria ſecunda dictauerat*. Subiungit Ciſnerius: *Debes frater conſiderare pœnas inferni; ipſum infernum ſecundum aliquas ſimilitudines, quas ſancti in hac materia aſſignant: conſidera quoddam teterrimum Chaos, quendam locum ſub terra, tanquam quendam profundiſſimum puteum, totum ignitum; ciuitatem, quandam horribiliſſimam, & maxime tenebroſam, flammis teterrimis & terribilibus ſuccenſam & ardentem*. Ignatius autem prius præludium habet, *compoſitionem loci, ſubiecta oculis imaginationis inferni longitudine, latitudine, profunditate*.

Ciſner. c. 14.

Ciſnerius.

Ciſnerius: *Ibi commorantes, validos emittunt clamores atque vlulatus, & omnes miſerabiliter & inconſolabiliter plangunt præ dolorum magnitudine & numeroſitate; nec eſt lingua mortalis, quæ eos ſermone explicare valeat*. pauloque poſt: *Acerbitas pœnarum clare patet in ſtridore dentium, gemitibus planctibus & blaſphemijs quas in Deum inferunt*. Ignatius: *Secundum punctum eſt, audire imaginarie planctus eiulatus, vociferationes atque blaſphemias in Chriſtum & Sanctos eius illinc erumpentes. Tertium punctum imaginario olfactu, fumum, ſulphur, & ſentinæ cuiuſdam ſeu fecis atque putredinis graueolentiam perſentire. Quartum; guſtare ſimiliter res amariſſimas; vt lacrymas, rancorem, conſcien-*

Ignat.

ſcientiæque vermem. *Quintum; tangere quodammodo ignes illos, quorum tactu animæ ipſæ comburuntur*. Ciſnerius: *Ibi eſt teterrimus ignis, qui nunquam extinguitur, intolerabilis algor, palpabiles tenebræ; ibi omnes ſenſus inceſſabiliter cruciabuntur, viſus in terribili dæmonum aſpectu*. Ignatius ſubdit: *Colloquendo interim cum Chriſto in memoriam adducendæ erunt illorum animæ, qui ad inferni pænas damnati ſunt*. Ciſnerius poſt prætacta puncta ſubiungit: *Frater dilectiſſime, conſcientia tua præmiſſis meditationibus ſtimulata, conuertere ad Dominum, dicens in corde tuo: O altitudo ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quam incomprehenſibilia ſunt iudicia tua Domine*, (adducit dein animas inferno addictas) *O Domine quot cruciantur in inferno pro vno ſolo peccato? & ego qui tot & tanta commiſi, quantarum ſum reus pænarum* &c. hæc de via purgatiua. *Ciſnerius.* *Ignat.* *Ciſnerius,*

De illuminatiua autem hæc accipe. Tractans Ignatius de illis rebus, quæ amorem ſpiritualem in nobis excitēt: *Punctum* (inquit) *primum ſit, reuocare in memoriam beneficia creationis ac redemptionis; dona itidē particularia, ſeu priuata enumerare*. Ciſnerius vero quę ad ſpiritualia nos excitent. *Conſidera* (inquit) *quot & quanta bona Dominus noſter generi humano contulit in eius creatione & redemptione, & vnicuique noſtrum in vocatione, in ſuſtentatione & conſeruatione, quot & quāta nobis peccata dimiſit*. Rurſus Ignatius. *Intimo item affectu perpendendum, quantum mea cauſa benigniſſimus Dominus egerit atque pertulerit*. Item Ciſnerius: *Conſidera quot labores, anguſtias, anxietates, dura verba duriora verbera & acerbiſſima & immaniſſima ſupplicia paſſus eſt; & pro nobis in cruce mori dignatus eſt*, iterum Ignatius: *Conſidera quantum mihi elarguus ſit de theſauris ſuis; quodque iuxta Diuinum ſuum Decretum*, *Ignat.* *Ciſnerius.c.6.* *Ignat.* *Ciſnerius.* *Ignat.*

 & be-

& beneplacitum ſeipſum mihi, quantum poteſt, donare
Ciſnerius. *velit*. Similiter Ciſnerius. *Virtutem nobis Deus dedit, ſpem veniæ, gratiæ & gloriæ*. & mox. *Dedit Sacramentum præcioſiſſimi corporis & ſanguinis ſui, in viaticum peregrinationis, in Sacramentum communionis, in Sacramento redemptionis; dedit Sacram Scripturam, & ſanctos libros, velut quoddam ſpeculum, dans ornamenta & exercitia virtutum*.
Ignat. Alia ſubnectit Ignatius e via illuminatiua & vnitiua Ciſnerij deſumpta: Veluti, *Deum creaturis ſuum eſſe dediſſe; mihique viuere ſentire ac intelligere dediſſe; meque templum quoddam ſuũ efficere voluiſſe ad imaginem ſuam & ſimilitudinem creatum*.
Ciſnerius. Ciſnerius vero inculcat ſapiſſime, *omnia à Deo tam mortalia quam immortalia pendere, eumque ſolum dediſſe vniuerſis eſſe; ipſum eſſe, à quo & in quo & per quem omnia ſunt; & qui cælum & terram implet; & cuius virtute omnia ſubſiſtunt*: & alibi: *Gratias tibi ago ſumme Deus, qui me creaſti vnam creaturarum tuarum nobiliſſimam, ſcilicet hominem, qui ex parte animæ ad imaginem & ſimilitudinem tuam me feciſti, eam tui capacem, atque immortalem faciens, nec non multis naturalibus viribus & potentijs decorans*.

Ignat. Addit Ignatius. *Tertium conſiderare eundem Deum ac Dominum propter me in creaturis ſuis operantem, & laborantem quodammodo, quatenus dat ipſis, conſeruatque id quod ſunt, habent, poſſunt, agunt*.
Ciſnerius. Iam audi Ciſnerium: *Gratias ago tibi Deus, quod non ſolum me gubernaſti, ſed & omnes alias creaturas, propter me in ſuo eſſe cõſeruaſti & direxiſti, miniſtrans ſucceſſiones temporum, producens diuerſitates fructuum ad tollendum faſtidium*.

Quartum punctum, (inquit Ignatius) *Conſiderare, quo pacto munera & bona omnia cælitus deſcendunt, vt ſunt potentia, iuſtitia, bonitas, ſcientia, &c.* Ciſnerius: *Conſi-*

dera

dera quomodo dilectus tuus eſt fons ſapientiæ, à quo emanant omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ: ille enim eſt æterna ſapientia, attingens à fine vſque ad finem fortiter diſponens omnia ſuauiter.

Concludit hoc exercitium Ignatius oblatione *Quibus optime perſpectis, vertar ad meipſum, & diſquiram mecum, quæ meæ ſint partes, & quid æquum iuſtumque, vt Diuinæ offeram & exhibeam Maieſtati: haud dubie quin omnia offerre debeam, ac meipſum cum ſummo affectu, veſtris huiuſcemodi vel ſimilibus. Suſcipe Domine vniuerſam meã libertatem; accipe memoriam, intellectũ atque voluntatem omnem; quicquid habeo vel poſſideo, mihi largitus es, id tibi totum reſtituo, ac tuæ prorſus voluntati trado gubernandum; amorem tui ſolum cum gratia tua mihi dones, & diues ſum ſatis, nec aliud quicquã vltra poſco.* Simili prorſus modo concluſerat Ciſnerius colloquium ſuum: *O Domine quid in me inueniſti niſi ſordes, peccatorum,* (ecce ad ſeipſum conuertit ſe) *& mecũ vis eſſe vſque ad coſummationem ſæculi? Nonne ſatis fuit te pro me mori & dare tot Sacramẽta, & Angelos cuſtodes? & his ſemper ſum ingratus, ſed & tu vis eſſe mecum? O amantiſſime Pater tam bonus es, quod teipſum negare non potes: faciamus igitur cambium ſimul, tu intẽde mihi, & ego tibi; & ſicut ſcis & vis, fac mecũ quia tuus & non alterius eſſe volo: da mihi Domine, vt ego tibi ſoli intẽdam, te ſolũ diligã, tuo ſemper amore ferueã nihil aliud cupiã niſi te, & me totũ tibi offeram* (ecce offert ſe ipſum Deo) *& oblatũ nec aliqua tenus reperã,* paulo que poſt: *te dulciſſimũ & ſpecioſiſſimũ Dominũ meũ diligam ex toto corde meo & tota anima mea, ex omnibus viribus meis, ex tota intẽtione mea, ex tota cõtritione cordis mei, & lacrymarũ compunctione, ex multa reuerentia, tremore & timore, te ſemper habens in corde meo, ante oculos meos,*

Ignat.

Ciſnerius.

in omni loco; ita vt in anima mea alicuius priuati amoris non ſit acceſſus, ſed transformatus totus in tuum amorem, merear tecum vnus ſpiritus eſſe. In quibus certe Ciſnerius quicquid habet, quicquid poſſidet, cum animi viribus obtulit Deo. Sequitur. *Non aliud quæro Domine, nihil aliud volo, nihil aliud mihi dicatur, nihil aliud mihi proponatur, niſi tu Deus meus. quia tu es mihi ſufficientiſſimus, &c.* In quibus diuitias omnes in Deo conſtituit Ciſnerius; & præter ipſum popoſcit nihil.

Corollarium ex præcedentibus; & ratio deſignatur, quare ex Garcia Ciſnerio potius, quam ex alio dicatur Ignatius hæc documenta deſumpſiſſe:
Caput XII.

PLura addere potuiſſem dictis; pluribus vnius ad alterum inſtituere collationem, & monſtrare digito, quæ ex theſauro Ciſneriano, in ſuum Ignatius gazophilacium tranſtulit: at hæc abunde ſufficiunt intento noſtro, demonſtrando exercitiorum ſpiritualium Ignatij non contemnendam partem, e Ciſnerij exercitatorio deſumptam.

A nomine vin incipiamus? Certe ipſi fatebuntur Ignatiani, Patrem ſuum ab exercitatorio exercitia ſua denominaſſe: quinimo in ipſo exercitatorio ſæpiſſime habens exercitiorum nomen. Vnum inter complura alia deſigno locum ex ipſa præfatione Ciſnerij inquientis: Importunam inſtantiam quorundam Fratrum non improbæ temeritati audaciam induxiſſe eum, vt de exercitij ſpiritualibus aliquam faceret compilationem. *Nomen.*

Vin methodum? vterque ab inuocatione Diuini

Nu-

Numinis, à loci imaginatione, alijſque incipit prælu-dijs: ſuggerit mox diuerſitatem punctorum & capi-tum pro ſequenti meditatione, & in colloquia deſinit. Vin alia documenta? in plurimis conſonant prorſus & conueniunt: Vin ipſam materiam, ipſa puncta meditationis? & in his conſpirant ſæpiſſime: vna vtrique materia, eadem vtrique puncta. Si circumſtantias deſideras, & ipſas ſimiles omninò oſtendimus, ſimilemque præparationem: vt non dubites aſſerere, quæ alter habuit, ex altero mutuata fuiſſe; ſcilicet quæ habet Ignatius, e Ciſnerio fuiſſe accepta.

Methodus eadem.

Dices: Veriſſimum illud prouerbiale: Nihil dictũ, quod non dictum prius. Plura habet Ciſnerius; imò plura fatetur ſua ab alijs hauſta ſcriptoribus; quomodo igitur aſſerimus, non ab alijs, ſed ab vno Ciſnerio accepiſſe doctrinam ſuam Ignatium? Aut ſi à Ciſnerio deſumpſit, cur non omnem, cur non maiorem ſaltem; cũ hanc ſolam deſumpſit? Facilis ad hæc reſponſio: Nam cum tam familiarem habuerit Ignatius Ciſnerij librum, ipſis Ignatianis fatentibus, vt eo illiuſque præceptis vſus per initia fuerit; per eum profecerit plurimum: quis non dixerit ex eo potius quàm ex alio ea præcepta, documenta illa ſuſcepiſse? manifeſtum mihi videtur & certum eſse inde voluiſse illum doctrinæ ſublimitatem & ſinceritatem ſumere, vnde vitæ ſpiritualis initium progreſsúmque deſumpſerat; vt quem habuiſset vitæ ſanctioris magiſtrum illum doctrinæ ſanioris & ſpiritualis præceptorem haberet. Cum igitur in vitæ normam ſpiritualis, morumque ſuorum regulam adhibuerit Ciſnerianum exercitatorium; in doctrinæ etiam exemplar & adiumentum ſuæ idem voluerit adhibere: *Quam enim pronum erat,* (inquit Caueæ ſtructor,) *ac familiare S. Ignatio alys*

Cur Ciſneriũ potius quã alios adhibuerit.

ingerere, quæ ipſus in mores ac vſum quotidianum vtiliſſima experiretur.

Structor cauea. p. 220.

Similiter quod non omnem doctrinā ſuam, ſed aliquam illius partem expreſſerit è Ciſnerio; id potuit ſubeſſe; Quod cum Angelicum munus & officium aggreſſus fuiſſet Ciſnerius, purgare videlicet, illuminare & perficere: Ignatio autem purgatiuam potiſſimum edocere viam ſtatutum fuiſſet; neceſſe non habuit documenta illuminatæ aut vnitiuæ viæ à Ciſnerio mutuare. Deinde cum id Ciſnerio propoſitum eſſet, vt Monaſticam profeſſum, & monaſterio fixum, certoque vitæ generi addictum doceret: Ignatius autem quoſcunque, etiam ſæcularis vitæ laicos; quanquam nullam adhuc vitæ electionem feciſsent, inſtruendos ſumpſiſſet, aliqua certe dicere debuit, quæ in Ciſnerio non reperiebantur: imo nedum alia dicere ſed aliter; quod alium Ignatius, alium Ciſnerius finem propoſuiſset.

Cur partem, non totū, ex Ciſnerio deſumpſerit.

Porro id te nominatum velim lector, Hiſpanico idiomate, & exercitia ſua Ignatium, & Ciſneriū exercitatorij libellum ſcripſiſse: exercitiorum autem libellus quo vſi ſumus ſic latio donatus fuit ab Andrea Fruſio, Ieſuita Gallo, vt ſenſum tantum ſenſui redderet, ipſa illius præfatione animaduertente: Ciſnerij vero exercitatorium Anno Chriſti MCDLXXXXIX. editum latine ab eius alumno Ferdinando à Turrecremata redditum Anno MD. impreſsum fuit. Igitur ſi pænes nos fuiſset vtriuſque auctoris autographum ſeu certe exemplar fidele; facile mihi perſuadeo, longe maiorē concordantiam inter vtrumque potuiſse reperiri: Interpretes enim in diuerſas nonnunquam abeunt loquendi formulas; vt dum exercitiorum interpres vna, alia Ciſnerianus vteretur, & diuerſa locutionis phraſi;

Autographū defuit Auctori.

mi-

mirum profecto fuit, tam plenam pulchramqne inter eos conſonantiam iuuenire: & eo magis mirum illud videri poteſt ſuſpicanti variata in nonnullis latina exercitia ab Hiſpanicis, non in verbis tantum, quod pręfatio Ioannis Polanci profitetur, ſed in alijs etiam. Nam vide mihi: prodierunt ipſa exercitia Italice, at quo in loco, quo anno, non dicitur; quæ & diſpoſitione varia ſunt ab exercitijs latinis, & ijs auctiora; exercitiorum tamen Ignatij nomine circumferuntur. Sicut igitur Italica a latinis & methodo differunt, & incremento locupletata ſunt; ſic & alia poſſunt eſſe forma, & auctiora aliquo additamento ab Hiſpanicis: ac proinde ſi Hiſpanica haberemus exemplaria, exercitatorio Hiſpanico conformia, magis viderentur eſſe: ſed de hoc alias. Iam antequam argumentum hoc concludamus, & è dictis ſuperius ſuperius ſtatuamus, Ignatium vſum fuiſſe exercitatorio Ciſnerianò dum Montiſſerrati eſſet, dumque hæreret Minoreſæ, ex eo & per illud profeciſſe plurimum in ſpirituali vita; ac tandem & plurima & pulcherrima ex eo in ſuorum libellum exercitiorum tranſtuliſſe.

Reſpondetur obiectionibus Anonymi cuiuſdam, & examinatur an S. Ignatio Dominus Deus tradiderit exercitia ſpiritualia; ſeu an eum illa docuerit B. Virgo. Caput XIII.

FAbula inquit eſt S. Ignatium Societatis conditorem à Diuino inſtitutore Gallo; cui nomen erat Ioannes Clanonius, quoque in Monteſerrato S. Benedicti Cęnobitam egit, partim didiciſſe, partim vſu & exercitatione ea annotaſſe, qua maximo animorum fructu componeret & euulgaret. Pulcherrime Dioge- *Structor caueæ. p. 220.*

nes puero in turbam inijcienti lapidem : *Caue inquit ne Patrem tuum percuſſeris.* Quidni & hoc ipſum ſtructori occini poteſt, qui dum Grauinam lapide conatur petere, ipſoſmet Societatis ſcriptores cecidit. *Fabula* (inquit) *eſt S. Ignatium a Ioanne Clanonio Cœnobita Montiſſerratenſi partim didiciſſe, partim vſu & exercitatione ea annotaſſe quæ poſtea vulgauit,* ne quidem vſum & exercitationem inter ea admittens quibus inſtructus Ignatius ad ſua exercitia ſcribenda acceſſit.

Polãcus in præfatione ad exercit.

Igitur fabuloſus Polancus, Secretarius Societatis, ipſiuſque S. Ignatij; qui eodem B. Patre viuente & volente ſcripſit: *Documenta & ſpiritualia exercitia experientia & vſu tractandorum animorum edoctum Ignatium compoſuiſſe.* Igitur fabuloſus Pontifex ſummus.

Paulus III. in Breui cõfirmat. exercitio.

Qui exercitia, ſpiritualia, e vita ſpiritualis experimentis elicita aſſerit. Fallor enim niſi li experimentis & vſus & exercitatio optime concludantur. Igitur fabuloſus Orlandinus, qui eundem Ignatium, *partim ex eo quod ſuo ipſe vſu & quotidiana obſeruatione notarat; partim ex eo, quod Diuino illo Inſtitutore didicerat ſalutarem quandam orandi ſcientiam & meditandi velut artem effeciſſe ait.*

Orland. l.1. n.23.

Ribad. l. 1. c.8.

Igitur fabuloſus Ribadineira aſſerens. *Patriarcham ſuum exercitiorum librum ex accurata eorum quæ ſibi contigerant obſeruatione ſcripſiſſe.* Et in vita Hiſpanica: *Scripſit* (inquit) *libellum quem exercitia ſpiritualia vocamus, excerpta potiſſimum ab experientia, ad quam attigerat, & diligenti accurataque conſideratione, qua obſeruabat omnia quæ ſibi contigerunt.*

Idem in vita Hiſpan. S. Ignat.

Maph. Vita S. Ign. lib. 1. c.8.

Igitur fabuloſus Maphæus; Qui eum aſſerit, *ex ijs quæ ipſemet experiendo cognorat, de fructuoſa ratione meditandi orandique, præclaras obſeruationes conſcripſiſſe.* Ita per ſuorum latera Grauinam petijt Cæcus ſtructor, ſuoſque cecidit vt nugiuendulos, vt fabularum artifices

inſigniuit. Sed dicet: *Fabulam ſaltem eſſe, dum hæreret Minoreſſæ, edoctum Ignatium à Clanonio, quæ in exercitiorum libello digeſſit:* (quare hoc?) *Quia S. Ignatius dum in Serratomonte commoraretur, non de commentatione, quæ fit ſub oratione, ſed de mentis deliberatione, qua quiſque effectui mandare nititur, quæ prius tacite ſecum delegerat, cum Clanonio egit: deinde non niſi poſt quartum Manreſſani ſeceſſum ab oratione vocis ad mentis actiones progreſſus exerceri cæpit illis meditationibus, quas in exercitiorum ſpiritualium libello digeſſit.* Igitur ſi nihil ille edoctus a Clanonio de meditandi ritu, dum per initia in Sacro monte maneret: imo ſi Manreſię per quatuor menſes in oratione vocali conſiſteret; fabula erit ipſum à Clanonio edoctum meditandi artem; fabula, ab exercitatorio Ciſneriano, in ſua exercitia iota vnum apicemue tranſcripſiſſe: Reſpondeo, & hic ſtructorem Caueæ, dum fabulā Grauinæ impingit, P. Ribadineiram carbone ſimili notaſſe: Hic enim non dubitauit fateri S. Ignatium à P. Clanonio inſtructum & edoctum, nonnulla ex libro P. Garcię Ciſnerij, multumque in orando & meditando per eundem libellum profeciſſe. Aduerte Lector: Ribadineira concedit S. Ignatium edoctum à P. Clanonio ex libro Garciæ Ciſnerij orandi & meditandi ritum, Caueæ ſtructor neget? Scire debuit S. Ignatium non primis his quatuor diebus ſuæ conuerſionis, ſed & ſæpius poſtea Clanonium conſuluiſſe; idque ſolidiſſima Serratimontis traditio habet: quid inquam traditio? nam ea parum fortaſſis, apud Caueæ ſtructorem valebit: cum ipſe proceſſus, ſeu vita e proceſſus pagina 27. deſumpta, id aſſerat. *Non omiſit,* (inquit) *humillimus Ignatius, quamdiu fuit Minoreſſæ, ſæpius proficiſci ad Serratum montem, vt patri ſuo ſpirituali, apud* quem

Vita S. Ignat. ex proceſſu pag. 27.

*quem primitus peccata ſua depoſuerat; (*ſcilicet Ioanni Clanonio*) minutim, exponeret ea omnia, quæ fiebant in anima ſua, eoſque omnes fauores, quos in dies liberaliter recipiebat a manu Diuina; qui, admirans liberalitatem Domini erga ſuum pænitetem, vniuſque viciſſitudinem officiorum, &c.* Quocirca etiamſi primis diebus quibus in Serrato monte; primis quatuor menſibus quibus Manreſſæ commoratus eſt S. Ignatius, nihil de meditandi ritu à Clanonio audiuerit; eſto, audiuit cum reuerteretur, eorumque omnium quæ in anima ſua agerentur rationes apud Clanonium ſubduceret; cum Diuinas, ſibi factas illuminationes propalaret; tum enim par fuit viſumque optime expedire, Clanonio exponere, ſe Diuina penitus intrare cæpiſſe, admirabili è celo luce perdoctum, ingreſſumque ad interiora Philoſophiæ celeſtis, & ab oratione vocis ad mentis progreſſum actiones, exerceri cæpiſſe meditationibus; tum etiam conuenire exiſtimatum, vt Clanonius eum de meditandi arte inſtrueret, & ex Ciſneriano libello, ad contemplandum erudiret: tum pulcherrima ea edocuit Clanonius, quæ adultior factus in libello exercitiorum ſuorum annotauit. Nec minus propterea agnoſco, Diuinas illuſtrationes, admirabilem cæli lucem, denique Deum ipſum Ignatium inſtituiſſe: Scio enim omne datum optimum, & omne donũ perfectum, deſurſum a Patre luminum deſcendere; nihilominus tamen fatendum aſſero, ſuas etiam vt vſui, vt experientiæ, vt experimentis ſpiritualis vitę; ita exercitatorio Garciæ, magiſterioque Clanonij partes deberi; idque abſque omni Diuinorũ iniuria chaſſimatum: nam ſi cum illis Ieſuitæ coagmentant ſpiritus vnctionem, & cum eis Clanonij magiſterium poſſe conſiſtere, quis neget? At ſtructor cauee. *Quomodo*

do (inquit) *Clanonius ſolum Ignatium tanti theſauri participem fecit*. Quis amabo ſtructorem docuit tam ineptis clathris caueam ſtruere? Pergat ad Iepeſium, receptatiſſimæ fidei hiſtoricum vt inſtruatur & audiat, cõſuetudinem Serrati montis fuiſſe, vt nedum monachi, ſed & alij accedentes exercitatorie erudirentur. *Traditio*, (inquit) *eſt F. Garciam Ciſnerium erudiiſſe monachos ſuos ſpirituale iter, eoſque exercitatorio ſuo conduxiſſe, ipſoſque eadem cuſtodiiſſe documenta, alioſque inſtruxiſſe monachos, filioſque confeſſionis*, & poſtea clarius: *Deductum* (inquit) *Ignatium per illud iter* (exercitiorum) *quod edoceri ſolent monachi, & quo nouitij, alijque ſæculares penitentes, qui ad Sanctuarium Montiſſerratenſe ſolent accedere, erudiuntur*. Nugatur igitur caueæ ſtructor dum addit; *Si quenquam ante vel poſt S. Ignatium eadem meditandi ſcientia imbuit, ede quæſo nomen, diem & conſulem, qui diſcipuli eius domi vel foris iiſdem e fontibus labra rigarunt*. Nam vt optime habet eruditiſſimus P. Grauina. An ſolum dicemus inſtructum ab Anania S. Paulum, quod illius vnius Ananiæ opera eruditi, ſcriptura meminerit? an Iacobum ſolummodo Patriarcham, aſſeremus in Ægyptum miſiſſe emptum frumenta, quod illius tantũmodo nomen ſacra memorauerit pagina? Igitur S. Ignatij velut excellentiſſimi Ducis, viriique incomparabilis, à ſe inſtructi & eruditi ex theſauro Ciſneriano mentionem nobis faciunt Montſerratenſes; cum ipſe vnus inſtar plurium, inſtar centenum ſit; in quo vno, Ieſuitas omnes, Religioſos plurimos, alioſque permultos, ab eo, fuiſſe poſtmodum eruditos docuerint. Quod enim a Benedictinis acceperat Ignatius, hoc ſuis tradidit; docuit alios quod ab ijs didicerat: imo tãtam Montiſſerratenſibus gloriam acceuiſſe Iepeſius

Iepes in Cron. S. Bened. ad ann. 888.

exi-

exiſtimauit, quod vnum Ignatium edocuiſſent, vt, tametſi & monachos & tyrones, & pænitentiæ filios,& ſæculares & aduenas dixerit pro ſacri conſuetudine montis, a Clanonio & Monachis inſtructos & eruditos ex eo exercitatorio; neminem tamen eorum nominandum indicauerit, vno contentus Ignatio; ipſum audi : *Plurima poſſem exempla proferre eorum,qui in Serratomonte creuerunt in ſpirituali vita, & optima fecerunt animabus ſuis,aucti nouis viribus & feruore ad ſeruiendum Maieſtati Diuinæ; at vnum habeo, tam insigne, tam nobile, vt ſolum ſufficiat,quin & iniurium eſſet aliquid illi aſſociare*. Vides non defuiſſe Iepeſio, quos coram exhiberet , ex ijs fontibus labra rigantes, ſiue domi illos, ſiue deforis aduenientes,ſeu ſchemate religioſo, ſeu dignitate ſæculari conſpicuos deſideremus ; ſed tantum Ignatio detuliſſe eum, vt pre ipſo vno,reliquos numerum tantummodo exiſtimarit,ſic in vno ſibi complacuiſſe, vt illum vnum coram adducés abunde iudicauerit ſatisfactum ſcenę . Hinc videat Caueæ ſtructor, & modeſtiam Iepeſij, & ſinceriſſimũ animum erga S Ignatium,qui eo in loco virtutes tanti Patriarchæ ſtatuit, vt qui cum illis comparari poſſent,dignum iudicaret neminem.Hinc facillime elidi tur,quin & eluditur, quod ſtructor habet de anno die & conſule.Nam ſi conſuetudinem perennem Iepeſius atteſtatur, noſque fidiſſimis teſtibus accepimus fuiſſe, vt & domeſtici omnes & aduenę,Ciſnerianis ſe documentis exercerent , certe proferimus Conſules, eos annos, quibus hæc perennauit conſuetudo ; eos proferimus diſcipulos, qui ex ijs fontibus labra rigarunt ; etſi id illi datum, vt ſolus in ſcenam prodeat conſpiciendus præcæteris & admirandus,in quo cum primis tanti operis fructus luculenter apparuerunt .

Cur

Cur ergo negat, diuulgatum vllibi apud cæteros tā excellētis artificij memoriam dedimus enim ſuperius ex Hiſpania Ieſepium, ex Italia Grauinam & Scipionem; dedimus ex Belgio Vvionem, & Henricum de Zyppe; qui vna mecum aſtruunt, ditatum ex theſauro Ciſneriano Ignatium; dedimus alios qui late excurrunt in eiuſdem encomia; teque maleferiate ſtructor Caueæ prouocamus ad ipſum libellum; lege, per lege, ſcrutare, rigans, rumparisue licet; fateris oportet, excellentiſſimum exercitatorij artificium, opus incomparabile, magiſterium Diuinum, atque ad animos peruadendos vim cæleſtem. Subiungit ſtructor: *Vbi ſalutares vndæ ſcaturiunt, nemo tam inuidus Euclio eſt, quin familiæ ſuæ accoliſque, inſigni vtrorumque bono, & ſuamet rei familiaris incremento communicet.* Scilicet ipſi tantum theſaurum abſconderunt Benedictini? Lac, Ieſepio affirmante, nouitiorum, exercitatorium eſt; illud è ſinu nunquam, è manibus deponunt; ex illo perinde atque ex regula ſub tyrocinio examinantur. Accepi apud alios Ordinis noſtri Congregationes, idque ex earundem Congregationum monachis, morem obtinere, vt eodem exercitatorio in orando & meditando formentur ex eo diebus ſingulis, puncta ad contemplandum prælegantur; hunc librum Galli admirantur: tali ſua lingua donatum in theſauro habent; & cum ſtructor caueæ a Benedictinis deſertum dicet? At inquit, *e Benedicti familia plures Ignatij potius commentationibus animam excoluerunt.* eſto fecerint; non enim ij ſunt Benedictini, qui bonum totis non amplexantur vlnis, quocunque loco, apud quoſcunque deprehenderint illud: eſto inquam; ergo hoc fieri debuit, deſerta P. Ciſnerij (Ciſnerius dixiſſet) indulgentiſſima vena? errat plane

Vſus frequentiſſimus, exercitatorij Ciſneriani. pag. 221.

caue

caueæ ſtructor, errat; voluerunt alia tentare, non ſua deſerere. Quis enim phyſici auditus, qui ad Matheſin; quis Theologia ſtudia eum dicat deſeruiſſe qui ad SS. Patres reuoluendis tranſijt? num latinas literas dicetur deſeruiſſe, qui græcas addiſcit? Ita nec ſuum deſeruiſſe Ciſnerium Benedictini dicentur, ſi, vt omnia probarent, & tanquam apes argumentoſę, vndique mel deſugerent, Ignatij commentationibus animum excoluerint. Illud enim non ſemel accidit, vt qui indulgentiſſimam venam habeant domi, aliorum fodinas accedant, ſeu inuiſendi, ſeu experiendi, ſeu (quod in ſpiritualibus eſt laudatiſſimum) ſeſe ditandi gratia; ſua tamen deſerere quis aſſeret.

Vtimur alienis, retentis proprijs.

Pag. 221 Subiecit caueæ ſtructor: *Quando inſuper exercitiorum libellus Salmantica cum auctore ſuo ſeuera inquiſitione excutiebatur, prompta fuit plana & pene neceſſaria cauſa tam in Monaſterio, quam in cinica cuſtodia de tegendi Inquiſitionibus natales & incunabula exercitiorum: quid expeditius erat,* (idemque dicit dum Epiſcopales Commiſſarij eum vrgerent) *quam digito in Montem ſerratum intento, doctiſſimorum illis Confeſſariorum nomina, famam, dignitatemque, a quibus iſta hauſiſſet, profiteri; neque tamen id S. Ignatius fecit neque potuit.* Meminiſſe debet caueæ ſtructor, nos probandum ſuſcepiſſe S. Ignatium exercitia ſua non compoſuiſſe dum Minoreſsæ hæreret; ſed poſtquam e ſacris Hieroſolymorum locis redijſset, deſcripſiſse plurima ex Ciſneriano exercitatorio, non omnia tranſcripſiſse: igitur ſi poſtea ipſe in differentem methodum modúmque digeſserit ſuorum exercitiorum libellum a Garciæ exercitatorio, vt ſibi illum poſset aſcribere: quid mirum ſi non intento in Montiſserratem digito, ſed alijs modeſtiæ verbis ſatisfactum iuerit Iudicibus? nec vel

bilum

hilum noſtræ hoc officit ſententiæ: potuit enim veriſſime & a Clanonio erudiri, & in ſummæ contemplationis virum formari ex libello Ciſneriano, eodemque exercitatorio vti Minoreſſæ; potuitque poſtquam redijſſet ex Aſia, ſuum exercitiorum libellum componere, in eumque ex Ciſneriano conijcere; quia tamen plura non omnia retulerat, eaque aliquali differentia, ſuum etiam potuit librum aſtruere, vt ſuum, quibuſcunque modeſtiæ verbis defendere: quamuis non abſre forſitan feciſſet, ſi digito in Serratummontem intento, ſi non natales & incunabula exercitiorum detegere, ſaltem quale ipſe exempar in monte habuiſſet, cuius veſtigia preſſiſſet, à quo fuiſset plurimum adiutus, vnde deſumpſiſſet cum nomine libelli plurima oſtendere potuiſset: & optme illud. Quinimo & hæc ipſum feciſse, non peſſima aget coniectura qui ſuſpicabitur; obuia enim hæc fuerunt veriſſima, auctoritatis & defenſionis pleniſſima, & Sancti Ignatij humilitati, prudentiæ & gatitudini conſona. Quod hoc ſileant Ieſuitarum ſcriptores, parum id Lectori faceſsat negotij; nam & nonnulla aut hic docuimus ſolide, quæ in eorum non habentur hiſtorijs: & Hiſtorici non eſt omnia minutim nimis, nimiaque anxietate proſequi; prout ſefeciſse forſitan exiſtimarent, ſi hæc inſeruiſſent.

An Ignatius de Monteſerrato, fecerit mentionem.

Tandm concludit ſtructor Caueæ: *Itaque ex proprio vcationis ſpiritu non aliunde, Societates orandi & contemplandi induſtriam requiſiuit: quod ipſum confirmant, qui à Beatæ Virginis inſtitutione perfectum i vita B. Aluarez narrant.* Hanc eorum narratonem vidi apud Iulium Nigronium in hiſto-

Iul. Nigron. in

hiſtorica diſputat. de S.Ignato p. 170. hiſtorica diſputatione pag. 170. eaque talis eſt, vt referat. *Archangelum Gabrielem dixiſſe cuidam deuotæ perſonæ, B. Virginem tanquam patronam & fundatricem exercitiorum Societatis; ſeqne adiuuiſſe & docuiſſe S. Ignatium vt ita fierent: ideoque hoc nomine initium ſe dediſſe huic operi; imo & ſe toto tempore vitæ ſuæ, in ſanctis huiuſmodi exercitijs fuiſſe occupatum.* Et Ioãnes Euſebius Nierembergenſis pag. 16. *Tanta* (inquit) *ſapientia ſcripſit S. Ignatius aliquot libros, edoctus e cœlo ſolummodo, quod pro vnico magiſtro habuit. Quamobrẽ primus liber, quem ſcripſit illuſtratus, &c.* Et paulo poſt: *Alius liber fuit, Exercitiorum, quem ſub eodem tempore compoſuit, nullis literis imbutus, ſolummodo inſpiratus Diuinitus, & edoctus à B. Virgine.* Ita ille: Quod

Nigron. ibidem pag. 169. ſi B. Virgo docuerit Ignatium hæc exercitia, quomodo apud Nigronium legitur P. Euerardum quintum Præpoſitum Generalem ſocietatis dixiſse Lucouico Pontano; quod Romę ex traditione habeatur P. Iacobum Lainium dixiſse. *Deum Dominum noſtrum exercitia Patri noſtro Ignatio tradidiſſe?* Quomodo e-

Contradictiones Ieſuitarum. nim hæc cohærent; Exercitia Dominus Deus S. Ignatio tradidit; & Beata Virgo Sanctum Ignatium exercitia docuit? Si ipſe tradiderit, certe opis non erat, vt hæc eorum fundatrix, eſset: Deinde ſ Beata Virgo docuerit S. Ignatium exercitia, quomodo dicuntur illa à Pontifice Paulo III. elicita ex vitæ ſpiritualis experimentis? Quomodo Polancus docet, ea compoſuiſse Ignatium, edoctum interna experientia, & vſu tractandorum animorum? Quomodo Orlandinus, vſum & quotidianam obſeruationem: Ribadineira experientiam & accuratam conſidrationem interueniſſe volunt: non diſpicio, vt hic conueniunt; nec enim experimenta ſpiritualis viæ, nec tra-

ctan-

ctandorum animorum vſus;nec eorum quodlibet quę proximo neceſſaria erunt; imò fruſtranea erunt; Si B. Virgo docuerit.Quin etiam difficulter perſpicio,quomodò & verū ſit B.Virginem fundatricem exercitiorū ipſamque docuiſſe S.Ignatium, vt ita fierent;& falſum non ſit ſimul quotidianam obſeruationēm, accuratam conſiderationem, vſum tractandorum animorum, aliaque proxime enumerata, non ignobilem apparatum, eundem reddidiſſe aptum ad eadem exercitia componenda. Nigronio autem longiùs errauit Ioannes Euſebius Nierembergenſis, qui prædictum omnem apparatum excluſit. *Edoctus*, (inquit) *a cælo ſolummodo, ſolummodo inſpiratus à Deo; & edoctus à B. Virgine*, vt apud eum nec ipſemet S. Ignatius, ſiuè Ioannes Polancus,qui ei à ſecretis erat Paulus III.Pōtifex, non Orlandinus, non Maphæus, non Ribadineira; non ipſa ipſiſſima veritas fidem inuenerit, aut impedierit,quominus audacter contra eos omnes pronunciaret, S.Ignatium ſolummodo edoctum e cælo, inſpiratum a Deo; edoctum à B.Virgine, ſua Exercitia lucubraſſe:Sed plura huiuſmodi habet Nierembergenſis, quam vt iis examinandis immoremur.

Demum ſi aut Dominus Deus exercitia tradidiſſet, aut quomodo fierent, docuiſſet B. Virgo; quid illud amabo,quod Orlandinus,quodque Maphæus habēt? Et Orlandinus quidem ſic docet: *Exercitia Minoreſſæ compoſita, vt poſtea magis ac magis locupletata fierent.* & Maphæus pariter ait: *Librum exercitiorum ſpiritualium titulo, conſcriptum Minoreſſæ; tempore tamen procedente ab eodem auctum & recognitum*: Tradidit ea Dominus Deus S. Ignatio: docuit, quomodo fierent ea, B.Virgo,ipſa fundatrix illorum fuit;& mortalis homo ea locupletaret, augeret, recognoſceret? Regulam

Orlandinus li. 1. *vita S.* *Maphæus lib.* 1. *vit.Ig. c.* 8.

Iam Machario cęlitus datam legimus, eam tamen non legimus ab eo auctam recognitamue. Magnus plene vir S. Ignatius: at nimium efferunt illum, qui etiam operum Diuinorum Ariſtarchum conſtituunt: nimirum pariter deprimunt Sapientiam Diuinam, nimirum pleniſſimam Sapientiæ theſauris Beatiſſimam Virgnem, qui opera eorum imperfecta, indiga humanæ correctionis inducant. Igitur alterum horum corruere neceſsum eſt: aut Dominum Deum non tradidiſse illa S. Ignatio, Beatiſſimamque Virginem, eundem non docuiſse quomodo exercitia fierent, eorundemque fundatricem non fuiſse; aut ea non fuiſse à S. Ignatio locupletata, aucta, recognita. Hinc agnoſcamus licet, quia exercitia S. Ignatius, auxit, locupletauit, recognouit, ideo à Deo tradita non fuiſse, nec edoctum à B. Virgine Ignatium, quomodo ea fierent: niſi ad eum iſta modum intelligantur (quod & libenter fatemur) vt Dominus Deus, fauente & fouente B. Virgine, ea velle inſpirauerit Ignatio & perficere; ipſe ſuo afflatu illuſtrauerit animum illius, eumque magiſterio cæleſti docuerit ad ea componendum. Itaque pręmouente Numine & erudiente, aſſiſtente B. Virgine & auxiliante, accedente Clanonij opera, S. Ignatius edoctus primum e Ciſneriano libello, mox experientis ſpiritualis vitæ experientia & accurata obſeruatione eorum quæ ſibi contigerant, & tractandorum animorum vſum, libellum ſuorum exercitiorum compoſuit; in quem ex Ciſneriano plura tranſcripſit; atque fabuloſus erit ſtructor caueæ, qui fabellam aſseruit, aliquid de meditandi ritu in Monte ſerraro actum: fabuloſus, dum negat, eruditum à Clanonio Ignatium ex Ciſneriano libel-

lo;

lo; à quo plura in exercitiorum S. Ignatij congeſta: fabuloſus, dum aſſerit, Societatem non aliunde requiſiuiſse orandi & contemplandi induſtriam.

Atque hæc ſunt, quę ſcribēda cenſui ſuper ꝑræſenti quæſtione; tum ſolito meo in ordinem meum ſtudio; tum veritatis ergo teſtandæ, & tranſmittendæ poſteritati; tum vt S. Ignatij in Benedictinum Ordinem; Huius in Ignatium ſtudia, & neceſſitudinem intelligentes Benedictini, Ignatiani, & mutuis ſe charitate amplecti, beneuolentia proſequi, officijs deuincire ſtudeant, & perſeuerent.

Nobiliſſimis Romani Collegij Anglicani Alumnis Conſtantinus Caetanus S. P. D.

Plus amor, quem exhibetis nomini Benedictino (Angli Iuuenes præſtantiſſimi) Sanctitatis eius indicium eſt, quæ à filijs magni Patriarchæ Benedicti, alumniſque Gregorij magni proſeminata olim in veſtris Auis, nunc in vobis quaſi per traducem propagatur, itaut non immerito ſperetur hac ætate per vos in primis nobiliſſimum Angliæ Regnum in priſtinum Religionis florem reuocandum eſſe: Ad quod egregium facinus dum vos in ſalutationibus mutuis cohortor, atque adeo memoriam Benedictinorum Angliæ Apoſtolorum iucundiſſime recolo, Incidimus aliquando in eum ſermonem; an videlicet, Et quātum debeāt Ordini Benedictino reliquæ Religioſorum hominum Familiæ, (& præſertim Ieſuitarum) qui vobis per hæc tēpora cibū ex Abbatis Benedictinis collectū affluēter miniſtrant, ſicut noſtri illi Patres antiqui veſtris in Anglia Maioribus virtutū doctrinarumque lac vberrime præbebant. Tunc ego ſincere, ac breuiter ex antiquis nouiſque literarum monumentis Seriem tantæ

rei conatus ſum euoluere; dixique innumera eſſe merita, quibus hæc Eccleſia Primogenita cęteras Religiones, & in primis Societatem Ieſu complexa eſt. Sed ex vno poſse diſci omnia. Fundatores enim fere omnes cæterorum ordini à noſtris inſtincti Patribus ad ſuas Familias, Regulaſque condendas accinxerunt ſeſe. Quod vbi de S. Dominico, S. Franciſco Aſſiſiate, S. Franciſco Paulano, alijſque tam vetuſtioribus, quam recentioribus facile probauiſsem, deueniamus tandē ad Ignatium probatæ virum Sanctitatis, Sanctæque Fundatorem Societatis: Et ipſum quoad Chriſto vixit, ſemper Benedictina Religionis lac ſuxiſse demōſtraui: Et numquam ſiue infans eſset, in vita Religioſa, ſiue robuſtus vir, ſuper hac dilecta Matre ſua ablactatum fuiſse. Iucunde excepiſtis arcanum hoc, Benigniſſimi Iuuenes. Et illud continuo ſequacibus Ignatij aperuiſtis, à quibus non gratias, vt merebamini, ſed turbas retuliſse vos audiui. Miratus ſum, veritatem rei tam pulchræ, atque reconditæ odium parere potuiſse: ac ſtatim me veſtrum Vindicem præſtare concertatione ad id compoſita, ſimul & euulgata deliberaui. Accipite itaque quæ vobis hic offero arma veritatis, illiſque pro fortitudine, & conſtantia veſtra cũ vos ipſos, tum Concertationem ipſam propugnate, meique memoriam veſtris in orationibus ad Deum vſurpate valete in Domino ſemper.

Laus Deo Beatiſſimæ Virgini, SS. Patriarchis, Benedicto, & Ignatio.

Et exultabit lingua mea iuſtitiam tuam; Deus.

H. 5.
C. R.
9. 1.
1866. 239

Digitized by Google